

MASEHET BABA BATRA
PEREK 1:
AŞUTAFİN

Masehet Baba Batra

Yaprak *Masehet Baba Batra* esas olarak parasal kanunları ele alır ve *Masehet Baba Kama* ile *Masehet Baba Metsia*'nın devamı olarak kabul edilir. Aslında bu üçü tek bir *masehet* sayılır; ama uzunluğu nedeniyle üçe bölünmüş ve *Baba Kama* (ilk kapı), *Baba Metsia* (orta kapı) ve *Baba Batra* (son kapı) diye adlandırılmıştır.

2

Bundan sekiz asır kadar önce, *Rişonim* Dönemi'nde, Rabi Menahem ben Şelomo adlı bir Haham yaşardı. Kendisi genellikle ailesinin soyadı olan "Meiri" adıyla anılır. Meiri çok sayıda kitap yazmıştır ve bunların arasında, *Mişna* ve *Gemara*'yı açıklayan "*Bet A-Behira*" adlı büyük bir eser vardır.

Bet A-Behira kitabının *Masehet Baba Batra* ile ilgili kısmında, Meiri, bu *masehetin* esas olarak altı konu üzerinde durduğunu yazar. Bu yazımızda bu konuların birkaçından genel olarak bahsedeceğiz:

İlhot Şutafim (ortaklık *alahaları*): Örneğin bir bahçe üzerinde başkasıyla ortak olan bir kişi bu ortaklığını sonlandırmak isterse, diğer ortağı bu bahçeyi bölüşmeye zorlayabilir mi?

Nizke Şehenim (komşuların verdiği zararlar): Örneğin bir kişi komşusuna karşı bir iddia öne sürüyor: "Çok gürültü yapıyorsun ve bu beni rahatsız ediyor! Evinde bol baharatlı yemekler pişiriyorsun ve bunların kokusu beni rahatsız ediyor!" Bu ve benzeri şeyler "*nizke şehenim*" olarak adlandırılır ve birçok örnekte kimin haklı olduğu konusunda uzman bir hahamın karar vermesi gerekebilir.

Bu *masehette* ayrıca *mehira* (satış), *kinyan* (iyelik, iyeliğe alma) ve *yeruşa* (miras) kanunları çerçevesinde çok sayıda *alaha* öğrenilmektedir.

Sevenleri, Kuvvetle Doğan Güneş Gibidir

Rabi Aba, Lod şehrinin girişinde oturmuş, etrafında olup bitenleri izlemekteydi. Ve işte, Rabi Aba çok ilginç bir olaya tanık oldu. Bitkin bir yolcu Rabi Aba'nın karşısındaki dağ yamacından çıktı ve yolun yorgunluğundan biraz olsun dinlenebilmek için orada oturdu. Adam yükünü yere bıraktı ve uykuya daldı.

Aradan birkaç dakika geçmemişti ki Rabi Aba, dehşet verici bir yılanın hızla adama yaklaşmakta olduğunu korku içinde fark etti. Rabi Aba yılanı tam görmüştü ki durup dururken başka bir sürüngen ortaya çıktı, yılanı saldırarak onu öldürdü. Adam mutlak bir ölümden kurtulmuştu!

Hahamlarımızdan
MAASELER

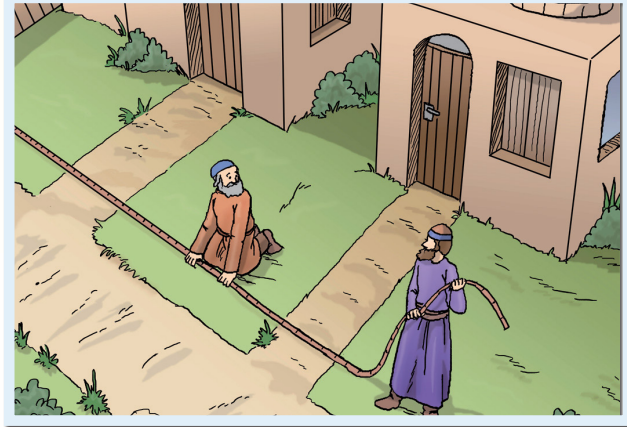
Devamı
19'da

Bahçenin Paylaşımı

Yaprak

3

Masehet Baba Batra'daki ilk *mişna*, ortak bir bahçeye sahip olan ve daha sonraları bahçeyi ikiye bölerek iki kısım arasına bir çit dikmeye karar veren, ama bu çiti nereye yapacaklarını ve onu inşa etmek için hangi hammaddeyi kullanacaklarını karara bağlamamış olan iki komşuyu ele almaktadır. *Mişna* bu komşuların, çiti, yarısı bir komşunun payında, yarısı da diğer

komşunun payında kalacak şekilde tam ortaya dikmeleri gerektiğini belirtmektedir. *Mişna* ayrıca, bu çiti inşa etmek için kullanmaları gereken hammadde üzerinde de durmakta, genellikle o yerde çit yapımı için yaygın olarak kullanılan hammaddeleri kullanmaları gerektiğini söylemektedir.

Gemara, çit konusunu ele alan bu *mişnayı* açıklarken, II. Bet-Amikdaş'ın I. Bet-Amikdaş'tan çok daha yüksek olduğunu anlatmaktadır. II. Bet-Amikdaş'ın merkezi binası olan *Ehal*'in yüksekliği kırk *ama*, yani yaklaşık yirmi metreydi. Ve *Ehal*'in içindeki iki ana kısım olan *Kodeş* ile *Kodeş A-Kodaşim* arasına bu kadar yüksekliğe sahip dar bir duvar dikmek sorun yaratacağı için bunun yerine oraya büyük bir perde (*Parohet*) asılmıştır.

Kim Kimdir?

Savoraim Dönemi

“Savoraim” sözcüğü, “açıklayanlar” veya “anlayış sahipleri” anlamına gelir. Bu sözcük, *Amoraim* Dönemi'nin bitimiyle (MS 5. yüzyılın sonu) *Geonim* Dönem'nin başlangıcı (6. veya 7. yüzyılın ortaları) arasında Babil'deki *yeşivalara* başkanlık etmiş olan Hahamlar için kullanılan genel bir terimdir. Bunun yerine *Rabanan Savorae* terimi de kullanılır.

Rav Simona, Pumbedita *yeşivası*nın başkanıyken, Rav Ena ise Sura *yeşivasında* *roş yeşiva* görevindeydi. Rav Simona, Pumbedita *yeşivası* başkanı olarak görevini, o yıllarda *Roş A-Gola* (bkz. sayfa 30) olan Mar Zutra'nın bağımsız yönetim döneminde yirmi altı yıl boyunca sürdürmüştür.

Rav Şerira Gaon bir mektubunda, Rav Simona ve Rav Ena'dan “*Rabanan batrae*” (sonraki hahamlarımız) diye bahseder, çünkü bu iki Haham, *Amoraları* tanıma şansına artık sahip olamamış ve kendi Tora'larını ilk nesil *Savora*'lardan öğrenmişlerdi.

Rav Simona ve Rav Ena, *Savoraim* Dönemi'nin ikinci nesli olarak kabul edilirler. Talmud Bavli'nin nihai nüshasının belirlenmesiyle meşgul olan hahamlara liderlik etmişler, onun çoğaltılması ve öğrenci toplulukları arasında yayılması işini yönetmişlerdir. Üstelik bu faaliyetler, o nesillerde tüm Yahudilerin kaderi olan devlet kaynaklı zulümlere rağmen gerçekleştirilmiştir.

Rav Simona
ve
Rav Ena

Tarladaki Tilkiler

Yaprak

4

Aleksander'in babasının büyük bir tarlası vardı. O kadar büyüktü ki, komşuları olan Levi ailesinin tarlasını üç yönden, doğudan, güneyden ve batıdan kuşatmaktaydı.

Aleksander'in babasının tarlasına sık sık hayvanlar girer ve ürünlere zarar verirdi. Bir yıl bir grup sincap gelmiş ve oradaki patlıcanların neredeyse yarısını mahvetmişti. Başka bir yıl, ilkbaharın gelmesiyle birlikte, Aleksander tarlada iki şişman tilkinin dolaşmakta olduğunu gördü. Bunu anlattığında babası "Yeter! Artık bu konuda bir şeyler yapmak gerekiyor!" dedi. Ertesi gün, çit dikme işi yapan bir şirketle konuştu ve bu şirket tüm tarlayı, zararlıların tarlaya girmesini önleyecek, iyi ve sağlam bir çitle çevirdi.

İşlerini bitirdikten sonra Aleksander, babasının bu şirkete 20.000 *şekel* ödediğini gördü. "Ne kadar da pahalıymış!" diyen Aleksander'in aklına bir fikir gelmişti. Babasına gelerek şöyle bir tez öne sürdü: "Bizim tarlamız Levi ailesinin tarlasını üç yönden kuşatıyor, öyle değil mi? Bu durumda biz onların tarlasının çevresinin çoğunluğunu çitle çevirmiş olduk. Bu yüzden onların bize çitin bedelinin yarısını ödemeleri gerekmiyor mu?" Babası gülümseyerek Aleksander'e "Hayır!" dedi. "*Masehet Baba Batra*'nın 5. yaprağında öğrendiğimiz bir kurala göre onların ödeme yükümlülükleri yok. Yani şimdilik. Ama eğer daha sonra onların, henüz çitle çevrilmiş olmayan kuzey tarafına çit çektiklerini görürsek, o zaman bizim tarlamızla ortak olan sınırlardaki çitin masraflarında bize ortak olmalarını talep edebiliriz."

İnsanlar Borçlarını Vadesinden Önce Öder mi?

Yaprak

5

Reuven, arkadaşı Şimon'dan borç para almıştı. Aralarında bu borcun vadesinin üç ay olacağı konusunda mutabık kaldılar. Borcun üç aylık vadesi sona erer ermez, alacaklı Şimon, borçlu Reuven'i *bet dinde* dava etti. Borcun gerçekten verildiğine dair tanıklık edecek şahitler getirdi ve Reuven'in borcunu geri ödemesini talep etti. Ama Reuven'in bir iddiası vardı: "Benden ne istiyorsun? Borcu daha bir buçuk ay önce geri ödemiştin!" Acaba Reuven bu söyledikleri konusunda güvenilir midir?

Amora Reş Lakiş bu durumda Reuven'e güvenemeyeceğimizi söylemektedir, çünkü belirli bir süre için borç almış bir kişinin bu borcunu vadesinden önce geri ödemiş olması makul sayılmaz. Reş Lakiş bu konuda şöyle der: "Keşke borçlular borçlarını vade tarihinde ödeseler! Kesinlikle ve kesinlikle daha önce ödememiştir..."

Ama Abaye ile Rava onunla aynı fikirde değildir ve Reuven'in güvenilir olduğu görüşündedir. Çünkü bazen insanın eline yüksek miktarda bir para geçer ve elinde para varken borcunu vadesi dolmadan, bir an önce geri ödemeyi tercih eder.

Sevenleri, Kuvvetle Doğan Güneş Gibidir (devam)

Rabi Aba bir süre daha oraya bakmaya devam etti. Adam uyanmış, yanı başındaki ölü yılanı görünce dehşete düşmüş ve oturup uyuya kaldığı kayanın üzerinden hemen ayağa sıçramıştı. Ama hayret verici olaylar bununla bitmemişti. Adam bu büyük kayanın üzerinden daha yeni kalkmıştı ki, birden bire bu kaya yerinden sökülüp hızla aşağıdaki derin uçuruma yuvarlandı. Adamın başına sadece birkaç dakika içinde ikinci bir

açık mucize gelmiş, hayatı kelimenin tam anlamıyla son anda kurtulmuştu!

Rabi Aba bu adamın böyle mucizelere hangi liyakat sayesinde nail olduğunu öğrenmesi gerektiğine karar verdi. Yerinden kalkıp adamın yanına kadar gitti ve "Lütfen bana söyler misin? Sen neler yaparsın? Hangi büyük liyakate sahipsin ki senin için iki kez bu denli büyük mucizeler gerçekleştirildi?"

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
21'de

Yalan Yüzünden Kaybeden Borçlu

Yaprak

6

Bazen iki davalı arasında tartışmalar olur. Biri “Bana borcun var” derken, diğeri “sana borcum yok” der. Örneğin Reuven Şimon’a karşı “Benden 100 zuz borç almıştın. Lütfen artık bunu geri ver” diye iddiada bulunmaktadır. Buna karşılık Şimon “Sana borcum yok” demektedir. Ama bu farklı şekillerde olabilir. Belki Şimon’un iddiası “Sana borcum yok, çünkü senden hiç borç almadım” şeklindedir, belki de “Senden borç aldığım doğru, ama ben bu borcu sana çoktan ödedim” demektedir. Bu tip tartışmalarda yargıçlar nasıl karar vermelidir?

Şöyle: Yargıçlar davacıya “Lütfen haklı olduğuna dair kanıt getir; o zaman paranı alırsın” derler. Örneğin davalı “Hiç böyle bir şey olmadı” derken, davacı “Biz borcun verildiğini gördük” diyen tanıklar getirirse – davacı davayı kazanır ve *bet din*, davalıyı yükümlü kılar.

Peki, ya davacı, borcun verildiğine dair tanıklar getirdikten sonra davalı kalkıp “Doğru; başta borç almadığımı söylediğim zaman yalan söylüyordum. Aslında borç almasına aldım; ama ben bu borcu çoktan ödedim” derse ne olur? Acaba onun bu sözlerine güvenilir mi?

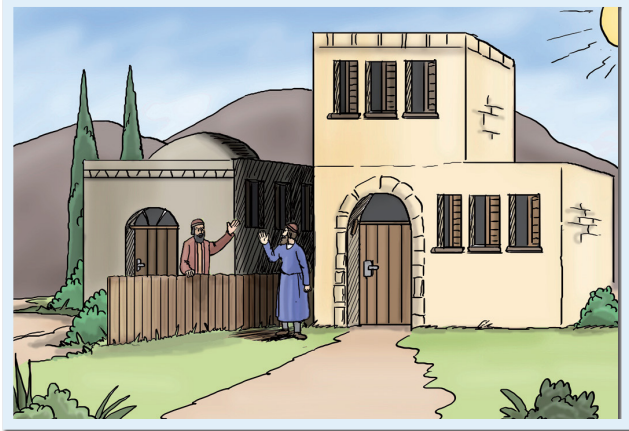
Gemara’nın bu soruya verdiği cevap olumsuzdur! Çünkü başta borç almadığını söylediği anda, borcunu ödemediğini de itiraf etmiş gibidir... Bu *alaha* “*Kol a-omer lo laviti – ke-omer lo parati*” (her kim “borç almadım” derse, “borcumu ödemedim” demiş gibidir) ifadesiyle bilinir.

Pencerelerin Hikâyesi

Yaprak

7

Adamın biri kendi bahçesine yüksek bir duvar örmüştü. Ama bu duvar komşusunun evine o kadar yakındı ki, güneşin ışığını engelliyordu. Komşusu adama gelerek duvarı yıkmasını talep etti. Duvarı inşa eden adam ona “Mesele ne?” dedi. “Senin pencerelerini tuğlayla kapatayım ve onların yerine, inşa ettiğim duvarın güneş ışığını engellemeyeceği daha yüksek bir noktaya yeni pencereler açayım. Hepsi kendi hesabıma.” Ama pencerelerin sahibi bunu reddederek şöyle dedi: “Benim için yeni pencereler açacağın zaman evin duvarına çekiçle vuracaksın...”

Kim Kimdir?

Savoraim Dönemi

Talmud Bavli’de İsimleri Geçen Savoralardan

Gemara’da, Argiza şehrinde yaşayan Rav Gevia’dan, kişinin diğer insanlara yönelik tutumunda dikkatli olması gereğinin ciddiyetinden ve öneminden bahseden bir *deraşada* bahsedilmektedir.

O dönemde *Roş A-Gola* (bkz. sayfa

30) olan Mar Una, Talmud’u son haline getiren Rav Aşe’ye Rav Gevia’nın adıyla bir Tora öğretisi aktarmıştır. Bu nedenle Rav Gevia’yı *Amoralar* arasında sayan kaynaklar da vardır.

**Argiza’lu
Rav Gevia**

“... Ve duvarın, pencerelerin üstünden çatıya kadar olan kısmı bu çekiç darbeleri nedeniyle zayıflayacak.” Duvarın sahibi bunun üzerine ona “Pekâlâ. O zaman duvarın yeni pencerelerden tavana kadar olan kısmını tamamen yıkayım ve yeni bir duvar öreyim?” Ama pencerelerin sahibi, eski kısımla yeni kısmın birleşeceği noktanın yine de zayıf kalacağını öne sürerek bunu da kabul etmedi. Duvarın sahibi ona “Öyleyse bütün duvarı yıkayım ve yerine yenisini öreyim!” dedi. Pencerelerin sahibi “Yeni bir duvar, eski duvarlarla çok sağlam bir şekilde birleşmez” diye cevap verdi. Duvarların sahibi ona “Tamam. O zaman tüm evini yıkıp yerine yenisini inşa edeyim. Ve bu arada yaşamın için sana bir daire kiralayayım” dedi. Fakat pencerelerin sahibi evini taşıma zahmetine girmek istemediğini öne sürerek bunu da reddetti.

Kim haklı?

Gemara, pencerelerin sahibinin tüm tezlerinde haklı olduğunu söylemektedir!

Kimin Korumaya İhtiyacı Yok?

Yaprak

8

Bu yaprakta *Gemara*, Pers Kralı Daryaveş’in, eyalet valilerinden birine gönderdiği bir mektuptan bahsetmektedir. “Fırat Nehri’nin ötesinin” valisine gönderdiği bu mektupta, Daryaveş onu, kendi yetki alanı dâhilinde yaşayan “*Anşe Keneset A-Gedola*” (Büyük Meclis Üyeleri) mensubu Hahamlardan çeşitli vergileri kesinlikle almaması konusunda uyarmaktaydı. Bilindiği üzere, *Anşe Keneset A-Gedola*, Babil Sürgünü dönemi ve devamında Yisrael halkına liderlik eden Hahamlar kuruluydu.

Gemara’da *alahanın* da gerçekten böyle olduğunu öğreniyoruz. *Talmid hahamların* muaf tutulduğu bazı vergi türleri vardır. Şehrin korunmasına fon oluşturma amacıyla toplanan vergiler bunlardan biridir. Örneğin, şehrin surlarını restore etmek gerekiyorsa ve tüm şehir sakinlerinden özel bir vergi alınması kararlaştırılmışsa, *talmid hahamlar* bu vergiden muaf tutulur ve bu nedenle diğer tüm şehir sakinlerinin payına biraz daha fazla vergi düşer.

Peki, neden?

Çok basit! Tora alanında yükselmiş bir kişi için Göklerden özel bir koruma vardır ve böyle birinin insanlar tarafından korunmaya diğerleri kadar ihtiyacı yoktur. Bu nedenle Hahamlarımız onu bu tip bir vergiden muaf tutmuşlardır.

Sevenleri, Kuvvetle Doğan Güneş Gibidir (devam)

Adam düşündü, geçmişte yaptıklarını inceledi ve sonunda cevap verdi: “Hayatımda hiçbir zaman bana kötülük eden birine öfkelenmedim. İnsanları her zaman tüm kalbimle affederim ve her zaman, beni üzmüş veya bana acı vermiş biriyle barışmaya gayret ederim. Ve Tanrı korusun, eğer bana kötülük eden bir kişi barışmak istemiyorsa, onu yüreğimin derinliklerinden gelen tam bir afla bağışladığımı ve ona karşı hiçbir kin

duygusu taşımadığımı hissedene kadar yatağıma yatmamaya özen gösteririm! Üstelik bu kişiye iyilik etmek, onunla dost olmak ve kendisine sadece iyi şeylerle karşılık vermek için de çok gayret gösteririm.”

Rabi Aba adamın bu dürüst sözlerini duyunca çok duygulandı ve “Bu adam, Kutsal ve Mübarek Tanrı’nın onun için açık mucizeler yapmasını gerçekten de hak ediyor!” dedi (*Zoar*, Cilt I, 201:2).

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

Tsedakanın Sağladığı Meziyet

Yaprak

9

Bu yaprakta *Gemara*, *tsedaka mitsvası* üzerinde bolca durmakta ve *tsedaka* tahsildarlarını ilgilendiren, tahsil ettikleri paralarla nasıl davranmaları, paraları kimlere dağıtmaları, her fakire ne kadar para vermeleri gerektiği gibi bazı *alahaları* öğretmektedir.

Gemara'da *tsedaka* verme konusundaki bir *alahayı* da öğrenmekteyiz: Normal şartlarda *tsedaka* vermekten muaf olması gereken son derece yoksul bir kişi bile, her yıl *tsedaka* amacıyla en az üçte bir *şekel* vermeye gayret etmelidir (*Bayit Hadaş*'ın açıklamasına göre). Burada bahsedilen, Hahamlarımızın zamanında tedavülde bulunan *şekelin* üçte biridir ve 256 *perutaya* eşittir (*Tur*'un açıklamasına göre). Böylece, bir

kişi üçte bir *şekelin* değerinin ne olduğunu merak ediyorsa, bir *perutanın* ne kadar olduğunu öğrenip, sonra da bunu 256 ile çarparak sonucu bulabilir.

Gemara ayrıca, insanları *tsedaka* bağışı yapma yönünde harekete geçiren kişinin, çok büyük, hatta fiilen *tsedakayı* veren kişiden bile daha büyük ödüle hak kazandığını söylemektedir.

Tsedaka mitsvasının kazandırdığı liyakat hakkında bu yaprakta önemli bir ayrıntıyı öğreniyoruz: Bet-Amikdaş'ın ayakta olduğu dönemde bir kişi *korban* getirebilirdi ve bu sayede günahları kefarete bulurdu. Bet-Amikdaş'ın yıkık halde olduğu günümüzde, kişi *tsedaka* verebilir ve bu da onun adına, sanki *korban* getirmiş gibi kabul edilir (*Maarşa*'nın açıklamasına göre).

Kim Kimdir?

Savoraim Dönemi

Rabanan Savorae olarak adlandırılan Hahamlarımızdan biri olan ve Be Hozae şehrinde yaşayan Rav Beroka'dan *Gemara*'da bahsedilmektedir. Kendisi Bet Lefet pazarında bulunurdu ve Peygamber Eliyau onun yanına sık sık gelirdi. Rav Beroka bir keresinde Peygamber Eliyau'ya "Acaba şu anda pazarda bulunan insanlar arasında Gelecek Dünya'yı hak eden, *tsadik* kimse var mı?" diye sordu. Eliyau ona "Hayır!" diye cevap verdi. Birden

bire pazara, Yahudi olmayanların giydiği tarzda giysiler giyen ve giysilerinde *tsitsiti* olmayan bir adam girdi. Eliyau, Rav Beroka'ya "İşte şu adam – o, Gelecek Dünya'yı hak ediyor" dedi. Rav Beroka hemen adamın ardından koştu ve "Ne iş yaparsın?" diye sordu. Adam yabancıların arasında görev yaptığını ve bu görev sırasında, Yahudileri günahtan ve asimile olmaktan kurtarma amacıyla Yahudi olmayanlar gibi giyindiğini söyledi.

Be Hozae'li
Rav Beroka

Kötü Yürekli Turnus Rufus

Yaprak

10

Bu yaprakta, Hahamlarımızın “Turnus Rufus *A-Raşa*” (kötü yürekli Turnus Rufus) diye adlandırdıkları bir adamdan bahsedilmektedir. Turnus Rufus, Roma büyüklerindendi. Birkaç yıl Roma’da yüksek düzeyli görevlerde bulunduktan sonra “Yeuda valisi” olarak atanmış ve Erets-Yisrael’deki Yeuda bölgesinin yöneticisi olmuştu.

II. Bet-Amikdaş’ın yıkılışından sonra, Bet-Amikdaş’ın merkez binasının (*Ehal*) bazı kalıntıları hâlâ yerinde durmaktaydı. Turnus Rufus, Bet-Amikdaş’tan geriye hiç iz kalmaması için Tapınak Tepesi bölgesinin tümünün bir tarla gibi sürülmesini emretti. Onun döneminde Romalılar, insanları bir araya getirip Tora öğretmeyi yasaklayan bir ferman çıkarmışlardı. Rabi Akiva bu fermana karşı gelince Romalılar onu gaddar bir şekilde idam etmeye karar verdiler. İşte bu korkunç cinayeti Turnus Rufus işlemiştir.

Bu yaprakta, bu kötü adamın Rabi Akiva’yla *tsedaka mitsvası* hakkında gerçekleştirdiği bir diyalog yer almaktadır. Bu diyalog sırasında Rabi Akiva ona, *tsedaka* vermenin büyük bir sevap olduğunu, Kutsal ve Mübarek Tanrı’nın, fakirlere iyilik etmemizi ve yardım etmemizi fazlasıyla istediğini açıklamıştır.

Bölünmesi Olanaksız Bahçe

Yaprak

11

Bu yaprakta ortaklığa dair *alahalardan* bazılarını öğreniyoruz. Diyelim ki birbiriyle ortak insanlar – mesela bir bahçe üzerinde ortak olan iki kişi – var ve ortaklığı sona erdirerek bahçeyi bölüşmek istiyorlar. Hiç sorun yok. Bahçenin alanı ölçülür ve her biri bahçenin yarısını alır. Peki, ya ortaklardan biri ortaklığı sonlandırmak istiyor, ama diğer ortak bunu reddediyorsa? O zaman ne yapılır?

Genel olarak her ortak, diğer ortağı malı kendisiyle paylaşmaya zorlama hakkına sahiptir. Ama eğer küçük bir bahçe söz konusuysa, diğer ortak “Bu küçük bahçeyi bölüşecek olursak, her birimizin elinde o kadar ufak bir kısım kalacak ki, onunla neredeyse hiçbir şey yapılamayacağı için pek bir değeri olmayacak” teziyle cevap verebilir. Böyle bir durumda bu ortak haklıdır ve paylaşımı reddetme hakkına sahiptir.

Bu tipteki bir bahçeye “paylaşım hükmü bulunmayan” (*en ba din haluka*) bir bahçe adı verilir. Diğer ortağı bu bahçeyi paylaşmaya zorlamak mümkün değildir.

Hiçbir Melaha Yapma; Sen... Hayvanın...

Hasid bir adamın iyi bir ineği vardı. Bu inek işini sadakatle yapardı ve *hasid* adam haftanın tüm günleri boyunca onun yardımıyla tarlayı sürerdi. Şabat günü ise inek çalışmaz, Şabat istirahatinden payını alırdı.

Aradan yıllar geçti ve *hasid*’in talihi döndü; adamcağız servetini kaybetti. Mallarını tamamen yitirdikten sonra, elinde başka çare kalmadı ve sadık

ineğini satmaya karar verdi. *Hasid* adam ineği satışa sundu ve gerçekten de, toprak işleri için bir ineğe ihtiyaç duyan putperest bir yabancı, hatırı sayılır bir bedel karşılığında onu satın aldı.

Alıcı inekten yardım almaya başladı ve performansından oldukça memnun kaldı. İnek hiç tembellik etmeden, tarlalarını sürmekte ona yardımcı oluyordu.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
25’te

Yolu Kim Kapattı?

Yaprak

12

Bir zamanlar ardı ardına hırsızlıklardan çeken küçük bir köy vardı. Bir gün bir saban çalınıyordu, ertesi gün süt veren bir inek ortadan kayboluyordu, başka bir gün de koca bir kuzu sürüsü sırta kadem basıyordu. Köy sakinleri bu hırsızlık meselesi hakkında ne yapacaklarını düşünmek üzere bir toplantı düzenlemeye karar verdiler. Toplantıda herkes çeşitli fikirler ortaya attı. Sonunda Elişa'nın fikri kabul edildi: Bir taraftan diğerine köyün içinden geçen merkezi yola büyük kapılar koyacaklar ve anahtarlarını sadece köy sakinlerine dağıtacaklardı. Bu şekilde oraya artık hiç hırsız giremeyecekti. Köyün muhtarı herkese mutabık olup olmadıklarını sordu ve herkesten onay alınınca çalışkan köy sakinleri yolun iki ucuna ağır kapılar taktılar. Hırsızlık meselesinin bu şekilde son bulacağını düşünmekteydiler.

Ertesi gün komşu şehirden bir ulak geldi ve "Biz yıllardır yolu kısaltmak için sizin köyünüzden geçmeye alışkınız. Yolu ne hakla kapatıyorsunuz?" dedi. Köy sakinleri cevap verdiler: "O kadar da sorun değil. Bugünden itibaren çevre yoldan dolaşır biraz daha fazla yürürsünüz. Köyümüzün yolu bizimdir ve sadece bizimdir. Ve siz bizi kapıları kaldırmaya zorlayamazsınız."

Sonunda köyden bir temsilciyle şehirden bir temsilcinin hahama giderek kimin haklı olduğunu sormalarına karar verildi. Haham onlara şöyle cevap verdi: "*Masehet Baba Batra*'nın 12. yaprağında öğrendiğimize göre, eğer halkın geçmeye alışkın olduğu bir yol varsa, oradan geçmeye devam etme hakkı vardır ve kimse halkı bundan alıkoyma yetkisine sahip değildir."

God O Igud

Yaprak

13

Yaprak 11'de "paylaşım hükmü bulunmayan" bir bahçeden bahsetmiştik. Hatırlanacağı üzere, küçük bir bahçe söz konusudur ve *alahaya* göre, eğer ortaklardan biri ortaklığı sonlandırmak ve bahçeyi ikiye bölmek istiyorsa, diğer ortağı bunu kabul etmeye zorlayamaz.

Bu yaprakta, *Amora* Rav Yeuda'nın görüşüne göre, her şeye rağmen o ortağın ortaklığı bozmasına olanak veren farklı bir yol olduğunu öğreniyoruz. Bu adam ortağına başvurarak "Bölüşmek istemiyor musun? Pekâlâ. Gel bu bahçenin ne kadar ettiğine karar verelim. Eğer istiyorsan, sen benden payımı satın al ve şayet istemiyorsan, o zaman ben senin payını satın alayım. Ama ben artık ortak olarak kalmak istemiyorum" diyebilir. Gerçekten de kanuna göre diğer ortak bu seçeneklerden birini kabul etmek zorundadır.

Bu *alaha* "god o igud" diye bilinir. Aramca *god* sözcüğünün anlamı, kesmek veya belirlemek şeklindedir. Örneğin bir ağaç kesileceği zaman "*godu ilana*" denir. Başka yerlerde ise bu sözcük belli bir tutar belirleme anlamına gelir. Böylece adam, ortağına şöyle demektedir: "Bir karar ver: Ya *god* – bir tutar belirle ve ben payımı sana buna göre satayım, ya da *igud* – ben bir tutar belirleyeyim ve sen bana payını buna göre sat."

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Sura yeşivasının *Gaonu* (yeşiva başkanı) olarak, Tora'sı ve *alaha* rehberliğiyle Yisrael halkının lideriydi. Rav Şaşna *Savoraim* Dönemi ile *Geonim* Dönemi arasındaki bağlantı nesli olarak kabul edilir.

İmzalarında tam ismini "Meşarşaya bar Tahlifa" şeklinde yazardı.

Babil *Gaon*larının ilkidir ve *alaha* sorularına vermiş olduğu yazılı cevapların birçoğu nesiller boyunca aktarılacak günümüze kadar ulaşmıştır. Rav Şaşna'nın Sura'da *Gaon* olduğu dönemde Pumbedita şehrinin *Gaonu*

da David Hanedanı'na mensup olan Mar Bustenay'dı.

Rav Şaşna Gaon'un cevapları, *alaha* ve *minag* (gelenek) konularında çok çeşitli pratik meseleleri kapsar. Bunlar arasında bireyin yaşamını ilgilendiren, örneğin Tişa BeAv'da ve *Hol A-Moed*'de *tefilin* takma kuralları, Yom Akipurim'e dair kural ve gelenekler gibi konuların yanında, daha çok toplumu ilgilendiren, sinagogda dua ve Tora'nın okunuşu hakkındaki kurallar, *bet dinin* usul ve yetkileri gibi hususlar da yer alır.

Rav Şaşna

Moşe Rabenu'nun Sefer-Tora'sı Nereye Yerleştirildi?

Yaprak

14

Bu yaprakta Sefer-Tora yazımı konusunda bazı *alahalar* yer verilmektedir. Bunlardan biri de bir Sefer-Tora'nın boyutları hakkındadır. *Gemara* ayrıca Moşe Rabenu'nun vefatından önce yazmış olduğu Sefer-Tora'dan da bahsetmektedir. Moşe bu Sefer-Tora'yı Koenlere teslim etmiş ve onlara onu Antlaşma Levhalarının, yani üzerlerine On Emir'in yazılı olduğu levhaların yanına yerleştirmelerini emretmişti.

Bu Sefer-Tora tam olarak nereye yerleştirilmiştir?

Bu konuda bir görüş ayrılığı vardır. Rabi Yeuda'ya göre bu Sefer-Tora, *Kodeş Akodaşim*'de, *Aron Aberit*'in **yanına** konmuştur. Buna karşılık Rabi Meir, Sefer-Tora'nın *Aron Aberit*'in **içine**, Antlaşma Levhalarının yanına yerleştirildiği görüşündedir. Levhalar *Aron Aberit*'in içinde yatık hale durmaktaydı ve bu Sefer-Tora'da onların yanına yine yatık halde yerleştirilmiştir. Bu durum günümüzdeki, Sefer-Tora'yı *Ehal A-Kodeş*'in içine ayakta duracak şekilde yerleştirme geleneğinden farklıdır. *Rişonim* Dönemi otoritelerinin bazılarının (Raşba, Ritba) açıklamalarına göre böyle yapmalarının sebebi, Bene-Yisrael'in, yolculukları sırasında *Aron Aberit*'i hep bir yerden diğerine taşımış olmalarıdır. Sefer-Tora'yı ayakta duracak şekilde yerleştirmiş olsalardı, sarsıntı nedeniyle düşebilirdi.

Teilim Kitabını Kim Yazdı?

Yaprak

15

İçinde bulunduğumuz yapraklardaki konular, başka şeylerin yanında, *TaNaH (Tora, Neviim, Ketuvim)* hakkında çok sayıda ilginç ayrıntıyı içermektedir. *Gemara* Tanah'ta *Neviim* kitaplarının doğru yazılış sıralamasını öğretmektedir: Yeoşua, Şofetim, Şemuel, Melahim, Yirmeyau, Yehezkel, Yeşayau, *Tere Asar* (on iki adet kısa kitap). *Gemara*'da ayrıca *Ketuvim* kitaplarının kronolojik sıralamasını da öğreniyoruz. Bunların ilki Megilat Rut, sonuncusu da Divre Ayamim'dir.

Gemara, Peygamber Şemuel'in, kendi kitabı olan Şemuel'in dışında Şofetim Kitabını ve Megilat Rut'u da yazdığını anlatmaktadır. Kral David Teilim Kitabını yazmıştır, ama *Gemara*'da, Teilim'de Kral David'in bazı parçaları başka şairlerden alıntıyla yazdığını öğreniyoruz. Bu şairler toplamda dokuz tanedir. Mesela, 139. *mizmor*u ilk olarak ilk insan Adam'ın yazdığını biliyor muydunuz?

Adı Leh Leha *peraşasında* (Bereşit 14:18) geçen Malki Tsedek'in yazdığı bir *mizmor* da vardır. 89. *mizmor*u ise Avraam Avinu yazmıştır. Moşe Rabenu'nun yazdığı on bir tane *mizmor* vardır. Teilim Kitabında, Bet-Amikdaş'ta ilahiler söyleme görevinde bulunan Leviler tarafından oluşturulmuş bazı *mizmor*lar da yer alır.

Hiçbir Melaha Yapma; Sen... Hayvanın... (devam)

Ama işte, Şabat günü geldi ve adam, bu çalışkan ineği, çalışmaya hiç niyeti yokmuşçasına yere çökmüş halde görünce şaşkınlığını gizleyemedi. Önce nazikçe, daha sonra sert yöntemler kullanarak onu kaldırmaya ve dürtüklemeye çalıştı, ama nafile; inek işbirliğine yanaşmıyor, olduğu yere çökmüş halde istirahatına devam ediyordu.

Adam sonunda *haside* gelerek şikâyetle

bulundu: "Bana ne biçim bir inek sattın? Birkaç gün bana çok faydalı oldu, ama bugün tam bir tembel gibi davranıyor. Yerinden kımıldamaya niyeti yok!"

Hasid durumu hemen kavramıştı. İneği Şabat istirahatine alışmış olduğundan bu günde işini yapmak istemiyordu. *Hasid* adam alıcıyı sakinleştirerek ineğin mutlaka işine geri döneceği konusunda garanti verdi ve kendisini ineğe götürmesini rica etti.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
27'de

İyov Ne Zaman Yaşadı?

Yaprak

16

Bu yazımızda İyov Kitabı hakkında bilgi alacağız. Tanah'taki kitaplardan biri "İyov" Kitabıdır ve bu kitapta, çok büyük bir *tsadik* olmasına rağmen son derece ağır ve acı ıstıraplar çekmiş olan İyov'dan bahsedilmektedir.

İyov bu kadar *tsadik* biri idiyse neden bu kadar acı çekmiştir?

İşte İyov Kitabının amacı da zaten özellikle bu soruyu cevaplamaktır. Tanrı'nın yardımıyla, siz de ileride bu kitabı, otoritelerin açıklamaları eşliğinde öğrenip konuyu anlayabilirsiniz.

İyov kitabını kim yazmıştır? Bu konuda görüş ayrılığı vardır. Bazılarına göre kitabı, Bene-Yisrael'in hâlâ Mısır'da köle olduğu dönemde Moşe Rabenu yazmıştır.

İyov hangi dönemde yaşamıştır? Bu konuda da farklı görüşler vardır. Bazılarına göre Moşe Rabenu ile aynı dönemde; başkalarına göre çok daha önceki bir dönemde, Yitshak Avinu'nun günlerinde, yine başka bir görüşe göreyse bunlardan farklı bir zamanda yaşamıştır. Hatta bazıları İyov diye birinin hiç yaşamadığı ve bu kitabın bütünüyle bir misal niteliğinde olup, Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın dünyayı idare etme yöntemlerinin bazılarını açıklamayı amaçladığı görüşündedir.

Aslında Ölmemesi Gereken Dört Kişi

Yaprak

17

Bu yaprakta *Masehet Baba Batra*'daki ilk *perek* sona ermekte ve ikinci *perek* başlamaktadır. İlk *perek* biterken, *Gemara*'da, aslında ölmeyip ebediyen yaşaması gereken dört kişi olduğunu öğreniyoruz. Bu kişiler tüm hayatları boyunca hiç günah işlememiş ve sadece "*beetyo şel nahaş*" (yılan yüzünden) ölmüştür. Açıklayalım: Herkesin bildiği gibi, ilk insan Adam yaratıldığı zaman, aslında ebediyen yaşayacaktı. Ama yılanın Hava'ya, onun da Adam'a işlettiği "Bilgi Ağacı" günahı nedeniyle hem Adam hem de tüm soyu için sınırlı bir yaşam sürme ve ölüm kararı verilmişti. İşte söz konusu dört kişi, sadece ve sadece bu karar nedeniyle ölmüştür.

Bu dört kişi, Yaakov Avinu'nun en küçük oğlu Binyamin, Moşe Rabenu'nun babası Amram, Kral David'in babası Yişay ve Kral David'in oğullarından biri olan Kilav'dır.

MASEHET BABA BATRA
PEREK 2:
LO YAHPOR

Fırın ve Depo

Yaprak

18

“*Lo Yahpor*” başlıklı ikinci perek, “*arhakat nezikim*” (zararları uzaklaştırmak) olarak adlandırılan kanunları ele almaktadır.

Bununla, insanın, zarara yol açabilecekleri için, başkasına ait bir alanın yakınından uzaklaştırması gereken eşya veya eylemler kastedilmektedir. Örneğin *Mişna*’da, komşuya ait bir çukura çok yakın bir konumda başka bir çukur açmanın yasak olduğu yazılıdır. Neden? Bunun sebeplerinden biri, çukur kazıldığı sırada toprağın sarsılmasıdır ve çok yakında kazılan bir çukur, diğer çukurun çökmesine yol açabilecektir.

Gemara’nın aktardığı bir başka *mişna* da, kişinin, akrasının ikinci katta bulunan tahıl deposunun altında bir fırın açma yetkisine sahip olmadığını söylemektedir. Bunun sebebi, fırından yükselen dumanın tahıla zarar verebilecek olmasıdır.

Ama bu *alahan*ın bir de koşulu vardır: Üst kattaki komşunun, alt kattaki komşudan orada bir fırın kurmamasını talep etme hakkı yalnızca, kendisi üst katı daha önceden depoya dönüştürmüşse geçerlidir. Ama eğer önce alt kattaki komşu fırın açtıysa ve daha sonra bir gün üst kattaki komşu orayı tahıl deposuna dönüştürmek istediğine karar verdiyse, üst komşu alt komşudan fırını kapatmasını talep etme hakkına sahip değildir. Bu konudaki kanun böyledir – önce davranan kazanır.

Hiçbir Melaha Yapma; Sen... Hayvanın... (devam)

Hasid eski ineğine yaklaştı, eğilerek kulağına fısıldadı: “Ah, inek, inek. Sen elimde olduğun zaman ben Şabat’ı gözetirdim ve sen de bundan yararlanırdın. “Ama artık bir Yahudi’ye ait değilsin.

Bu yüzden senden rica ediyorum; yeni sahibinin isteğini yerine getir!”

İnek, *hasid*in sözlerini duydu ve tarlayı sürmeye hazır bir halde hemen yerinden kalktı.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
29’da

Dikkat! Tehlikeli Madde!

Yaprak Bu yaprakta Şabat günü “atmana” (gömmek) yasağı ile ilgili bir *alahayı* öğreniyoruz. Şabat arifesinde (Cuma günü) sıcak bir tencerenin ısınıp akşam yemeğine kadar koruma amacıyla, tencereyi “gömmek”, örneğin kalın battaniyelerle sarmak serbesttir. Ama Hahamlarımız bir tencereyi Şabat başladıktan sonra bu şekilde sarmayı yasaklamışlardır, çünkü tencerenin sahibinin, onun yeterince sıcak olmadığını hissettiği takdirde, tencerenin ısınıp korumakla uğraşırken, Şabat günü onu ateş üzerinde ısıtma yanılışına düşebileceğinden endişelenmişlerdir.

Gemara'nın “*mosif evel*” – sıcaklık ekleyen/yayan – diye adlandırdıkları bazı şeyler vardır. Bunlar, doğaları gereği sıcaklık yayan bazı özel taşlar veya çeşitli maddelerdir. Hahamlarımız bir tencereyi Şabat arifesinde bile bu gibi şeylerle sarmayı yasaklamışlardır ve *Gemara* bu konuyu *Masehet Şabat*'tan getirerek bu noktada aktarmaktadır.

Tabii ki aklınıza bir soru gelecektir: *Masehet Baba Batra*'da Şabat'la ilgili *alahalara* yer verilmesinin sebebi nedir?

Gemara'dan, sıcaklık yayan bu maddelerin, bina yapılarına zarar verebileceğini öğreniyoruz. Bu yüzden, bu tipteki maddeleri depolayacak bir kişinin, onları komşuların duvarlarından uzak bir yere yerleştirmesi gerekir.

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Rav Şaşna, kendi yaşadığı ve *yeşivasının* bulunduğu yerden uzaktaki başka bölgelerden gönderilen sorulara cevap gönderen ilk *Gaon*lardandır. Babil'deki büyük *yeşivalar*la Diaspora'nın diğer kesimleri arasındaki bu yeni iletişim yöntemi, Tora bilgilerinin uzak sürgün noktalarında yaşayan Yahudiler arasında

yayılmasına büyük katkıda bulunmuştur.

Rav Şaşna “*şenat elef laşetarot*” (senetlerin bininci yılı) adı verilen, Yaratılışın 4449. yılından önce vefat etmiştir. Rav Şerira Gaon, ünlü bir mektubunda (bkz. sayfa 68), Rav Şaşna'nın ardından Sura'daki *yeşivanın* başına kimin geçtiğini belirtmemektedir.

Rav Şaşna

Havada Asılı Duran Kertenkele

Yaprak

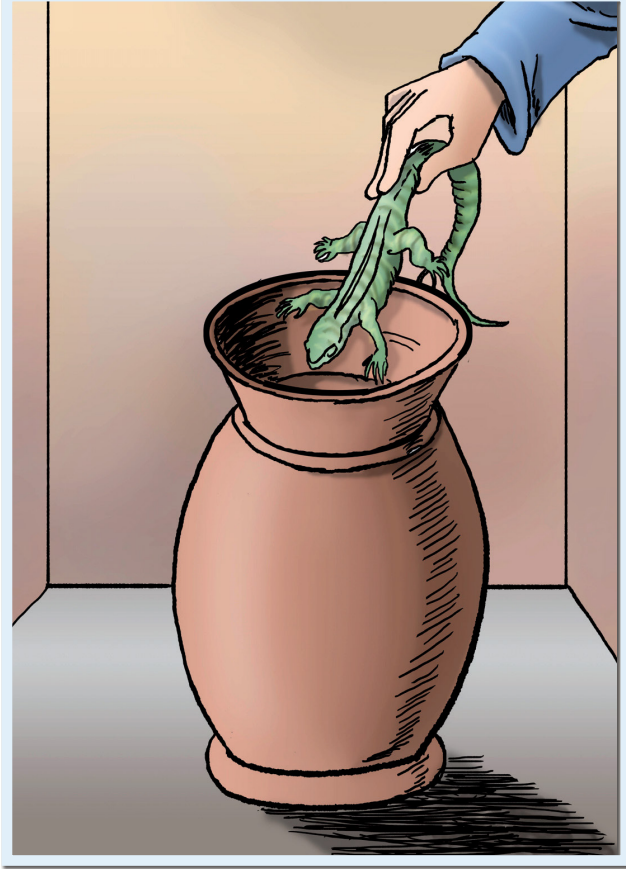
20

Bir ölüye dokunan veya ona dokunmasa bile onunla aynı çatı altında bulunan kişi *tame* olur. Bunun [ve bazı hallerde bir *metsoranın*] dışında diğer her şey, kişiyi yalnızca doğrudan temas yoluyla *tame* yapar. Örneğin bir ölü nedeniyle *tame* olan kişi aynı zamanda bir “*av a-tuma*” (“baba *tuma*”; yani birinci derece *tuma* kaynağı) haline gelir. Ama bu kişiye sadece “dokunan” bir kişi *tame* olur.

Bu yaprakta, kil kaplarla ilgili özel bir kural olduğunu öğreniyoruz. Kil kaptan kasıt, kil veya topraktan yapılmış bir eşyadır; örneğin bir saksı veya çömlek gibi.

Bu özel kurala göre, eğer *tuma* kaynağı, kil bir kabın dış yüzeyine temas ederse, bu kap *tame* olmaz! Örneğin “*av a-tuma*” haline gelmiş bir kişi bir çömleği dışından tuttuğu sürece, kap bundan *tuma* kapmaz! Tora’nın hükmü bu şekildedir. Kilden yapılmış bir kabın *tuma* kapmasının tek yolu, *tuma* kaynağının o kabın iç hacmine girmesidir.

Kil kapları ilgilendiren bir özel kural daha vardır. Eğer bir *tuma* kaynağını, örneğin ölü bir *şeretsi* (bkz. I. Kitap, sayfa 172) alır ve kil kabın iç hacmine sokarsak, *şerets* kabın kenarlarına hiç değmese bile kap artık *tamedir*! Örneğin bir kişi ölü bir kertenkeleyi kuyruğundan tutarak kertenkelenin başını kil kabın iç hacmine doğru sarkıtırsa, kertenkele bu kaba hiç değmiyorsa bile kap *tame* olur!

Hiçbir Melaha Yapma; Sen... Hayvanın... (devam)

Diğer adam gördükleri karşısında hayrete düşmüştü. *Hasid*’in büyü yaptığını düşündü ve ineğin kulağına ne fısıldadığını kendisine derhal söylemesini talep etti. Başka çaresi olmadığını gören *hasid* olup biteni ona olduğu gibi anlattı.

Adam duydukları karşısında şok yaşıyordu. İçinden “Akı olmayan bu inek bile evrenin Yaratıcı’sını tanımış ve onun emrine uymuş. Peki ya evrenin Yaratıcısı tarafından O’nun suretinde yaratılmış

olan ben? Benim de putperestliği bırakıp O’nu tanımam gerekmez mi?” diye düşündü.

Böylece adam Yahudiliği kabul etti, Tora öğrenmeye nail olarak büyük bir haham haline geldi. Bu noktaya inek sayesinde geldiği için de “Rabi Yohanan [bazılarına göre Rabi Hanina] ben Torta” (ineğin oğlu) adını aldı (*Pesikta Rabati* 14).

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

İlk Talmud Tora Nerede Kuruldu?

Yaprak

21

Çocuklara Tora öğretme yükümlülüğü kime aittir? Tabii ki bu yükümlük babaya aittir. Bunu her gün *Keriat Şema*'da söylemekteyiz: “Onları oğullarınıza öğretecek ve onlar hakkında konuşacaksınız” – her Yahudi baba, oğluna Tora öğretmekle yükümlüdür.

Bundan uzun yıllar önce herkes böyle yapardı. Talmud Tora kurumları yoktu ve baba kendi oğullarına Tora öğretirdi. Bir dönem sonra Hahamlar bu sistemde bir sorun olduğunu gördüler. Örneğin yetim bir çocuk, kendisine Tora öğretecek bir babası olmadığı için Tora öğrenmeden kalıyordu. Bu nedenle Hahamlar Talmud Tora kurumlarını kurmaya karar verdiler. İlk Talmud Tora, Hahamların çocuklara Tora öğretecek öğretmenler tutmasıyla, Yeruslayim şehrinde kuruldu.

Gemara, ilk Talmud Tora'nın Yeruslayim'de kurulmasının, “Çünkü Tsiyon'dan çıkacak Tora; ve A-Şem'in sözü, Yeruslayim'den” pasuğu ışığında gerçekleştirildiğini belirtmektedir. *Baale A-Tosafot*'un açıklamasına göre, Yeruslayim'in kutsiyeti nedeniyle ve yine, çocuklar Koenleri Bet-Amikdaş'taki ibadetle meşgul olurken gördükleri için, çocukların içine öğrenime yönelik bir ciddiyet ve büyük bir heves girmiştir. Bir dönem sonra Hahamlar sorunun henüz çözüme ulaşmadığını görmüşlerdir, çünkü çok sayıda çocuk Yeruslayim'e gelmekte güçlük çekiyordu. Böylece her bölgede Talmud Tora kurumları açmaya karar verdiler ve bir sonraki aşamada her şehirde de Talmud Tora açıldı. *Gemara*'dan ayrıca, her şehirde Talmud Tora kurumunun olduğu dönemde, çocukların buraya altı veya yedi yaşında – yani aşağı yukarı günümüzde çocukların ilkokula başladığı yaşlarda – gönderildiğini öğreniyoruz.

Reş Galuta

Yaprak

22

I. Bet-Amikdaş'ın yıkılışının ardından Bene-Yisrael Babil'e sürülmüşlerdi. II. Bet-Amikdaş inşa edildiği zaman da Babil'de hâlâ çok sayıda Yahudi yaşıyordu ve bundan uzun yıllar sonra, *Amoraim* Dönemi'nde Babil, tüm Yahudilerin Tora merkezi haline gelmişti. Bu durum, *Geonim* Dönemi'nin sonuna kadar uzun bir süre boyunca devam etti.

Gemara döneminde ve sonrasında Babil'de “*Reş Galuta*” veya “*Roş A-Gola*” (sürgünün lideri) adı verilen bir mevki vardı. *Reş Galuta*'ya yerel kral tarafından bazı yetkiler verilmişti ve krallık içinde Yahudilerle ilgili konularda o yetkiliydi. Örneğin Yahudileri yargılama ve gerektiği takdirde cezalandırma yetkisi vardı. *Reş Galuta* kral gibi davranırdı, hizmetkârları ve görkemli bir evi vardı, saygın giysiler giyerdi vs. *Gemara*'nın Hahamları da ona saygı gösterirlerdi. *Reş Galuta* mevkii, Kral David'in soyundan gelenlere ayrılmıştı.

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Mahseya *yeşivası*nın başkanı Rav Amram bar Şaşna Gaon, Rav Natronay bar İlay'dan önce *Gaon* olarak göreve getirilmişti, ama kendisinden daha yaşlı olan Rav Natronay'a saygı gösterirdi ve kendisini onun liderliğine tabi kılmıştı. Rav Natronay'ın vefatından sonra on sekiz yıl boyunca *yeşivanın* başında kaldı.

Tefilanın (dua) gidişatını açıklayan ve düzenleyen ilk “*sidur*”u (dua kitabı) Rav Amram Gaon hazırlamıştır. Bu *sidur*, “*Sidur Rav Amram Gaon*” olarak bilinir. *Tefila*

düzenini belirleme konusundaki kaynakları ve yetkisi hakkındaki bir soruya cevap verirken, Rav Amram şöyle demiştir: “Ve sormuş olduğunuz, tüm yıla ait *berahaların* düzenine gelince, bize Göklerden bu şekilde gösterildi ve *Tannalarla Amoraların* öngörmüş oldukları elimizdeki geleneğe göre düzenlemeyi uygun gördük.”

Rav Amram Gaon'un *alaha* alanında vermiş olduğu çok sayıda cevap “*Teşuvot A-Geonim*” adlı eserde yer almaktadır.

**Rav
Amram
Gaon**

Pinhas'la Raheli'nin Babası Güvercin Yuvası Kuruyor

Yaprak

23

Pinhas Talmud Tora'dan geri döndüğünde, ablası Raheli onu heyecandan al al olmuş yanaklarla beklemekteydi. "Gönderi geldi! İşte, orada; kamyon kalasları indirdi. Babamız geldiği zaman bunlarla yeni güvercin yuvasını inşa edecek!"

Pinhas ile Raheli o kadar heyecanlıydılar ki, öğle yemeğinde ne yediklerine bile pek dikkat etmediler. Dakika başı acaba babaları geldi mi diye pencereden dışarı göz atıyorlardı. En nihayet babaları traktörünü dışarıya park etti ve traktöre bağlı arabanın içinden, içinde üç çift güvercinin bulunduğu bir sandık indirdi.

Tüm aile yeni güvercin yuvasını kurmak için en uygun yeri belirlemek üzere tarlaya çıktı. Ve işte, birden bire babalarının uzun bir ip çıkardığını ve şehrin evlerinden ölçümler yapmaya başladığını gördüler. En sonunda aradaki mesafeden tatmin olunca, "İşte, güvercin yuvasını buraya kurabiliriz" dedi babaları.

Babaları neden böyle davranmıştı?

Bu yaprakta, bir güvercin yuvası kuran kişinin, bunu şehirden en az 50 *ama* mesafede yapması gerektiğini öğreniyoruz. Bunun amacı, güvercinlerin şehre doğru uçarak, bahçelerdeki tohumları didiklemelerini önlemektir. Bu *alaha*, Hahamlarımızın bize, başkalarına zarar vermeme konusunda ne kadar dikkatli olmak gerektiğini vurgulamak üzere öğrettikleri çok sayıdaki *alahadan* biridir.

Nehirde Yüzen Şarap Fıçısı

Yaprak

24

Herkesin bildiği gibi Hahamlarımız, Yahudi olmayanlara ait bir şarabı içmeyi yasaklamışlardır. Bu konuyu *beezerat A-Şem* (Tanrı'nın yardımıyla) *Masehet Avoda Zara*'da işleyeceğiz.

Bir şehirde bir grup balıkçı vardı. Balığa çıkıp oldukça başarılı geçirdikleri bir gecenin sonunda kıyıya dönmek için acele ediyorlardı. Sabah duasını edecek ilk *minyana* yetişmeyi umuyorlardı, çünkü daha yakaladıkları balıkları satmak için pazara gitmeleri, sonra her gün aynı saatte yapılan sabit Tora dersi için sinagoga dönmeleri, ardından da çocuklar okuldan eve dönüp gürültü yapmaya başlamadan önce evlerine gidip biraz dinlenmeleri gerekiyordu.

Tanrı, Kendisine Seslenen Herkese Yakındır

Denizdeki dalgalar şiddetle yükselip, şimdiye kadar güvenli bir şekilde seyretmiş olan büyük gemiyi bir yandan bir yana savurmaya başlamıştı. Geminin içinde bir kargaşa patlak verdi. Korkudan tir tir titreyen yolcular, öfkeyle köpürmüş görünen denize dehşet dolu gözlerle bakıyorlardı ve fırtına güçlendikçe panik de artmaktaydı.

"Şimdi ne olacak?!" diye ümitsiz çığlıklar yükseliyordu. "Gemi batmak üzere ve acı sonumuz denizin derinliklerinde olacak!"

Geminin putperest yolcuları, kendilerini kurtarmaları için putlarına yakarmaya başladılar. Ama tabii ki putların hiçbir fayda sağlayamayacağı gayet açıktı.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
35'te

Aniden... bummmmm!!! Tekne bir şeye takıldı. Balıkçı David çantasından bir el feneri çekip çıkardı ve teknenin neye takıldığını kontrol etmeye gitti. Teknenin, arkasından bir fiçıyı çekmekte olduğunu görünce oldukça şaşırdı. Arkadaşlarıyla birlikte fiçıyı teknenin içine çekmek için gayretle çalıştı. Kim bilir fiçinin içinde ne vardı? Belki de bir korsan hazinesi?

Sonunda fiçinin şarap dolu olduğu anlaşıldı. Sabah *tefilasından* sonra balıkçılar hahama başvurarak “Acaba bu şarabı içebilir miyiz? Belki de Yahudi olmayanlara aittir?” diye sordular. Haham *Masehet Baba Batra*’nın 24. sayfasındaki *Gemara*’yı açtı ve onlara, *Gemara*’nın bu soruyu daha önce ele almış olduğunu gösterdi. *Amora Rav*’ın görüşüne göre, eğer fiçıyı, bir Yahudi şehrinin karşısında, nehirde buldularsa, bu fiçinin da o şehirden geldiğini ve yasak olmadığını varsayabilirlerdi.

Rav Hisda

Yaprak İkinci *Amoraim* neslinde Babil’de Rav Hisda adında bir *Amora* yaşardı. Rav Hisda, otuz yaşına kadar Tora’yı *Amora Rav*’ın ağzından öğrenme ayrıcalığına sahip olmuştu. Rav, ilk *Amoraim* nesline mensuptu ve Tora’yı *Tannalardan* öğrenmeye nail olmuştu. Rav Babil’in Sura kentinde kendi *yeşivasını* kurduğu dönemde Rav Hisda henüz küçük bir bebektir. Buna rağmen, Rav’ın uzun bir ömre nail olması sayesinde Rav Hisda ondan Tora öğrenebilmişti.

Başlarda Rav Hisda son derece fakirdi. Anlattığına göre o dönem boyunca, insanın iştahını uyandırdığı gerekçesiyle, hiç sebze yememişti. O kadar fakirdi ki, iştahının kabarcığından, ama açlığını giderecek bir şey bulamayacağından endişe ediyordu. Daha sonra Rav Hisda bira üreticiliğiyle iş hayatına atıldı ve bundan çok zengin oldu. Bu zenginliğe nasıl mı nail olmuştu? Bunu Rav Hisda’nın kendisi anlatmıştır: “*Netilat Yadayim mitsvasını* ‘iki avuç dolusu’, yani bol miktarda suyla yapmayı âdet edinmiştim ve bu sayede Göklerden de bana ‘iki avuç dolusu’ zenginlik verildi.” Rav Hisda’nın üzüm bağları da vardı ve bunları işlemeleri için ortakçılar tutmuştu. Anlaşılan o ki, Rav Hisda çok büyük bir zenginliğe nail olmuştur, zira Rav Şerira Gaon onun, Babil’deki *yeşivalardan* biri için kendi parasıyla bina inşa ettiğini anlatmaktadır.

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

4652 yılında Mısır’da, antik Pitom şehri yakınlarındaki Dulits köyünde doğmuştur. Babası, soyu Yaakov Avinu’nun oğlu Yeuda’nın oğlu Şela’ya kadar uzanan ve *hasid Tanna* Rabi Hanina ben Dosa’nın soyuna da mensup olan Mar Yosef’ti. Mar Yosef fakir bir iş erbabıydı ve Kutsal Topraklarda, Yafo’da gömülüydü.

Rav Saadya, Teverya’daki Tora merkezinde Tora öğrenmek üzere Erets-Yisrael’e çıktı ve hocası, “*Avi Katuv*”

lakaplı Rav Yohanan ben Zeharya’dan hikmet ve akıl aldı. Ayrıca Rav Yaakov ben Efrayim’den de Tora sözleri öğrendi.

Rav Saadya henüz Erets-Yisrael’de öğrenci olduğu yıllarda bile sorularını Babil’deki *Gaonlara* gönderirdi. Rav Ay Gaon’un, cevaplarından birinde vurguladığı üzere, *Gaonlar* onun sorularından, Tora alanındaki büyüklüğünü kolayca anlamışlardı.

Rav
Saadya
Gaon

Rav Hisda – Devam

Yaprak

26

Rav Hisda ve Rav Una, yaptıkları olumlu şeyler nedeniyle “*Haside Bavel*” (Babil’in *hasid* şahsiyetleri) diye anılırlardı.

Bir keresinde Rav Hisda, Rav Una’ya onu üzen bir şey söylemişti. Rav Hisda daha sonra bundan o kadar büyük bir pişmanlık duymuştu ki, bunun kefareti için günler boyunca oruç tutmuştu. Diğer yandan kendi adına Rav Una da oruç tutmuştu. Neden mi? Çünkü Rav Hisda’dan yok yere şüphelenmiş olabileceğini, belki de Rav Hisda’nın tamamen başka bir şeyi kastettiğini ve herhangi bir kişiden, hele hele Rav Hisda gibi büyük bir şahsiyetten şüphe duymanın doğru olmadığını düşünmüştü.

Gemara’da anlatıldığına göre Rav Una, oğluna, gidip Rav Hisda’nın yanında Tora öğrenmesi için ısrarcı olmuştur, çünkü Rav Hisda’nın söylediği Tora sözleri öğrencilerin zekâsını keskinleştirir ve anlayış kapasitelerini arttırırdı.

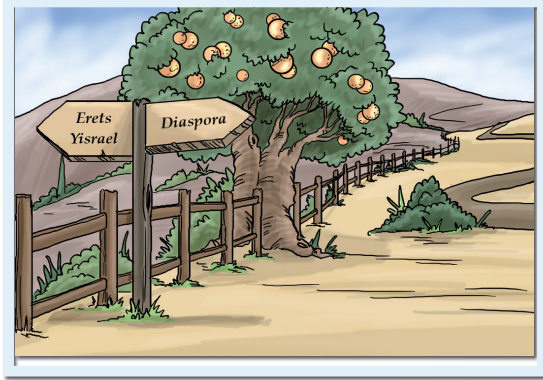
Şimdi size Rav Hisda ile ilgili, Roş Aşana’da meydana gelmiş bir olayı anlatacağız. Bir keresinde hahamlar, tıpkı *Şaloş Regalim* bayramlarında olduğu gibi Roş Aşana’da da *Şeeheyanu berahasını* söylemek gerekip gerekmediği konusunda şüpheye düşmüşlerdi. Sonunda bir hahamı Roş Aşana gecesi Kiduş yaptığı sırada Rav Hisda’nın evine göndermeye karar verdiler. Gerçekten de bu haham Rav Hisda’nın *Şeeheyanu berahasını* söylediğine tanık oldu ve *alaha* da bu şekilde belirlendi.

Yalnızca Yarısı Erets-Yisrael’in İçinde Duran Ağaç

Yaprak

27

Erets-Yisrael’de yetişen meyve ve sebzelerden *teruma* ve *maaser* paylarının ayrılması gerektiğini artık biliyoruz. Bu yapılmadığı sürece bu ürünler “*tevel*” olarak adlandırılır ve yenmeleri yasaktır. Ama Erets-Yisrael dışında yetişen ürünler bu *mitsvadan* muaftır. (Bunun yanında Erets-Yisrael dışında olmalarına rağmen, Hahamlarımızın yine de *teruma* ve *maaser* paylarının ayrılması gerektiğine karar verdikleri bazı komşu yerler de vardır.)

Peki, ya bir ağacın gövdesinin yarısı Erets-Yisrael’in içinde, yarısı da dışındaysa? Acaba bu durumda onun meyvelerinden *teruma* ve *maaser* paylarını ayırma yükümlülüğü var mıdır?

Tannalar bu konuda görüş ayrılığı içindedir. Raban Şimon ben Gamliel’e göre Erets-Yisrael tarafındaki bir dalda yetişmiş bir meyveden bu paylar ayrılmalıdır; ama Diaspora tarafında kalan bir dalda büyümüş meyveler içinse bu gerekli değildir. Neden? Çünkü Raban Şimon ben Gamliel, meyvenin bulunduğu tarafın, toprağın da aynı tarafından beslendiği görüşündedir, zira gövdede topraktan alınan besini ileten çok sayıda lif vardır ve bunlar kendi içlerinde karışmaz. Rabi Yeuda A-Nasi ise farklı görüştedir. Ona göre böyle bir durumda her meyvenin yarısı *tevel*dir ve yarısı *tevel* değildir, çünkü Rabi Yeuda, topraktan elde edilen beslenmenin karışabileceği ve her meyvenin her iki yönden de besin özümsemiş olabileceği görüşündedir.

MASEHET BABA BATRA
PEREK 3:
HEZKAT ABATİM

Tarla Kimin?

Yaprak
28

Bu yaprakta üçüncü perek “*Hezkat Abatim*” başlamaktadır. Perekteki ilk *mişna* gayrimenkul mallar – taşınamaz mallar – üzerindeki iyeliğe dair bir tartışmayı ele almaktadır. Gayrimenkul ile kastedilen, arazi ve binalardır. Diyelim ki Reuven *bet dine* geldi ve yargıçların huzurunda bir iddia öne sürdü: “Bakın! Gerşon benim tarlama girdi; onu işliyor ve meyvelerini yiyor. O bir gaspçı! Bu tarla kendimi bildim bileli benimdir.” Ona karşı Gerşon da “Ne istiyorsun? Bu tarlayı bana satan sensin!” diye cevap verdi.

Bu durumda yargıçlar önce Reuven’e “Tarlanın sana ait olduğuna inanmamızı nasıl beklersin? Belki de bunu öylesine söylüyorsun?” derler.

Eğer Reuven, tarlanın bir zamanlar kendisine ait olduğuna dair kanıt getirebilirse, örneğin eskiden bu tarlayı hep kendisinin işlediğini söyleyen tanıklar sunabilirse, yargıçlar bu kez davalıya dönerler: “Tarlanın sana ait olduğuna dair kanıt getirebilir misin? Eğer Gerşon bir satış senedi veya satışın gerçekleştiğine dair tanıklık edecek şahitler getirebilirse, hiç mesele yoktur. Hemen onun lehine karar verilir. Ama ya “Aradan çok uzun yıllar geçti. Arada ben satış senedini kaybettim” derse ne olur?

Mişna şöyle demektedir: Eğer tarlayı en az üç yıldır işlemekte olduğuna dair şahitler getirebilirse o zaman tarlanın ona ait olduğu yönünde karar verilir, çünkü bu durum, tarlanın onun olduğunun kanıtı sayılır. Bu kanıt “*hazaka*” (karine) adı verilir ve başka *hazaka* türleriyle arasında ayırım yapmak için ayrıca “*hezkat karkaot*” (toprak *hazakas*) terimi de kullanılır.

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Sözlü Tora İçin Verdiği Mücadele

Rav Saadya henüz gençken, Karaylar, Sözlü Tora ile savaşmak üzere başkaldırmışlardı. Karaylar, tıpkı daha önceki devirlerde ortaya çıkmış Tsadoki ve Baytosi tarikatları gibi, Sözlü Tora’yı kabul etmiyorlar, geniş halk kitlelerini de kendi yollarını takip etme yönünde etkilemeye çalışıyorlardı. Rav Saadya, Tora’nın savaşını vermek üzere kutsal kollarını sıvadı ve Karay liderlerine cevap verme amacıyla “*Vikuah*” (tartışma) adlı eserini yazarak, onların tezlerini inceliklerle birer birer çürüttü. Rav Saadya, muhaliflerinin sert ve hakaret dolu tepkilerinden hiç çekinmiyordu – üstelik o

dönemde sadece yirmi üç yaşındaydı.

Rav Saadya’nın, kafiye ve uygun misallerle süslü akıcı ve berrak lisanı, halkı Tora’ya ve Hahamlarımızın, nesiller boyunca Moşe Rabenu’ya kadar geri giden Yisrael geleneği doğrultusundaki sözlerine sadakate sevk etti.

Rav Saadya Gaon’un Arapça yazdığı eserleri, özellikle de tüm Tanah üzerindeki açıklamaları ve tabii ki dua kitabı (*sidur*), halkı, Yisrael’in Hahamlarının öğrettiği ve Moşe Rabenu’dan beri nesilden nesile, ağızdan ağıza aktarılagelmiş olan Tora’ya yaklaştırmıştır.

Rav
Saadya
Gaon

İhmal Edilen Vişne Bahçesi

Yaprak

29

Baruh çok meşgul biriydi. *Baruh A-Şem* çok sayıda başarılı işi vardı.

Babası vefat ettikten sonra Baruh, Tora öğrenimi için her gün sabit vakitler belirlemesi gerektiğine karar verdi ve o günden itibaren her günün yarısını Tora öğrenimine vakfederek, rahmetli babasının ruhu için büyük bir huzur sağladı. Doğru, öğrenime ayırdığı vakit nedeniyle Baruh vişne bahçesinin işlerini ihmal etmek zorunda kalıyordu, ama diğer iş adamı arkadaşlarına söylediği gibi, Tora öğrenimi onun gözünde bunun bin katı değere sahipti.

Ne var ki, bir gün Baruh bir sorunla karşılaştı. Bahçe işlerini bıraktığı zamandan beri komşusunun buraya girdiğini, gereken işleri yapıp meyveleri de kendisine aldığını öğrendi. “Kim bilir?” diye düşündü Baruh, “belki de yakında bu bahçenin sahibi olduğunu ve *hazakası* (bkz. önceki yaprak) olduğunu öne sürecek. Acaba bu konuda *bet dini* şimdiden bilgilendirsem mi?”

Bu yaprakta, Baruh’un zahmet edip *bet dini* durumdan haberdar etmesi gerekmediğini öğreniyoruz. Sadece bir protestoda bulunması yeterlidir. Şahitlerin önünde duracak ve “Şunu bilin ki, filanca kişi benim bahçeme iznim olmadan giriyor” diye beyanda bulunacaktır. Eğer bu protesto ilk üç yıl içinde yapılırsa, o zaman *hazaka* geçerliliğini kaybeder.

Köye Bir Düzenbaz Geldi

Yaprak

30

Oldukça uzun bir zamandır çiftçi Avigdor’dan bahsetmiyorduk. Bu kez onunla birlikte Arjantin’e seyahat edeceğiz. Avigdor’un kız kardeşi, Arjantin’de oğlunu evlendirmişti ve Avigdor da bunu vesile bilerek, bir ay kadar oradaki akrabalarının yanında kalmıştı.

En nihayet Avigdor kendi çiftliğine geri döndüğünde, komşusu Avraam’ın, onun tarlasını sürdüğünü öğrendi. Avraam’ın traktörleri oraya çekilmişti; Avraam bir sulama sistemi kurmuştu ve sürme işlemi öncesinde tarlayı ıslatmıştı bile! Avigdor, girdiği şokla küçük dilini yutmuştu. Sonunda, köye Yaniv diye bir adam geldiğini ve tüm köylülere “Dinleyin! Ben bu tarlayı Avigdor’dan satın aldım, ama artık onu istemiyorum. Tarlayı ucuz bir fiyata satmaya hazırım” dediğini öğrendi. Avraam bu fırsatın üzerine atlamış ve tarlayı satın almıştı. “İşte” diye çıkardı Avraam satış senedini ve Avigdor’a orada, tarlayı Yaniv’den satın aldığı yazılı olduğunu gösterdi. Avigdor hırıltılı bir sesle haykırdı: “Yaniv’in bir düzenbaz olduğunu anlayamadın mı? Ben onu tanıımıyordum ve tabii ki tarlayı ona satmış falan da değilim!” Buna karşılık Avraam, “Üzgünüm, ben bu tarlayı yasal bir şekilde satın aldım; o yüzden tarla benimdir” diyordu.

Tanrı, Kendisine Seslenen Herkese Yakındır (devam)

Kendilerini darda bulan ve durumun da sadece daha da kötüleşmekte olduğunu gören putperestler, ümitsizlik içinde, kendileriyle birlikte gemide bulunan küçük bir Yahudi çocuğu aramaya koyuldular.

Gerçekten de çocuğu, geminin iç kısımlarından birinde ürkmüş bir şekilde oturur halde buldular.

“Ne uyuyorsun?” diye bağırdılar

ona, “kalk, Tanrı’na seslen! Siz O’na haykırdığınız zaman O’nun sizin dualarınıza cevap verdiğini hepimiz biliyoruz!”

Çocuk kendini toparladı, bir köşeye çekildi ve kalbinin derinliklerinden büyük bir konsantrasyonla, fırtınanın dinmesi ve İsmi’nin dünya ulusları içinde kutsal kılınması için Evrenin Yaratıcı’sına dua etti.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
37’de

Birlikte hahama başvurdular ve haham, Avigdor'un haklı olduğunu söyledi.

Neden? “Çünkü Avraam, tarlanın önceleri Avigdor'a ait olduğunu sen de biliyorsun; sen sadece, bu tarlayı Yaniv'den satın aldığını öne sürüyorsun. Öyleyse Avigdor'un bu tarlayı gerçekten de Yaniv'e satmış olduğuna dair kanıt getir ve tarlayı al. Ama bu olana kadar, tarla Avigdor'un elinde kalacak.”

Kim Şahit Olamaz

Yaprak

31

Tora “*Bir konu iki şahidin tanıklığına göre kesinlik kazanacaktır*” (Devarim 19:15) diye öğretmektedir. Başka bir deyişle, *bet din*, bir konudaki kararı iki şahidin tanıklık ifadesi doğrultusunda belirlemelidir.

Şahitliğe uygun olmayan bazı insanlar vardır. Örneğin *raşa* (kasıtlı günahkâr) olduğu bilinen bir kişinin tanıklık ifadesi mahkemede kabul edilmez. Yine, eğer bir kişi şahitlik ederken bir kez yalan söylediyse, bundan böyle şahit olarak geçerli olmayacaktır.

Burada sorulması gereken soru şudur: Her insanı şahit olarak kabul etmek nasıl mümkün olabilir? Ya bir *raşa* veya yalancıysa? Bu sorunun cevabı basittir: Bir kişinin *raşa* veya yalancı olduğundan şüphelenilmez; sadece bir kişinin *raşa* veya yalancı olduğu kesinlikle biliniyorsa, o zaman tanık olarak geçerli biri sayılmaz. Bu prensibe “*hezkat kaşrut*” – “güvenilirlik karinesi” adı verilir – geçerli bir sebep olmadığı sürece her insan *kaşer* (uygun, güvenilir) ve *tsadik* kabul edilir.

Bu yaprakta şöyle bir örneğe değinilmektedir: İki davalı arasında belirli bir konuda tartışma yaşanmıştı. Biri kendisini destekleyen şahitler getirmişti, diğeri de kendisini destekleyen ve önceki şahitlerin tam aksini söyleyen şahitler göstermişti. Böyle bir durumda şahit çiftlerden birinin yalan söylemekte olduğu aşikârdır. Ne var ki yalan söyleyenlerin kimler olduğu belirsizdir. İleride aynı şahitler başka davalarda tanıklık yapmaya gelirlse onlara yönelik bakışımız nasıl olmalıdır? Acaba bundan böyle her iki tarafın şahitlerinden hiçbirini şahit olarak kabul etmeyeceğimize mi karar veririz, yoksa *hezkat kaşrut* prensibi her şahit için geçerli olduğundan ve onların yalancı olduğunu kesin olarak bilmediğimizden dolayı onları geçerli mi saymalıyız?

Gemara'da *Amoralar*ın bu konuda görüş ayrılığı içinde olduklarını görüyoruz. Rav Hisda bundan böyle bu şahitlerin hiçbirini şahit olarak kabul edemeyeceğimiz görüşündedir. Rav Una'ya göreyse şahitleri geçersiz kılmak mümkün değildir.

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Sidur – Dua Düzeni

Rav Saadya, normal günler, Şabat ve bayramlar da dâhil olmak üzere her gün edilen duaların ve bunlarla ilgili *alaha* ve uygulamaların düzenini belirleyen bir *sidur* hazırlamıştır.

Bu *sidurun* önsözünde Rav Saadya, dua etme, yani geçmiş için teşekkür etme ve geleceğe yönelik dilekleri dile getirme yükümlülüğünün mahiyetini açıklamaktadır.

Çeşitli cemaatlerde zaman içinde dualarda kendilerine yer bulmuş, ama aslında buna uygun olmayan ilavelerin elenmesi işi, Rav Saadya'nın *sidura*

yazdığı önsözde ifade bulmaktadır. Rav Saadya bu konuda şöyle yazar: “Ve bu kitapta, sürgün öncesinde olduğu gibi sağlam esasları olan duaları ve övgüleri toplamayı uygun gördüm ve temel niyeti bozan şeyleri söylemeyi ise yasakladım.”

Eserinin bir başka önemli kısmını ise Rav Saadya şöyle tarif etmektedir: “Yılın çeşitli dönemlerinin her birinde yükümlü olduğumuz *mitsvaları* nasıl yerine getireceğimizi, her gün yerine getirmekle yükümlü olduğumuz *mitsvaların* nasıl yapılacağını açıkladıktan sonra açıklayacağım.”

**Rav
Saadya
Gaon**

Senedin Sahte Olduğunu Kabul Ediyorum!

Yaprak

32

Bir adam, arkadaşını Raba'nın başkanlığındaki *bet dinde* dava etmişti. Ona "Benim tarlamda ne işin var?" dedi, diğeri ise "Onu senden satın aldım!" diye cevap verdi. Üstüne üstlük bir de satış senedi çıkardı ve "İşte, tarlayı satın aldığıma dair kanıtım da var" dedi. Gerçekten de böyle bir durumda, satış senedini kanıt olarak kabul etmek mümkündür. Ne var ki, davacı yargıçlara "Bu senet sahte! Tarlayı hiçbir zaman satmadım ben!" dedi. Arkadaşı bunu duyunca eğilerek Raba'nın kulağına fısıldadı: "Haklı! Senet gerçekten de sahte! Ama şunu bilin ki, elimde gerçek bir senet vardı ve kaybolduğu için sahte bir senet düzenlemekten başka çarem olmadığına karar verdim. Yine de ben gaspçı değilim, o bana bu tarlayı gerçekten sattı."

Dava sonunda Raba, davalının iddiasını kabul etmeye karar verdi. Neden?

Çünkü eğer elinde senet bulunan adam yalan söylüyor olsaydı, senedin sahte olduğunu itiraf etmesine hiç ihtiyaç yoktu. Bu durumda onun iddiası yine de kabul edilirdi, çünkü davacı senedin sahte olduğunu ileri sürse de bu konuda güvenilir sayılmaz. Bu yüzden senedin sahibinin yalancı olmadığı ve tarlanın kendisine ait olduğunu öne sürerken doğruyu söylediği sonucuna varmamız gerekmektedir.

Bu tipteki kanıt *"ma li leşaker"* (yalan söylemeye ne ihtiyacım var?) veya *"migo"* (dolayısıyla; tam çeviriyle "içinden") adı verilir ve kastedilen şudur: Kendimize bir soru sorarız: Eğer davalı şimdi öne sürdüğü iddiaya göre, kendisi açısından daha rahat bir iddia öne sürmüş olsaydı ona inanmamamız için bir sebep olur muydu? Şayet böyle bir sebep yoksa, o zaman şimdiki iddiasına inanmamamız için de elbette bir sebep yoktur. Zira kendisi açısından daha rahat bir iddia öne sürebilecekken bunu yapmayıp kendisini nispeten daha az rahat bir konuma yerleştiren bir iddia öne sürmeyi tercih ettiyse, güvenilirirdir.

Raba'nın kararı böyledir; ama onunla hemfikir olmayan *Amoralar* vardır.

Rav Hisda – Devam

Yaprak

33

Yaprak 26'da Rav Hisda'nın hayatına dair bazı bilgiler almıştık. Şimdi bu konuya devam edeceğiz.

Rav Hisda Tora öğreniminde son derece devamlı ve gayretli biriydi ve bu sayede gelişerek neslinin en büyükleri arasına girmiştir. Hahamlarımızın anlattığına göre, bir keresinde Rav Hisda'nın kızı, onun hiç ara vermeksizin Tora öğrenerek gözlerini uykudan esirgediğini görmüştü. Ona "Biraz uyumak istemiyor musun?" diye sordu. Ama Rav Hisda ona "Sorun değil! Mezara girdikten sonra uzun süre uyuyabileceğim. Ama şimdi olabildiğince çok öğrenmek istiyorum!" diye cevap verdi.

Rav Hisda, *Amora* Rav'ın öğrencisiydi. Hocasını o kadar çok severdi ve onun ağzından dinlediği Tora sözlerine o kadar büyük bir arzu duyardı ki, Rav vefat ettikten sonra bir keresinde "Bana Rav'ın adıyla benim bilmediğim bir şey anlatacak kişiye bir armağan vereceğim" diye ilanda bulunmuştu.

Hahamlarımız, yemeleri için Göklerden özel bir kuşun gönderildiği bazı *Amoralardan* bahsederler. *Gemara*'da anlatıldığına göre, Rav Hisda da ara sıra, kendi odun deposunda, kendisine Göklerden *"selav"* (bıldırcın) adlı bir kuşun gönderildiğini keşfederdi.

Tanrı, Kendisine Seslenen Herkese Yakındır (devam)

Ve gerçekten de çocuk henüz dua etmeyi bile tamamlamamışken, herkes bu duanın kurtuluş getirmekte olduğuna tanık oldu. Denizin dalgaları yavaş yavaş sakinleşti ve çocuk duasını tamamladığında artık gemi sakin denizde yavaşça süzülmekteydi.

Gemi yolculuğuna devam etti ve kıyıya ulaştıklarında yolcular neşe içinde yerel pazardan alışveriş yapmaya indiler. Hayranlık dolu yabancılar Yahudi çocuğun etrafını sevgiyle sardılar ve canı her ne çekerse ona almaya gönüllü oldular.

**Hahamlarımızdan
MAASELER**

Devamı
39'da

Rav Hisda - Devam

Yaprak

34

Daha önce öğrendiğimiz gibi, *Amora* Rav, Sura şehrinde büyük ve merkezi bir *yeşiva* kurmuştu ve o zamandan itibaren Babil’de çok sayıda öğrencinin öğrenim gördüğü iki merkezi *yeşiva* faaliyet göstermişti: Sura *yeşivası* ve daha önceden kurulmuş olup *Amora* Şemuel’in *roş yeşiva* görevini yürüttüğü *Neardea yeşivası*. Babil’de bunların dışında az sayıda öğrenciye sahip başka *yeşivalar* da vardı. Rav, Sura *yeşivasında* otuz yıl kadar *roş yeşiva* görevinde bulundu ve onun ardından bu görevi yaklaşık kırk yıl boyunca Rav Una yürüttü.

Rav Una vefat ettiği zaman Sura *yeşivasının* neredeyse tüm öğrencileri *Pumbedita* şehrine geçtiler. Buradaki *roş yeşiva* Rav Yeuda’ydı. (Şemuel’in vefatının ardından *Neardea yeşivası* ikiye bölünmüştü ve öğrencilerin bir kısmı Rav Yeuda’nın yanında öğrenim görmek üzere *Pumbedita*’ya geçmişlerdi.) İki yıl sonra Rav Yeuda vefat etti ve Sura *yeşivası* tekrar açılarak *roş yeşiva* görevine Rav Hisda getirildi. Rav Hisda’ya, vefatına kadar Sura *yeşivasının* başında yaklaşık on yıl görev yapmak nasip oldu.

Rav Hisda, ardında Tora alanında yüksek düzeyli nesiller bırakmaya nail olmuştur. Oğulları arasında Rav Hanan bar Rav Hisda, Rav Nahman bar Rav Hisda ve Rav Pinhas vardır. Ayrıca damatları da, aralarında ünlü *Amora* Rava’nın da bulunduğu, yüksek düzeyli Tora uzmanlarıydı. Rav Hisda’nın bir kız torunu da, Talmud Bavli’nin derleyicisi Rav Aşe ile evlenmiştir.

Aynı Tarlayı İki Kişiye Veren Adam

Yaprak

35

Bu yazımızda çarpıcı bir konuyu ele alacağız.

Dikkat edin!

Reuven, Yoel’in, tarlalarından birini kendisine armağan olarak verdiğini iddia ediyor ve aynı iddiayı Şimon da kendi adına öne sürüyor! Üstelik ikisi de, üzerinde Yoel’in tarlayı kendilerine verdiğini belirten bir metnin yazılı olduğu birer senet getiriyor.

Ne yapacağız?

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Yazdığı Çok Sayıda Kitap

Geniş halk kitlelerinin Tanah’ı Yisrael’in Hahamlarının aktardıkları geleneksel bilgiler doğrultusunda anlayabilmesi için, Tanah hakkında Arapça yazdığı bir açıklama eseri.

Kurtuluş ve Yisrael’e vaat edilmiş olan istikbal konularına açıklık getiren “*A-Purkan VeA-Pedut*” (Özgürlük ve Kurtuluş) kitabı.

İnanç, ölümlerin dirilişi, ödül ve ceza gibi temel inanç konularını ele alan “*A-Emunot VeA-Deot*” (İnançlar ve Fikirler) kitabı.

Tora’ya göre ayların ne zaman 29 yerine 30 günden ve yılların ne zaman 12 yerine 13 aydan oluşacağını açıklayan “*Sod A-İbur*” (Artık [yıl ve ay hesabının] Sırrı). Rav Saadya bu kitabı, bu konularda ortaya çıkan bazı belirsizlikler sonrasında kaleme almıştır. Zira o dönemde bir haham kalkıp Pesah bayramını, Yisrael

halkı içinde kabul gördüğü tarihten başka bir tarihte kutlamak gerektiğini öne sürmekteydi. Rabenu Tam bu konuda “Öğretilerine göre yaşadığımız Rav Saadya bize artık yıl ve ay hesabının sırrını iletmiştir” demektedir.

Diğer eserleri: *Piske Alahot VeDinim* (*Alaha* ve Kanun Kararları); *Even A-Pilosofim* (Filozofların Taşı); gramer konusunu ele alan *Sefer A-Agron*; *Sefer Tsahut Leşon A-İvriyim* (İbranilerin Lisanının Berraklığı); *Sefer A-Yeruşot* (Miraslar); *Sefer A-Tehiya VeA-Pedut* (Diriliş ve Kurtuluş); *Sefer Yetsira* (Açıklamaları); *Seder Alahot U-Fiyutim* (*Alaha* ve Manzumeler Düzeni); *Seder Taryag Mitsvot* (613 Emir); *Seder A-Avoda VeA-Viduy LeYom A-Kipurim* (Yom Akipurim İçin İbadet ve İtiraf Düzeni); ve daha birçok kitap ve eser.

**Rav
Saadya
Gaon**

Böyle bir durumda *bet din* öncelikle senedin üzerinde yazılı olan tarihi kontrol eder. Örneğin, eğer Reuven'in senedinde bu tarlayı 1 Elul tarihinde aldığı, Şimon'un senedinde ise bu tarlayı 2 Elul tarihinde aldığı yazılıysa, Reuven'in senedinin geçerli olacağı açıktır, zira tarihi daha erkendir; Reuven artık bu tarlaya hak kazanmıştır ve Yoel'in geri adım atma hakkı yoktur.

Peki, ya her iki senette de aynı tarih yazıyorsa?

Amora Rav, böyle bir durumda söz konusu belirsizliği karara bağlamak mümkün olmadığından, *bet din*in her iki tarafa da tarlanın yarısını vermekten başka çaresi bulunmadığını söylemektedir. Buna karşılık *Amora* Şemuel farklı görüştedir ve ona göre yargıçlar, tarlayı kimin alacağına kendi takdirleriyle karar verirler.

Keçilerin Ziyafeti

Yaprak

36

Bir adam tarlasına, kurumaları için kabukları soyulmuş arpalar sermişti. Aniden tarlaya bir keçi sürüsü daldı ve tüm arpaları yedi. Tarlanın sahibi keçileri orada tuttu ve onları sahibine iade etmedi. Keçilerin sahibinin, keçilerce verilmiş zararı kendisine ödemesi gerektiğini öne sürüyordu.

Buna karşılık keçilerin sahibinin de bir iddiası vardı: "Eğer benim keçilerimin sana zarar verdiklerini ispat edersen sana ödeme yapmakla yükümlüyüm ve buna hazırım. Ama önce bana kanıt getir!"

Bu Tora davası *Amora* Şemuel'in huzurunda görüldü. Şemuel, tarla sahibinin keçileri elinde tutabileceğine ve kendisine bu keçilerin zarar verdiğini kanıtlayacak deliller getirmek zorunda olmadığına karar verdi!

Acaba Şemuel neden ve niçin böyle karar vermişti?

Yukarıda, yaprak 32'de "*migo*" adı verilen kuralı öğrenmiştik. Bu kurala göre, eğer bir kişi belirli bir iddiada bulunduğu takdirde kendisine inanılırsa, o zaman kendisini nispeten daha az rahat bir konuma yerleştiren başka bir iddiada bulunduğu zaman da ona inanılır. Aynısı burada da geçerlidir! Tarla sahibi, eğer isteseydi, "Bu keçiler benim!" diyebilirdi ve ona inanmamamız için hiçbir sebep olmazdı. Dolayısıyla şimdi keçilerin kendisine ait olmadığını kabul edip, onları sadece verdikleri zarar nedeniyle alıkoyduğunu söylediğinde de güvenilirirdir.

Tanrı, Kendisine Seslenen Herkese Yakındır (devam)

"Benim gibi zavallı bir çocuktan ne istiyorsunuz?" diye sordu çocuk etrafını saran yabancılara.

"Sen? Zavallı?" dedi yabancılar hayretle. "Asıl zavallı olan bizleriz! Bizim güvendiğimiz putların bize fayda sağlama güçleri yok. Oysa sen? Nereye dönsen, Tanrı'n seninle birlikte!

Dünyada senden daha mutlusunu olamaz!" Putperest yabancıların sesinden, Yisrael'in Tanrı'sına yönelik hayranlık tonu gayet açık bir şekilde anlaşılıyordu.

Böylece Tanrı'nın İsmi toplum içinde güçlü bir şekilde kutsal kılınmış oldu (*Talmud Yeruşalmi – Berahot 9:1*).

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

Kile A-Kerem

Yaprak

37

Tora'da “Bağını bir karışımla ekme” (Devarim 22:9) diye yazılıdır. Bağ, üzüm meyvesini veren asma bitkisinin dikili olduğu bahçedir ve Tora bu emirle, asma dallarının arasına buğday, arpa vb. başka tohumların ekilmesini yasaklamaktadır. Tora'da ayrıca, eğer buna rağmen bağa böyle karışık bir ekim yapıldıysa, bundan böyle burada yetişecek herhangi bir şeyi, gerek üzümleri gerekse de diğer tohumları yemenin ve onlardan yarar sağlamanın yasak olduğu da söylenmektedir.

Diğer tohumlarla asmalar arasında olması gereken asgari mesafe nedir?

Bir kişinin sadece tek bir veya sadece birkaç tane asması varsa, ekilecek diğer tohumlarla asmalar arasında en az altı *tefah* (yaklaşık 60 cm.) mesafe bırakmak gerekir. Ama bir “üzüm bağı” olan kişi, o bağın içine başka hiçbir şey ekemez; diğer herhangi bir tohumu bağın sınırından en az dört *ama* (yaklaşık 2 m.) uzağa ekmelidir.

“Üzüm bağı” ile kastedilen nedir? Eğer bir toprak parçasında aralarında en az dört *ama* mesafe bulunan – ki bu dört *amalık* mesafe, asma sıraları arasından bir inek ve sabanın geçebilmesi için gereklidir – en az iki sıra asma bitkisi dikiliyse buna “*kerem*”, yani “bağ” adı verilir. Farklı cinslerin birbirine karıştırılmasını tanımlamak için İbranice “*kilayim*” terimi kullanılır. Böylece bağda karışım ekim yapma yasağına “*kile a-kerem*” adı verilir.

Maşkanta DeSura

Yaprak

38

“*Maşkon*” (rehin mal) teriminin ne anlama geldiğini daha önce görmüştük (bkz. IV. Kitap, sayfa 208). *Maşkon*, bir borçlunun, aldığı borç karşılığında alacaklının elinde bıraktığı maldır. Eğer borçlu borcunu ödeyemezse, alacaklı tahsilatı bu mal üzerinden yapabilir.

Bir tarla da *maşkon* olarak verilebilir ve bu yazımızda, bir tarlayı rehin veren kişinin *ribit* (faiz) yasağı konusunda dikkatli olması gerektiğini öğreneceğiz.

Faiz mi? Aynen öyle! Şimdi dikkatle okuyun:

Tarla alacaklının elinde olduğu sürece alacaklı onu ıssız bırakacak değildir; orada ekim yapacak ve onu kullanacaktır. Bir süre sonra borçlu borcunu ödediği ve alacaklı da tarlayı ona iade ettiği zaman, alacaklı, verdiğiinden daha çok para almış olacaktır! Diyelim ki bin *şekel* borç vermiştir ve geriye de bin *şekel* almıştır; ama aynı zamanda tarladan da faydalanmıştır! İşte bu faizdir, çünkü alacaklının, verdiğiinden daha fazlasını alması yasaktır!

Bu nedenle Babil'in Sura şehrindeki Hahamlar, toprakların, faiz yasağının ihlal edilmeyeceği şekilde rehin verilebilmesi için bir yöntem geliştirmişlerdi: Alacaklı, tarlayı *maşkon* olarak alıyordu ve onu işleyip, sağladığı kazançtan da faydalanıyordu; ama her yıl, kazandığı bu parayı borç tutarından düşüyordu. Böylece birkaç yıl içinde tüm borç silinmiş oluyor ve alacaklı da tarlayı borçluya iade ediyordu. Bu türdeki *maşkona Gemara*'da “*Maşkanta DeSura*” – yani “Sura şehrine mahsus *maşkon*” adı verilmektedir.

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

*Gaon*ların ilkidir. İran krallarının Yahudilere karşı ağır kararlar çıkardıkları dönemde, Tora ile *alahanın* Yahudi halkına miras verilmesi işlevi açısından Pumbedita *yeşivasının* yerini alarak bir ruhani merkez haline gelen Piroz Şabur *yeşivasında* öğrenim görmüştür.

Rav Hanan (4349 yılında) Pumbedita *yeşivasını* yenilemeyi uygun görmüş ve onu *talmid hahamlardan* oluşan büyük bir grupla birlikte tekrar kurmuştur. Bu şekilde Pumbedita'nın tacı tekrar eski yerine

konmuştur.

Rav Hanan bu yaptığıyla, Yisrael içinde bir aydınlık dönemini açmıştır. Sura ve Pumbedita'daki *yeşivaların* başkanları “*Gaon*” (dahi) unvanıyla anılmaya başlamış ve tüm dünyada Yisrael halkı için yüksek yetki mercii haline gelmişlerdir.

Rav Hanan Pumbedita *yeşivasını* kurduktan iki yıl sonra vefat etmiştir ve “*Gaon*” sıfatıyla yerine, kendisi de Piroz Şabur *yeşivasında* yetişmiş olan Mari Sorgo geçmiştir.

İşkiya'lı
Rav Hanan

Laşon Ara ve Rehilot

Yaprak

39

Şemirat A-Laşon (dili sakınma) gereği, belli başlı konuları kapsar ve bu yazımızda bunlardan iki tanesini öğreneceğiz:

a. Rehilot yasağı: *Rehilot* (dedikodu), çekişmelere, kırgınlıklara veya başkalarının üzülmeye yol açabilecek konuşmalardır. Örneğin bir öğrenci, öğretmenlerden birinin okul müdüründen belirli bir öğrenciyi cezalandırmasını istediğini duyduysa, bunu o öğrenciye anlatma yetkisine sahip değildir. Neden? Çünkü öğrenci öğretmene kızacaktır ve aslında hepimiz öğretmenin o öğrencinin iyiliği için böyle davrandığını biliyor olmamıza rağmen – hatta öğrencinin ta kendisi de büyüdüğü zaman, bu davranışı için cezalandırılmayı hak ettiğini kabul edeceğine rağmen – bu konuyu ona anlatarak öfke ve nefrete yol açmak yine de yasaktır.

b. Laşon Ara: Bir başkası hakkında, olumsuz veya onun zarar görmesine ya da utanmasına yol açacak türden konuşmalara *Laşon Ara* adı verilir. Her ne kadar fakirlik bir utanç sebebi değilse de, eğer bir çocuk, fakir bir aileden geldiği için utanıyorsa, arkadaşının onun fakir olduğunu herkese anlatması yasaktır. Bilindiği gibi Şavuot gecesi boyunca uyumayıp Tora öğrenme geleneği vardır. Eğer büyük bir çocuğun Şavuot gecesi uyuya kaldığını görürsek, bunu başkalarına anlatmak yasaktır. Neden? Çünkü o çocuk bundan bahsedilmesinden dolayı belki de utanacaktır. Şabat günü sinagogda düzgün davranmayan bir çocuk görüldüğünde, bunu sınıfta öylesine duyurmak da aynı şekilde yasaktır. Sadece, eğer çocuk duanın düzenini bozmaktaysa, o zaman babasına gidip onu kontrol altına almasını söylemek mümkün ve gereklidir; ama bunu bilmesi gerekmeyen başka kişilere anlatmak yasaktır.

Tıpkı başkalarının bizi incitecek şeyler konuşmasını istemeyeceğimiz gibi, aynı şekilde biz de başkalarını incitebilecek konuşmalardan kesinlikle kaçınmalıyız.

Düzenbazlarla Başa Çıkmanın Yolu

Yaprak

40

Gemara, arkadaşına borç para veren bir adamın hikâyesini anlatmaktadır. Borçlu bu borç karşılığında meyve bahçesini alacaklıya rehin (*maşkon*) olarak verir; alacaklı bu bahçenin meyvelerini birkaç yıl boyunca yiyecek veya onlardan faydalanacak ve bu şekilde borç da zaman içinde kapanacaktır. Alacaklı üç yıl boyunca bahçeyi işler ve rehin süresi sona erdiği zaman, borçlu alacaklıya gelerek bahçesini kendisine geri vermesini ister. Ama arsız alacaklı zavallı borçluya şöyle der: “Bu bahçeyi bana satmanı istiyorum! Ve eğer kabul etmezsen, *bet dine* bu bahçeyi bana sattığını söyleyeceğim! Unutma, ben üç yılı aşkın bir süredir bu bahçeyi elimde tutuyorum ve artık benim için burada bir *hazaka* durumu var!” (*Hazaka* konusunu 33. yaprakta öğrenmiştik.)

Acaba zavallı borçlu için bir çıkar yol var mıdır?

Gemara’nın bu soruya verdiği cevap olumludur. Borçlu bir “*modaa*” (bildirim) sunabilir. Yani iki şahide gidip onlara “Bahçemi alacaklıya satmak istemiyorum. Ama o beni şöyle şöyle tehdit etti. Bu nedenle bahçeyi ona satacağım, ama size şimdiden bildiriyorum ki bu satış aslında temelden geçersizdir” diye bildirimde bulunabilir.

Şimdi borçlu, düzenbaz alacaklıya gidip “Tamam; bahçeyi sana satacağım” diyebilir. Aralarında satış için gereken *kinyan* (iyeliğe alma) işlemini gerçekleştirirler ve yalnızca bundan sonra, borçlu *bet dine* giderek bu satış işlemini şahitlerin ifadesi yoluyla iptal ettirebilir, çünkü önceden “*modaa*” yapmıştır. Alacaklı artık bahçe üzerinde *hazaka* sahibi olduğunu da öne süremeyecektir, çünkü eğer bahçe, öne sürdüğü gibi son üç senedir zaten ona aitse, o zaman bahçeyi borçludan tekrar satın almasına ne gerek vardı?... Demek ki, aradan üç yıl geçmiş olmasına rağmen bu bahçe onun değildi!

Tora Korur ve Kurtarır

Gece-gündüz, dur-durak bilmeksizin Tora üzerinde gayretle çalışmaktaydı Rav Hisda. Tora’nın çadırına dalmış, dudakları mırıldanmaya, beyni de altından daha kıymetli olan Tora sözleriyle meşgul olmaya bir an için bile ara vermiyordu.

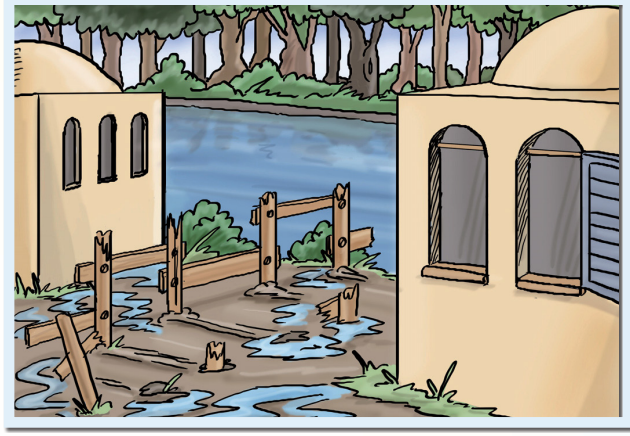
Rav Hisda’nın bu dünyadan ayrılıp, her yönüyle iyi olan diğer dünyaya geçme vakti geldiğinde, ölüm meleği, Rav Hisda’nın saf ruhunu teslim alma görevini yerine getirmek üzere Göklerden gönderildi.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
43’te

Yanlış Yere Dikilen Çit

41 **Yaprak** Bu yaprakta Rav Anan adlı *Amoran*ın başından geçen bir olay anlatılmaktadır. Bir keresinde nehir taşmış, kuvvetli su akıntıları Rav Anan'ın tarlasıyla komşusunun tarlası arasındaki çiti sürüklemişti. Sel sona erdikten sonra Rav Anan ve komşusu gidip birlikte yeni bir çit diktiler.

Aradan birkaç gün geçti ve komşusu, Rav Anan'a karşı Rav Nahman'ın huzurunda bir Tora davası açtı. Şöyle iddia ediyordu: “Yeni çit yanlışlıkla bana ait bölgenin içine dikildi; lütfen saygıdeğer Rav, Rav Anan'a, çiti eski yerine geri koymayı kabul etmesini söylesin.”

Ama Rav Anan, Rav Nahman'ın huzurunda şöyle dedi: “Komşum bu çiti benimle birlikte dikti. Ve bunu yaparken mutlaka kaybettiği alandan vazgeçip onu bana armağan olarak vermeyi kabul etmiş olmalı!”

Ne var ki Rav Nahman Rav Anan'a haklı olmadığını söyledi, çünkü komşusu bunu yaptığı zaman hata etmişti. Çiti oraya dikmesinin sebebi, çitin gerçekten de orada olması gerektiğini zannetmiş olmasıydı; ama gerçekte, kaybettiği alandan vazgeçmeye niyetlenmiş değildi.

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Rav Ahay, Rav Şemuel ben Rav Mar Gaon'un öğrencilerinin en büyüğüydü. Hocasının vefatının ardından Pumbedita'daki *yeşivadan* ayrıldı ve öğretisini Erets-Yisrael'de yaymak üzere oraya çıktı.

En önemli Tora eseri, *Gaonların alaha* sorularına verdikleri cevaplara benzer şekilde ve Talmud'un lisanına yakın bir lisanla yazılmış olan “*Şeiltot*” adlı *alaha* kararları kitabıdır. *Şeiltot*, haftalık *peraşa* düzenine göre düzenlenmiş, *alaha*, *musar* (etik) ve Tanrı hizmetinin yollarını açıklayan bir kitaptır.

Tüm Yisrael büyükleri “*Şeiltot*”

kitabını *alaha* kararları verme konusunda temel bir kitap olarak kabul etmişlerdir. Buradaki *alahaların* Raşi'nin açıklamalarında, Rabenu Tam'ın “*Sefer A-Yaşar*” adlı kitabında, *Tosafot* ekolüne mensup otoritelerin sözlerinde ve her nesildeki tüm Tora büyüklerinin eserlerinde alıntılandığını görmekteyiz.

Rav Ahay, Sura ve Pumbedita'daki iki büyük *yeşivadan* herhangi birinde *roş yeşiva* görevinde bulunmuş olmamasına rağmen, kendisinden *alaha* ve karar kitaplarında “*Gaon*” lakabıyla bahsedilmektedir.

Şabha'lı
Rav Ahay

Tarla Nasıl Satın Alınır?

Yaprak 42 Bir malı, evi veya hayvanı iyeliğe almak için bir *maase kinyan* (bir şeyi iyeliğe almayı belirten simgesel bir eylem) yapmak gerekir ve bu şekilde o mal, satıcının iyeliğinden alıcının iyeliğine geçer. Örneğin taşınabilir malların iyeliğe alınabilmesini sağlayan *kinyan* hareketleri arasında “*meşiha*” (çekme) ve “*agbaa*” (kaldırma) sayılabilir.

Peki, bir toprak nasıl satın alınabilir? Onu çekmek mümkün olmadığı gibi havaya kaldırılması da olanaksızdır... İşte bu yaprakta bu konuda bilgi almaktayız. *Gemara*, eğer bir alıcı, belirli bir toprak üzerinde onun sahibi olduğunu ortaya koyan eylemlerde bulunursa, o toprağı bu şekilde iyeliğine geçirmiş olur.

Örneğin alıcı bir tarlanın çevresini çitle çevirirse, bu yolla tarlayı iyeliğine alır; çünkü kim bir toprağın etrafına çit çeker? Elbette sadece o toprağın sahibi. Öylesine bir kişi gelip kendisine ait olmayan bir toprağın etrafını çitle çevirmez.

Bu *kinyan* tipine “*hazaka*” (elde tutma) adı verilir, çünkü alıcı, “toprağı elinde tuttuğunu” gösteren bir hareket yapmaktadır. İşte toprak satın almanın olası yollarından biri budur.

Perekin başında başka bir “*hazaka*” türünü öğrenmiştik. Orada, toprağın sahibi olduğuna dair kanıt söz konusuydu. Buna karşılık, şimdiki yazımızda öğrendiğimiz *hazaka* bir kanıt değil, bir “*maase kinyan*”dır. İleride başka *hazaka* türlerini de öğreneceğiz.

Tora Korur ve Kurtarır (devam)

Ölüm meleği görevini yerine getirmek istiyordu, ama karmaşık bir sorunla karşı karşıya kalmıştı. Rav Hisda Tora ile meşgul olduğu sürece, ölüm meleğinin görevini yapma yetkisi yoktu, zira kutsal Tora, kendisini öğrenen ve üzerinde düşünenleri her türlü kötülükten korur.

Ve Rav Hisda dur durak bilmeden Tora öğrenmekteydi.

Ölüm meleği çeşitli zamanlarda ve farklı saatlerde şansını denedi, ama her seferinde Rav Hisda'yı öğrenime dalmış halde buluyordu.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
45'te

Çalınan Sefer-Tora

Yaprak 43 Bir davanın tarafları arasında tartışma olduğu zaman, örneğin alacaklı “Bana borcunu geri öde” derken, borçlu ise “Hatırlamıyor musun? Onu sana ödemiştin!” diyorsa, *bet din*, borçluya “Borcunu geri ödediğine dair tanıkların var mı? Eğer varsa getir onları, biz de seni muaf kılalım” der.

Şöyle bir durumu düşünün: Borçlu, *bet dinde* “Evet, iki tane tanığım var. Yaakov beni borcumu iade ederken görmüştü; bir tanık o. İkinci tanık da benim!” derse, elbette *bet din* ona “Sen tanık sayılamazsın! Sen davanın taraflarından birisin” diyecektir. Bu kişiye “*baal davar*” (mesele sahibi) adı verilir. Bir *baal davar* ile kastedilen, bir davanın davacısı veya davalısıdır ve her iki durumda da böyle biri, konu hakkında tanıklık etme açısından geçersizdir.

Bu yaprakta, sadece bir *baal davar*ın değil, aynı zamanda bir “*nogea ba-davar*”ın (meseleyle alakası olan), yani tanıklıktan bir kazancı olan bir kişinin de tanık olarak geçersiz olduğunu öğreniyoruz. *Gemara*’da bir şehrin, Sefer-Tora’ları çalınan sakinlerinden bahsedilmektedir. *Gemara*, bu şehir sakinlerinin hiçbirinin, o Sefer-Tora üzerinde hiçbir iyelik hakkı olmasa bile, bu hırsızlık meselesi konusunda tanıklık edemeyeceğine hükmetmektedir. Neden? Çünkü sakinlerin her biri “*nogea ba-davar*”dır; bu tanıklık ifadesinden kazancı vardır, zira Sefer-Tora iade edildiği zaman oradan Tora’nın okunuşunu dinleyecek olanlardan biri de odur. Tabii ki, eğer tanık olmak isteyen kişilerin, çalınan Sefer-Tora üzerinde bir iyelik ortaklıkları varsa da tanık olamayacaklardır, çünkü bu kez de onlar birer “*baal davar*”dır.

Ahrayut Nehasim

Yaprak 44 Bu yaprakta “*ahrayut nehasim*” konusunu öğreneceğiz. Reuven Şimon’dan borç para almıştı ve birlikte iki tanığın huzurunda bir borç senedi düzenlemişlerdi: “Ben, Reuven, Şimon’dan bin dolar borç aldım.” Bu senet tanıklar tarafından imzalanmıştı. Genellikle böyle bir senede “*ahrayut nehasim*” de (malların sorumluluğu) ilave edilir. Başka bir deyişle, Şimon’un malları – toprakları – onun borcunun ödenmesinden sorumlu olur. Örneğin eğer Reuven’in borcunu ödeyecek parası yoksa, Şimon, Reuven’e ait topraklardan biriyle alacağını

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Rav Şemuel, Pumbedita’da *dayan* (yargıç) olan Hofni’nin oğlu ve Pumbedita *Gaonu* Rav Koen Tsedek’in torunuydu. Rav Şemuel bar Hofni, Sura *yeşivasının* başkanı olarak göreve getirilmiş ve *yeşivanın* statüsüne, tıpkı eski yıllardaki ününe ve görkemine yaraşan yeni bir ivme kazandırmıştır.

Rav Şemuel, Rav Saadya Gaon’un izinden gitmiş, farklı alanlarda çok sayıda kitabın yanında, yine Rav Saadya Gaon’un tarzıyla Arapça birçok açıklama eseri yazmıştır.

Hukuk, borçlar ve kefaletler ve insanlar arasındaki ilişkileri düzenleyen diğer kanunlar üzerine özel bir yapıt hazırlamıştır.

Yine, “yargıçların yükümlülüğü” hakkında da özel bir kitabı vardır. Bunun yanında, *beraha alahaları* üzerine, *birhot aneenin* (yiyecek, güzel koku gibi şeylerden zevk alma *berahalari*) ve diğer *berahalar* konusundaki tüm olasılıklara değinen on iki bölümlük bir kitap yazmıştır.

Selefi Rav Saadya gibi, Yisrael’in Tora’sının, Hahamlarımızdan almış olduğumuz gelenekler doğrultusunda yerine getirilmesi için verilen mücadeleyi cesurca ve ödün vermeksizin üstlenmiş ve Sözlü Tora’yı kabul etmeyen Karaylara karşı mücadele vermiştir.

Damadı, Rav Şerira Gaon’un oğlu olan ünlü Rav Ay Gaon’dur.

Rav Şemuel
bar Hofni

tahsil edebilir. Hatta bunu, Reuven bu toprakları başkalarına sattıysa bile yapabilir! Böyle bir durumda Şimon, alıcıya gelerek “Çok üzgünüm!” der. “Bu mal üzerinde *ahrayut nehasim* hakkım var. Bu yüzden onu bana devretmeniz gerekiyor. Tabii ki, Reuven, ona bu mal için ödemiş olduğunuz parayı size iade etmekle yükümlü. Ama bunun için de bir şart gerekiyor: Eğer malı ondan satın aldığınız zaman kendisiyle, onun alacaklılarından biri bu toprağı elinizden aldığı takdirde Reuven’in size satış parasını iade etmekle yükümlü olacağı yönünde bir koşul belirlediyseniz, o zaman bunu yapabilirsiniz.”

El Konan Eşek

Yaprak 45 Uzun yıllar önce, Bet-Amikdaş hâlâ ayaktayken, Elkana, Galil bölgesindeki Tsipori şehrine çıkan patikaların birinde hızlı hızlı yürürken görüldü. Tsipori yakınlarındaki köylerden birinde oturan Elkana, Yerusalayim’e, Bet-Amikdaş’a çıkmaya hazırlanıyordu ve o uzun yolu gidip gelecek dayanıklılığa sahip kaliteli bir eşeğe ihtiyacı vardı.

Aradan birkaç saat geçmişti ki, Elkana, bir eşeğin sırtında köyüne doğru yola çıkmıştı bile. Aniden üzerine Romalı bir asker çullanıp eşeğe el koydu ve “Bu eşek benim! Daha önce benden çalınmıştı! Yoldan defol git ve ona binerken beni rahatsız etme!” dedi. Ne yapacağını bilemeyen Elkana, eşeğin satıcısına başvurarak, Romalı lejyon komutanına gitmesini ve eşeğin aslında Elkana’ya ait olduğunu kanıtlamasını istedi. Böylece komutan, eşeği gasp eden Romalı askere onu iade etmesini emredecekti. Ama eşek satıcısı “Benim böyle şeyler için vaktim yok. Ben onu sattıktan sonra eşek senindir; başının çaresine bak” dedi. Acaba satıcı haklı mı?

Bu yaprakta öğrendiğimize göre, eğer alım öncesinde eşeğin satıcıya ait olduğu kesin olarak biliniyorsa, satıcı eşeği geri almak için zahmete girmek zorunda değildir; çünkü Elkana bu durumda sağlam kanıtlarla Romalıyı dava edip eşeğini alabilecektir. Ama eğer eşeğe el koyan Romalının belki haklı olabileceğine dair azıcık bir şüphe varsa, o zaman bir görüşe göre, satıcı, eşeğin gerçekten de Elkana’ya ait olduğuna ve satışın, usulüne uygun şekilde yapıldığına dair kanıt getirmesi için Elkana’ya yardım etmekle yükümlüdür.

Son *alaha* kararına göre, böyle bir durumda satıcı, alıcıya yardımcı olmak zorunda değildir.

Tora Korur ve Kurtarır (devam)

Ne mi yaptı? Rav Hisda’nın *bet midraş*ının yanında büyümüş bir sedir ağacı vardı. Ölüm meleği bu ağacın üzerine çıktı ve ağaç büyük bir gürültüyle kırıldı. Bu sıra dışı gürültüyü duyduğunda

korkuya kapılan Rav Hisda gözlerini bir an için önündeki kitaptan kaldırdı. İşte tam o anda ölüm meleği ona üstün geldi ve Rav Hisda’nın ruhu Göklere yükseldi (*Moed Katan* 28).

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

Değişen Şemsiyeler

Yaprak 46 Bir keresinde Baruhi, babası Ribi Mordehay'la birlikte bir kuzeninin *bar mitsvasına* gitmişti. Fırtınalı bir kış gecesi idi. Paltolarına sarındılar, şemsiyelerini açtılar ve su birikintilerinin arasında yürüyerek *bar mitsvanın* yapıldığı salona geldiler.

Bar mitsva sona erdiği zaman Baruhi şemsiyesini aramaya başladı, ama onu bulamadı. Anlaşılan birileri onu yanlışlıkla almış ve kendi şemsiyesini orada bırakmıştı. Ve gerçekten de salonda sahipsiz duran tek bir şemsiye kalmıştı. Baruhi babasına “Sorun ne? Benim şemsiyemi aldılar, o zaman ben de şu şemsiyeyi alayım” dedi. Ama Ribi Mordehay gülümseyerek “Sakin ha!” dedi. “Bu şemsiye bizim değil ve onu almayacağız. *Masehet Baba Batra*’nın 46. yaprağında öğrendiğimize göre, sırf bize ait bir mal yanlışlıkla alındı diye başkasına ait bir malı kullanmaya hakkımız yoktur.”

Bunun yerine, Ribi Mordehay, Baruhi’yi kendi şemsiyesinin altına soktu ve böylece evlerine doğru yürümeye başladılar.

Alıcıyı Havaya Asan Satıcı

Yaprak 47 Bir satış işleminde *maase kinyan* (iyeliğe alma hareketi) yapmak için, her iki tarafın, yani hem satıcının hem de alıcının bu konuda mutabık olması gerekir. Anlaşılabileceği üzere, şayet taraflardan biri mutabık değilse, tüm satışın hiçbir anlamı yoktur.

Buna rağmen, bu yaprakta öğrendiğimize göre belirli bir durumda, bir kişi bir başkasını bir malı kendisine satmaya zorlayabilir ve satış da geçerli olacaktır. Söz konusu durumu öğrenmeden önce, bilmemiz gereken bir nokta vardır: Bunu yapmak yasaktır ve yapan kişi “*iş hamas*” (gaspçı) diye adlandırılır; ama yine de, eğer bir kişi böyle bir şeyi yasağa rağmen yaparsa, *kinyan* işlemi geçerlidir.

Hangi durum söz konusu?

Bir malın sahibini, o malı kendisine satmaya zorlamak isteyen ve bu amaçla malın sahibini havada asılı tutarak ona “Parasını al ve bu malı bana sat. Bunu kabul etmediğin sürece seni yere indirmeyeceğim” diyen birinden bahsediyoruz. Malın sahibi bunu kabul ettiği anda satış işlemi geçerlilik kazanır. Neden? Alıcı mal sahibini bunu kabule zorladıysa işlem neden geçerli olsun? Hahamlarımız bunu şöyle açıklarlar: Böyle bir durumda malın sahibi mal karşılığında para almayı kabul ettiği için, en nihayet malı satmayı da gerçekten kabul etmiş demektir.

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Rav Saadya Gaon’un oğlu Rav Dosa, 4773 yılında, çok ileri bir yaşta Sura *yeşivasının* başkanı olarak atanmıştır.

Babası Rav Saadya Gaon nedeniyle kendisi de çok ünlüydü ve Yahudi Diaspora’sının her yerinden, babasının, dünyanın birçok yerindeki Yahudi cemaatleri arasında yayılmış olan öğretilerini açıklaması için ona başvururlardı.

Bir keresinde, Rav Hasday İbn Şaprut’un başvurusuna verdiği bir cevapta

Rav Dosa, babası ve eserlerinin tarihi hakkında bir tür monografi hazırlamıştır.

Rav Dosa, Sura *yeşivasının* ve Babil Yahudilerinin onurlarını ve statülerini savunmak için büyük gayret sarf etmiştir, ama o dönemde Babil’de Tora öğrenenlerin sayısı azalmış ve Tora merkezleri Babil dışındaki çeşitli ülkelere taşınmıştır.

Rav Dosa, *roş yeşiva* olarak atanmasından yaklaşık dört yıl sonra, 4777 yılında vefat etmiştir.

**Rav Dosa
ben Rav
Saadya
Gaon**

Her Yahudi *Mitsva* Yapmak İster

Yaprak

48

Şimdiki konumuzda, getirmekle yükümlü hale geldiği bir *korbanı* getirmeyi reddeden bir kişinin, *bet din* tarafından, “[*korbanı*,] **kendi isteğiyle** getirecektir” (Vayikra 1:3) pasuğu doğrultusunda “tamam; istiyorum” diyene kadar buna zorlanacağı belirtilmektedir.

İlk bakışta, eğer burada önemli olan, kişinin kendi isteği ise, istemeyen birini “tamam, istiyorum” diyene kadar zorlamanın faydası nedir?

Rişonim Dönemi otoritelerimizden ikisi (*Yad Rama*’nın bu konu üzerindeki açıklamaları ve Rambam’ın Boşanma Kanunları 2:2’deki *alahası*) bu soru üzerinde durmuşlar ve şöyle yazmışlardır: Her Yahudi’nin gerçek isteği, *mitsvaları* yerine getirmek ve günahlardan uzaklaşmaktır. Ne var ki bazen kötü eğilimi ona üstün gelir ve içine bu doğal eğilimin tam aksi yönünde istekler sokar. Bu isteklerin etkisi altındaki bir kişi çeşitli yollarla zorlandığı zaman *yetser ara* zayıfladığı için, *A-Şem*’in *mitsvalarını* yerine getirme yönündeki gerçek istek ortaya çıkacaktır.

Pişman Olan Şahit

Yaprak

49

Hananya orijinal fikirleri olan bir çocuktur.

Bir *Seder* gecesinde babası ondan, almış olduğu *afikomani* geri vermesini isteyince, Hananya bunun karşılığında bir hediye istemeyip başka bir istekte bulundu: “Bir kere *bet dine* görülen bir duruşmanın nasıl gerçekleştirildiğini seyretmek istiyorum!”

Babası kabul etti ve *bet din* sekreterliğiyle uygun bir zaman ayarladıktan sonra Hananya, babasıyla birlikte *bet dine* gelerek orada gördüklerini büyük bir ilgiyle izledi.

Hananya, katıldığı duruşmalardan birini hayatında hiçbir zaman unutmayacaktı:

İki şahit *bet dine* gelmişlerdi: “Reuven’in **Şimon’dan** 5000 *şekel* borç aldığına şahidiz” diye ifade verdiler. Sözlerini tamamladıktan sonra salondan dışarı çıktılar ve birkaç dakika sonra tekrar geri gelerek yargıçlara “Pardon! Hata yaptık! Reuven bu parayı Şimon’dan değil, **Levi’dan** borç almıştı. İfademizden geri dönmek istiyoruz” dediler.

Ama yargıçlar onlara “Sözünüzden geri dönemezsiniz!” dediler. “Çünkü kutsal Tora’mızın hükmüne göre, bir şahit, ifadesini verdikten sonra pişman olarak sözünden dönemez.”

Bu *alaha* “*kevan şeigid – şuv eno hozer umagid*” (bir kez anlattıktan sonra, dönüp tekrar anlatamaz) ifadesiyle bilinir.

A-Şem’in Gözlerinde Doğru ve İyi Olanı Yap

Rabi Şimon bar Kaana, Rabi Elazar’ın koluna dayanarak bağ ve bahçelerin arasında yürümekteydi. Yürüyüş esnasında yol arkadaşıyla birlikte derin bir konuyu açıklığa kavuşturmaya çalışıyorlardı.

Yolculuk sırasında iki Haham, ahşap bir çitle çevrili, iyi bakımlı, çiçek

açmakta olan bir bağın yanından geçtiler. Rabi Şimon adımlarını yavaşlattı ve Rabi Elazar’dan, dışlerinin arasını temizlemek için kendisine ahşap çitten küçük bir kürdan koparmasını rica etti.

Rabi Elazar derhal Rabi Şimon’un isteğini yerine getirmeye gitti, ama Rabi Şimon’un sesiyle yerinde kalakaldı.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
49’da

Rav Yosef – Sinay

Yaprak

50

Rav Yosef üçüncü *Amoraim* nesline mensuptu ve Babil’de yaşardı. Babasının adı Hiya’ydi ve kendisi Pumbedita *yeşivasında* Rav Yeuda’nın yanında Tora öğrendi. Rav Yosef, *Amora* Raba’nın arkadaşıydı (Raba’yla ilgili bazı bilgileri *Masehet Baba Metsia*’da 86 ve 87. yaprakta görmüştük) ve ikisi birlikte “*Amorae DeFumbedita*” (*Pumbedita Amoraları*) diye anılırlardı. *Gemara*’da birçok yerde Raba ile Rav Yosef’in görüş ayrılığı içinde oldukları veya aynı görüşü paylaştıkları *alahalar* yer verilmiştir.

Rav Yosef kendi neslinin insanları tarafından “Sinay” diye adlandırılırdı. Bunun sebebi Tora’nın her alanındaki büyük uzmanlığıydı. O kadar ki sanki Tora’yı Sinay Dağı’ndan bizzat almış gibiydi ve tüm *alahalar* ve Hahamlarımızın tüm sözleri onun beyninde düzenli bir şekilde depolanmış durumdaydı.

Rav Yosef Şavuot bayramında normalden daha büyük bir ziyafet vermeyi âdet edinmişti ve bu konuda, “Tora’nın alındığı bu gün olmasaydı, pazaryerindeki herhangi bir Yosef’ten farkım olmazdı” derdi.

Rav Yosef’in son derece mütevazı biri olduğu bilinmektedir. Gerçekten de kendisi, insanın, tevazuu Kutsal ve Mübarek Tanrı’dan öğrenmesi gerektiğini söylemiştir. Tanrı, bize kibirlenmememiz gerektiğini öğretme amacıyla, Moşe’ye yüksek ve heybetli bir ağacın değil, küçük ve bodur bir çalılığın içinden hitap etmiştir.

Arsa Alımı

Yaprak

51

Reuven’in büyük ve güzel bir arsası vardı. Günlerden bir gün Reuven bu arsayı satmaya karar verdi ve bir süre sonra da uygun bir müşteri buldu. Reuven ve müşterisi satış işleminin çeşitli ayrıntılarını belirlemek üzere birlikte oturdular ve el sıkışıp anlaşmanın kesinleştiğine karar verdikleri zaman alıcı “Şimdi arsayı satın almaman vakti geldi” dedi.

“Arsayı satın almanın vakti geldi derken neyi kastediyorsun?” diye fısıldadı eşi, kulağına. Alıcı, eşine güzelce açıkladı: “Satıcıyla bu arsayı bize satması konusunda **anlaşmaya vardığımız** doğru. Ama henüz alım işlemi sonlandırarak bir *maase kinyan* (iyeliğe alma eylemi) yapmadık. Ve bu yapılmadığı sürece taraflardan biri hâlâ bu anlaşmadan vazgeçme hakkına sahiptir.”

Bir toprak nasıl iyeliğe alınır? Daha önce yaprak 42’de toprak alımını sağlayan olasılıklardan biri olan *hazakayı* öğrenmiştik. Bu yazımızda iki yeni olasılığı öğreneceğiz.

Kinyan Kesef (parayla yapılan *kinyan*): Alıcı, satıcıya toprağın bedelini öder ve bu şekilde onu iyeliğine alır.

Kinyan Şetar (senetle yapılan *kinyan*): Satıcı bir senet düzenleyip “Filanca tarlam, alıcıya satılmıştır” diye yazar. Senede tarih atarak onu alıcıya teslim eder ve bu şekilde toprak alıcının iyeliğine geçer.

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Rav Mari Gaon’un oğlu Rav İlay’ın oğlu Rav Natronay, dünyanın yaratılışının 4613. yılında *roş yeşiva* olarak atanmıştır.

Alaha alanında verdiği yüzlerce cevabı, *Geonim* Dönemi’nden *Aharonim* Dönemi’ne kadar *alaha* kararı veren *poseklerin* (*alaha* konusunda karar yetkisine sahip otoriteler) gözlerini aydınlatmaya hâlâ devam etmektedir.

Tora’yı çok sayıda öğrenciye yaymanın ve *alaha* hükümleri vermenin yanında, Rav Natronay Gaon, sıradan halkın manevi düzeyine de önem vermiştir. *Mitsvaların* özet halinde ve halkın anlayabileceği basit

bir dille açıklandığı “*Azarot*” adlı bir metin vardır ve neslindeki *talmid hahamlardan* bazıları *Azarot* söyleme geleneğine son vermek istedikleri zaman Rav Natronay Gaon onlara şöyle yazmıştır: “[Tora sözlerini] dinlemek üzere toplanan toplum ve cemaate *Azarot*’u açıklamak âdet edinilmiştir, çünkü sıradan insanlar, altı yüz on üç *mitsvanın* hepsini, Sinay’da verildikleri günde düzenle dinlemek, onları hatırlarında tutmak ve bu *mitsvaların* kalplerinde ve dillerinde düzenli olması için, *Azarot*’un onların önünde söylenmesini istemişlerdir.”

Rav
Natronay
Gaon

Tarladan Kim Çıkacak?

Yaprak

52

Perekin başında “*hezkat karkaot*” konusunu öğrenmiştik (bkz. sayfa 34). Unutanlar için kısaca hatırlatalım. Eğer bir adam başka birini “Tarlamda ne işin var? Derhal oradan çık!” diye dava ediyor, buna karşılık diğeri “Ben bu tarlayı senden satın aldım!” diyorsa, *bet din*, davalıya “Satış senedini getir ve tarlayı satın aldığını kanıtla. Ama eğer senedi getirmiyorsan, o zaman tarladan çık” der. Ama kanunun böyle olması için davalının söz konusu tarlada üç yıl kalmamış olması gerekir. Buna karşılık, eğer davalı bu tarlayı en az üç yıl elinde tuttuysa, o zaman tarlanın kendisine ait olduğu yönünde bir “*hazaka*”ya, yani karineye sahiptir. Zira eğer bu tarlayı satın almamış olsaydı, tarlanın gerçek sahibi “Tarlamda ne işin var?” şikâyetinde bulunmak için bu kadar beklemeydi. Ve eğer davacı üç yıl boyunca sessiz kaldıysa, anlaşılan bu tarlayı ona satmış olmalıdır.

Bu yazımızda bu konuyla ilgili ilave bir ayrıntıyı öğreneceğiz: Bu kanun normal durumlar ve normal insanlar için geçerlidir. Ama bazen bir insan, kendisine ait bir tarlanın belirli bir kişi – örneğin bir ortakçı – tarafından işlenmesine ses çıkarmaz. Ortakçı, başkasına ait bir tarlada çalışan ve bunun karşılığında mahsulden pay alan bir işçidir. Bir ortakçı günlerden bir gün çıkıp “Bu tarlayı ben satın aldım ve *bet din* bana inanması gerekiyor, çünkü ben bu tarlayı yıllardır işlemekte olduğum ve tarla sahibi buna hiç itiraz etmediği için *hazakam* var” iddiasında bulunamaz. *Bet din* ona “Senin *hazakanın* hiçbir değeri yok; tarlanın gerçek sahibi senin burayı işlemene tabii ki itiraz etmez, çünkü aksine, o senin bu tarlada çalışmanı istiyor” diye cevap verecektir.

Gedalya, Rabi Kalonimus’un Bahçesinde Ne Yapıyor?

Yaprak

53

Eskiden bir köyde, parayı çok seven Gedalya adında biri yaşardı. Gedalya’nın bağları ve tarlaları vardı, ama bunların hiçbirisi kendisine yetmiyordu; Gedalya hep daha fazlasını, daha fazlasını istiyordu.

Bir keresinde, insanlar Rabi Kalonimus’un cenazesinden daha yeni dönmüşlerdi ki, Gedalya’nın, Rabi Kalonimus’un evinin etrafına bir çit ördüğünü gördüler. Ona “Bunu neden yapıyorsun?” diye sordukları zaman Gedalya şöyle cevap verdi: “Rabi Kalonimus yapayalnız biriydi, hiç varisi yoktu. Bu nedenle, onun bıraktığı mallara hak kazanabilmek için bir *hazaka* (iyelik kanıtı) yaptım – evinin etrafına bir çit çektim ve artık onun evi bana ait.”

Ama oradaki haham Gedalya’ya haklı olmadığını açıkladı: “Varisi olmayan Yahudi yoktur! Eğer çocukları yoksa, mirasını kardeşleri alır. Eğer kardeşleri de yoksa, o zaman mirası yeğenleri veya kuzenleri alır. Bir kişinin uzak bir akrabası, ikinci dereceden kuzeni, hatta daha da uzak bir kuzeni olmaması diye bir durum söz konusu olamaz. Evden çık ve varislerin kimler olduğunu belirleyelim.”

Bir kişinin öldüğünde arkasında hiç varis bırakmaması tek bir şekilde olabilir: Yahudiliği sonradan kabul etmiş bir kişi – yani bir *Ger* – ardında soy bırakmadan öldüyse, başka varisi yoktur. Çünkü Yahudi olmayan akrabaları onun varisi değildir ve Yahudi akrabaları yoktur. Böyle bir durumda malları sahipsizdir ve ilk davranan onları hak eder.

A-Şem’in Gözlerinde Doğru ve İyi Olanı Yap (devam)

Rabi Şimon, hemen “Çitten kürdan koparma!” diyerek Rabi Elazar’ın, önceki isteğini yerine getirmesini engelledi. “Vazgeçtim” diye ekledi.

Rabi Elazar Rabi Şimon’dan neden

vazgeçtiğini öğrenmek istediğinde Rabi Şimon bar Kaana bunu şöyle açıkladı: “Çitten koparacağımız ufak bir kürdan parçasının hiçbir eksiklik yaratmayacağı ve çitin bundan herhangi bir zarar görmeyeceği doğru...”

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
51’de

Hurma Ağacını Nasıl Kesmek Gerektiğini Bilmeli

Yaprak “Hazaka” ile yapılan *kinyan*dan birkaç kez bahsetmiştik. Bir alıcı, bir toprak üzerinde o toprağın sahibi olduğunu gösteren işlemler yaptığı zaman, o toprağı kendi iyeliğine geçirmiş olur.

54

Örneğin alıcı bu amaçla bir tarlanın çevresine çit örebilir ve bu şekilde toprağı iyeliğine alabilir. Çünkü kim çit örür? Sadece mal sahibi. Öylesine bir insan gelip kendisine ait olmayan bir tarlanın etrafına çit çekmez.

Bu yaprakta *Gemara* bunun gibi bazı eylemleri listelemekte ve bu eylemlerin *hazaka* yollu birer *kinyan* sayılıp sayılmadığı konusunda karara varmaktadır. Bu eylemlerin bazıları *kinyan* sayılmamaktadır, çünkü yalnızca söz konusu toprağı fayda getiren eylemler “*kinyan hazaka*” sayılır. Örneğin içinde bir hurma ağacının yetiştiği bir toprak parçasında bir adam gelip bu ağacın dallarını keserse ve sonra da gelip bu eylemle “*kinyan hazaka*” yaptığını ve toprağı kendi iyeliğine almaya niyetlendiğini söylerse, iyelik devrinin gerçekleşip gerçekleşmediği, duruma bağlıdır: Eğer adam hurma dallarını bu ağacın yetişmesine fayda getirecek şekilde budadıysa, o zaman bu eylem gerçekten de bir *hazaka* eylemidir. Ama eğer bu dalları sadece onlara ihtiyacı olduğu için kestiyse, o zaman bu eylem *hazaka* sayılmaz.

Adamın dalları ne amaçla kestiyini nereden bileceğiz?

Çok basit. Eğer hurma ağacının dallarını tüm çevresi boyunca kestiyse, o zaman mutlaka ağacın dallarını budayarak gelişmesine yardımcı olmayı amaçlamış olmalıdır. Ama eğer ağacın sadece bir tarafındaki dalları kestiyse, bu, onun bu dalları sadece kendi ihtiyacı için kestiyine işarettir.

Tarlayı Bölen Patika

Yaprak *Pea mitsvası*ndan birkaç kez bahsetmiştik. Üzerinde durmak istediğimiz konuya geçmeden önce bu *mitsva* hakkındaki bilgilerimizi kısaca tazeleyelim: Bir tarla sahibi hasat sırasında mahsulün bir kısmını biçmeyip, fakirlerin gelip bu üründen kendilerine alabilmeleri için tarlada bırakmalıdır. Biçilmeden bırakılan bu kısma “*pea*” adı verilir.

55

Peki, ya bir kişinin iki tarlası varsa? Çok basit; fakirler için her iki tarlada da *pea* bırakmalıdır.

Bu yaprakta *Gemara*, *Masehet Pea*’dan bir *mişna* aktarmaktadır. Bu *mişna*da, bazen iki tarlanın, *pea mitsvası* açısından tek bir tarla zannedilebildiği, ama aslında öyle olmadığı belirtilmektedir. Bunlar da iki ayrı tarla olarak kabul edilir ve her birinde ayrı ayrı *pea* bırakmak gerekir.

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Diaspora’nın liderliğini yapan *Gaon*lardan birkaçı “Rav Natronay” adını taşımıştır. Bunlardan biri, Rav Natronay bar Zakınay’dır. Kendisi 4531 yılında, Tora’yı Yahudiler arasında yaymak için, Babil’de “*Maarav*” (batı) diye anılan İspanya’ya geçmiştir.

İlginç bir tartışmada, Rav Ay Gaon’la Kairouan Hahamları, Rav Natronay’ın İspanya’ya “yol sıçraması” (yolun mucizevi bir şekilde kısalması) ile gidip

gitmediğini ele almışlardır. Rav Ay Gaon cevabında, şayet Rav Natronay bu gibi olaylarla tanınmış olsaydı bunun Rav Ay Gaon’un gözünden kaçmayacağını yazmıştır.

Ayrıca Rav Natronay ben Mar Nehemya adında başka bir *Gaon* da, o dönemde “*Sarini*” adındaki sahte bir mesihe kapılan ve sonra *teşuva* yapan kişilerin topluma geri kabul edilmesi talimatını vermiştir.

**Rav
Natronay**

Örneğin, bir tarlanın içinden derin bir dere geçiyorsa ve bu derenin yatağı, ekime olanak vermeyen, sert ve taşlı bir topraksa, o zaman bu dere tarlayı ikiye ayırır. Aynı kural, tarlayı ikiye bölen bir patika olduğunda da geçerlidir. Eğer bu patika en az dört *ama* (yaklaşık iki metre) genişliğindeyse ve insanlar oradan sık sık geçiyorsa, o zaman tarla bu patika tarafından ikiye bölünür ve bu parçaların her ikisinde de ayrı ayrı *pea* bırakmak gerekir.

Üç Ülke Daha

Yaprak

56

Berit Ben A-Betarim'de (Parçalar Arası Antlaşma) Kutsal ve Mübarek Tanrı, Avraam Avinu'ya, soyunun on halkın topraklarını miras alacağı sözünü vermiştir:

“*Keni, Kenizi, Kadmoni, Hiti, Perizi, Refaim, Emori, Kenaani, Girgaşi ve Yevusi* [*halklarının toprakları*]” (Bereşit 15:19-21).

Uygulamada, Bene-Yisrael Erets-Yisrael'e girdikleri zaman sadece yedi halkın topraklarını fethetmişlerdir. Keni, Kenizi ve Kadmoni halklarının topraklarını ele geçirmemişlerdir.

Diğer yandan Tora'da, Moşe Rabenu zamanında Erets-Yisrael'de altı sığınma şehri ayrıldığı ve gelecekte bunlara üç sığınma şehri daha ekleneceği söylenmektedir. Rambam, bu yeni şehirlerin, Maşiah Dönemi'nde, Avraam Avinu'ya vaat edilmiş olan Keni, Kenizi ve Kadmoni topraklarında ayrılacağını yazar. Bu topraklar ancak Maşiah Dönemi'nde elde edilecektir.

Söz konusu topraklar Esav ve Lot'un soylarının yerleşmiş olduğu topraklardır. Edom toprakları Esav'a, Moav ve Amon toprakları da Lot'a aittir ve Keni, Kenizi, Kadmoni toprakları buralardır. (*Gemara* bu konuda iki farklı görüş daha aktarmaktadır.)

İki Kardeşin Şahitliği

Yaprak

57

Mutlaka biliyorsunuzdur; iki kardeş birlikte tanıklık yapma açısından *pasul*, yani geçersizdir, çünkü Tora akrabaların tanıklık için birbirine katılamayacağına hükmetmiştir. Bu yazımızda bu *alahayla* bağlantılı bir kuralı öğreneceğiz.

“*Hazaka*”nın ne olduğunu hatırlıyor musunuz? Bir tarlayı üç yıl boyunca elinde tutan, onu işleyen ve meyvelerinden faydalanan bir kişi, tüm bunların, tarlanın kendisine ait olduğunun kanıtı olduğunu öne sürebilir. Tarla üzerinde *hazaka* sahibi olduğunu kanıtlamak için, burayı gerçekten de üç yıl boyunca elinde tuttuğuna tanıklık edecek şahitler getirmelidir.

Bu amaçla mutlaka tüm üç yıl boyunca kendisini tarlada görmüş bir çift şahit getirmek zorunda değildir; her bir yıla ayrı ayrı tanıklık edecek üç farklı şahit çiftini de getirebilir. Böylece tüm tanıklık ifadelerini kabul ettiğimiz zaman, onun tarlayı gerçekten de üç yıl boyunca elinde tuttuğunu ve onun üzerinde *hazaka* sahibi olduğunu bilebiliriz.

Gemara'da öğrendiğimize göre, bu şekilde yapıldığı zaman, iki kardeşten birinin bir şahit çiftinde, diğerininse diğer bir şahit çiftinde olmasında bir sakınca yoktur, çünkü böyle bir durumda iki kardeş birlikte tanıklık ediyor sayılmaz.

A-Şem'in Gözlerinde Doğru ve İyi Olanı Yap (devam)

“... Ama gelip geçenler senin buradan ufak bir kürdan parçası aldığını gördükleri zaman aynısını onlar da yapabilir ve hepsi de kendi kendine ‘Bir kürdan parçası hiçbir şey değiştirecek değil’ diye düşünecektir... Ama yoldan geçen herkes

böyle ufak kürdanlar koparırsa, sonunda çit bozulacaktır...

“...Ve ben buna sebep olmak istemiyorum” diye sonlandırdı Rabi Şimon sözlerini (Yeruşalmi, *Demay* 3:2).

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

Rabi Bena ve *Mearat A-Mahpela*

Yaprak Rabi Bena, Erets-
58 Yisrael'deki mezar yerlerini
 işaretlemeyi âdet edinmişti.
 Neden? Çünkü bir mezar yerinin
 üzerinde duran kişi *tame* olur.
 Bazı konularda manevi saflığa
 günümüzde de önem verilir.
 Örneğin bir Koen'in bir ölü
 nedeniyle – ve dolayısıyla bir
 mezar nedeniyle de – *tame*
 olması yasaktır. Bet-Amikdaş
 zamanında *tuma* konusu sadece

Koenler değil, herkes için önem taşımaktaydı, zira *tame* halde Bet-Amikdaş'a girmek veya kutsal nitelikli yiyecekleri yemek yasaktır. Böylece, insanların mezar yerleri nedeniyle *tame* olmasını önlemek için, mezar yerlerini kireçle işaretlerlerdi.

Bilindiği gibi *Mearat A-Mahpela*, Atalarımız Avraam, Yitshak ve Yaakov ile Annelerimiz Sara, Rivka ve Lea'nın gömülü olduğu mağaradır. Bir keresinde Rabi Bena, mezar yerlerinin alanını kontrol etmek ve mağaranın üstünde hangi noktaların mezarların bulunduğu yerlere denk geldiğini gösterecek işaretler koymak için *Mearat A-Mahpela*'ya girmek istedi. Rabi Bena mağaranın içine girmek istediği sırada, kapıda Avraam'ın hizmetkârı Eliezer'le karşılaştı. Ona "Lütfen, Avraam Avinu'ya git ve ona, Bena'nın içeri girmek için izin istediğini söyle" dedi. Avraam Avinu onun girmesini söyledi, Rabi Bena içeri girdi, alanda gereken ölçümleri yaptı ve dışarı çıktı.

Mearat A-Mahpela ile ilgili ilginç bir de anekdot vardır. Rambam, Erets-Yisrael'de bulunduğu dönemde 9 Heşvan 4925 Pazar günü *Mearat A-Mahpela*'da dua etmeye nail olmuştu. O zamandan itibaren Rambam 9 Heşvan tarihini kendisi için şahsi bir bayram günü olarak sabitlemiştir.

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

4515 yılında Pumbedita *yeşivasının* Gaonu olmuştur. Rav Emuna'nın oğluydu.

Yeşivanın başına Rav Şemuel ben Mari'nin ardından geçmiş ve dört yıl boyunca *roş yeşiva* görevinde bulunmuştur.

Rav Şerira Gaon bir mektubunda, Rav Natronay Kaana'nın, Babil'deki Bağdat şehrinin köprü ötesindeki dış mahallelerinden olduğunu yazar.

Rav Natronay Kaana, "Şeiltot"un

yazarı Rav Ahay Gaon'un öğrencisiydi ve *alaha* talimatları konusunda ona hizmet ederdi. Ama hocası Erets-Yisrael'de Tora öğretmeye gidince, *Roş A-Gola* onu *yeşivanın* başına atamıştır.

Rav Natronay Gaon'dan sonra Pumbedita *yeşivasının* başına Rav Avraam Kaana geçmiştir. O dönemde Sura'daki Gaon ve *roş yeşiva* ise, Near Pakod'dan Rav Mari A-Koen'di.

Rav
Natronay
Kaana

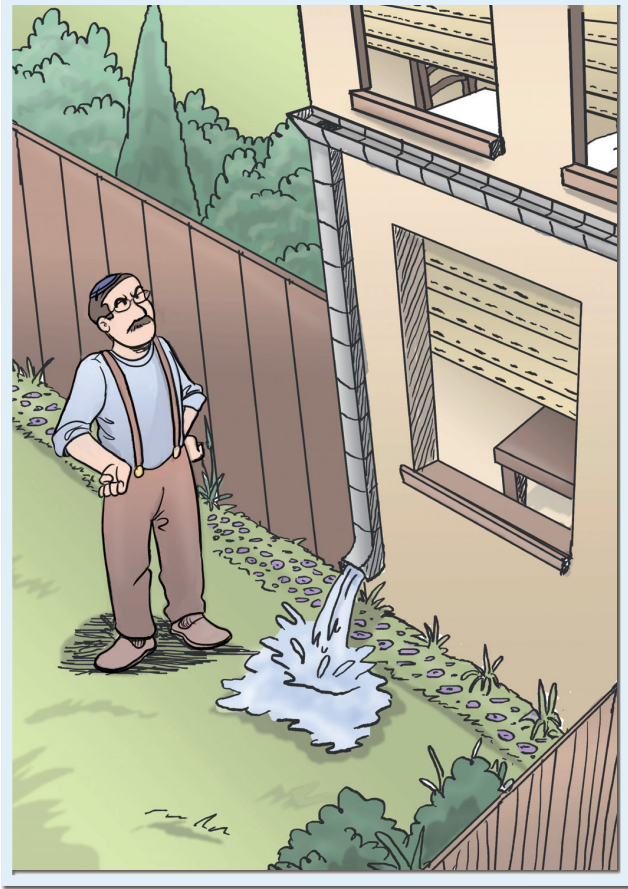
Komşuların Bahçesine Akan Oluk

Yaprak 59 Bazen belirli bir kişiye ait bir binanın bazı parçaları komşuları rahatsız edebilir. Eğer komşular bu konudan yakınıyorlarsa, o kişinin binayı olduğu gibi bırakmaya hakkı olup olmadığı kontrol edilmelidir. Bu yaprakta *Gemara*, komşuların bahçesine su boşaltan bir saçak oluğunu ele almaktadır.

Bir kişi böyle bir oluk taktıysa ve hemen komşular gelip bu oluğun kendilerini rahatsız ettiğini söylerlerse, komşular haklıdır ve bu kişi oluğu oradan sökmek zorundadır. Ama ya o oluk uzun bir süredir (bazı *Rişonim* Dönemi otoritelerine göre en az üç yıldır) orada takılı idiyse ne olur? Böyle bir durumda, komşuların bu oluğun oradaki varlığını kabul ettiklerini ve artık onun oradan sökülmesini talep edemeyeceklerini düşünmek makul görünmektedir.

Bununla birlikte, *Gemara*'da öğrendiğimize göre bazı durumlarda komşular, böyle bir oluğun, kendilerini daha az rahatsız edecek şekilde başka bir yere aktarılmasını talep edebilirler (Şemuel'in açıklamasına göre).

Oluk konusundaki *alahay*ı öğrendikten sonra ilave bir bilgi verelim. İbranice saçak oluğu için kullanılan sözcük "*marzev*"dir. Bu sözcük "damla" anlamına gelen "*mar*" ve "akmak" anlamına gelen "*zav*" sözcüklerinin birleşimidir. Böylece *marzev* sözcüğü, "damla akıtan" anlamına gelir (Raşbam).

Tanrı'nın İsmi Kutsal Kılmak

Şimon ben Şetah keten işleriye meşguldü ve evini bu işten elde ettiği kazançlarla geçindirirdi. Geçim sorunu yoktu, ama bu işleri gerçekleştirmek ondan büyük zahmetler talep ediyordu. Kavrucu yaz günlerinde ve fırtınalı kış döneminde ayaklarını sürekli bir yerden

diğerine sürüklemek durumundaydı.

Öğrencileri, Şimon ben Şetah'ın yükünü hafifletmek istediler. Hayvan ticaretiyle uğraşan bir Arap'a gittiler ve hocaları için, yollarda geçirdiği zamanda tasarruf sağlayacak iyi bir eşek satın aldılar.

Hahamlarımızdan
MAASELER

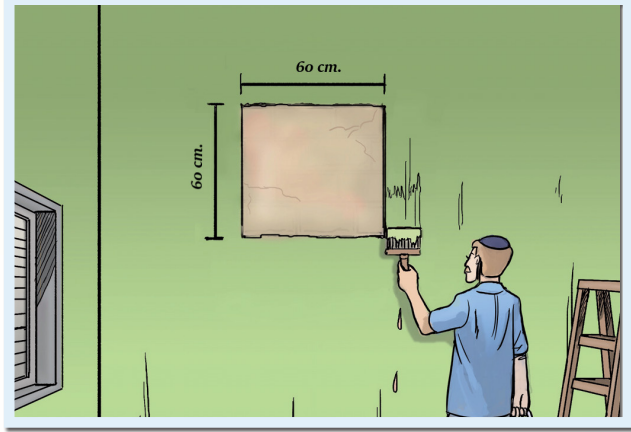
Devamı
55'te

Zeher LaHurban

Yaprak Bu yaprakta, Hahamlarımızın “zeher la-hurban” (Bet-Amikdaş’ın yıkılışı anısına) uygulanmasını öngördükleri bazı *takanalar* (Hahamlarca koyulmuş kanunlar) hakkında bilgi alacağız.

60

Yeni bir evin içinde duvar sıvası yapılırken, yıkımın anısına 1x1 *ama* (yaklaşık 60x60 cm.) ebadında bir alanı sıvasız bırakmak gerekir.

Bu sıvasız yer, evin girişinin karşısında bırakılır ve bazıları bunu giriş kapısının üzerinde bırakmayı âdet edinmiştir (*Mişna Berura* 560).

Zeher la-hurban yapılan bir başka uygulama da, daha çok Aşkenaz cemaatlerinde görülür. Evlilik töreni sırasında damat, normalde baş *tefilinini* yerleştirdiği noktaya bir miktar kül yerleştirir. Böylece, sevinçli bir olay sırasında da, yıkık haldeki Yeruslayim ve Bet-Amikdaş anılmış olur.

Bu yaprakta, yemek öğünleri ve takı takma konularında “zeher la-hurban” yapılan başka uygulamalara da yer verilmektedir.

Hahamlarımız şöyle demişlerdir: Her kim Yeruslayim için yas tutarsa, gelecekte onu sevincinde de görmeye nail olacağından emin olabilir. Ve böyle biri için Peygamber Yeşayau şöyle demiştir: “Yeruslayim’i sevindirir ve onunla neşelenir ey tüm sevenleri; onunla birlikte coşkuyla coşun ey tüm onun için yas tutanlar!” (Yeşayau 66:10).

MASEHET BABA BATRA
PEREK 4:
AMOHER ET ABAYİT

Dam Kime Ait?

Yaprak

61

Uzun yıllar önce Galil'deki köylerden birinde sevinçli bir olay yaşanmış, köye yeni komşular gelmişti. Hanina yeni arkadaşlarla oynayabileceği için çok heyecanlıydı. Birkaç gün içinde yeni komşuları Yosi ile çok iyi arkadaş olmuştu.

Birkaç hafta sonra Hanina, Yosi'nin babasının, bir eşeğin koşulmuş olduğu bir araba içinde inşaat malzemeleri getirdiğini gördü. Yeni komşular damın üstüne yeni bir kat inşa etmeye hazırlanıyordu. Haber köyde duyulunca, yeni komşulara evi satan adam olan Gamliel geldi ve "Kusura bakmayın; ben size bir ev sattım. Size evin damını da sattığım konusunda mutabakata varmadık. Eğer damın üzerine yeni bir kat inşa etmek istiyorsanız, benden damı da satın almanız gerekiyor!" dedi.

Ama Yosi'nin babası, Gamliel'e *Mişna*'da yazılı olan bir kuralı gösterdi. Bu kurala göre, satışın damı da kapsadığını vurgulamak, yalnızca kendisine ait bir trabzanı olan ve kendi başına öneme sahip sayılan bir dam söz konusu olduğu takdirde gereklidir. Ama böyle bir durum yoksa, o zaman dam eve göre talidir ve evin satışı için mutabakata varıldığı zaman, bu satış işlemi damı da kapsar.

Rav Yosef - Devam

Yaprak

62

Rav Yosef'ten yaprak 50'de bahsetmiştik. Onunla ilgili bilgiler arasında, *Gemara*, onun fakirlere verilecek *tsedakalar*ın toplandığı fonun başında bulunduğunu, ayrıca babayı ve anneyi onurlandırma *mitsvas*ında çok titiz olduğunu anlatmaktadır.

Rav Yosef'in kolay bir hayatı olmamıştır. Bir keresinde Rav Yosef hastalanmış ve öğrendiği her şeyi unutmuştu. Öğrencisi Abaye her zaman kendisinden öğrenmiş olduğu Tora sözlerini ona hatırlatmaktaydı. Rav Yosef ayrıca âmâydı ve buna rağmen Tora ile yüksek düzeyde meşgul olmaktan ve *yeşivayı* yönetmekten geri kalmamıştır.

Arkadaşı Raba, 22 yıl boyunca Pumbedita *yeşivas*ının başında kalmıştı. Onun ardından *yeşivan*ın başına Rav Yosef atandı ve o da yaklaşık iki buçuk yıl boyunca bu görevi yürüttü. *Gemara*'da, Rav Yosef vefat ettiği zaman, Perat (Fırat) Nehri'nin üzerindeki köprü'nün kubbesinin kırıldığı anlatılmaktadır. Bu olay, bu *tsadikin* vefatı dolayısıyla yaşanan üzüntünün Göklerde de paylaşıldığına dair Göksel bir işaretti.

Tanrı'nın İsmi Kutsal Kılmak (devam)

Eşegi Rabi Şimon'a getirdiler ve o sırada eşeğin boynundan sarkan çok değerli bir pırltantayı fark ettiler. Öğrencilerin mutluluğuna diyecek yoktu.

"Hocamız! Bundan böyle zengin birisiniz! Artık keten işleriyle uğraşmanıza gerek yok. Tüm vaktinizi, tam da

istediğiniz gibi, kutsal Tora öğrenimine vakfedebilirsiniz!" Öğrenciler hocaları için çok sevinmişlerdi.

Ama Şimon ben Şetah sıradan biri değildi. Zenginliğin parlaklığıyla gözlerinin kamaşmasına izin vermedi.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
57'de

Vefatından önce Rav Yosef, Tora'nın, ardından gelen soyunda da devamlı olması için dua etmiş ve oruçlar tutmuştur. Duasında şu istekte bulunmuştur: “Şu duam *A-Şem*’in huzurunda rıza bulsun ki, ‘*Ve ağzına yerleştirmiş olduğum Sözlerim (Tora sözleri), [senin] ağzından, evlatlarının ağzından ve evlatlarının evlatlarının ağzından ayrılmasın*’ (Yeşayau 59:21) pasuğu benim için gerçekleşsin.” Ve gerçekten de Rav Yosef, torunu Rav Dimi ben Rav Nahman ben Rav Yosef’in de büyük bir *talmid haham* olmasına nail olmuştur.

Büyükbaba Neyi Kastetti?

Yaprak

63

Yaşlı bir adam hastalanmıştı ve artık günlerinin sayılı olduğunu hissediyordu. Onu seven ailesi, yatağının etrafına toplandı, tüm ihtiyaçlarını fedakârca karşıladı ve kendisini iyi hissetmesi için ellerinden gelen her şeyi yaptı.

Birden bire büyükbaba gözlerini açarak elleriyle aile fertlerine kendisine yaklaşımları için işaret etti. Bir dakika sonra büyükbaba ağzını açtı ve “Reuven’e mallarımdan **pay** verin” dedi. Bunun ardından büyükbaba uyuya kaldı ve bir daha uyanmadı.

Aile fertleri büyükbabanın neyi kastettiğini anlamamışlardı. Aralarından bazıları büyükbabanın, mallarının yakın dostu Reuven’le **paylaşılmasını**, yani Reuven’in bu malların **yarısını** almasını kastettiği görüşündeydi. Mallar paylaşılacak, yarısını Reuven, diğer yarısını ise büyükbabanın evlatları alacaktı. Diğerleri ise “Hayır!” dediler. “Büyükbaba, Reuven’e mallardan bir **pay** vermemizi vasiyet etti. Hangi payı? Olabilecek en az miktarda payı. Yani bir *peruta*!”

Buradaki soru “pay” (İbranice *helek*) sözcüğüyle ne kastedildiğidir: Acaba [yarı yarıya] paylaşmak (İbranice *lahlok*) mı demektir, yoksa miktarı ne olursa olsun herhangi bir paydan mı bahsedilmektedir?

Gemara’nın bu konudaki son kararına göre Reuven, aradaki belirsizlik nedeniyle, malların dörtte birini alacaktır. Çünkü bir olasılığa göre tüm malların yarısını hak etmekteyken, diğer olasılığa göre sadece bir *peruta* almalıdır. Dolayısıyla belirsizlik konusu olan kısım malların yarısı olduğundan, bu kısım paylaşılır ve Reuven malların çeyreğini alır.

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Rav Nahşon Gaon bar Rav Tsedek ben Rav Aşe, Rav Amram ben Rav Şaşna Gaon’un ardından 4646 yılında Sura yeşivasının başına *Gaon* olarak atanmış ve sekiz yıl bu görevde kalmıştır.

Onun döneminde Pumbedita yeşivasının başında Rav Tsemah ben Paltoy Gaon görev yapıyordu.

Yisrael halkı, Rav Nahşon’un *alaha* konusundaki cevaplarından çok faydalanmıştır ve bu *alahalar*, *Rişonim* Dönemi otoritelerinin Tora’larının temel taşlarındandır. Rav Nahşon, Yahudilerin diğer halklarla olan ilişkileri

ve bir yabancidan *tsedaka* alma yasağı konusunda da sorular ve cevaplar belirlemiştir. Cevaplarından birinde Rav Nahşon, kraldan vergi hakları satın almış olan bir Yahudi’nin, Tora öğrenen kişileri vergi ödemeleri konusunda sıkıştırmaması gerektiği konusunda ikazda bulunmuştur.

Tosafot, *Gemara*’ya yaptığı açıklamalarda Rav Nahşon’un *alahalarını*, Rabenu Gerşom ve başka *alaha* otoriteleriyle birlikte aktarmaktadır. *Tosafot*’ta ayrıca, Rav Nahşon’un oğlu Rav Ay ben Rav Nahşon’un *alaha* cevaplarına da yer verilmektedir.

Rav Nahşon

Satış Sözleşmesi Metninde Titizlik

Yaprak

64

Birkaç yaprak önce “*Amoher Et Abayit*” başlıklı dördüncü *pereke* başladık. Bu *perekte*, bir *kinyan* işlemi yapıldığı sırada tam olarak neyin iyeliğe alındığını ve neyin alınmadığını açıkça söyleme konusunda titiz davranmak gerektiğini öğreniyoruz. Örneğin bir satış senedi yazıldığı zaman bu senede yazılacak metni, satın alınan malı açık ve tam olarak ifade edecek şekilde yazmak gerekir. Aksi takdirde alıcı bundan zararlı çıkabilir. Mesela, tarla satın alan bir kişi, senette tarlanın her yöndeki sınırlarının belirtilmiş olduğundan emin olmalıdır. Aksi takdirde, tarlanın sadece bir kısmını satın almış gibi bir anlam çıkabileceği için, daha sonra her ne iddia öne sürerse sürsün hiçbir işe yaramayacaktır, çünkü satıcı “Sözleşmede yazılı olan bu. Sen sadece bu kadarını satın aldın. Bunun ötesinde tek karış toprak bile alamazsın” diyebilecektir.

Benzer şekilde, tek bir senetle birden çok mal satın alan bir kişi de bunların hepsinin senette yer aldığından emin olmalıdır. Örneğin eğer bir kişi, bir başkasına ait toprakların hepsini satın almak istiyorsa, satış senedine “Filanca kişi bana **tüm** topraklarını sattı” diye yazmalıdır. Çünkü eğer “tüm” sözcüğünü eklemeksizin “Filanca kişi bana topraklarını sattı” derse, satıcı hâlâ ona sadece iki toprak parçası sattığını öne sürebilecektir ve bu durumda iddiası kabul de görecektir, zira çoğul haldeki “topraklar” sözcüğü, en az iki toprak parçasını ifade etse de, iki taneden fazlasını ifade ettiğini kanıtlamak mümkün olmayacaktır.

Sıradaki yazımızda bu konuda başka örnekler göreceğiz.

Anahtarsız Ev Satın Almak

Yaprak

65

Mişna’da, bir kişi bir başkasıyla, ona belirli bir evi satacağı konusunda mutabık kaldıysa, evin içindeki sabit her şeyin de evin satışına dâhil sayıldığını öğreniyoruz. *Mişna*, o dönemlerde evlerin sabit birer parçası olan bazı cisimleri listelemektedir. Örneğin evin kapısı bunlardan biridir. O zamanlarda ev içinde buğday öğütmekte kullanılan bir değirmenin, çok ağır olduğu için taşınmayan bir parçası vardı; buna “*itsturbil*” adı verilirdi ve evin sabit bir parçası sayılırdı. Yine, evin zeminine sabitlenmiş bir havan varsa, satışa bunlar da dâhil sayılırdı.

Gemara başka ayrıntılar veren bir *Barayta* aktarmaktadır: Bir ev satışına, evin kapısının yanında, kapının sürgüleri ve kilidi de dâhildir, çünkü bunlar kapının sabit birer parçasıdır. Ama taşınabilir malların hiçbiri satışa dâhil değildir. Buna örnek olarak, fırın ve ocak verilebilir. Hatta evin anahtarı bile satışa dâhil değildir, çünkü taşınabilir bir mal sınıfındadır.

Eğer buna rağmen bir kişi bir evi tüm içeriğiyle birlikte satın almak istiyorsa, o zaman bunu satış sözleşmesinde açıkça belirtmeli, “Bu evi, içindeki her şeyle birlikte satın alıyorum” veya buna benzer bir ifade kullanmalıdır.

Tanrı’nın İsmi Kutsal Kılmak (devam)

“Eşegin sahibi bu pırlantanın buraya geldiğini biliyor mu?” diye sordu öğrencilerine.

Öğrenciler hocalarının bu sorusu karşısında şaşırılmışlardı. “Hayır” dediler, “Arap satıcı bu değerli taşı fark etmedi herhalde.”

“Öyleyse” dedi Şimon ben Şetah,

“gidip bu pırlantayı sahibine iade edeyim.”

Ve Şimon ben Şetah gerçekten de böyle yaparak elinde pırlantayla Arap satıcıya gitti. Satıcı değerli pırlantanın iade edilmesi karşısında çok duygulanmıştı. “Yisrael’in Tanrı’sı Mübarektir!” diye haykırdı.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
59’da

Yıkanmamış Armut

Yaprak

66

Tora’da, yiyeceklerin *tuma* (manevi kirlilik) kapabilecekleri yazılıdır.

Diyelim ki bir armut, ağaçtan düştü, yuvarlanarak bir ölünün mezarına girdi. Ne dersiniz?

Acaba bu armut *tuma* kapmış, yani *tame* olmuş mudur?

Sürpriz! Bu armut manevi açıdan hâlâ safır! Neden? Çünkü yalnızca ağaçtan koptuktan sonra ıslanmış bir meyve *tuma* kapabilir.

Islanmak mı?! Neyi kastediyoruz? Çok basit.

Hahamlarımız Tora’nın pasuklarından, bir yiyeceğin *tuma* kapmaya elverişli hale gelebilmesi için, en az bir kez bir sıvıyla temas etmiş olması gerektiğini öğrenmişlerdir. Sıvıyla temas etmiş bir yiyecek maddesi, daha sonra, kurumuşsa bile, bir *tuma* kaynağıyla temas ettiğinde *tame* olur. Yiyecek maddesi sıvıya değdiği anda, *tuma* kapmaya “elverişli” hale gelir.

Burada önemli bir ayrıntıyı daha bilmemiz gerekir. Bir yiyecek maddesi yalnızca, sahibi onun ıslanmasından memnunsu *tuma* kapmaya elverişli hale gelir. Ama eğer bu ıslanma olayı onu memnun etmeyen bir durumsa, o zaman yiyecek maddesi de *tuma* kapmaya elverişli hale gelmez.

Bir yiyecek maddesinin *tuma* kapmaya “elverişli” hale gelmesi için neyle ıslanmış olması gerekir? Sadece suyla mı? Hayır! Islanmanın, şu yedi sıvı türünden herhangi biriyle gerçekleşmiş olması yeterlidir: *Yayin* (şarap), *Devaş* (bal), *Şemen* (yağ), *Halav* (süt), *Tal* (çiy), *Dam* (kan), *Mayim* (su). Bu yedi sıvıyı akılda tutmak için baş harfleriyle bir kısaltma da oluşturulmuştur: *YaD ŞaHaT DaM*.

Toprak Bilmecesi

Yaprak

67

Bir toprağı “*hazaka*” adı verilen *kinyan* türüyle iyeliğe almanın mümkün olduğunu daha önce birkaç kez görmüştük. Eğer hatırlamıyorsanız bir daha hatırlatalım: Satıcı, alıcıya “Git toprağı tut” der ve alıcı söz konusu toprağın sahibi olduğunu vurgulayan bir eylemde bulunur. Örneğin kapısını kilitler, etrafına çit çeker veya toprağı işler vb.

Bir keresinde *Talmud Tora*’daki *melamed* (küçük çocuklara Tora öğreten öğretmen), öğrencilerine bir bilmece sormak istediğini söyledi ve şöyle sordu: “Yeruşalayim’de bulunan bir kişi, Yeruşalayim’den hiç çıkmadan, Tsefat’taki bir toprağı nasıl “*hazaka*” yoluyla iyeliğine geçirebilir?” *Melamed* daha sorusunu tamamlamamıştı ki, Şauli yerinden sıçrayarak “Ben biliyorum!” diye bağırdı. “Bir *şaliah* (temsilci, elçi) atar!” Ama *melamed* “Hayır! *Şaliahsız*, kendi başına... ve Yeruşalayim’den çıkmadan” dedi ve devam etti: “Eğer ipucu istiyorsanız, teneffüste *Masehet Baba Batra*’da yaprak 67’ye bir göz atın ve cevabı bulacaksınız.”

Evet; bu yaprakta, birisinden birkaç tarla satın alan bir kişinin, bunların hepsini iyeliğine geçirmek için sadece bir tanesinde *hazaka* eylemi yapmasının yeterli olduğunu öğreniyoruz. Bu nedenle, eğer Yeruşalayim’de bulunan bir kişi, biri Yeruşalayim’de biri de Tsefat’ta bulunan iki tarlayı birlikte satın alıyorsa, sadece Yeruşalayim’deki tarlada *hazaka* yapması yeterlidir ve bu şekilde Tsefat’taki tarlayı da iyeliğine almış olur. Bunun için tek şart, tüm tarlaların bedelini önceden ödemiş olmasıdır.

Santer

Yaprak

68

Geçmişte son derece zengin insanlar vardı. O kadar ki, bazıları koca bir şehrin tek sahibi olabiliyordu: evler, hamamlar, bahçeler, avlular, hatta güvercin yuvaları – hepsi, hepsi onlara aitti. Şehirde yaşamak isteyenlere onlar ev kiralar ve kölelerini, hayvanlarını ve işçilerini şehrin belirli bir kesimine yerleştirirlerdi.

Bu yaprakta, birine bütün bir şehri satan bir kişiden bahsedilmektedir. Alıcı ona “Bana şehri sat” demiştir. *Mişna*, böyle bir durumda satışa nelerin dâhil olduğunu belirlemektedir: Evler, kuyular, mağaralar, bahçeler vb. Ama şehirde bulunan taşınabilir mallar, örneğin hayvanlar, köleler, satıcının iyeliğinde kalır.

Burada oldukça ilginç bir şey öğreniyoruz: Eskiden şehrin efendisinin “*santer*” adı verilen bir kölesi olurdu. *Santer*, bölgedeki tüm tarlaların sınırlarını ezbere bilirdi ve her tarlanın sahibinin kim olduğunu, hangi tarlanın kirada olduğunu ve kime kiraya verildiğini de hatırında tutmak zorundaydı. Görevi o kadar önemliydi ki, *santer* olmadan bir şehrin iyi bir şekilde işlemesi mümkün değildi. Bu nedenle Raban Şimon ben Gamliel, *santerin*, şehrin ayrılmaz bir parçası olduğunu söylemiştir. Buna bağlı olarak bir kişi şehri sattıysa ve bir *santer*-kölesi varsa, bu satışa *santer* de otomatik olarak dâhildir (Babil’deki *Amoraların* açıklamasına göre).

Rav Yeuda

Yaprak

69

Rav Yeuda Babil’de yaşamıştır ve Babil’deki *Amoraların* ikinci nesline mensuptur. Büyük *Amoralar*dan ikisinin – Rav ve Şemuel’in – öğrencisiydi.

Babası Rav Yehezkel bir *talmid haham*dı ve güzel davranışlarıyla da tanınırdı. Rav Yehezkel iki *talmid haham* evlada nail olmuştur: Rami bar Yehezkel ve Talmud’da sadece “Rav Yeuda” olarak anılan Rav Yeuda bar Yehezkel.

Rav Yeuda başlarda, Sura *yeşivasında* Rav’ın yanında Tora öğrenmiştir. Daha sonraları Rav vefat edince, kısa bir süre Utsal şehrindeki *yeşivada* kalmış ve daha sonra Şemuel’in Neardea’daki *yeşivasına* geçmiştir.

Şemuel, öğrencisi Rav Yeuda’ya çok değer verir ve keskin zekâsına atıfla ona, bunu ifade eden *şanun* sözcüğünden gelen “*şinena*” diye hitap ederdi.

Şetar Pikadon

Yaprak

70

Bu yaprakta “*şetar pikadon*” hakkında bilgi alacağız. Birine para veya mal emanet eden kişi, bu emanetin ayrıntılarını içeren bir senet düzenleyebilir ve bunu şahitlere imzalatabilir. Böylece gelecekte bu senedi, emanet işleminin gerçekten yerine getirildiğine dair kanıt olarak kullanabilir. Buna “*şetar pikadon*” (emanet senedi) adı verilir.

Şunu bilmek gerekir ki, bir kişi bir başkasına bir şey emanet etmiş olduğunu öne sürdüğü zaman, davalı bundan muaf olmak için üç tez öne sürebilir:

a. *Lo ayu devarim meolam* (böyle bir şey hiç olmadı). Sen bana hiçbir zaman bir şey emanet etmedin.

b. Doğru, bana emanet ettin. Ama ben emaneti sana iade etmiştim!

c. Doğru, bana emanet ettin. Ama silahlı soyguncular gelip beni emaneti onlara vermeye zorladılar. Bu nedenle *anus* (çaresiz) olduğum için yükümlü değilim. [Gerçekten de, böyle bir durumda emanetçilerin çoğu (*şoel* haricinde; bkz. IV. Kitap, sayfa 247) emaneti tazmin etmekten muafıdır.]

Şetar pikadon bu tezlerden hangisinde işe yarayacaktır?

İlk tezde işe yarayacağı açıktır, zira senette emanet işleminin gerçekleştiği yazılıdır. Üçüncü tezde senedin bir faydası olmayacaktır. İkinci tez konusunda *Gemara*’da bu senedin ne kadar işe yarayabileceği konusunda bir tartışma vardır.

Tanrı’nın İsmi Kutsal Kılmak (devam)

Yıllar sonra bu olay Rabi Yeuda A-Nasi’ye anlatıldı. Öğrenciler Rabi’ye “*Rabenu*” dediler, “Şimon ben Şetah neden böyle davrandı? Pırlantayı alıp çok zengin biri haline gelebilirdi. Üstelik *alahaya* göre onu almasında bir sakınca yoktu. Ne de olsa Tora, Yahudi olmayan birinin, bulduğu kayıp bir malı Yahudi sahibine iade etmekle yükümlü kılmadığı gibi, aynı şekilde bir Yahudi’yi de Yahudi olmayan birine ait kayıp bir malı sahibine iade etmekle yükümlü kılmamıştır!”

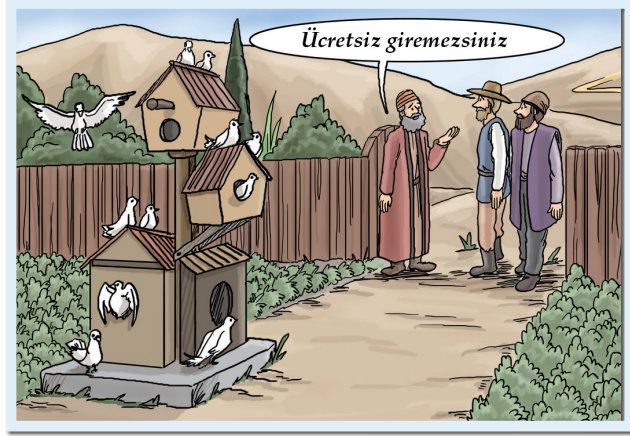
“Buradan Şimon ben Şetah’ın büyüklüğünü görün” diye cevap verdi Rabi öğrencilerine. “Kendine alabileceği bir buluntu eline kadar gelmişti. Onu alıp geçim için girdiği zahmetlere bir son verebilirdi. Ama Şimon ben Şetah, bu yabancı tüccarın duyulanıp ‘Yisrael’in Tanrı’sı mübarektir!’ diye ilan etmesini sağlayarak Tanrı’nın İsmi’ni kutsal kılmakta hiç tereddüt etmedi!” (*Talmud Yerusalmi, Baba Metsia* 2:5).

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

Lifa ve Güvercin Yuvaları

Yaprak 71 Lifa köyün zenginiydi. Ama bir zaman sonra işleri kötüleşti. Neden? Bunun sebebini tam olarak bilmiyoruz. Bu konuda bazı duyumlar var. Bazıları Lifa'nın, zarara uğramasına yol açan yanlış bir iş anlaşması yaptığını söylerken, başkalarına göre hırsızlar Lifa'nın evine girip, rublelerle dolu kasasını boşaltmış. Neyse.

İşlerini kurtarmak için Lifa'nın büyük miktarda para bulması gerekiyordu ve sahibi olduğu tarlalardan birini Meşulam'a satmaya karar verdi. Ama Meşulam'a bir de şart koştu: "Tarlanın ortasındaki güvercin yuvalarına ihtiyacım var. Bunlar satışa dâhil değil." Meşulam kabul etti ve onlar da usulüne uygun şekilde *kinyan* yaptılar.

Birkaç gün sonra Lifa'nın işçileri, yuvalardan güvercin almaya geldiler. Ama Meşulam onları şaşırttı: "Doğru; güvercin yuvaları Lifa'nın. Ama tarla benim. Ve ben kimsenin tarlamdan geçmesine izin vermiyorum! Lifa'ya söyleyin, eğer güvercin yuvalarına erişmek istiyorsa, hay hay. Ama her sefer için elli ruble ücret alacağım."

Lifa bu sözleri duyar duymaz hemen endişe içinde hahama koştu. Ama haham onu sakinleştirerek "Merak etme!" dedi. "*Masehet Baba Batra* yaprak 71'de, böyle bir durumda senin tarlada, sanki satış işlemi sırasında bunu da koşula dâhil etmişsin gibi, geçiş hakkına hâlâ sahip olduğun yazıyor. Benim adıma Meşulam'a gidip, sana bedelsiz olarak tarladan geçiş hakkı vermekle yükümlü olduğunu söyleyebilirsin."

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Rav Moşe A-Koen bar Yaakov, Mahseya şehrinde beşinci *Geonim* neslinin bir mensubu olarak 4650 yılında Rav Koen Tsedek Gaon tarafından yetkilendirilerek göreve başlamış ve on buçuk yıl boyunca *roş yeşiva* olarak görev yapmıştır. *Gaonlar* onu "*gibor aTalmud*" (Talmud kahramanı) diye adlandırırlardı.

Rişonim Dönemi otoritelerinden Rabi Yitshak ben Rabi Yeuda A-Levi'nin "*Pa'neah Raza*" adlı eserinde, "Ve

Mahseya'lı Rabi Moşe'nin bir kitapta bulduğu üzere..." diye başlayan bir anlatım vardır.

Rabi Şimon ben Tsemah Duran'ın "*Taşbets*" adlı soru-cevap kitabında, soru sahiplerinden biri, Rif'in (Rabi Yitshak Alfasi) *Masehet Ketubot* açıklamalarında "Rav Moşe" diye bahsettiği kişinin Rambam (Rabi Moşe ben Maymon) değil, ondan üç asır önce yaşamış olan Rav Moşe Gaon olduğunu belirtmektedir.

Rav
Moşe Gaon

Makdiş Sede Ahuza

Yaprak

72

“*Ekdeş*”in ne olduğunu biliyor musunuz? Çok basit. *Ekdeş*, Bet-Amikdaş’a vakfedilmiş bir mal veya paradır. Bet-Amikdaş’ın ayakta olduğu dönemde bir kişi Bet-Amikdaş’a bir armağan verebilirdi. Bir miktar para veya herhangi bir mal alıp onun için veya kendisine ait bir tarla için “İşte bu, *ekdeş*” dediği anda o mal *ekdeş* haline gelirdi ve artık o malı kullanmak herkes için yasak olurdu.

Peki, *ekdeş* olarak bağışlanmış bir malla ne yapılırdı?

Eğer Bet-Amikdaş’ın hazinesi (ki buna da “*ekdeş*” adı verilir) o mala ihtiyaç duyuyorsa, örneğin bir kişi bir taş vakfetmişse ve tam da o sırada Bet-Amikdaş’ın duvar inşaatı için taşa ihtiyaç varsa, vakfedilen bu taş bu ihtiyaç için kullanılırdı. Eğer *ekdeş*in vakfedilen mala ihtiyacı yoksa ona parasal değer biçilirdi ve isteyen kişi bu parayı vererek o malı kendisine alabilirdi; alımla birlikte mal üzerindeki kutsiyet sınırlamaları da kalkardı. Malın üzerindeki kutsiyet, karşılığında verilen paranın üzerine geçer, bunun yerine mal, sıradan herhangi bir mal sınıfında, onu alan kişiye ait olurdu.

Bu yaprakta, kutsiyet sınırlamalarından, pazardaki değeri üzerinden değil, Tora’da belirtilen değer üzerinden ödeme yapılarak kurtarılan bir maldan bahsedilmektedir. Bet-Amikdaş’a vakfedilen bir “*sede ahuza*” söz konusudur. *Sede ahuza*, bir kişinin atalarından miras aldığı ve Bene-Yisrael’in Erets-Yisrael’e girişinden beri ailenin malı olan bir arazidir. Tora, böyle bir arazideki belirli bir alana sahip her kısmın, piyasa değeri ister bundan daha yüksek isterse de daha düşük olsun, elli *şekel* karşılığında kutsiyet sınırlamalarından kurtarılabileceğine hükmetmiştir. (*A-Şem*’in yardımıyla, başka bir vesileyle, bu elli *şekel*lik tutarın, yalnızca arazinin Yovel yılının hemen ertesinde kurtarılması halinde geçerli olduğunu, ama sıradaki *Yovel* yılına daha az zaman kaldıysa, araziye kurtarma bedelinin de kalan yıl sayısına oranla daha düşük olacağını öğreneceğiz.)

MASEHET BABA BATRA
PEREK 5:
AMOHER ET ASEFİNA

Çuvalla Dolu Gemi

73 **Yaprak** “*Amoher Et Abayir*” başlıklı dördüncü *perek* boyunca, evlerin ve toprakların satış sözleşmelerinde nelere dikkat etmek gerektiğini, satışa hangi malların dâhil olduğunu ve hangilerinin dâhil olmadığını gördük. Bu yaprakta “*Amoher Et Asefina*” başlıklı beşinci *perek* başlamaktadır.

*Perek*teki ilk *mişna*, başka biriyle “Gemimi sana satıyorum” diye mutabakata varan bir kişiyi ele almakta ve bu satışa hangi parçaların dâhil olduğunu saymaktadır. Daha sonra *mişnalar* hayvanların, yolcu arabalarının ve bu gibi başka malların satışı üzerinde durmakta ve yine, satışa nelerin dâhil olduğunu belirtmektedir.

Bir kişi, satışa nelerin dâhil olduğunu açıkça belirtmeden bir gemi sattığı zaman bu satışa otomatik olarak dâhil olan şeyler şunlardır: Geminin ana direği, yelkenler, çapa ve kürekler. Eğer satıcının gemide, içinde bazı malları saklama amaçlı büyük çuvalları varsa, bunlar satışa otomatik olarak dâhil olmaz, çünkü bunlar geminin birer parçası değildir. Ama eğer en baştan, satışın hem gemi hem de tüm içeriği için geçerli olacağı konusunda anlaşmışlarsa, o zaman bu çuvallar da satışa dâhil olur.

Rav Yeuda - Devam

74 **Yaprak** Rav Yeuda’nın hocası ve Neardea *yeşivasının* başkanı *Amora* Şemuel vefat ettikten sonra Rav Yeuda, Pumbedita şehrine geçmiş ve burada, Babil’in merkezi *yeşivalarından* biri haline gelen bir *yeşiva* kurmuştur. (Pumbedita *yeşivasından* sıradaki yazımızda söz edeceğiz.)

Rav Yeuda ve başka *Amoralara*, ortaya koydukları keskin zekâları nedeniyle “*harife DeFumbedita*” (Pumbedita’nın dâhileri) sıfatı yakıştırılmıştır. Rav Yeuda, Tora’da büyüklüğe, başka şeylerin yanında, Tora öğrenimindeki üstün gayreti ve öğrenimini sürekli tekrar etmesi sayesinde nail olmuştur. Kendisine, öğrendiği her şeyi sözel olarak tekrar etmek için her ay özel bir vakit ayırırdı.

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Rav Dosa’nın vefatının ardından, *yeşivanın* başına *Gaon* Rav Şemuel bar Hofni’nin oğlu *Gaon* Rav Yisrael getirilmiştir. Rav Yisrael de, o dönemde Babil’deki Tora dünyasının yaşadığı zayıflamaya rağmen, Sura *yeşivasının* statüsünü ve etkisini korumak için büyük gayret sarf etmiştir.

Gaonların kendilerine sorulan sorulara verdikleri cevaplarda, Rav Yisrael’in *alaha* konusundaki bazı sorularına rastlamaktayız. Kendisi on yedi yıl boyunca *roş yeşiva* görevini yürütmüş ve

4794 yılında vefat etmiştir.

Onun arkasından *yeşivanın* başına oğlu Rav Azarya *Gaon* geçmiştir. Rav Azarya *Gaon*, tüm Diaspora cemaatlerine, bu köklü *yeşivanın* çöküşten kurtulabilmesi için yardıma ihtiyaç olduğunu anlatan bir mektup göndermiştir.

Sura *yeşivasının* son döneminde *Gaon* Rav Yitshak görev yapmış ve Sura’da, Tora ve *alahanın* yayılması ve Yisrael halkına liderlikle geçen yaklaşık sekiz asırlık dönem onunla son bulmuştur.

Sura
Yeşivasındaki
Son Gaonlar

Hahamlarımız, kuraklık dönemlerinde yağmurların tekrar yağmaya başlaması için Rav Yeuda'nın, ayakkabılarından birini çıkarmasının yeterli olduğuna tanıklık ederler. (O dönemde, yağmurların kesilmesi dolayısıyla oruç ilan edildiği zaman, ayakkabılarını çıkarmayı âdet edinmişlerdi.) Rav Yeuda'ya Göklerde o kadar büyük değer verirdi ki, henüz dua etmeye ve oruç tutmaya başlamadan bile önce isteği yerine getirilirdi.

İlginç bir bilgi, günümüzde söylediğimiz *Birkat A-Levana* metninin Rav Yeuda tarafından aktarılmış olduğudur. (*Birkat A-Levana*, yani “ay berahası” veya *Aşkenaz* jargonunda *Kiduş Levana*, yani “ayın kutsanması”, ayın dolunay halini almasına kadar olan günler içinde söylenen bir *berahadır*.) Aynı şekilde *Birkat A-İlanot* (ağaç *berahası*; bkz. I. Kitap, sayfa 37) metnini öğreten de Rav Yeuda'dır.

Rav Yeuda uzun bir ömre nail olmuş ve yüz yılı aşkın bir süre yaşamıştır. Yaşlılığında görüş kabiliyeti bozulmuş ve görmekte güçlük çekmeye başlamıştır. Buna rağmen *Gemara*'da, onun bir belgeyi imzalaması gerektiği zaman, bunu yapmadan önce büyük gayret sarf edip metni okumaya özen gösterdiği anlatılmaktadır.

Babil'deki Yeşivalar

Yaprak

75

Bu yaprakta, *agada* (kanuni olmayan öğretiler) alanında çok derin ve anlaması zor bir konu vardır. Biz bu konuya giremeyeceğimiz için, bunu, Babil'deki *yeşivaların* tarihi hakkında kısaca bir şeyler öğrenmek için bir vesile olarak kullanacağız.

I. Bet-Amikdaş'ın yıkılışından birkaç yıl önce Babil sürgünü başlamıştır. Babil İmparatoru Nevuhadnetsar, Yeuda Kralı Yeoyahin'i ve o neslin büyüklerinden büyük bir kesimi Babil'e sürmüştü ve bu topluluk Neardea şehrine yerleşmiştir. Hatta beraberlerinde Bet-Amikdaş'tan taşlar getirip bunlarla Neardea'da bir sinagog inşa etmişlerdir. Neardea, “*Near Malka*” (Kral Nehri) diye adlandırılan bir nehrin kıyısında kuruluydu. Bu nehir, aslında, Perat ve Hidekel (Fırat ve Dicle) nehirlerini birbirine bağlayan bir su kanalıydı.

Mişna Dönemi'ne ve *Gemara* Dönemi'nin başlarına kadar, Neardea, Babil sürgününün Tora merkeziydi. Burada merkezi bir *yeşiva* ve büyük bir *bet din* vardı. *Amora* Şemuel'in Neardea *yeşivasının* başkanı olarak görev yaptığı dönemde, *Amora* Rav da Erets-Yisrael'den Babil'e inmiş ve o da Sura şehrinde merkezi bir *yeşiva* kurmuştur.

Şemuel'in vefatından sonra Neardea *yeşivası* ikiye bölünmüştür. Neardea'daki *yeşivanın* başına Rav Nahman geçerken, öğrencilerin bir kısmı, Rav Yeuda ile birlikte giderek Pumbedita şehrinde bir *yeşiva* açmışlardır. “Pumbedita” ismi “*Pum*” ve “*Bedita*” sözcüklerinin birleşiminden oluşur, zira “*Pum*” sözcüğü “ağız” anlamına gelir ve Pumbedita şehri, Fırat Nehri'nin suyollarından biri olan Bedita Irmağı'nın ağzında kuruluydu. Pumbedita'nın bulunduğu bölge, günümüzde Irak'ın Felluce şehri civarındaydı. II. Bet-Amikdaş döneminin başından *Geonim* Dönemi'ne kadar, Babil Yahudilerinin çoğunluğu Pumbedita bölgesinde yaşamışlardır.

Yalnız Tanrı Korkusu Nedeniyle

“Kraliçenin kayıp mücevherlerini bulan ve onları otuz gün içinde kraliyet sarayına teslim eden kişi cömertçe ödüllendirilecek ve kraliçenin hazine dairesinden kıymetli parçalar alacaktır! Ama bu değerli mücevherler belirtilen zamandan daha sonra geri getirilirse, bunu

yapanlar kesinlikle idam edilecektir!” Roma şehrinin her yerinde tellallar bu ilanda bulunuyordu.

İlanı duyan vatandaşlar büyük bir hevesle bu kıymetli kayıp eşyaların peşine düştü. Herkes kraliçenin vaat ettiği büyük ödüle hak kazanmak istiyordu.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
65'te

Babil'deki Yeşivalar - Devam

Yaprak Eski günlerde Babil, İran krallarının egemenliği altındaydı ve bunlar zaman zaman Roma ordularıyla savaşıyordu. Şemuel'in vefatından beş yıl kadar sonra, şehrin valisi Baba bar Netser, Romalılardan aldığı destekle, İran kralı Şevor Malka'ya karşı savaştı ve Neardea şehrini ele geçirerek burayı temeline kadar yıktı. Rav Nahman'ın başkanlığındaki yeşivanın öğrencileri Mehoza şehrine kaçtılar ve yeşivayı orada devam ettirdiler.

76

Sonuç olarak, ikinci *Amoraim* neslinde Babil'de üç merkezi yeşiva vardı: Daha sonra Mehoza'ya geçen Neardea yeşivası, Rav tarafından kurulan Sura yeşivası ve Rav Yeuda tarafından kurulan Pumbedita yeşivası. Rava'nın döneminde Mehoza ve Pumbedita yeşivaları tekrar birleşti. Sura ve Pumbedita yeşivaları, *Geonim* Dönemi'nin sonuna kadar, yaklaşık sekiz yüzyıl boyunca faal olmuştur!

Geonim Dönemi'nin sonlarına doğru Pumbedita yeşivası Bağdat şehrine geçti. Bu yeşivanın başında görev yapan en son *Gaonlar*, Rav Şerira Gaon ile en son *Gaon* olarak kabul edilen Rav Ay Gaon'dur. Rav Ay Gaon'dan sonra yeşivanın başına "Rav Hizkiya ben David Roş A-Gola" geçti ve 20 yıllık yönetiminin ardından, uğradığı iftira sonucunda, bölgeye hâkim olan Abbasi Halifesi el-Kaim tarafından gaddar işkenceler sonucunda öldürüldü. Bu olay sonrasında Pumbedita yeşivası kapandı. Bu yeşivada Rav Yeuda'dan Rav Hizkiya'ya kadar, roş yeşiva görevinde bulunmuş 58 Tora otoritesi bilinmektedir. Bunların 7 tanesi *Amoraim*, 3 tanesi *Savoraim* ve geri kalanlar da *Geonim* Dönemi'nde görev yapmıştır. Buna paralel olarak Sura yeşivasında 53 roş yeşiva görev yapmıştır. Bunların en ünlüleri arasında Talmud Bavli'nin derleyicisi Rav Aşe ve Rav Saadya Gaon sayılabilir. Sura yeşivasının en son roş yeşivası Rav Yitshak Gaon'dur.

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Rav Aaron, Bağdat'ın saygın simalarından Rav Bişar ben Aaron'un damadıydı. 4703 yılında Pumbedita yeşivasının başına getirilmiştir.

Rav Aaron bar Yosef, her soruya tam isabet cevap vermeyi bilen büyük bir Haham olarak ünlenmişti.

Rav Aaron *alaha* alanında çok sayıda esere imza atmıştır ve o günlerde Yahudiliğe karşı tezler öne süren filozofların iddialarını bilgelikle çürütmüştür.

Rav Ay Gaon gençliğinde Rav

Aaron'un öğrencisiydi. Rav Ay, Rav Aaron'un her zaman, Tora öğrettiği *bet midraşta* dua etmeye özen gösterdiğini anlatır.

Rav Aaron on yedi yıl görev yapmıştır. O henüz hayattayken bir grup öğrencinin üzerine atanmış olan Rav Nehemya bar Rav Koen Tsedek, onun vefatıyla birlikte tüm yeşivanın başına geçmiştir.

Rav Nehemya bar Rav Koen Tsedek de 4728 yılına kadar sekiz yıl boyunca *Gaon* olarak görev yapmıştır.

**Rav Aaron
bar Yosef
A-Koen
Saradaco**

Asur ve Mutar Bilmecesi

Yaprak

77

Daha önce öğrencilerine yaprak 67 hakkında bir bilmece soran *melamed*i hatırlıyor musunuz? İşte o *melamed*in içinde bulunduğumuz yaprakla ilgili, öncekinden bile daha zor bir bilmecesi de vardı. Öğrencilerine şöyle sordu: “Hepsini satın almak *asur*; bir kısmını satın almak *mutar*” kuralını *Masehet Baba Batra*’nın 77. yaprağının neresinde görüyoruz?

Öğrencilerin işini kolaylaştırmak için onlara bir de ipucu verdi: “Genellikle *asur* sözcüğü ‘yasak’, *mutar* sözcüğü de ‘serbest’ anlamına gelir. Ama burada *asur* ile ‘bağlı’, *mutar* ile de ‘bağlı değil’ anlamı kastediliyor.”

Nedir sorunun cevabı?

Bu yaprakta bir alıcı ile bir satıcının bir yolcu arabasının satışı konusunda mutabık kaldıkları ve daha sonra ikisi arasında bir tartışma çıktığı anlatılmaktadır. Alıcı, arabaya bağlı katırları da satın almaya niyetlendiğini söylerken, satıcı “Ben sana sadece arabayı sattım!” demektedir.

Kim haklı? Duruma bağlı. Eğer satış sırasında katırlar arabaya bağlı idiyse, o zaman satış katırları da kapsar. *Melamed*in “hepsini satın almak *asur*” derken kastettiği de buydu. Arabayı, katırlar da dâhil olmak üzere tümüyle satın almak için, katırların arabaya *asur*, yani “bağlı” olmaları gerekir. Ama eğer katırlar satış sırasında arabaya bağlı değil idiyse, o zaman satışa sadece araba dâhildir. *Melamed*in, “bir kısmını satın almak *mutar*” şeklindeki sözleri de bunu ima ediyordu. Arabanın, kısmen, yani katırlar haricinde satın alınması, katırlar *mutarsa*, yani arabaya “bağlı değilse” gerçekleşir.

Yahudiler Böyle Davranır!

Yaprak

78

Başka insanlara üzüntü verecek şeyler söylemenin yasak olduğunu hepimiz biliriz. Bu yasağa “*onaat devarim*” (sözle acı vermek) adı verilir. Bu yazımızda ise “*onaat mamon*” (parayla acı vermek; hilekârlık) yasağını öğreneceğiz. Dürüst olmayan yollarla para elde etmek yasaktır.

Kutsal Tora’mız, bir satıcının bir malı, alıcının bilgisi olmaksızın gerçek bedelinden daha pahalıya satmasının yasak olduğunu öğretir. Bir satıcı, alıcıya “Değerli dostum! Bir kilo salatalığın fiyatı altı *şekeldir*; ama ben altmış *şekele* satıyorum. Neden mi? Canım öyle istedi diye!” deme hakkına sahiptir. Bu serbesttir. Alıcı satın almak isterse alır; istemezse de almaz. Ama eğer alıcı normalden pahalı bir fiyat ödemekte olduğunu bilmiyorsa, o zaman satıcı “*onaat mamon*” yasağını ihlal etmektedir.

Aynı *alaha* alıcı açısından da geçerlidir. Eğer satıcı bir malın gerçek değerinin yüksek olduğunu bilmediği için onu ucuz bir fiyata satıyorsa, alıcının ona “Bu malı ucuza satın alabildiğim için mutluyum. Ama bilmen gerekir ki bu mal aslında daha yüksek fiyata satılıyor ve sen onun için daha fazla para alabilirsin” demekle yükümlüdür.

Yalnız Tanrı Korkusu Nedeniyle (devam)

Rabi Şemuel ben Sosrati, Roma sokaklarında yürümekteydi. Uzak bir köşede majesteleri kraliçenin kayıp mücevher sandığını gördü. Rabi Şemuel sandığı aldı, iyice gizledi ve beklemeye başladı...

Kayıp malı iade etmesi karşılığında büyük ödülü alabileceği otuz gün geçti. Ve o zaman, otuz birinci günde, Rabi Şemuel kraliyet sarayına doğru yola çıktı.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
67’de

Ekdeş'te Meila Yasağı

Yaprak

79

Yaprak 72'de "ekdeş" in ne olduğunu öğrenmiştik.

Konuyu kısaca hatırlatalım: "Ekdeş", Bet-Amikdaş'a ait para veya maldır. Örneğin bir kişi "Sandalyemi Bet-Amikdaş'a vakfediyorum" dediyse, o andan itibaren o sandalye "ekdeş" e aittir.

Tora, "meila" (yetkisiz kullanım) adlı bir yasaktan bahsetmektedir. Buna göre ekdeşten yararlanmak yasaktır ve ekdeşten yararlanan kişi meila yasağını ihlal etmiş olur.

Eğer bir kişi yanlışlıkla ekdeşten yararlanıp bu yasağı deldiyse, örneğin ekdeşe ait bir yiyeceği yediyse, bunun karşılığında, yediği yiyeceğin değerini ekdeşe ödemeli, buna bir de değer dörtte birini eklemelidir. Yiyeceğin değerine "keren" (anapara), ilave dörtte birlik paya da "homeş" adı verilir. Homeş aslında "beşte bir" anlamına gelir, ama kastedilen, toplamın beşte biri, yani kerenin dörtte biridir. Örnek vermek gerekirse, eğer bu kişi 4 zuz değerinde bir somun ekmek yediyse, karşılığında 5 zuz ödeme yapmalıdır. Bunun 4 zuzu keren, toplamın beşte biri olan diğer 1 zuz da homeştir.

Keren ve homeş ödemesinin dışında, ayrıca "Aşam Meilot" (meila günahı için getirilen Aşam-korbanı) adı verilen bir de korban getirmelidir. Bu korbanın amacı, Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın onu, yanlışlıkla işlemiş olduğu günah için affetmesi ve kefareti sağlamasıdır.

Güvercinler Hakkında Biraz Bilgi

Yaprak

80

Bu yaprakta güvercinlerin doğası hakkında oldukça ilginç bilgilere yer verilmektedir.

Güvercinler her ay iki yumurta yumurtlarlar. Bunlardan birinden dişi birinden de erken güvercin çıkar. Adar ayında güvercinler hiç yumurtlamaz.

Yumurtadan çıkan güvercinlerin de yumurtlayabilecek duruma gelmeleri için sadece birkaç ay geçmesi yeterlidir. Güvercin yetiştiricileri her zaman yuvada bir çift genç güvercin – Nisan ayında doğan güvercinleri – bırakmaya dikkat ederlerdi. Aksi takdirde anne ile baba kendilerini yuvada yalnız hissedip orayı terk edebilirlerdi.

Peki, tüm bunların alahayla ne bağlantısı vardır?

Mişmanın söylediğine göre, eğer insan kendisine ait güvercin yuvasında belirli bir yıl içinde doğan tüm güvercinleri başkasına satarsa, Nisan ayında doğan ilk çifti bu satışa dâhil etmediği açıktır; çünkü güvercin yetiştiricileri bu çifti her zaman yuvada tutmaya dikkat ederler.

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Sura yeşivasında Tora'nın sesi susarken, Pumbedita yeşivasının üzerine, burada roş yeşiva olarak atanan Rav Şerira Gaon'un şahsiyle yeni bir ışık doğmuştu. Rav Şerira Gaon, Rav Hananya ben Rav Yeuda Gaon'un oğlu ve David Hanedanının bir mensubuydu. Rav Şerira'nın büyükbabaları da birer Gaon olarak görev yapmıştı. Ayrıca oğlu ünlü Rav Ay Gaon da, en son Gaon olarak kabul edilir.

Rav Şerira, Gaon olarak görevi getirilmeden önce Av Bet Din (mahkeme başkanı) görevinde bulunmuştur. Gaon olarak görevini, 4758 yılına kadar otuz yıl boyunca sürdürmüştür.

Rav Şerira, Tora'ya ve Talmud'un bazı

masehetlerine açıklamalar yazmıştır. Ayrıca Talmud'daki agada öğretilerine yazdığı açıklamalar ve daha birçok tefsir ve izah eserleri vardır.

Rav Şerira ve oğlu Rav Ay'ın dönemi, Pumbedita yeşivası için çok verimli bir dönem olmuştur. Kendilerine yöneltlen çok sayıda soru ve onların verdikleri cevaplar, yeşivanın ve birçok öğrencinin başarısını da beraberinde getirmiştir.

Rav Şerira, hayatının son döneminde devlet yetkililerinin takibinden dolayı ızdırıp çekmiştir. Yüz yaşına kadar yaşayan Rav Şerira'nın vefatına yakın bir zamanda, oğlu Rav Ay Gaon onun yerine atanmıştır.

**Rav
Şerira
Gaon**

Bikurim Mitsvası

Yaprak

81

Bu yaprakta *Gemara*, *bikurim mitsvası* hakkında bazı kurallar getirmektedir. Erets-Yisrael'in övgüsüne vesile olan yedi tarım ürününden herhangi birini yetiştirdiği bir meyve bahçesi veya tarlası olan kişi, her yıl buralarda yetişen ilk meyveleri Bet-Amikdaş'a getirmelidir. Bet-Amikdaş'ta bu meyveler Koenlere verilir.

Bikurim sözcüğü *behor* ile bağlantılıdır. Bu ilk meyvelere "*bikurim*" adı verilmesinin sebebi budur.

Kişi bahçesine çıkar ve işte, ağacın yaprakları arasında bir meyvenin gelişmeye başladığını fark eder. Bir iplik alıp bu meyvenin üzerine bağlar ve "Bu *bikurim* olacak" der. Meyve olgunlaşıp yenmeye uygun hale geldiği zaman, sahibi onu koparır, bir kabın içine koyar ve Bet-Amikdaş'a çıkarır. Orada bu meyveyi Koenlere verir.

Bikurim getiren kişi bir de "*mikra bikurim*" okur. *Mikra bikurim*, Devarim kitabındaki Ki Tavo *peraşasından*, Erets-Yisrael ve başka şeyler için Tanrı'ya şükranı ifade eden bir dizi pasuktur. Bu yaprakta, kendine ait bir ağacı olan, ama bu ağacın altındaki toprağın sahibi olmayan kişinin bu ağaçtan *bikurim* getirmeyeceği öğretilmektedir.

Kaç Ağaç "Arazi" Sayılır?

Yaprak

82

Önceki yapraktaki *mişnada* öğretildiğine göre, eğer bir kişi bir başkasıyla, kendisinden toprağa bağlı ağaçlar satın almak üzere mutabık kaldıysa bu satışa nelerin dâhil olduğu, duruma bağlıdır. Eğer bir veya iki ağaç için mutabık kaldıysa satış yalnızca bu ağaçları kapsar; ama bu kişi, ağaçların civarındaki topraktan hiçbir şeyi satın almış olmaz. Buna karşılık, eğer üç veya daha fazla ağaç için mutabık kaldıysa, o zaman alıcı, ağaçların civarındaki toprak parçasının da sahibi haline gelir. Neden? Çünkü üç ağaç, artık "arazi" sayılır ve genellikle bir kişi üç ağaç satın aldığı zaman, onun bu ağaçların dikili olduğu toprak parçasını satın almaya da niyetlendiği anlaşılır. (Hahamların görüşü bu şekildedir. *Gemara*'da bu üç ağacın birbirine ne çok yakın ne de çok uzak olduğu bir durumdan bahsedildiği belirtilmektedir. Ama eğer ağaçlar çok yakın veya çok uzaksa, o zaman bu bir "arazi" sayılmaz.)

Bu yaprakta *Gemara*, alıcının bu üç ağaçla birlikte hangi toprak parçasını da satın almış olacağına açıklık getirmektedir: dalların altında kalan bölgeyi, ağaçlar arasında kalan bölgeyi ve "*ore*"nin, yani meyveleri toplayan kişinin ihtiyaç duyduğu ilave bir bölgeyi.

Raşbam'ın açıklamasına göre, "*ore*" terimi özellikle incir toplayan bir kişi için kullanılır. Bağbozumu yapan biri için "*botser*", tahıl hasadıyla uğraşan biri için "*kotser*", hurma toplayan biri için "*goder*", zeytin toplayan biri için "*mosek*" ve diğer meyveleri toplayan biri içinse "*melaker*" terimi kullanılır.

Yalnız Tanrı Korkusu Nedeniyle (devam)

Kraliçenin sevincine diyecek yoktu. O çok sevdiği mücevherleri eksiksiz olarak geri gelmişti! Ama tellalların dile getirdiği tehdidi yerine getirmek zorunda kalacağı için bu mutluluğuna bir yandan öfke, bir yandan da şaşkınlık eşlik etmekteydi.

Kraliçe, Rabi Şemuel'i kendisini bekleyen cezadan kurtarmak isteyerek, ona "Tellallar Roma sokaklarında duyuruda bulundukları

sırada herhalde ülkemizin sınırları içinde değildin" dedi. Ama Rabi Şemuel kibarca cevap verdi: "Bilakis; duyurular sırasında burada, ülke içindeydim!"

Kraliçenin şaşkınlığı daha da artmıştı. Tekrar onu uygun bir cevap vermeye sevk etmeyi denedi: "O zaman belki de tellalların söylediklerini duymadın?"

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
69'da

Kile A-Kerem

Yaprak 83 Yaprak 37’de, *kilayim* (farklı türlerin karışımı) kanunları açısından, tek başına duran bir asma veya asma ağacı ile, bir asma grubunu belirtmek için kullanılan “*kerem*” (bağ) arasındaki *alahasal* farkı öğrenmiştik. Buna göre, *kerem* bölgesinde tohum ekimi yapmak isteyen kişi, ekim işlemini, tek başına duran asmaların bölgesinde ekim yapan birine göre daha uzakta yapmalıdır.

Bir grup asmanın “*kerem*” olarak adlandırılabilmesi için, en az beş asma içermesi gerekir.

Tarımsal işlemlerden birine “*avraha*” (daldırma) adı verilir. Asma daldırma işlemi şöyle yapılır: Yaşlı bir asmaya bağlı bir dal tutulup toprağa doğru eğilir ve merkezi kısmı toprağın içine gömülür. Bir süre sonra, toprağın içinde kalan kısım kök salmaya başlar ve o zaman, yaşlı asmayla olan bağlantı kesilir. Şimdi elimizde iki yeni asmamız vardır: merkezi toprağa gömülü olan dalın iki ucu.

Aslında bu iki asma aynı kökten beslenmektedir. Ama *Gemara*, bunların yine de iki ayrı asma sayıldığını ve bunların yakınına üç asma daha dikildiği takdirde bir “*kerem*” oluşturmuş olacaklarını söylemektedir.

Sirke Hakkında Biraz Bilgi

Yaprak 84 Bu yaprakta sirke hakkında bazı *alahasal* ayrıntıları öğreniyoruz. Nedir sirke? Şarap veya bira gibi alkol içeren içkilerin neredeyse hepsinde, içkinin ekşileşmesine sebep olan bir süreç meydana gelebilir. Bu süreç gerçekleştiği zaman içki çok ekşi bir hal alır. Bundan yüz elli yıl kadar önce, bu sürecin bazı bakteriler yoluyla meydana geldiği keşfedilmiştir.

Tora’da ve *Gemara*’da, “*homets*”, yani “sirke” sözcüğü kullanıldığında, ekşimiş şarap kastedilir.

Gemara’da öğrendiğimize göre, eğer bir kişi başkasına bir fıçı şarap satmış ve daha sonra bunun bir sirke fıçası olduğu anlaşılmışsa veya bunun tam tersi olmuş ve sirke sattığını düşünürken aslında bir hata meydana geldiği, fıçıda şarap olduğu ortaya çıkmışsa, yapılan satış işlemi iptal olur! Neden? Çünkü alım-satım söz konusu olduğunda, şarap ve sirke iki farklı sıvı sayılır.

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Ünlü Mektubu

Yisrael halkının *Amoraim* Dönemi’nden *Geonim* Dönemi sonuna kadar olan tarihine dair en yetkin kaynak, Rav Şerira’nın, Kairouan’lı Rav Yaakov ben Nisim’in bir sorusuna cevap olarak yazdığı mektuptur (4746 yılı). Bu mektubunda Rav Şerira, *Tannaim* Dönemi’nden başlayarak *Amoraim*, *Savoraim* ve *Geonim* Dönemleri boyunca Sözlü Tora’nın aktarım zincirini açıklar.

Tora’nın Sinay’da Moşe aracılığıyla tesliminden *Mişna*’nın mühürlenmesine kadar olan dönem, *Tosefta* eserlerinin, Yerusalayim ve Babil Talmudlarının derlenmesi, tüm nesillerdeki Hahamların

düzeni ve Yisrael üzerindeki liderlikleri – tüm bunlar söz konusu mektupta açık bir dille anlatılmaktadır.

Rav Şerira, mektubunu hazırlarken, Sura ve Pumbedita *yeşivalarının* kayıtlarından yararlanmıştı.

Rav Şerira bu mektubu yazdığı sırada çok ileri yaşıyordu ve bazılarına göre mektubun düzenlenmesinde oğlu Rav Ay Gaon’dan yardım almıştır.

Tüm dönemlerde ve bugüne kadar, bu mektup Yisrael halkının II. Bet-Amikdaş’ın yıkılışından *Geonim* Dönemi’nin bitimine kadar olan tarihinin anlaşılmasında temel bir sütun niteliğindedir.

Rav
Şerira
Gaon

Gemara'da ayrıca, bir kişi bir fiçı sirke alıp bunu şarap fiçıları için *teruma* payı olarak ayırdıysa kanunun ne olduğu da açıklanmaktadır. Bazı *Tannalara* göre bu ayırma işlemi geçersizdir, çünkü şarap ve sirke iki farklı sıvı türü olduğundan biri için diğerinden *teruma* payı ayrılamaz.

Dokunmadan İyeliğe Almak

Yaprak

85

Kinyan şekillerinden biri “*kinyan hatser*” (avluyla yapılan *kinyan*) olarak bilinir. İnsan bu yolla, avlusuna bırakılmış bir malı iyeliğine alabilir. Örneğin alıcı, satıcıya “Malları avluma bırak ve onları iyeliğime alayım” dediyse, mallar avluya bırakıldığı anda *kinyan* işlemi yürürlüğe girer. *Kinyan hatser*le, *efker* (sahipsiz) bir malı iyeliğe almak da mümkündür. Örneğin sahipsiz bir tavuk avlulardan birinde yumurtlamışsa, avlunun sahibi, yumurtalar kendi avlusuna bırakılmış olduğu için o yumurtalara hak kazanabilir.

Bu yaprakta, içlerine bir şey alabilecek eşyaların [kapların] da, *kinyan* açısından avlu gibi sayıldıklarını öğreniyoruz.

Rav Abau şöyle demiştir: Kişinin kendi kaplarını koyma hakkına sahip olduğu her yerde, kapları, içlerine konan bir malı onun iyeliğine alır. Bu nedenle, insanların şahsi eşyalarını koyma yetkisine sahip olmadıkları kalabalık bir sokağa bırakılan kaplar, içlerine konan malı sahiplerinin iyeliğine almaz.

Malı Geri Al!

Yaprak

86

Birkaç vesileyle, bir satış işlemi üzerinde mutabık kalan, ama aralarında bir *kinyan* işlemi gerçekleştirilmeyen bir alıcı ve satıcının, bu mutabakattan vazgeçebileceklerini görmüştük. Ama *kinyan* işlemini yaptıkları andan itibaren tek taraflı olarak vazgeçmeleri artık mümkün değildir.

Bununla bağlantılı olarak bu yaprakta ilginç bir kural öğreniyoruz. Bir kişi bir başkasıyla, ona bir “*kor*” miktarında buğday satma konusunda mutabık kalmıştı. Bir *kor*, otuz *seaya* eşittir (yaklaşık 300 lt.).

Satıcı buğdayı *sealar* halinde ölçmeye başladı ve alıcı her *seada* *kinyan* işlemi yaptı. Alıcı yirmi dokuz *seanın* her biri için *kinyan* işlemi yaptıktan sonra aniden vazgeçerek satıcıya “Dinle, ben vazgeçtim! Tüm bu alım işlemi istemiyorum. Buğdayın hepsini geri al ve hayırlı işler!” dedi. Satıcı ise “29 *seayı* artık aldın. Sadece henüz *kinyan* işlemi yapmadığın son *seadan* vazgeçebilirsin!” diye öne sürdü.

Gemara'da alıcının haklı olduğunu öğreniyoruz! Neden? Çünkü aralarında vardıkları anlaşma bir *kor* – 30 *sea* – miktarında buğday içindi. Dolayısıyla bu bir *korun* hepsi tek bir alım işlemi sayılmaktadır ve tüm miktar için *kinyan* işlemi yapılmadığı sürece alıcı hâlâ vazgeçme hakkına sahiptir.

Yalnız Tanrı Korkusu Nedeniyle (devam)

“Duydum; tabii ki duydum” diye cevap verdi Rabi Şemuel hayretler içinde kalan kraliçeye.”

“Peki, tellalların ne söylediklerini iyi duymadın mı?” diye tahminde bulunmaya çalıştı kraliçe. Ama Rabi Şemuel, tellalların sözlerini açıkça anlaşılan bir

sesle kelime kelime tekrarladı. Kraliçenin öfke düzeyi gittikçe yükseliyordu.

Ama merakını da yenemiyordu. “Öyleyse açıkla bana. Kayıp mücevherleri neden belirtilen zaman içinde iade etmedin? Geç kalanı nasıl bir kaderin beklediğini gayet iyi duydun!” dedi.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
73'te

Yağ Damlaları

Yaprak Eski zamanlarda bazıları yağ satışını şöyle gerçekleştirirdi: Alıcı kendi evinden bir kap getirirdi ve satıcı yağı bu kabın içine dökerdi. Yağ yoğun bir sıvı olduğundan, satıcının yağı dökmekte kullandığı kendi kabının çeperlerinde ve dibinde her zaman bir miktar yağ kalırdı. Bu nedenle Hahamlarımız, alıcının zararlı çıkmaması için, yağ dökme işlemi tamamlandıktan sonra satıcının kabı en az üç damla yağ daha damlayacak kadar beklemesi talimatını vermişlerdir.

Mişnada, çoğunluk görüşüne göre Hahamlarımızın bir bakkalı bundan muaf tuttukları belirtilmektedir. Bunun sebebi, bakkalın çok meşgul olması ve her seferinde kapları müşterilerine yağ damlatacak kadar bekletecek zamanı olmamasıdır. Dolayısıyla bu yükümlülük yalnızca, dükkân sahibi olmayan, sadece bir kerelik rast geldiği için yağ satan biri için geçerlidir.

Rabi Yeuda ise farklı görüştedir. Ona göre Hahamlarımız bir bakkalı yalnızca, zamanın sıkışık olduğu Şabat arifelerinde muaf tutmuşlardır (*Gemara*'nın verdiği sonuç böyledir).

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Rav Ay, yüz yaşına ulaşmış olan babasının henüz sağlığında *Gaon* olarak atanmıştır. Rabi David Abudaram, “*Seder A-Paraşiyot VeA-Aftarot*” adlı *alaha* eserinde, Rav Şerira Gaon’un ölümü ile oğlu Rav Ay’ın tam olarak göreve başladığı haftadaki Şabat gününde sinagogda *aftara* olarak okunan parçada “*Şelomo, babası David’in tahtına oturdu ve krallığı çok sağlam oldu*” (Melahim I 2:12) pasuğu yerine “*Ve Ay, babası Şerira’nın tahtına oturdu ve krallığı çok sağlam oldu*” dendiğini anlatmaktadır.

Yeryüzünün her köşesinden Rav Ay Gaon’a *alaha* ve doğru tutum konularında çok sayıda sorular yöneltmiştir. Rav Ay, yüksek Tora bilgisini soru sahiplerinden esirgememiş ve başvuran herkese cevap vermiştir. Bunun sonucunda dünyanın her

yerindeki cemaatlerin yönetimi üzerinde büyük etki sahibi olmuştur.

Rav Ay’a soru soranlar arasında, İspanya’dan Rabi Şemuel A-Nagid ile Kairouan’dan Rav Yaakov bar Nisim’in de olduğu görülmektedir.

Rav Ay da babası gibi uzun bir ömür sürmüş, Pumbedita *yeşivasının* başında kırk yıl *Gaon* olarak görev yaptıktan sonra, 4798 yılında doksan dokuz yaşında vefat etmiştir.

Rav Ay’ın vefatı tüm Yisrael Diasporasında bir yetimlik hissine yol açmış, bu büyük kaybı betimleyen çok sayıda ağıt yazılmıştır. Bu manzumeleri yazanlar arasında Rabi Şemuel A-Nagid ve ünlü şair Rabi Şelomo İbn Gevirol da vardır.

Rav
Ay Gaon

Balkabağı Satıcısında Kargaşa

Yaprak

88

Gemara “Pum Naara” (nehir ağzı) adlı bir yere, satmak için balkabakları getiren bir adamı anlatmaktadır. Birçok müşteri gelmiş ve hepsi birer balkabağı satın almıştı. Kalabalıktan dolayı satıcının kafası karıştı. Kimin kendisinden balkabağı aldığını bilemiyordu ve bu yüzden kimseden para talep edemiyordu! Satıcı kendisinden balkabağı satın alıp parasını ödemeyenlere öfkeleni ve “Tüm balkabaklarını *ekdeşe* vakfediyorum!” dedi.

Acaba şimdi, balkabakları *ekdeşe* vakfedildiği için onlardan kimse yararlanamayacak mı?

Rav Kaana, *ekdeşe* vakfetme işleminin geçerli olmadığını söylemektedir. Neden? Çünkü balkabakları artık satıcıya ait değildir, zira insanlar balkabaklarını aldıkları anda onların sahibi haline gelmiş ve bedellerini ödemekle yükümlü hale gelmişlerdir. Dolayısıyla şu anda balkabakları kutsal değildir, ama tabii ki alıcıların bunların bedelini satıcıya ödemeleri gerekmektedir.

Ağırlıklarda Titizlik

Yaprak

89

Tora birkaç yerde bizi uyarmakta ve alım-satım işlemlerinde aldatmanın yasak olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle Tora, bir satıcıya, sattığı ürünleri tartmakta kullandığı teraziyi, tartma işlemi sırasında kendisini yanıltmaması için iyice kontrol etmesini emretmektedir. Aynı şekilde, ağırlık taşlarının da tam olarak doğru ağırlıklarda olmasına titizlikle dikkat edilmelidir. Bu yaprakta, ağırlık taşlarını doğaları gereği paslanan hammaddelerle üretmenin yasak olduğunu öğreniyoruz. Çünkü paslanan bir metalin ağırlığı azalacaktır.

Tora bu yasaklar konusunda o kadar katıdır ki, tam ağırlıkta olmayan ağırlık taşlarını sadece bulundurmaya bile yasaklamıştır. Neden? Çünkü tartma işlemlerinde hatayla onları kullanma tehlikesi vardır.

Satış için bir arazi ölçüldüğü zaman da, alanın hesaplanmasında hata olmaması için, bunu titizlikle, geometri bilimine uygun bir şekilde yapmak gerekir (*Sefer A-Hinuh* 258).

Benzer şekilde, şunu bilmek gerekir ki, ağırlık konusunda hile yapan bir kişi, Yahudi değil de yabancı, hatta bir putperest bile olsa, Tora’nın bir emrini ihlal etmiş olur ve aradaki farkı ödemekle yükümlüdür (aynı yer).

Suriya

Yaprak

90

Talmud'un bazı konuları, “Suriya” ile bağlantılı *alahalar* ele almaktadır. Bu *alahalar* genellikle, *terumot u-maaserot* gibi, Erets-Yisrael’e bağlı olan *mitsvalar*la bağlantılıdır; çünkü *Suriya* bölgesi her ne kadar Erets-Yisrael’le aynı kutsiyete sahip değilse de, buna rağmen bir nebze kutsiyeti vardır.

Rambam, *Suriya* bölgesinin statüsü konusunda şöyle yazmaktadır (*İlhot Terumot* 1:3): “David’in Kenaan Ülkesi dışında ele geçirdiği topraklar, örneğin Aram Naarayim, Aram Tsova ve Ahlav gibileri, [David] Yisrael’in kralı olmasına ve bunu büyük *bet dinin* onayıyla yapmış olmasına rağmen, her açıdan Erets-Yisrael gibi değildir ve her açıdan Erets-Yisrael dışı gibi – örneğin Babil ve Mısır gibi – de değildir. Bu yerler “Erets-Yisrael dışı” statüsünden çıkmış, ama Erets-Yisrael statüsüne girmemiştir. Peki, neden Erets-Yisrael’in düzeyinden düşük kalmıştır? Çünkü David buraları Erets-Yisrael’in bütününe fethetmeden önce, orada [=Erets-Yisrael’de] hâlâ yedi halka [yedi Kenaan halkına] mensup insanlar yaşamaktayken ele geçirmiştir. Şayet Kenaan Ülkesi’ni tüm sınırlarıyla fethetmiş ve diğer toprakları bundan sonra ele geçirmiş olsaydı, fethettiği bu yerlerin hepsi de her açıdan Erets-Yisrael gibi olurdu. Ve David’in ele geçirdiği topraklar ‘Suriya’ adı verilen yerdir.”

Avraam Avinu Hapiste

Yaprak

91

Bu yaprakta *Gemara* bazı *agada* öğretilerini ele almaktadır.

Gemara, Avraam Avinu’nun annesinin adının “Amtelay bat Karnavo” olduğunu anlatmaktadır. Kral David’in annesinin adı “Nitsevet bat Adael”di. Güçlü Şimşon’un annesinin adı ise “Tselalfonit” idi.

Gemara ayrıca, Avraam Avinu’nun on yıl boyunca hapsedildiğini anlatmaktadır! Onu kim hapsetmişti? Bazılarına göre bunu yapan o dönemin kralı Nimrod iken, başkalarına göre Avraam’ı, putlarını kırmasının ardından babası Terah hapse atmıştır.

Gemara’da bundan başka, Rav Hisda’nın, öğrencilerine “Ur Kasdim”in neresi olduğunu öğrettiği de aktarılmaktadır. Burası, Avraam Avinu’nun ateşe atıldığı ve mucize eseri kurtulduğu yerdir. Ur Kasdim’in neresi olduğu bilgisinin *alahasal* önemi vardır, çünkü burayı gören bir kişi “*Baruh... Şeasa Nisim Laavotenu Bamakom Aze* – Atalarımıza bu yerde mucizeler yapmış olan Tanrı Mübarektir” *berahasını* söylemelidir.

Gemara ayrıca, Avraam Avinu vefat ettiği zaman, tüm dünya uluslarının büyüklerinin kalkıp “Vah liderini kaybeden bu dünyaya, vah kaptanını kaybeden gemiye” dediklerini anlatmaktadır. Bu da Avraam Avinu’ya tüm dünyanın büyük önem verdiğinin bir göstergesiydi.

MASEHET BABA BATRA
PEREK 6:
AMOHER PEROT

Hiç Bitki Vermeyen Ekim

Yaprak

Bu yaprakta altıncı *perek* “*Amoher Perot*” başlamaktadır.

92

Perekteki ilk mişna, birisine istenirse yenebilen isterse de ekilebilen bir yiyecek –örneğin buğday – satan bir kişiyi ele almaktadır. Alıcı gidip bunları toprağa ekmiştir, ama sonunda bu ekimden hiçbir şey yeşermemiştir. Şimdi alıcı, satıcının kendisine parayı iade etmesi gerektiğini öne sürmektedir, zira işte, bu buğday taneleri hiç yeşermediği için, bunların ekime uygun olmadığı ortaya çıkmıştır. Buna karşılık satıcı ise “Bu buğdayı ekim amacıyla satın aldığını nereden bilebilirdim? Senin onları yemek istediğini düşündüm. Ve bunlar yemek için gayet iyiydi. Bu nedenle alışveriş işlemi yürürlükte olmalı” tezini savunmaktadır.

Mişna, satıcının haklı olduğunu söylemektedir.

Ama eğer aynı türde bir durum, insanların genellikle yemeyip ekim için kullandıkları tohumların satışında yaşanmışsa, Raban Şimon ben Gamliel’e göre alıcı haklıdır ve satıcı ona parasını iade etmelidir. Zira böyle bir durumda satıcı, alıcının bu tohumları yemek istediğini düşündüğünü öne süremez.

İptal Edilen Kutlama

Yaprak

93

Bundan uzun yıllar önce Yohanan’ın başından bir olay geçti. Yohanan, Tsipori’de yeni bir ev inşa etmişti ve *hanukat a-bayit* (evin kullanıma açılması) onuruna bir kutlama düzenlemeyi planlıyordu. Çok sayıda konuk davet etti ve besili ve kaliteli bir boğa satın almak için pazara gitti. Tüm konuklara yetecek kadar et olmasını istiyordu. Kutlama gününün sabahı Yohanan bu boğayı *şohete* getirdi. Ama eyvah, *şohet* hayvanı keserken bir hata yaptı! Boğa artık *nevelaydı* (leş) ve onu yemek yasaktı. Şimdi Yohanan kutlamada et ikram edemeyecekti.

Bu yaprakta öğrendiğimize göre, eğer o *şohet*, *şehita* işlemi için ücret alıyorsa, o zaman *taoref* olmasına neden olduğu boğanın bedelini Yohanan’a ödemekle yükümlüdür.

Bunun da ötesinde, Raban Şimon ben Gamliel’e göre, *şohet*, davet ettiği çok sayıdaki misafire ikram edecek eti olmaması yüzünden Yohanan’ın uğradığı utancı da tazmin etmelidir.

Yalnız Tanrı Korkusu Nedeniyle (devam)

Rabi Şemuel bilgelikle cevap verdi: “Kraliçenin, kayıp malları ondan korktuğum için iade ettiğimi düşünmesini istemedim.

“Kesinlikle hayır! Ben bu mücevherleri, kayıp malları sahibine iade etmemizi emretmiş olan Evrenin

Yaraticısı’ndan korktuğum için iade ediyorum!”

Kraliçe bu duydukları karşısında çok duygulanmıştı. Hemen “Yahudilerin Tanrı’sı Mübarektir!” diye haykırdı (*Talmud Yeruşalmi – Baba Metsia 2:5*).

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

Kim Hilekâr?

Yaprak

94

İki kişi Reuven'e para emanet etmişti. Birinin emanet ettiği paranın miktarı yüz zuz iken, diğerinin emanet ettiği para iki yüz zuzdu. Bir süre sonra iki adam emanetlerini talep etmek üzere geldiler. Ama şu işe bakın ki, her ikisi de "Ben iki yüz zuz emanet etmişim" diye öne sürmekteydi. Eğer Reuven hangisinin yüz zuz, hangisininse iki yüz zuz emanet ettiğini hatırlıyor olsaydı bir sorun yoktu; ama Reuven de her birinin ne kadar para emanet ettiğini çoktan unutmuştu. Ama tabii ki, iki adamdan birinin doğru, diğerininse yalan söylediği gün gibi açıktı. Reuven ne yapmalıdır?

Hahamların görüşüne göre Reuven her birine yüzer zuz iade etmelidir, çünkü her birinin en azından yüz zuz hakkı olduğu açıktır. Kime iade etmesi gerektiğini bilmediği diğer yüz zuzu ise Peygamber Eliyau gelip kimin haklı olduğunu bildirene kadar bir kenara koyar.

Rabi Yose'nin görüşüne göreyse böyle bir durumda Reuven onlara hiçbir şey iade etmez! Düzenbaz insanların hilekârlıktan hiçbir şey elde edemeyeceklerini anlamaları için bu şekilde ceza kesilir; zira Hahamların görüşüne göre davranılırsa düzenbaz taraf emanet ettiği yüz zuzunu tam olarak geri alırken, diğer kişi kayıptadır. Ama şimdi düzenbaz kişi de hiçbir şey alamayacaktır ve bu onu, yalanını itiraf etmeye sevk edebilir.

Melamede Bilmece

Yaprak

95

Sınıftaki çocuklara bilmece sormayı seven *melamed*den bahsettiğimizi hatırlıyor musunuz? Bu kez sınıftaki öğrenciler, *Gemara*'yı dikkatlice araştırıp, *melamede* soracakları bir bilmece bulmaya karar verdiler. Ve gerçekten de, neredeyse tüm sınıfın bununla meşgul olduğu birkaç teneffüs arasından sonra şu bilmeceyi buldular: Hangi durumda ekmek ve şarap için aynı *beraha* söylenir?

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Tora Eserleri

Rav Ay Gaon, Yahudi Diasporasına *alaha* konusunda binlerce cevap göndermiştir. Ayrıca "*mikah umimkar*" (alım-satım), "*şevuot*" (yeminler), "*maşkon*" (rehin mal) ve başka birçok konuda Tora eserleri hazırlamıştır.

Rav Ay Gaon cevaplarını üç dilde yazmıştır: *Leşon A-Kodeş*, yani "kutsiyet lisanı" olan İbranice; Talmud'un lisanı olan Aramca; ve Arapça. Genellikle cevabın dili, soru sahibinin diline göre olurdu.

Rav Ay Gaon'un Babil'deki *Gaon*ların en sonuncusu olmasından dolayı, çok sayıdaki

cevabı korunmuş ve Aşkenaz hahamları tarafından günümüze ulaştırılmıştır. *Gaon*ların cevapları içinde elimize ulaşanların çoğu Rav Ay Gaon'un cevaplarıdır.

Rav Ay Gaon, araştırma ve düşünce eserleri de vermişti. Bunlardan biri de, insana kötü eğilimine (*yetser ara*) karşı savaşında yol gösteren ve ona bu dünyadaki yükümlülüğünü öğreten "*Şir Musar Askel*" adlı eserdir. Rav Ay Gaon ayrıca çok sayıda manzumenin de yazarıdır.

Rav
Ay Gaon

Tahmin edileceği gibi, *melamed* Rabi Şimşon'un bu bilmecenin cevabını bulması üç dakikadan fazla sürmedi. Bu yaprakta öğrendiğimize göre, biraz küflenmiş bir ekmek yendiği zaman, normalde ekmeğe söylenen "*amotsi lehem min aarets*" *berahası* yerine "*şekol niya bidvaro*" *berahasını* söylemek gerekir. Aynı şekilde, tadı ekşimiş bir şarap içen kişi de "*bore peri agefen*" değil, "*şekol niya bidvaro*" *berahasını* söyler. İşte size, ekmekle şaraba aynı *berahanın* söylendiği bir durum!

(Şunu vurgulamak gerekir ki, tamamen küflenmiş bir ekmeğe hiç *beraha* söylenmez.)

Depoda Ekşi Bir Koku

Yaprak

96

Yaprak 84'te öğrendiğimiz gibi, bir kişi bir fiçi şarap almış, ama sonra bu fiçide sirkeleşmiş şarap olduğu ortaya çıkmışsa, alım işlemi iptal olur.

Bir keresinde Binyamin bir fiçi şarap satın almıştı. Binyamin bu fiçiyi pazardan taşıyarak eve getirdi ve mahzene bıraktı. Şabat başlamadan önce karısı ondan "Lütfen mahzene inip, satın aldığın yeni fiçiden şarap testisini doldur; eski şarap bitti ve *kiduş* için şarap lazım" diye rica etti. Binyamin fiçiyi açtı ve burun delikleri ekşi bir kokuyla yandı. Fiçinin içindeki şarabın ekşidiğini anlamıştı. O Şabat için gereken şarabı komşusundan ödünç aldı ve Pazar günü sabah erkenden şarap satıcısına şikâyetle geldi: "Satın aldığım şarap ekşi! Lütfen paramı iade et." Ama şarap satıcısı "Beyefendi, eğer şarabı satın aldıktan hemen sonra kontrol etmiş ve ekşi olduğunu görmüş olsaydınız, hiçbir şey söylemeden paranızı size iade ederdim. Ama siz onun ekşi olduğunu yalnızca birkaç gün sonra keşfettiniz. Belki de şarap, satıştan daha sonra ekşimiştir ve size para iade etmekten muafımdır?" Acaba satıcı haklı mı? *Gemara*'dan, *Amora* Şemuel'in görüşüne göre satıcının haklı olduğunu öğreniyoruz.

Demay Meyveleri

Yaprak

97

Bu yazımızda "*demay*" meyveleri hakkında bilgi alacağız.

Herkesin bildiği gibi, Erets-Yisrael'de yetiştirilmiş ürünlerden *teruma* ve *maaser* payları ayrılmadıkça bu ürünleri yemek yasaktır. Öncelikle Koen için *teruma gedola*, sonra da Levi için *maaser rişon* ayrılır. Bunun ardından da hangi yılda olunduğuna bağlı olarak *maaser şeni* veya *ma'sar ani* ayrılır.

Hanuka olaylarından tanıdığımız Haşmonay Matatyau'nun babası olan (Meiri'nin görüşüne göre) Koen Gadol Yohanan'ın döneminde büyük *bet din* Yahudilerin yaşadığı her yere ulaklar göndermişti. Bu ulaklar yaptıkları inceleme sonucunda herkesin Koenler için *teruma* payını ayırdığını, ama bazı cahil insanların diğer payları önemsemeyerek *maaser rişon* ve *maaser şeni* veya *ma'sar ani* ayırmadıklarını tespit etmişlerdi. O zamandan itibaren büyük *bet din* bir karar çıkardı. Bundan böyle cahil insanlardan satın alınan meyveler, gerekli *maaser* paylarının ayrılıp ayrılmadığı konusunda şüphe altında olan meyveler olarak görülecek ve bu nedenle *maaser* paylarını tekrar ayırmak gerekecekti. Tabii ki bir daha *teruma* payı ayırmaya gerek yoktu, çünkü bu payı cahil insanlar bile ayırmaktaydı.

Durumu şüpheli olan bu meyvelere "*demay*" adı verilir. Bu sözcük "*da*" (bu) ve "*may*" (ne) sözcüklerinin birleşimidir ve "Bu nedir? Acaba *maaser* payı ayrılmış mıdır?" anlamındadır.

Zengin Fakir

Rabi Akiva'nın elinde çok değerli bir pırlanta vardı. Günlerden bir gün bunu satmaya karar verdi. Rabi Akiva pazara çıktı. Yanındaki çuvalın içinde küçük bir kutu, onun içinde de bu paha biçilmez pırlanta vardı.

Elindeki malı iyi bir alım anlaşması peşindeki zenginlere göstermekten, Rabi Akiva'nın yanına, basit ve yıpranmış giysiler

giymiş çok fakir bir Yahudi yaklaştı. Adamın siması Rabi Akiva'ya tanıdık geliyordu. Evet, bu adam sinagogda genellikle fakirlerin oturduğu kısımda otururdu. Bu Yahudi, Rabi Akiva'yı şaşırtarak, pahalı pırlantayla ilgilendi. Rabi Akiva'nın bu pırlanta için istediği fiyatı sordu ve onu satın alma isteğini ifade etti.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
77'de

Bir Fıçı Şarabın Hikâyesi

Yaprak Bu yaprakta *Gemara* şöyle bir olayı ele almaktadır: Bir adam bir bakkala bir fıçı şarap verir. Bakka fıçıdaki şarabı her seferinde azar azar müşterilerine satacak ve elde edilen kârı aralarında paylaşacaklardır. Ne var ki, bakka şarabı satmayı tamamlamadan, fıçıdaki şarap ekşir! Buradaki kaybı kim çekecektir? Bir yandan zarar fıçının sahibine aittir, zira ne de olsa fıçı onundur. Diğer yandan zarardan bakka da sorumludur, çünkü şarap onun elindeyken ekşimiştir!

98

Gemara, normal şartlarda zararı fıçının sahibinin çekmesi gerektiğini, ama iki durumda zararın bakka omuzlarına yüklendiğini belirtmektedir:

a. Eğer bakka fıçıya ikinci bir musluk açıtıysa. Çünkü ekşimeye bu eylemin yol açmış olması mümkündür.

b. Eğer şarap ekşimeden önce, pazarın kurulduğu bir gün olmuş ve çok kişi şarap satın almaya gelmiş, ama bakka tembellik edip o gün şarabı satmamışsa. Böyle bir durumda fıçının sahibi ona “Eğer tembellik etmeseydin tüm şarap ekşimeden önce satılmış olurdu. Bu nedenle kayıptan sen sorumlusun” diyebilecektir.

Bet-Amikdaş’taki Harika Mucizeler

Yaprak Bu yapraktaki konulardan biri, I. Bet-Amikdaş’ın ölçülerini ele almaktadır. *Mişkan*’ın tüm uzunluğu otuz *ama* (yaklaşık 15 m.), genişliği ise on beş *amaydı* (yaklaşık 7,5 m.). *Mişkan*’daki *Kodeş Akodaşim* on *ama* uzunluğa ve on *ama* genişliğe sahipti (yaklaşık 5 x 5 m.).

99

Kral Şelomo I. Bet-Amikdaş’ı bunun iki katı ölçülerle inşa etmiştir: Uzunluk altmış *ama*, genişlik de otuz *amaydı*. *Kodeş Akodaşim* ise yirmi *ama* uzunluk ve yirmi *ama* genişliğe sahipti.

Bununla bağlantılı olarak *Gemara* harikulade bir mucizeden bahsetmektedir: *Aron Aberit*, *Kodeş Akodaşim*’in içinde yer tutmamaktaydı! Ne mi demek istiyoruz?

Aron Aberit’i *Mişkan*’daki *Kodeş Akodaşim*’in içine yerleştirdikleri zaman bile, hâlâ 10 x 10 *ama* boşluk vardı! Şöyle ki, herhangi bir duvardan *Aron*’un kenarına kadar olan mesafe ölçüldüğünde sonuç 5 *ama* çıkıyordu. Aynı şekilde, Şelomo’nun inşa ettiği Bet-Amikdaş’ta da *Aron Aberit* *Kodeş Akodaşim*’e yerleştirildikten sonra, içeride hâlâ 20 x 20 *ama* boş alan vardı; yani herhangi bir duvardan *Aron*’a ölçüm yapıldığında 10 *ama* çıkıyordu! Bu konuda *Gemara*’da şöyle denmektedir: “Bu bize atalarımızdan gelmiş geleneksel bir bilgidir: *Aron* ve *Keruvim* (*Aron*’un üzerindeki melek figürleri), ölçü dâhilinde değildir!”

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Sura ve Pumbedita *yeşivaları* kapanmış olsa da, Babil’de Tora’nın sesi tamamen kesilmiş değildi. Bağdat şehrinde bir *yeşiva* faaliyetine devam ediyordu ve bu *yeşivanın* başkanlarına da “*Gaon*” ünvanı verilmekteydi. Bağdat *yeşivasının* hahamları, Sura ve Pumbedita *yeşivalarının* önceki öğrencileriydi. Bu *yeşivaya* “*Geon Yaakov*” adı verilmişti. (Bağdat *yeşivasının* *roş yeşivaları* ‘*Geonim*’ diye adlandırılmalarına rağmen, son nesillerdeki *roş yeşivalar* *Rişonim* Dönemi’nde yaşamış ve faaliyet göstermişlerdir.)

a. Bağdat’taki *yeşivanın* başkanlığını

yapmış ve hakkında bilgi sahibi olduğumuz ilk *Gaon*, İspanya kökenli olan Rav Yitshak ben Rav Moşe’ydi. Bu göreve 4830 yılında atanmıştır.

b. Bildiğimiz bir başka *Gaon* da, 4910 yılına kadar on yıl *roş yeşiva* olarak görev yapmış olan Rav Eli A-Koen’dır.

c. Rav Eli A-Koen’dan sonra *Gaon* ve *roş yeşiva* görevini, 4924 yılına kadar on dört yıl boyunca Rav Şelomo bar Şemuel yürütmüştür.

Rav Şelomo, *alaha* konusunda birçok cevap vermiştir ve bunlar *Gaonların* Cevapları içinde yer almaktadır (devamı 80’de).

Bağdat
Yeşivası
Gaonları

Avraam Avinu Neden Erets-Yisrael Boyunca Yürüdü?

Yaprak
100

Toprak alımında “*kinyan hazaka*” konusundan birkaç kez bahsetmiştik. Kısaca hatırlatmak gerekirse: Bir kişi genelde bir toprağın sahibi tarafından yapılan bir işlemle, mesela o topraktan faydalanarak veya onda düzenlemeler yaparak o toprağı iyeliğine alabilir ve buna “*kinyan hazaka*” adı verilir. Örneğin toprağın yüzeyine minderler serip üzerine yatan bir kişi *hazaka* yapmış, yani onu elinde ve kontrolünde tuttuğunu göstermiş olur. Arazinin çevresine çit çeken biri *hazaka* yapmış olur.

Bu yaprakta *Tannalar* arasında, “acaba bir toprağın üzerinde yürüyen bir kişi de onu elinde tutuyor sayılır mı?” konulu bir görüş ayrılığına yer verilmektedir. Rabi Eliezer bunun da *hazaka* olduğunu söylerken, diğer Hahamlar onunla hemfikir değildir. *Gemara*, Rabi Eliezer’in görüşüne Tora’dan bir dayanak getirilebileceğini söylemektedir. Tora’da Kutsal ve Mübarek Tanrı, Avraam Avinu’ya “*Kalk ve ülkeyi enine boyuna dolaş, çünkü sana vereceğim onu*” (Bereşit 13:17) demektedir. Tanrı, Avraam’a neden ülkeyi enine boyuna dolaşmasını söylemiştir? Tabii ki onu *kinyan hazaka* ile iyeliğine aldığını vurgulamak için!

Peki, diğer Hahamların bu kanıtı verecekleri cevap nedir? *Gemara*’nın belirttiği üzere, Hahamların görüşüne göre Kutsal ve Mübarek Tanrı, Avraam’a ülke boyunca dolaşması talimatını, gelecekte burasının kendi soyu tarafından kolayca ele geçirilebileceğine dair bir işaret olarak vermiştir.

Zengin Fakir (devam)

Rabi Akiva çok şaşırmıştı. Bu Yahudi düşkün bir fakir olarak tanınmaktaydı. Pırlantanın bedelini hangi parayla ödeyecekti?! Ama adam vakit kaybetmedi ve Rabi Akiva’dan, ödemeyi almak üzere kendisine evine kadar eşlik etmesini rica etti.

İkisi birlikte adamın evine doğru yürümeye başladılar ve işte, tam da adamın işaret ettiği görkemli bir köşke yaklaşıyorlardı ki, adamın köleleri ellerinde altın bir tahtla onları karşılamaya çıkarak efendilerini buraya oturtmaya hazırlanmaya başlamışlardı bile.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
79’da

Rav Aşe ve Talmud Bavli

Yaprak
101

Rav Aşe beşinci *Amoraim* neslinde yaşamış ve Rava'nın vefat ettiği gün doğmuştur. Rav Aşe özellikle, Talmud Bavli'yi derlemiş olmasıyla ünlüdür.

Rav Aşe Sura *yeşiva*sının başında görev yapıyordu. Onun döneminde bu *yeşiva*, Sura şehrinin banliyölerinden biri olan Mata Mahseya'ya taşınmıştı. Rav Aşe yaklaşık 60 yıl *roş yeşiva* görevini yürütmüştür ve o dönemlerde Babil'deki *yeşivalarda* yaygın olan yılda iki *Masehet* öğrenme âdeti doğrultusunda, Rav Aşe öğrencileriyle birlikte tüm *Şas*'ı (*Şişa Sidre Mişna* – *Mişna*'nın Altı Faslı) iki kere tamamlayabilmiştir. Bu yıllar süresince Hahamların önceki nesillerdeki tüm sözlerini toplamış ve onları *mişnaların* düzenine göre derleyerek Talmud Bavli'yi oluşturmuştur.

Gemara, Moşe Rabenu'ya Sinay Dağı'nda verilmiş olan Sözlü Tora'nın esaslarını içermektedir. Moşe bunları Yeoşua'ya, Yeoşua da kendi öğrencilerine aktarmış ve bu şekilde Sözlü Tora her nesilde hocadan öğrenciye aktarılagelmiştir. Talmud Bavli'nin derleyicisi Rav Aşe, Tora'nın aktarım zincirinin kırkuncı neslidir (Rambam'ın "*Yad Ahazaka*" Önsözü).

Rav Aşe çok büyük bir zenginliğe nail olmuştur. Hahamlarımız, hem Tora'da büyüklüğe hem de zenginliğe sadece üç kişinin nail olabildiğini öğretirler: Tora'yı alarak halka ileten Moşe Rabenu, *Mişna*'nın derleyicisi Rabi Yeuda A-Nasi ve Talmud Bavli'nin derleyicisi Rav Aşe.

MASEHET BABA BATRA
PEREK 7:
BET KOR

Zekice Düzenlenen Sözleşme

Yaprak
102

Meşulam'ın yeni sekreteri Yoav'dan, otuz beş dönümlük bir arazi için bir sözleşme metni hazırlaması istenmişti. Meşulam sözleşmenin üzerinden geçti ve Yoav'a "Sözleşmeye bu araziye tarımsal ihtiyaç için satın aldığımızı ve toprağı işleme niyetinde olduğumuzu da ekle" dedi. "Satıcının bu toprağı neden satın aldığımızı bilmesine ne gerek var?" diye sordu Yoav merakla. Ama Meşulam sadece "Bekle ve gör" demekle yetindi.

Alım sözleşmesi gerçekleştirildikten sonra Meşulam ve Yoav, satıcıyla birlikte araziye gittiler ve otuz beş dönümü ölçmeye başladılar. Meşulam arazinin yüzeyini inceledi ve satıcıdan "Bana biraz daha arazi vermen gerekiyor!" diye talepte bulundu. Satıcı şaşırılmıştı: "Neden?" diye sordu.

Meşulam sözleşmeyi çıkararak şöyle dedi: "Burada araziye tarımsal ihtiyaç için satın aldığımız yazılı. Yüksek kayalar ve derin çukurları olan bir arazi tarıma uygun değildir. Bana verdiğin arazide kayalar ve derin çukurlar da olduğu için bana onlara karşılık düz toprak vermen gerekiyor."

Geri dönüş yolunda Meşulam, Yoav'a bu fikri, içinde bulunduğumuz yapraktaki *Gemara*'dan aldığını anlattı.

Toprak Ölçümünde Hata

Yaprak
103

Onaat mamon (hilekârlık) konusundan çeşitli vesilelerle bahsetmiştik. Bu konudaki kanunlar, bir mala piyasa fiyatının çok üstünde veya çok altında ödeme yapıldığı durumlarla ilgilidir. Daha önce de öğrendiğimiz gibi, fiyat farkı piyasa fiyatına oranla küçük bir tutar olduğu takdirde alım işlemi iptal olmaz. Ama bu kural, hatanın "fiyatta" meydana geldiği durumlar için geçerlidir. Buna karşılık, eğer ürün bütünüyle tedarik edilmediyse, mesela bir kişi on *şekel* karşılığında bir kilogram soğan satın almak istemiş, ama sonunda sadece dokuz yüz elli gram soğan aldığı ortaya çıkmışsa, o zaman alım işlemi iptal olur.

Bu yaprakta bu kanunun sadece taşınabilir mallar için geçerli olduğunu öğreniyoruz. Ama toprak satışlarında kanun böyle değildir; eğer alıcı, toprak ölçümünde bir hata meydana geldiğini tespit ederse şöyle davranılır:

Zengin Fakir (devam)

Mutlak bir hayrete düşmüş olan Rabi Akiva gördüklerine inanamıyormuş gibi bakıyordu. Adam eliyle işaret etti ve hizmetkârlar onun ne istediğini hemen anlayarak, köşkün önündeki bakımlı bahçeye, Rabi Akiva'nın pırlanta için istediği tutarın tümünü getirdiler. Rabi

Akiva'nın gözleri önünde, pırlantayı alıp, değerli taşlarla dolu bir hazine odasına yerleştirdiler.

Alışveriş tamamlanınca, köşkün içindeki hizmetkârlar mükellef bir ziyafet için sofrayı kurdular ve Rabi Akiva, adam tarafından yemeğe davet edildi.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
81'de

Eğer gereğinden daha fazla toprak almışsa ya bunun bedelini de öder ya da fazla toprağı iade eder. Ve eğer gereğinden az toprak almışsa, ya satıcı ona bunun bedel farkını iade eder ya da ona ilave bir toprak verebilir. Her halükârda satış işlemi iptal olmaz, çünkü Hahamlarımız, arazi alımlarında insanların, alım işleminin geçerliliğini, araziyi tamı tamına alma şartına bağlamadıkları varsayımıyla hareket etmişlerdir.

Rav Aşe ve Talmud Bavli – Devam

Yaprak
104

Rav Aşe yaklaşık 90 yaşını bulan uzun bir ömre nail olmuştur. Bu dünyadan ayrılma vakti geldiğinde, ölüm meleği Rav Aşe'nin karşısına dikildi. Rav Aşe ondan otuz gün sonra gelmesini rica etti. O ay boyunca Rav Aşe oturup öğrenimini tekrar etti; Göklerdeki *yeşivaya* geldiği zaman öğrenimine tamamen hâkim olmak istiyordu. Bunun ardından Rav Aşe vefat etti.

Onun yerine *yeşivanın* başına oğlu Mar bar Rav Aşe geçti ve Talmud Bavli'nin derlenmesi işini o tamamladı (Rambam'ın "*Yad Ahazaka*" önsözü). Mar bar Rav Aşe'nin dönemi Babil'deki Yahudiler için iyi (Aramca: *tav*) günler (Aramca: *yome*) olduğu için kendisine *Tavyomi* lakabı takılmıştır.

O günlerden bu yana, Sözlü Tora öğreniminin esası, Talmud Bavli'yi öğrenerek gerçekleştirilmektedir. Tüm nesillerde Yahudiler, bazen canlarını bile feda ederek, bir *Gemara* yaprağı daha öğrenmek, bir konuyu daha derinlemesine anlamak için büyük emek sarf etmişlerdir, çünkü *Gemara* öğrenimi Yisrael halkı için en değerli konulardan biridir. O kadar ki, birçok anne, öğrenimi oğullarına sevdirmek için onları *Gemara* öğreniminde kullanılan melodiyle mırıldanarak uyuturdu: "Rav Papa şöyle dedi... Abaye şöyle dedi..."

Muğlak Kira Sözleşmesi

Yaprak
105

Mutlaka biliyorsunuzdur; birkaç yılda bir, fazladan bir ay ilave edilerek yıl "artık yıl" haline getirilir. *Mişna* Dönemi'nde hangi yılların artık yıl ilan edileceğine *Sanedrin* karar verirdi ve bazen bu konudaki karar ancak Adar ayı içinde verilirdi. Böylece, yılın başında o yılın artık yıl olup olmadığını henüz bilmiyor olurlardı.

Diyelim ki bir kişi bir daireyi sabit bir fiyat, örneğin yıllık on iki *zuz* karşılığında kiraladı ve sonra bu yıl artık yıl ilan edildi. Bu durumda ne yapılır? Eğer kiracıyla ev sahibi "yıl" üzerinde mutabık kaldırlarsa, o zaman kiracı ilave ayda kazançlı olur ve aynı fiyata bu dairede on üç ay oturur. Ama eğer aralarındaki mutabakat "her ay için bir *zuz* olmak üzere on iki ay" içinse, o zaman kiracı, ilave ay için de ayrıca bir *zuz* ödemelidir.

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

d. Rav Şemuel ben Rav Eli A-Levi (bkz. sayfa 84).

e. Rav Şemuel ben Rav Eli A-Levi'nin damadı Rav Zeharya ben Barahel. Kendisi bir yıl *roş yeşiva* görevinde bulunmuştur.

f. Rav Elazar ben İllel, 4969 yılına kadar on dört yıl boyunca *yeşivanın* başında *Gaon* olarak görev yapmıştır.

g. *Gaon* Rav Yitshak ben Yisrael ibn Şuvek. Kendisinden, Rambam'ın oğlu Rabi Avraam'ın dostu olarak bahsedilir.

Piyutim adı verilen manzumeler yazmış ve 5. bin yılın son yılında vefat etmiştir.

h. Rav Daniyel ben Avi Alrabia A-Koen. *Yeşivanın* başında on yıl boyunca *Gaon* olarak görev yapmıştır.

i. II. Rav Eli. Onun döneminde Moğollar Babil'i istila etmiş ve Babil Yahudilerine çok ağır zararlar vermişlerdir.

j. Rav Daniyel ben Avi'nin oğlu Rav Şemuel A-Koen.

Bağdat
Yeşivası
Gaonları

Bir keresinde Tsipori şehrinde bir adam, başkasından bir hamam kiralamıştı. Aralarında şöyle mutabık kaldılar: “Kira bedeli, yıllık on iki altın – her ay için bir altın.” Sonra o yıl artık yıl ilan edildi. Ne yapmaları gerekiyordu? Bir yandan “yıl” üzerinde mutabık kalmışlardı ki bu durumda kiracının kazançlı çıkması gerekmektedir. Ama diğer yandan her ay için sabit bir ücret de belirlemişlerdi!

Bu yaprakta, *Tannaların* böyle bir durumda kanunun nasıl olması gerektiği konusunda görüş ayrılığı içinde oldukları belirtilmektedir.

Kayıp Kardeş

Yaprak
106

Babalarının mallarını miras alan kardeşler, bu mallar üzerinde ortaklıktır. Eğer bu ortaklığı bozmak istiyorlarsa, önlerindeki seçeneklerden biri, mirası kura yoluyla paylaşmaktır. Örneğin eğer iki kardeş varsa, mirası iki eşit paya bölerler ve hangi payın kime ait olacağını belirlemek üzere aralarında kura çekerler.

Bu yaprakta yeni bir kural öğrenmekteyiz: Kura çekildiği andan itibaren, artık paylaşımın geri adım atmak mümkün değildir – henüz *kinyan* işlemi yapılmadıysa bile! Peki neden? Çünkü kuranın kendisi “*kinyan*” gibi kabul edilir.

Gemara ayrıca ilginç bir durumu ele almaktadır: Bir mirası paylaşan iki kardeş vardı. Bir gün, ülke dışından bir adam çıka geldi ve bu adamın, diğer ikisinin varlığından bile haberdar olmadıkları üçüncü bir kardeş olduğu ortaya çıktı! Daha önce yanlışlıkla yalnızca iki kardeş arasında gerçekleştirilen paylaşım ne olacaktır?

Bazı *Amoralara* göre, o paylaşım iptal olur ve şimdi üçü baştan paylaşım yapmalıdırlar. Ama başka *Amoralara* göre ilk paylaşım tamamen geçersiz olmaz. Bunun yerine iki kardeşin her biri kendisine düşen payın üçte birini ayırıp üçüncü kardeşe vermelidir.

Zengin Fakir (devam)

Ziyafet sona erdiğinde, Rabi Akiva artık kendisini tutamadı ve ev sahibine sordu: “Gördüğüm kadarıyla Tanrı seni büyük bir zenginlik ve her türlü iyi şeyle mübarek kılmış. Öyleyse neden kendini bu kadar alçaltıyorsun?! Neden fakirlerin en

zavallısıymışsın gibi giyiniyor ve düşkün yoksullarla birlikte oturuyorsun?!”

Bu müstesna Yahudi, sanki bu soruyu bekliyormuşçasına ve latif bir tevazu ile bu garip davranışını açıkladı.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
83'te

Şi'bud Nehasim

Yaprak
107

Bu yazımızda *şi'bud nehasim* konusunu öğreneceğiz.

Reuven Şimon'dan borç para almıştı ve aralarında, tanıklar huzurunda bir borç senedi hazırlamışlardı: “Ben, Reuven; Şimon'dan bin *zuz* borç aldım.” Senedi tanıklar da imzaladı. Artık Şimon vadesi geldiğinde borcunu geri ödemekle yükümlüdür ve bunun yanında, onun toprakları da borcun ödenmesine ipoteklidir. Buna “*şi'bud nehasim*” (malların ipoteklenmesi) adı verilir. Örneğin eğer borcun vadesi geldiğinde Reuven'in elinde borcunu ödeyebileceği kadar para yoksa, Şimon, Reuven'e ait toprakların birini borcun tahsili için alabilir. Hatta Şimon bunu, Reuven bu toprağı başkasına sattıysa bile yapabilir! Şimon alıcıya gider ve ona “Çok üzgünüm! Bu toprak üzerinde *şi'bud nehasim* önceliğim var ve bu nedenle toprağı bana vermeniz gerekiyor” der. Bu şekilde yapılan tahsilata “*terifa*” (yırtma, koparma) adı verilir, çünkü alacaklı, Reuven'in sattığı malı alıcıdan, yırtıcı bir hayvanın, avının etini “yırtması” gibi yırtıp koparmaktadır.

Şi'bud nehasim yalnızca senetle verilmiş borçlar için geçerlidir. Ama sözel olarak yapılmış borç anlaşmalarında *şi'bud nehasim* yoktur ve alacaklı, borçlunun sattığı bir toprağı alıcısından koparamaz.

MASEHET BABA BATRA
PEREK 8:
YEŞ NOHALİN

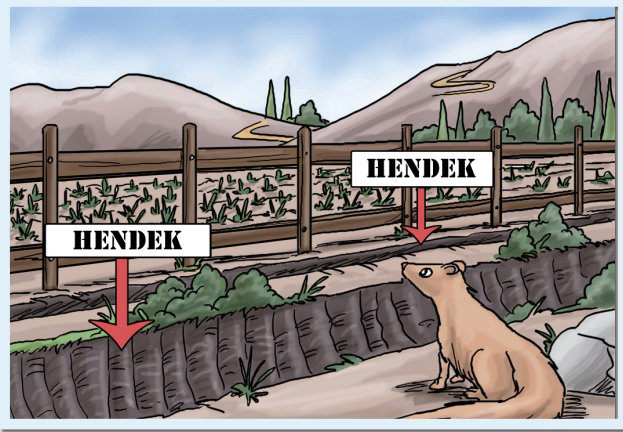
Firavun Faresini Kim Durduracak?

Yaprak
108

Bir adam arkadaşına toprak satar ve aralarında “Tarlamın yarısını sana satıyorum” diye mutabık kalırlar. Bu şekilde yapılan bir satışta satıcı tarlasının hangi yarısını sattığına kendisi karar vermektedir. *Mişna* ayrıca, satıcının alıcıya, bu yarım tarlanın yanı sıra, çit dikmeye ve “*harits*” ve “*ben harits*” yapmaya yetecek kadar ilave toprak vermesi gerektiğini söylemektedir.

“*Harits*” ve “*ben harits*” nedir?

Bazen çit bir tarla için yeterli olmayabilir. Zira çitin üzerinden sıçrayan hayvanlar vardır. Mesela firavun faresi böyle bir hayvandır. Bu nedenle çit boyunca toprağa iki hendek kazarlardı: “*harits*” adı verilen geniş bir hendek ve “*ben harits*” adı verilen daha dar bir hendek. Bu şekilde hayvanlar çitin üzerinden sıçramakta güçlük çekerlerdi. [Bu açıklama Raşbam’ın görüşüne göredir. Ama *Şulhan Aruh*’a göre çit ve hendekler, alıcıya ait bölgeye yapılır.]

Zengin Fakir (devam)

“Paranın insana ebediyen eşlik etmediğini biliyorum. Yeryüzündeki yüz yirmi yılın ardından, paramın benim için hiçbir değeri olmayacak. Bana sadece paramla yaptığım *tsedaka* eylemleri eşlik edecek. Dahası, eğer, Tanrı korusun, talihim döner ve malımı mülkümü

kaybedersem, yerim fakirlerin arasında olacak. O zaman da onların yanında olacağım ve çok fazla utanmayacağım.”

Rabi Akiva bu değerli adamın etkileyici sözlerini büyük bir takdirle dinliyordu. Adam devam etti: “Bu davranışımın bir sebebi daha var...”

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
85'te

Yeruša – Nahala**Yaprak**
109

Bu yapraklarda öğrenilen konular özellikle miras kanunlarına odaklanmaktadır. Miras için kullanılan İbranice sözcük “*yeruša*”dır, ama aynı zamanda “*nahala*” terimi de kullanılır. Bu sözcük “*nahal*” (ırmak) ile bağlantılıdır ve mirasın bir nesilden diğerine “akmasını; aktarılmasını” ifade eder. Bu terim nedeniyle mirası alan kişiye “*nohel*”, miras bırakan kişiye “*manhil*” denir. *Mişna*, miras konusunda dört akraba türü olduğunu söylemektedir. Bu yazımızda söz konusu türlerin ikisini göreceğiz ve diğer ikisine sıradaki yazımızda değineceğiz.

İlk Tür: “*Nohalim u-manhilim*” (miras alan ve miras veren) aile yakınları. Bu akrabalar hem birbirinin mirasını alır hem de birbirine miras bırakır. Bunun bir örneği, baba ve oğuldur. Oğul babasının mirasını alır, ama aynı zamanda kendi mirasını da ona bırakabilir. Şöyle ki, eğer oğul, ardında evlat bırakmadan ölürse, mirasını babası alır.

İkinci Tür: “*Nohalim ve-lo manhilim*” (miras alan, ama miras vermeyen) aile yakınları. Örneğin bir oğul, annesinin mirasını alır (annesinin kocası yoksa); ama ardında soy bırakmadan ölürse, mirasını annesine bırakmaz. Bu mirası babası ve eğer babası yoksa babasının akrabaları alır.

Diğer bir örnek de bir karı-kocadır. Bir erkek, karısının mirasını alır, ama karısına miras bırakmaz.

Birbirlerinin Mirasçısı Olmayan Kardeşler**Yaprak**
110

Üçüncü Tür: “*Lo nohalim u-manhilim*” (miras almayan, ama miras veren) aile yakınları. Örneğin bir anne, oğlunun mirasını almaz, ama kendisi öldüğünde eğer kocası yoksa, mirasını oğluna bırakır. Diğer bir örnek: bir kadın mirasını kocasına bırakır, ama kocasının mirasını almaz.

Dikkat edersek, bu üçüncü tür, “*lo nohalim u-manhilim*”, önceki tür olan “*nohalim ve-lo manhilim*” ile aynı çiftlerdir; tek fark onların tersi olmasıdır: oğul-anneye karşılık anne-oğul ve karı-kocaya karşılık koca ve karısı.

Dördüncü Tür: “*Lo nohalim ve-lo manhilim*” (miras almayan ve miras vermeyen) aile yakınları. Bu çiftler birbirinin mirasını almaz. Bunun örneği, babaları farklı, anneleri aynı olan iki kardeşdir. Böyle kardeşler birbirinin mirasçısı değildir.

Bu yaprakta öğrenilen konular esas olarak, söz konusu *alahalara* Tora’nın pasuklarından getirilen kaynaklar üzerinde durmaktadır.

Kim Kimdir?**Geonim Dönemi**

Rav Şemuel ben Rav Eli A-Levi, Bağdat/Babil’deki *Gaon* mevkiinde babası Rav Eli A-Levi’nin yerini almıştır. Neslinde çok büyük biriydi ve onun otoritesini kabul ederek Tora’sını kana kana içen öğrencilerle halkın gözünde çok saygındı.

4954 yılına kadar otuz yıl boyunca *Gaon* ve *roş yeşiva* olarak görev yapmıştır.

Rav Şemuel’in zamanında dünyada felsefe öğretileri yaygınlaşmaya

başlamıştı ve farklı ülkelerdeki hahamlar, gündemdeki konular hakkında kendilerini bilgeliğiyle aydınlatması için Rav Şemuel’e başvuruyordu.

Rav Şemuel’in, Tora konusunda çok bilgili, *tsadeket* bir kızı vardı. Bu kızı, *Gaon* ve *roş yeşiva* olarak Rav Şemuel’in izinden giden Rav Zeharya ben Barahel’le evlenmiştir.

Rav Şemuel’in öğrencileri arasında Şam’lı Rav Ezra da vardır.

**Rav Şemuel
ben
Rav Eli
A-Levi**

Kal Vahomer

Yaprak
111

Bazı *alahalar* vardır ki, Tora’da açıkça yazılı olmayıp, *deraşa* (türetme) yoluyla öğrenilir. Farklı *deraşa* yöntemleri vardır ve bunlara “Tora’dan kural türetmekte kullanılan *midot*” adı verilir (*midot* sözcüğü, “esas” anlamına gelen *mida* sözcüğünün çoğuludur). Bu yaprakta *Gemara*, miras kanunlarıyla ilgili olarak “*kal vahomer*” adı verilen *mida* yoluyla türetilen bir *alahayı* aktarmaktadır. Bu *mida*, hafif bir durum temel alınarak daha ağır bir durumla ilgili kanunun öğrenilmesi esasına dayalıdır.

Tora’da bir oğlun, annesinin mirasını aldığı yazılı değildir. Pasuklardan sadece bir kızın, annesinin mirasını aldığını öğrenmekteyiz. Şimdi kontrol etmemiz gereken şey, Tora’nın miras kanunları açısından oğula mı yoksa kıza mı öncelik verdiğidir. *Gemara* bu konuyu irdelemekte ve Tora’nın oğula öncelik verdiği sonucuna varmaktadır. Nitekim bir baba öldüğü zaman, miras yalnızca oğullara geçer ve yalnızca hiç oğlun olmadığı bir durumda mirası kızlar alır. Pasukta söylendiği gibi: “Bir kişi öldüğünde, oğlu yoksa onun mirasını kızına aktaracaksınız” (Bamidbar 27:8). *Gemara* bu noktada *kal vahomer* yöntemine başvurmaktadır: Tora miras kanunlarında bir oğlu genellikle kıza göre öncelikli gördüğüne göre, eğer bir kız annesinin mirasını alıyorsa, o zaman tabii ki bir oğul da annesinin mirasını alıyor olmalıdır.

Rabi Şimşon’un Bilmecesi

Yaprak
112

Talmud Tora’da *melamed* olarak görev yapan Rabi Şimşon, ara sıra öğrencilerine ilginç bilmeceler sormaktaydı.

Bu kez onlara şu bilmecayı sordu: Bir kişi nasıl olur da belirli bir malı sadece belli bir zaman için miras alabilir? Örneğin bu mal yirmi beş yıl boyunca varise ait olacak ve daha sonra onun elinden çıkıp başkasının iyeliğine girecektir. Bu nasıl olabilir?

Aslına bakılırsa bu bilmecenin cevabı o kadar da zor değil. Mutlaka hepinizin bildiği gibi, *Yovel* (ellinci yıl) kanunlarının geçerli olduğu dönemlerde (yani Yisrael halkının çoğunluğu Erets-Yisrael’de yaşıyorsa), önceki yıllar boyunca satılmış olan topraklar, esas sahibine geri döner.

Böylece, eğer bir kişi toprak satın almış ve *Yovel*’den yirmi beş yıl önce ölmüşse bu toprak oğluna kalacaktır. Ama yirmi beş yıl sonra *Yovel* yılı gelince bu toprak oğlunun elinden çıkacak ve adamın toprağı satın aldığı orijinal sahibine geri dönecektir. Bu yaprakta öğrenilen konulardan biri budur.

Zengin Fakir (devam)

“Hem ben hem de bu fakirler – hepimiz Göklerdeki Babamızın gözünde eşit ve sevilen evlatlarız. Öyleyse sanki onlardan daha saygın ve önemliymişim gibi farklı davranıp gurur ve kibire

kapılmama ne gerek var?!”

Adamın sözleri Rabi Akiva’yı çok etkilemişti. Onun bu asil tutumunu övdü ve onu kendisine uygun tüm *berahalarla* mübarek kıldı (*Menorat A-Maor, Ner 7*).

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

Tselofhad'ın Kızları

Yaprak
113

Kutsal Tora'mızda Tselofhad adlı birinden bahsedilmektedir. Tselofhad çölde ölmüştü ve kızları, Moşe Rabenu'ya gelerek, babalarının Erets-Yisrael'den alması gereken toprak mirasının kendilerine – kızlara – verilmesini talep etmişlerdi. Moşe Rabenu, soruyu Kutsal ve Mübarek Tanrı'ya sordu ve Tselofhad'ın kızlarının haklı oldukları cevabını aldı. Tselofhad'ın Erets-Yisrael'deki payını kızları alacaktı.

Ama bu noktada, Tselofhad'ın mensup olduğu Yosef-oğullarından Menaşe kabilesi, bu kararın, Menaşe kabilesine ait olması gereken toprakların başka bir kabileye geçmesine neden olabileceğini öne sürdüler. Zira kızlar başka kabileden biriyle evlendikleri zaman, toprakları da o kabileye geçecekti! Bu nedenle Tora, Erets-Yisrael'e giren nesil için özel bir kural belirlemiştir. O nesilde, babasının toprak mirasını alan bir kız, bu payın başka kabilelere geçmemesi için sadece kendi kabilesinden biriyle evlenebilecekti.

Gerçekten, neden bir kadın başka kabileden biriyle evlendiği takdirde toprak mirası o kabileye geçsin?

Gemara bunun nasıl olabileceğine dair iki olasılık belirtmektedir: **a.** Eğer kadın ölürse, mirası kocasına kalacaktır. **b.** Kocasını kendisinden önce ölse bile, kadının mirasını oğulları alacaktır; ama kabile mensubiyeti babadan oğula geçtiği için, oğulların aldığı bu miras da babalarının kabilesine geçmiş ve kadının kabilesinin elinden çıkmış olacaktır.

Bet Din'de Alınan Borç

Yaprak
114

Eliyau sabahları *bet dinde* mübaşirlik ve sekreterlik yapmaktaydı.

Bir keresinde *bet dinde* bir duruşma sona erdiği zaman, Yoav, Eliyau'dan kendisine 500 *şekel* borç vermesini rica etti ve Eliyau da bunu memnuniyetle yaptı. Birkaç hafta sonra Eliyau, Yoav'dan borcunu ödemesini istediği zaman Yoav “Üzgünüm, senin bana borç para verdiğini hatırlamıyorum!” diye cevap verdi. Eliyau, Yoav'a, “Bak ne yapalım biliyor musun? *Bet dindeyiz*. Gel yargıçlara danışalım ve ne yapmak gerektiğine onlar karar versin” dedi. Yargıçlar iki tarafın sözlerini dinlediler ve Eliyau'ya “Ona borç verdiğine dair kanıtın var mı?” diye sordular. Eliyau gülümseyerek cevap verdi: “Kanıtı ne ihtiyacım var? Ona bu borcu burada, *bet dinde* verdim ve siz, yargıçlar, borcu verdiğimi kendiniz gördünüz! Siz benim tanışım olun!”

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Rambam'la Mektup Alışverişi ve Alaha Cevapları

Rav Şemuel, *alaha* konusunda Rambam'la tartışan Hahamlardan biri olarak tanınmıştır. Rambam onun sözlerine saygıyla yaklaşır. Rav Şemuel de bir keresinde Rambam'a başvurarak, Diaspora liderlerinden birine karşı adımlar atmasını istemiştir. Bu kişinin, mevkiine yaraşır şekilde Tora öğrenmediğini ve Bağdat'taki *yeşivanın* otoritesini zedelediğini öne sürüyordu.

Rav Şemuel ile Rambam Hahamlarımızın *Tehiyat A-Metim* (Ölülerin Dirilişi) konusundaki sözleri üzerinde görüş ayrılığına düşmüşlerdir ve bu konu Rambam'ın “*Maamar Tehiyat A-Metim*” adlı yazısında yer alır.

Rav Şemuel, *alaha* alanındaki cevaplarının başına “*Ezri meim A-Şem ose*

Şamayim vaarets” (Yardımlım *A-Şem*'dendir – Gökleri ve yeryüzünü yapan) pasuğunu ve “Diaspora *yeşivasının* başkanı Rav Eli'nin oğlu, Diaspora *yeşivasının* başkanı Şemuel A-Levi” diye ismini yazar, cevabının sonuna da “*A-E-l lanu, E-l lemoşaot*” (Tanrı bizimledir – kurtarılanların Tanrısı) pasuğunu ekledi. *Alaha* alanındaki cevapları Soru-Cevap (*ŞuT: Şeelot U-Tşuvot*) kitaplarında yer alır.

Cevaplarından bazı kısımlar Kahire *genizasında* bulunmuştur. Burada bulunan diğer yazıları da, diğer cemaatlara gönderdiği, öğrencisi Rav Daniyel'in, *Dayan* (yargıç) Rav Yaakov bar Eli'nin ve Rav Zeharya ben Barahel'in *yeşivanın* desteklenmesi konusunda yetkilendirildiğini belirten mektuplardır.

**Rav Şemuel
ben
Rav Eli
A-Levi**

Ama yargıçlar “Hayır!” dediler. “Hatan var! *Masehet Baba Batra*’da 114. yaprakta bir *alaha* var: Bir tanık, yargıç olamaz. Bir kişi aynı konuda hem tanık hem yargıç olamaz. Ama tabii ki, eğer istersen başka bir *bet dine* başvurabilirsin ve orada senin lehine tanıklık edebiliriz...”

Miras Sıralaması

Yaprak
115

Bu yaprakta mirasta öncelik sıralamasını öğreniyoruz.

Bir kişi öldüğünde, onun mirasını alma açısından oğulları, diğer tüm yakınlarına göre önceliklidir. Eğer bu kişinin oğulları var idiyse, ama ondan önce ölmüş ve arkalarında çocuklar veya torunlar bırakmışlarsa, o zaman mirası onlar alır. Hatta bu torunlar içinde sadece kızlar varsa, mirası kızlar alır ve diğer akrabalar hiçbir şey almaz. Eğer ölen kişinin ne oğulları ne de oğullarından gelen torunları varsa, o zaman miras adamın kızlarına kalır. Kızları o ölmeden ölmüş ve arkalarında torunlar bırakmışlarsa, miras onlara kalır. Eğer ölen kişinin mirasını bırakacağı hiç evladı ve torunu yoksa, mirası kendi babasına kalır. Eğer babası hayatta değilse, miras ölen kişinin erkek kardeşlerine kalır. Sıradaki yazıda bu konuda bazı ayrıntıları ekleyeceğiz. Ama şimdi, II. Bet-Amikdaş döneminde meydana gelmiş bir olayı anlatalım:

II: Bet-Amikdaş ayaktayken, Yisrael halkı içinde *Tsadokim* adı verilen bir tarikat vardı. *Tsadokiler* Tora’nın, onları Sinay Dağı’nda öğrenmiş olan Moşe Rabenu’dan beri nesilden nesile aktarılagemiş ve Hahamlarımız tarafından öğretilmiş olan Sözlü açıklamalarına inanmıyorlar ve bazen pasukların anlamlarını bozarak *alahayı* çarpıtıyorlardı. Bu yaprakta, *Tsadokilerin* bir iddiasından bahsedilmektedir. Bu iddiaya göre, ölen kişinin kızlarının, erkek kardeşleri varsa bile babalarının mirasından pay aldıkları bazı durumlar vardı. Ama Raban Yohanan ben Zakay *Tsadokilerle* tartışarak onların bu iddialarının tamamen dayanaksız olduğunu herkesin gözü önünde kanıtlamıştır. O günün tarihi olan 24 Tevet, bu olay sonrasında bir bayram günü olarak sabitlenmiştir.

Yisrael’den Bir Kabile Asla Yok Olmayacaktır

Yaprak
116

Önceki yaprakta, ölen kişinin babası da hayatta değilse, ölenin mirasını, babanın diğer oğullarının, yani ölenin erkek kardeşlerinin aldığı görmüştük. Eğer ölenin erkek kardeşleri de yoksa, mirası kız kardeşlerine kalır. Ölenin babasının hayatta hiçbir evladı ve soyu yoksa, bu kez miras ölenin babasının babasına, yani büyükbabasına aittir. Eğer büyükbaba hayatta değilse, miras onun oğullarına, yani ölenin amcalarına gider. Amcaları yoksa, halalarına gider. Ama eğer ölenin büyükbabasının da hayatta hiç soyu yoksa, bir nesil daha geri gidilir ve miras, büyükbabanın babasına, hayatta değilse onun soyuna ait olur. Bu şekilde nesil nesil, gerekirse Yaakov Avinu’nun çocuklarından birine kadar geri gidilir ve sonunda mutlaka bir mirasçı bulunur.

Gemara, ölen kişinin mirasçılarına yönelik bu arayışta Yaakov Avinu’nun kendisine kadar gitmek gibi bir durum olamayacağını vurgulamaktadır. Zira böyle bir durum, Reuven, Şimon vs.nin tüm çocuklarının da ölmüş olmalarını gerektirir, ama bu mümkün değildir, çünkü Hahamlarımızın elindeki geleneksel bir bilgiye göre Yisrael içinden herhangi bir kabile asla tamamen yok olmayacaktır.

Tanrı Kibirli Kalpten Nefret Eder

Kutsal ve ulu bir *hasid*, Peygamber Eliyau’nun yolda kendisine eşlik etmesine nail olmuştu.

İkisi birlikte yürümektedirler ve aniden *hasid* havada korkunç bir koku hissetti. Yol kenarına atılmış bir hayvan leşi, *hasid*’in dayanamayacağı kadar kötü bir koku salıveriyordu. Kokuyu hissetmemek için elini

burnuna götürdü, ama Peygamber Eliyau sanki hiçbir koku almıyormuş gibi rahatça yürümeye devam etti.

İkisi biraz daha yürüdüler ve işte, karşlarına kendi halinde yürüyen bir adam çıktı. Küstah bir görünümü vardı ve aşağılayıcı bir bakışla dimdik yürümekteydi. Adamın her tarafından arsızlık ve kibir akıyordu.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
89’da

Erets-Yisrael Kabilelere Nasıl Paylaştırıldı?

Yaprak
117

Bene-Yisrael Erets-Yisrael'e geldikleri zaman Yeoşua bin Nun ülkeyi farklı bölgelere bölmüş ve herkes ülkede bir toprak mirası almıştır.

Ülke kimler arasında paylaşılmıştır?

Bu yaprakta bu konuda bir görüş ayrılığı yer almaktadır: Bazılarına göre paylaşım Erets-Yisrael'e girenler arasında yapılmışken, başkaları, ülkenin Mısır'dan çıkanlar (Mısır'dan çıkıldığı sırada yirmi yaşını doldurmuş olanlar) arasında paylaştırıldığı görüşündedir. Mısır'dan çıkan nesil artık hayatta olmadığı için onların payları varisleri arasında paylaşılmıştır.

İki görüş arasında ne fark vardır?

Şöyle açıklayalım: Mısır'dan iki kişiden birinin, halk Erets-Yisrael'e girdiği sırada on tane oğlu olduğunu, diğerininse beş oğlu olduğunu düşünün. İlk görüşe göre iki ailedeki toplam on beş kişinin her biri eşit pay alacaktır, çünkü bu payları Erets-Yisrael'e giren kişiler olarak şahsen hak etmişlerdir. Erets-Yisrael'e girenlerin, kendi haklarını değil de Mısır'dan çıkmış olan babalarının hakkını aldıklarını öne süren ikinci görüşe göreyse, örnekteki ilk adamın oğullarının her biri, ikinci adamın oğullarının her birinin aldığı payın yarısı kadar pay alacaktır. Çünkü her iki adam da eşit pay almasına rağmen, birinin payı ona, diğerinkiyse beşe bölünecektir.

Şemuel Yarhinaa

Yaprak
118

Hepiniz "*Amoraim*" sıfatını mutlaka tanıyorsunuzdur.

"*Amoraim*", *Mişna*'nın bundan yaklaşık iki bin yıl kadar önce yazılışından sonra, Talmud Bavli'yi bundan bin beş yüz yıl kadar önce derleyen Ravina ve Rav Aşe'nin zamanına kadar olan dönemde yaşamış Hahamlara verilen genel isimdir.

Kendilerine neden "*Amoraim*" adı verilmiştir? Çünkü *Tannaların* sözlerini **söylemekte** (İbranice: **Omerim**), öğrenmekte ve açıklamaktadırlar.

İlk *Amoralardan* biri Şemuel'di. Şemuel'in babası kendi neslinin en büyük Hahamlarından biriydi ve bir *Tanna* onu, "Peygamber Şemuel gibi sadık ve güvenilir bir evlada nail olması" yönünde mübarek kılmıştı. Bu nedenle oğlu olunca ona "Şemuel" adını verdi (*Midraş Şemuel*, perek 10).

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Yeşivasında Tora'nın Görkemi

Bir Tora büyüğü olan ve çeşitli Yahudi cemaatleri arasında gezginliği ile tanınan Regensburg'lu Rav Petahya, Rav Şemuel'in döneminde öğrenilen Tora'nın görkemini tarif eder. Rav Şemuel'in Tora'da ve dünyanın diğer tüm ilimlerinde bilgelikle dolu bir uzman olduğunu, haberdar olmadığı hiçbir şey olmadığını, kutsal İsimleri ve tüm Talmud'u ezbere bildiğini yazar.

Rav Şemuel'in aynı anda iki bin öğrencisi vardı, hepsi hayranlık uyandıran bir düzenle Tora öğrenmekteydi ve bu konudaki bilgileri metotlu bir şekilde yapılandırılmıştı. İlk aşamada öğrenciler *talmid hahamların* yanında gruplar halinde konuyu ezberlerlerdi ve bu konuda uzmanlaştıktan sonra Rav Şemuel'in yanına gelirlerdi. Rav Şemuel altın işlemeli

giysilerle yüksek bir yerde oturur ve dersini verirdi.

Öğrenciler kendi öğrenimlerine döndükten sonra Rav Şemuel, ileri düzeyli hahamların dünyanın tüm ilimleri hakkındaki sorularını cevaplayarak onları aydınlatırdı.

Tüm cemaatlerde yargıç atamaları sadece onun otoritesi altında gerçekleştirilir, her şey onun izni ve görüşü doğrultusunda yapılırdı.

Rav Şemuel'in, dönemin Babil hükümdarları nezdinde kraliyete eşdeğer bir statüsü ve yetkisi vardı. Tora kanunları hakkında verilmiş kararların uygulanmasını temin etmek üzere altmış Yahudi, cemaat için polis olarak görev yapmaktaydı ve hükümdara verilecek vergiler de Rav Şemuel tarafından toplanırdı.

**Rav Şemuel
ben
Rav Eli
A-Levi**

Amora Şemuel, Neardea şehrinde doğmuş, sonra Erets-Yisrael'e çıkmış ve orada, *Mişna*'nın derleyicisi Rabi Yeuda A-Nasi'yi tanıma ayrıcalığına sahip olmuştur. Erets-Yisrael'de Tora öğrendikten sonra Neardea'ya dönmüş ve bir süre sonra o dönemde Babil'deki merkezi *yeşiva* olan Neardea *yeşivasının* başkanı olarak atanmıştır. *Roş yeşiva* olarak aynı zamanda çevredeki tüm Yahudiler için yargıçlık ve *alaha* talimatları verme görevlerini de yürütmüştür.

O dönemde Şemuel ile arkadaşı Rav, neslin büyükleri olarak tanınıyordu.

Şemuel aynı zamanda gök cisimlerinin – güneş ay ve yıldızların – astronomik hareketleri hakkındaki uzmanlığıyla da tanınırdı. Bu nedenle kendisine “*yareah*” (ay) sözcüğünden türetilmiş “*Yarhinaa*” lakabı takılmıştır. Bu lakap onun ayın gökyüzündeki hareketine dair uzmanlığını ifade etmekteydi (Raşi, *Baba Metsia* 85).

Berit Ben A-Betarim

Yaprak
119

Tanrı, Avraam Avinu'yla *Berit Ben A-Betarim* adlı bir antlaşma yapmıştır. Bu antlaşmanın simgesi olarak ondan, çeşitli hayvanlar alıp ikişer parçaya bölmesini ve bu parçaları birbirinin karşısına gelecek şekilde dizmesini söylemiştir. Antlaşmaya *Berit Ben A-Betarim* (Parçalar Arası Antlaşma) adının verilme sebebi budur.

Kutsal ve Mübarek Tanrı bu antlaşmada Avraam Avinu'ya şöyle demiştir: “*Şunu iyi bil ki, soyun, kendilerine ait olmayan topraklarda dört yüz yıl boyunca yabancı olacak*” (Bereşit 15:13). Bu sözlerle, Tanrı, Avraam'a, soyunun Mısır'da köleleştirileceğini ima etmekteydi. Raşbam, Bene-Yisrael'in Mısır'da geçirdiği sürenin sadece 210 yıl olduğunu belirtir. Avraam'a söylenen “dört yüz yıl” ise, Yitshak'ın doğumundan Mısır çıkışına kadar 400 yıllık bir süre olacağı anlamına gelmektedir.

210 yıllık sürenin hesabı şöyledir: Bene-Yisrael Mısır'a indikten hemen sonra Levi'nin kızı Yoheved doğmuştur. Yoheved mucizevi bir şekilde yüz otuz yaşındayken Moşe Rabenu'yu doğurmuştur. Ve Bene-Yisrael Mısır'dan çıktıkları zaman Moşe Rabenu seksen yaşındaydı. Bu da Bene-Yisrael'in Mısır'da geçirdikleri sürenin 210 yıl olduğunu göstermektedir.

Şehute Huts

Yaprak
120

Mişkan'ın inşasından sonra Moşe Rabenu'ya, Yisrael halkına bundan böyle *Mişkan* dışında *korban* yapmanın yasak olacağını söylemesi emredilmiştir. Bu konuda iki yasak vardır: **a.** *Korban* olarak vakfedilmiş bir hayvanın *Mişkan* dışında kesilmesi yasaktır. *Mişkan* dışında kesilen *korban*lara “*şehute huts*” (dışarıda kesilenler) adı verilir. **b.** *Korban* olarak vakfedilmiş bir hayvanın organlarını *Mişkan* dışında tütürmek (yakmak) yasaktır.

Bu yasağın ardındaki sebep hakkında *Sefer A-Hinuh*'ta şöyle yazılıdır: “Mübarek *A-Şem* Yisrael için, *korban*larını getirecekleri ve kalplerini O'na yönlendirecekleri bir yer sabitlemiştir. Ve bu yerin sabitlenmiş, insanoğullarının kalbinde büyük ve heybetli kılınmış olmasından dolayı, ruhları burada iyi yönde etkilenecek, yürekleri yumuşayacak, Göksel Krallığın İsmi tam olarak kabul etmek üzere boyun eğecektir. Bu nedenle *A-Şem*, bizim için tam bir kefaret sağlaması amacıyla, *korban*larla ilgili eylemi bu yerle sınırlamıştır.”

Bu yaprakta söz konusu yasağın tüm nesiller için geçerli olduğunu öğreniyoruz. Başka bir deyişle, *Mişkan* veya Bet-Amikdaş dışında *korban* yapmak sadece çöldeki nesil için değil [Bet-Amikdaş'ın inşasından] sonraki tüm nesiller için de yasaktır.

Tanrı Kibirli Kalpten Nefret Eder (devam)

Peygamber Eliyau hâlâ kendilerinden belli bir mesafe ötede olan adama şöyle bir baktı ve hemen elini, sanki kötü bir koku hissetmiş gibi burnuna götürdü.

Hasid çok şaşırmıştı. “Hocam lütfen

bana açıklasın” dedi Peygamber Eliyau'ya. “Kötü kokan hayvan leşinin yanından geçerken kokuyu hiç hissetmemişsiniz. Ama şimdi, bizden henüz uzakta bulunan bu adam yüzünden mi burnunuzu kapatıyorsunuz?!”

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
91'de

A-Tov VeA-Metiv**Yaprak**
121

II. Bet-Amikdaş'ın yıkılışından onlarca yıl sonra Yahudiler Romalılara karşı bir isyan başlatmıştı. Bu isyan, ona liderlik eden Şimon bar Kohba'nın adıyla "Bar Kohba İsyanı" olarak ünlenmiştir. Başlarda isyan başarılı olmuş ve Yahudiler birkaç yıl boyunca Erets-Yisrael'in geniş kesimlerinde egemenliğe tekrar kavuşmuşlardır. Ama daha sonra isyan başarısızlıkla sonuçlanmış ve çok sayıda Yahudi katledilmiştir.

Şimon bar Kohba, Yerusalayim'in dışında surlu bir şehir daha inşa edilmesi halinde bunun ülkeyi savunmaları güçlendireceği fikrindeydi ve bu nedenle Yerusalayim yakınlarında, Bet Lehem bölgesinde yer alan Betar şehrini surlu bir şehre dönüştürmeye karar verdi. İsyanın başarısız olmasının ardından, Betar şehrinin on binlerce sakini katledildi ve Romalılar büyük bir kötülük sergileyerek, ölülerin gömülmesine izin vermediler. Bu ölüler uzun yıllar boyunca açık araziye atılmış halde kaldı. Hahamlarımız onların gömülmesine izin vermesi için Roma yönetimini ancak uzun bir dönem sonunda rüşvetle ikna edebilmişlerdir. Hahamlarımız katledilenler için bir mucize meydana geldiğini ve tüm bu süreç zarfında naaşlarının hiç çürümeden kaldığını anlatırlar.

Betar kurbanlarının gömülmesine izin verildikten sonra Hahamlarımız *Birkat Amazon*'a dördüncü bir *beraha* eklemişlerdir: "*A-Tov VeA-Metiv*" (İyi Olan ve İyilik Eden): Bu *berahayla*, naaşların çürümemesini sağladığı için "iyi Olan" ve kurbanların gömülmesini mümkün kıldığı için "iyilik Eden" Tanrı övülür.

Ülkenin Paylaşımı**Yaprak**
122

Bu yaprakta *Gemara*, ülkenin paylaşımı sırasında hangi kabilenin hangi payı alacağını nasıl belirlendiğini açıklamaktadır. Tora'da "*Ancak [yetkili kişi] Ülke'yi kurayla paylaşılacak, [aileler] atasal kabilelerinin isimlerine göre miras alacaklardır. Hem kalabalık hem de az [nüfuslu] olanların mirası kuraya göre paylaştırılacaktır*" (Bamidbar 26:55-56) diye yazılıdır. Şöyle yaptılar: Bir sandık aldılar ve içine, Erets-Yisrael'in farklı bölgelerinin yazılı olduğu parşömen parçaları attılar. İkinci bir sandık alıp buraya kabilelerin isimlerinin yazılı olduğu parşömen

Kim Kimdir?**Geonim Dönemi**

4577 yılında Rav Yosef bar Rav Yeuda Gaon'un yerine Pumbedita *yeşivasının* başına geçmiş bir *Gaon*'dur.

O dönemdeki *av bet din*, Rav Yosef bar Hiya'ydı ve *Roş A-Gola* olan Daniyel ile Rav David ben Yeuda arasında "*Roş A-Gola*" unvanı üzerinde bir anlaşmazlık çıkınca, Rav Yosef bar Hiya'yı Rav Avraam'ın yanına *Gaon* olarak atadılar. Barış ve dostluğu tesis etme amacıyla Rav Avraam ile Rav Yosef'in her ikisinin de *yeşivanın* başında durması ve ortak dersler vermeleri konusunda mutabık kalındı. Bir keresinde, *meturgeman* (dersi yüksek sesle ileten görevli) kalkıp *alahaları* "*yeşivanın başkanları*" adına

söyleyince, bu durumun halk içinde üzüntü ve ağlamaya sebep olduğunu ve Tora'nın onurunun zedelendiğini gören Rav Yosef ayağa kalkarak "Kendimi *Gaon*luktan azlediyorum" diye ilan etti. Onun karşısında Rav Avraam da kalkarak "*A-Şem seni Gelecek Dünya'ya nail etsin*" diye onu selamladı.

Rav Avraam 4589 yılında vefat etti ve *Gaon* olarak yerine Rav Yosef bar Hiya geçti.

Aruh kitabında, Rabi Avraam'ın bilim alanında da çok büyük biri olduğu, hurma ağaçlarının lisanı (hatta geleceği bilme hikmeti) konusunda bile uzman olduğu belirtilmektedir.

**Rav
Avraam
ben Rav
Şerira Gaon**

parçaları koydular. Her seferinde sandıklardan birer parşömen parçası çıkardılar ve bir sandıktan ismi çıkan kabile, diğer sandıktan ismi çıkan bölgeyi aldı.

Kuranın çekilişi sırasında Koen Gadol Elazar özel Koen Gadol giysilerini giymekteydi ve her seferinde sandıktan kuranın nasıl çıkacağını, giysisinin bir parçası olan *Urim VeTumim* yoluyla önceden bildiriyordu. Örneğin “Zevulun çıkacak ve Ako bölgesi onunla birlikte çıkacak” dedi ve hemen ardından yapılan kura çekiminde bir sandıktan Zevulun, diğer sandıktan Ako çıktı. Diğer tüm kabileler için de aynı şekilde gerçekleşti.

Sağ Kol, Alt Çene ve İşkembe

Yaprak
123

Koenlere verilen armağanlardan (*Matenot Keuna*) biri de “zeroa, lehayayim ve keva”dır (kol, çene ve işkembe). Tora, hayvan kesen herkese, “zeroa”yı, yani hayvanın sağ kolunun bir kısmını, “lehayayim”i, yani dil de dâhil olmak üzere alt çenesini ve “keva”, yani işkembesini Koenlere vermesini emreder.

Kutsiyeti olan Koenlik armağanları vardır. Örneğin *teruma* payı kutsaldır ve yalnızca Koenler ve ev halkları tarafından yenebilir. Ama *zeroa, lehayayim* ve *keva* kutsal niteliğe sahip değildir; bunlar Koen’e ait bir mal gibidir ve eğer Koen isterse bunları Koen olmayan birine, yemesi için verebilir veya satabilir.

Bu *mitsva* yalnızca *kaşer* çiftlik hayvanları için – örneğin inek ve koyun gibi – geçerlidir. Ama *kaşer* yabani bir hayvanı – örneğin geyik, ceylan, antilop – kesen kişinin böyle bir yükümlülüğü yoktur.

Zeroa, lehayayim ve *keva* ile *teruma* arasında bir fark daha vardır. Bir tahıl ürününden *teruma* ayrılmadan önce o ürünü yemek yasaktır. Buna karşılık, henüz *zeroa, lehayayim* ve *keva* kısımları ayrılmamışsa bile kesilmiş bir hayvanın diğer kısımlarını yemekte bir sakınca yoktur.

Rav’ın Hayatı

Yaprak
124

Yaprak 118’de *Amora* Şemuel hakkında bilgi almıştık ve şimdi onun arkadaşı Rav’dan bahsedeceğiz.

Rav’ın asıl ismi “Aba”ydı ve Kral David’in soyundan gelmekteydi. *Gemara*’da, Rav’ın kendi neslindeki en uzun boylu kişi olduğu ve bu yüzden onu “Aba Ariha” – “uzun [boylu] Aba” diye adlandırdıkları anlatılır.

Rav gençliğinde amcası Rabi Hiya ile birlikte Erets-Yisrael’e çıkmış ve *Mişna*’nın derleyicisi Rabi Yeuda A-Nasi’nin *yeşivasında* Tora öğrenmeye nail olmuştu. Hatta Rav, Rabi Yeuda A-Nasi’nin en önemli öğrencileri arasındaydı.

O günler hakkında Rabi Yohanan şunları anlatmaktadır: “Rabi Yeuda A-Nasi öğrencilerin karşısında, Rav da öğrencilerin en ön sırasında otururdu. İkisi aralarında benim anlamayı başaramadığım çok derin Tora konularını konuşurlardı.”

Yıllar sonra Rav Babil’e geri dönmüş ve burada Sura *yeşivasını* kurmuştur. Bu *yeşivada* bin iki yüzden çok öğrenci öğrenim görmekteydi! (*Ketubot* 106a). Sura *yeşivası*, *Geonim* Dönemi’nin sonuna kadar sekiz yüz yıl kadar faaliyet göstermiştir!

Tanrı Kibirli Kalpten Nefret Eder (devam)

“Şunu bil ki, şu kibirli adamın kokusu, daha önce burnumuza gelen kokudan çok daha korkunç” dedi Peygamber Eliyau. Tora’ımızda, bir hayvan leşine dokunan kişinin *mikveye* daldıktan sonra sadece akşama kadar *tame* kalacağı yazılıdır.

Ama böyle kibirli bir kişiye dokunan, bundan çok daha ağır *tuma* türleri kapar. İnsanın bundan temizlenmeye nail olabilmesi için çok uzun zaman geçmesi gerekecektir” (*Kav A-Yaşar* 87).

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

Rauy ve Muhzak**Yaprak**
125

Bu yapraklarda öğrenilen konular esas olarak miras kanunlarını ele almaktadır. Hepinizin mutlaka bildiği gibi, bir *behor*, babasının mirasında diğer kardeşlerine göre iki kat paya sahiptir. Örneğin eğer dört kardeş varsa, miras beşe bölünür; diğer kardeşler birer pay alırken *behor* iki pay alır.

Ama acaba bir *behorun*, babasının mirasından iki kat pay almaması olası mıdır?

Gerçekten de böyle bir olasılık vardır: Tora'da şöyle yazılıdır: “**Kendisinde bulunan her şeyde, [diğer oğullarına göre] iki kat [miras payı] vermek üzere... behoru tanınmalıdır**” (Devarim 21:17). Hahamlarımız buradan, *behor*'un, babası öldüğü zaman “babasının elinde bulunan” mallardan iki pay alacağını, ama babasına ölümünden sonra gelen varlıklar için bu kuralın geçerli olmadığını öğrenmişlerdir.

Baba öldükten sonra eline herhangi bir varlık nasıl gelebilir?

Olasılıklardan biri, bir kişinin babaya borçlu olması ve bu borcunu baba öldükten sonra varislerine ödemesidir. *Behor* bu paradan iki pay almaz. *Alaha* bu şekildedir.

Baba öldüğü zaman elinde olan varlıklar için *Gemara*, “*muhzak*” terimini kullanır; bunlar o sırada baba tarafından “elde tutulan” (*muhzak*) varlıklardır. Babanın ölümünden sonra gelen varlıklara ise “*rau*” denir; zira öldüğü sırada bu varlıklar baba tarafından “hak edilen”, onun olmaya “uygun” (*rau*) varlıklardır.

Hakkından Feragat Eden Behor**Yaprak**
126

Gemara bu yaprakta da bir *behorun*, babasının mirasından iki pay almasıyla bağlantılı *alahaları* ele almaktadır.

Gemara bir soru üzerinde durmaktadır: Diyelim ki baba vefat edip miras bıraktıktan sonra, henüz malların paylaşımı yapılmadan önce *behor* kalkıp bu çifte payından feragat ettiğini söyledi. Acaba bu feragat geçerli midir? *Gemara Amoralara*n bu konuda görüş ayrılığı içinde olduklarını aktarmaktadır. Bazılarına göre bu feragat geçerli değildir; zira paylaşım yapılmadığı sürece *behor* henüz ilave payın sahibi haline gelmiş değildir. Ve bir kişi kendisine ait olmayan bir şeyden feragat edemez!

Bu yaprakta öğrenilen bir başka *alaha* da şöyledir: Eğer baba, ölümünden önce, oğullarından herhangi birinin mirastan hiçbir şey almayacağı yönünde vasiyette bulunduyorsa veya *behor* oğlunun çift pay almayacağını söylediyse, bu söylediklerinin hükmü yoktur! Çünkü Tora'ya aykırı bir vasiyette bulunmaktadır. Tabii ki, eğer isterse, mallarını şimdi, hayattayken sadece diğer kardeşlere hediye olarak verebilir ve bu şekilde bir oğlunu mirasından mahrum bırakabilir; ama oğlunun mirasından pay almaması yönünde bir vasiyette bulunamaz.

Kim Kimdir?**Geonim Dönemi**

Rav Elhanan, yaklaşık olarak 4700 yılında *Gaon* olarak görev yapmıştır. Rav Şemarya'nın babasıdır ve *Gaonların* Rav Şemarya'ya gönderdikleri mektuplarda kendisine “*A-Rav A-Roş* (Baş Haham) Rav Elhanan'ın oğlu Rav Şemarya” diye hitap edilmektedir. Aynı şekilde Rabi Huşiel de, “Rav Şemarya'nın babası Rav Elhanan'a büyük saygı göstermektedir.

Rav Elhanan'ın oğlu Rav Şemarya *Gaon*, Mısır'da *roş yeşiva* görevindeydi. *Gaonların*

ona yazdıkları mektuplarda kendisinden “tüm Yisrael'in *av bet dini*” diye bahsedilmektedir.

Oğlu Rav Elhanan *Gaon*, Mısır'daki *yeşivada Gaon* olarak onun yerini almıştır. Kendi neslindeki *Gaonlarla* Tora ve *alaha* konularında birçok yazışması olmuştur. Dönemin *Gaonları*, gerek kendisinin gerekse de *Gaon* olan babasının ve büyükbabasının Tora'daki büyüklükleri nedeniyle Rav Elhanan *Gaon*'un görüşüne büyük saygı gösterirlerdi.

**Rav Elhanan
Gaon,
Oğlu Rav
Şemarya
Gaon,
Oğlu Rav
Elhanan
Gaon**

Karışan İkizler

Yaprak
127

Günümüzde, hastanede bir bebek doğduğu zaman hemen koluna üzerinde doğumuna dair bilgilerin yazılı olduğu plastik bir künye takılır. Bu şekilde, yeni doğan çocuğun kimliği ve hakkındaki bilgilerde herhangi bir karışıklık olmasının önüne büyük ölçüde geçilir. Bunu yapmak önemlidir, zira annesiyle babası onu henüz tanımamaktadırlar. Ama bundan uzun yıllar önce, bebeklerin karışmaları olasılığı çok daha yüksekti.

Bir keresinde şöyle bir olay meydana geldi: Bir anne ikiz bebekler doğurdu ve doğumdan bir süre sonra bebeklerden hangisinin *behor* olduğunu ve hangisinin ikinci doğduğunu hatırlayamadılar. Büyüdüklerinde bu ikizlerin başka kardeşleri de oldu. Babaları vefat edince ikizlerden biri diğer kardeşlerine gelerek “Belki de ben *behor* oğulumdur ve bu yüzden mirasta çifte pay benim hakkımdır?” dedi. Diğer kardeşleri “Hiç sorun değil; *behor* kardeşimizin sen olduğuna dair kanıt getir ve ikinci payını al. Ama bunu yapmadan ikinci payı alamazsın, çünkü belki de *behor* olan ikiz kardeşindir...” Kardeşler diğer ağabeylerine de aynısını söylediler. Bu yaprakta küçük kardeşlerin bu iddialarında haklı olduklarını öğreniyoruz. Bu durumda fazladan pay sahipsiz kalmaktadır.

Ancak buna rağmen, ikizlerin *behorluk* payını alabilmelerinin bir yolu vardır. *Behorluk* hakkının ikizlerden birine ait olduğu açıktır. Bu yüzden, eğer ikizlerden biri diğerine “*arşaa*” – yetki senedi – verirse bu payı alabileceklerdir. Şöyle ki, senedi veren kardeş, diğer kardeşine, kendisine ait maddi bir hakkı talep etme yetkisini vermiş olur. Bunu yaptığında, yetki belgesini alan kardeş *behorluk* hakkını talep edebilecektir; çünkü her iki olasılıkta da bu hakkı alabilecektir: Eğer *behor* kendisiyse zaten hak onundur; eğer *behor* kardeşiyse, elinde onun maddi hakkını talep etmesi için kendisine yetki veren “*arşaa*” vardır. Bu kardeş *behorluk* payını aldıktan sonra ikizler bu payı aralarında bölüşebilirler.

Mode BeMiktsat

Yaprak
128

Bu yazımızda Hahamlarımızın ilginç bir *takanalarını* (Hahamlarca öngörölmüş kanun) öğreneceğiz.

Dikkat edin! Tora’nın kanununa göre, eğer Reuven Şimon’a karşı onun kendisine yüz *şekel* borcu olduğunu iddia ediyorsa ve Şimon “Doğru; sana borcum olduğu konusunda haklısın, ama sadece elli *şekel* borcum var” diyorsa, Şimon *bet dinin* huzurunda, sadece elli *şekel* borçlu olduğuna dair yemin etmekle yükümlüdür. Bu *alahaya* “*mode be-miktsat*” (kısmen kabul eden) adı verilir. Başka bir deyişle, iddia edilen borcun bir kısmını kabul eden kişi, kabul etmediği kısmı borçlu olmadığı konusunda yemin etmekle yükümlüdür.

Şimdi Hahamlarımızın *takanasına* geçelim: Reuven’in sokakta büyük miktarda para bulunduğunu farz edin. Reuven bulduğu para için ilanda bulunuyor ve bir adam gelip cüzdanın ayırt edici işaretlerini tamı tamına söyleyince, Reuven *aşavat aveda* (kayıp malların iadesi) *mitsvasını* yerine getiriyor. Ama o zaman nahoş bir şey oluyor. Paranın sahibi ona “Cüzdanda bin dolar vardı!” diyor. Buna karşılık Reuven “Beyefendi! Burada yalnızca beş yüz dolar vardı” diyor. İşte karşımızda klasik bir “*mode be-miktsat*” vakası. Çünkü kayıp parayı bulan taraf, paranın sahibinin öne sürdüğü iddiayı kısmen kabul etmekte. Acaba Reuven şimdi *bet dinde* yemin etmek zorunda mıdır? Hahamlarımızın koydukları *takanaya* göre hayır! Neden? Çünkü insanlar, işin sonunda *bet dinde* yemin etmek zorunda bırakılabileceklerini bildikleri takdirde kayıp malları sahiplerine iade etmemeyi tercih edeceklerdir. Böyle bir durum olmaması için Hahamlarımız, kayıp mal bulunduğu zaman *mode be-miktsat* durumu ortaya çıkarsa, yemin yükümlülüğü olmamasına hükmetmişlerdir.

Sizi Farklı Kılacağım (devam)

“Şu teklifimi bir dinleyin” dedi bir keresinde Roma İmparatoru, Rabi Tanhum’a. “Neden biz Romalılar ve siz Yahudiler iki ayrı halk olalım? Neden bizden ayrı olasınız? Gelin birleşelim! Siz bizim gibi olun ve

hepimiz tek bir halk olalım!”

Rabi Tanhum duydukları karşısında irkilmişti. Ama hemen kendini toplayarak cevap verdi: “Biz Yahudiler sünnetliyiz. Ve sizin gibi olma uğruna bundan vazgeçemeyiz.”

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
95’te

Toh Kede Dibur**Yaprak**
129

Bu yaprakta ünlü bir kuraldan bahsedilmektedir: “*Toh kede dibur – ke-dibur*”. “*Toh kede dibur*” terimi, “*Şalom aleha Rabi uMori*” (selam size Rav’ım ve hocam) sözlerini söylemek için gereken kısa süreyi belirtir. Hahamlarımızın belirledikleri bir kurala göre, bir kişi belirli bir konudan bahsederken bir şey söylediyse, sözünü tamamladığı andan itibaren “*toh kede dibur*” (konuşma sınırı içinde) tabir edilen süre geçmediği sürece sözünü henüz tamamlamamış sayılır ve bu nedenle söylediklerinden vazgeçebilir veya onlara herhangi bir ekleme yapabilir.

Örneğin iki adam pazarda bir *kinyan* işlemi yapıyorlarsa ve alıcı, filanca malı filanca fiyata satın almayı kabul ettiyse, “*toh kede dibur*” süresi geçmediği takdirde bu alım işleminden vazgeçebilir veya ona başka koşullar ilave edebilir. Ama sözünü bitirdikten sonra “*Şalom aleha Rabi uMori*” diyecek kadar zaman geçtiyse, artık söylediklerinden dönemez.

Rabenu Tam’a göre (*Baba Kama* 73b, *Tosafot*, “*Ki*”) Hahamlarımız bu süreyi özellikle bu sözler doğrultusunda belirlemişlerdir, çünkü ticaretle meşgul olan bir kişi tam da bir anlaşmayı kapatmak üzereyken hocasıyla karşılaşırsa onu selamlamak zorundadır ve eğer kendisine, bu selamı vermesi için gereken süre tanınmazsa, anlaşmanın diğer tarafıyla varmış olduğu mutabakattan geri dönme şansı olmayacaktır. Bu nedenle Hahamlarımız bir kişinin, “*Şalom aleha Rabi uMori*” demeye yetecek kadar zaman geçmediği sürece mutabakattan vazgeçebilmesine karar vermişlerdir.

Kim Kimdir?**Geonim Dönemi**

Gaonların ilki olan İşkiya’lı Rav Hanan’ın vefatıyla birlikte, o zamanlarda “Piroz Şabur” (Neardea) *yeşivasının* başkanı olan Rav Mari Sorgo’ya Pumbedita’daki büyük *yeşivanın* başına geçmesi çağrısı yapılmıştır. Rav Şerira Gaon bir mektubunda, Piroz Şabur’daki *bet midraşın* yüzyıllar boyunca “Rav Mari’nin *yeşiva*”sı diye adlandırılmaya

devam ettiğini yazar.

O dönemde Tora dünyasına liderlik ederek, öğretilerini ve *alaha* kararlarını halka yayan merkezi üç *yeşiva* vardı: Piroz Şabur’da, Rav Mari’nin yerine Mar Rav Hinenay Gaon olarak atanmıştı. Sura’daki *yeşivanın* başında Gaon görevini ise Rav Mar bar Rav Una yürütmekteydi.

**Rav Mari
bar Dimi
Sorgo Gaon**

“Terefa”

Yaprak

130

Bu yaprakta “*terefa*” konusundan bahsedilmektedir.

Bildiğimiz gibi bir Yahudi yalnızca *kaşer* bir hayvanın etini yiyebilir ve *kaşer* olmayan bir hayvanın etini yemesi yasaktır. Ama *kaşer* bir hayvanın da yenebilmesi için, *şehita* adı verilen belirli bir kesim yöntemiyle kesilmiş olması gerekir. Aksi takdirde, örneğin hayvan kendiliğinden ölmüşse veya *şehita* harici bir şekilde öldürülmüşse o hayvan *kaşer* bir cins olmasına rağmen eti yenemez. *Şehita* ile kesilmeden ölmüş böyle bir hayvana “*nevela*” (leş) adı verilir. *Nevela* yemek yasaktır ve ona dokunan kişi *tame* olur. (*Tame* olan bir kişinin, arınmadığı sürece Bet-Amikdaş’a girmesi ve kutsal nitelikli yiyecekleri – örneğin *korban* etlerini – yemesi yasaktır.)

Sonuç olarak *kaşer* bir hayvan da yalnızca *şehita* ile kesildiyse yenebilir.

Yine de, *kaşer* bir cins olmasına rağmen, *şehita* ile kesilse bile hâlâ yenemeyen hayvanlar vardır. Örneğin bir aslan tarafından “yırtılan” ve ölümcül bir yara alan bir hayvan, bu yara nedeniyle ölmeden önce *şehita* ile kesilse bile yenemez. Aynı şekilde on iki ay yaşamasına olanak tanımayacak bir hastalığı olan bir hayvan da yenemez ve *şehita* ile öldürülmesinin de bu konuda bir yararı yoktur. Bu tipteki hayvanlara “*terefa*” (yırtılmış) adı verilir. *Masehet Hulin*’de öğrendiğimize göre, bir hayvanı “*terefa*” sınıfına sokan on sekiz yara veya bedensel kusur vardır.

“Davar ŞeLo Ba Laolam”

Yaprak

131

Bu yaprakta *kinyan* kuralları dâhilinde temel bir kavramı öğreniyoruz: “*Davar şe-lo ba la-olam*” (dünyaya gelmemiş şey).

Gelecek yıl yetişecek olan meyveler henüz “dünyaya gelmemiştir”. Burada değildirler. Gelecek yıl içinde doğacak olan hayvan yavruları da aynı şekilde “dünyaya gelmemiş” şeylerdir; henüz doğmamışlardır.

Kutsal *Tannalar* ve *Amoralar*, “dünyaya gelmemiş bir şeyi” satmanın mümkün olup olmadığı konusunu ele almışlardır. Örneğin diyelim ki Reuven, Şimon’a gelecek yıl doğacak olan buzağılarını satmak istiyor. Bir yandan, bu buzağılar doğduklarında elbette Reuven’in malı olacaklardır; öyleyse onları neden satamam? Diğer yandan, henüz dünyada var olmayan bir şeyi satmak nasıl mümkün olabilir?

Alaha, “*davar şe-lo ba la-olam*” sınıfındaki bir şeyi satmanın mümkün olmadığı yönünde tespit edilmiştir (ayrıca bkz. III. Kitap, sayfa 53). Ama aralarında Rabi Meir’in de olduğu bazı *Tannalar*, böyle bir malı satmanın mümkün olduğu görüşündeydiler.

Bu yaprakta, herhangi bir malı henüz dünyaya gelmemiş **bir kişiye** satmanın mümkün olmadığı konusunda Rabi Meir’in de hemfikir olduğunu öğreniyoruz. Nedir kastedilen? Çok basit: Bir malı henüz doğmamış bir bebeğin iyeliğine dâhil etmek mümkün değildir.

Sizi Farklı Kılacağım (devam)

“Ama eğer siz kendinizi sünnet etmeyi kabul ederseniz, o zaman bizim gibi olursunuz ve hep birlikte tek bir halk haline geliriz.”

Karşısındaki Yahudi’nin kendisine net bir cevap vererek fikren galip gelmesi karşısında imparatorun yüzü öfke ve utançtan kıpkırmızı olmuştu. Gazaba gelerek hemen ilan etti: “İmparatorluğa

hakaret eden ve Roma halkına karşı küstahça davranan kişinin hakkı ölümdür!”

İmparatorun kulları hemen yerlerinde dikleşerek onun vereceği kararı yerine getirmeye hazırlandılar. “Bu Yahudi’yi alın ve içinde onlarca yırtıcı hayvanın bulunduğu bir kafese atın!” diye haykırdı imparator kontrolsüz bir hiddetle.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
97’de

Bir Şehiv MeRa'nın Hediyesi

Yaprak
132

Çeşitli vesilelerle, bir mal üzerindeki iyeliğin devri için bir *maase kinyana* (iyeliğe almayı belirten simgesel bir eylem) ihtiyaç olduğunu öğrenmiştik. Ama bu konuda bazı istisnalar vardır ve bu yazımızda bunlardan birini öğreneceğiz.

Hahamlarımız, ölüm döşegindeki bir kişinin, tüm mallarını, *maase kinyan* olmadan da hediye olarak verebilmesini öngörmüşlerdir. Bu durumdaki bir hastaya Aramca “*şehiv mera*” (kötü [=ölümcül] durum nedeniyle yatmakta olan kişi) adı verilir. Hahamlarımızın bu *takanası* “*divre şehiv mera, kihtuvim vehimsurim dami*” (bir *şehiv meranın* sözleri, yazılmış ve teslim edilmiş gibi sayılır) ifadesiyle bilinir. Başka bir deyişle, ölüm döşegindeki bir hasta, mallarını hediye olarak verdiğini söylediği zaman bu sözleri, sanki bir *kinyan* yapılmış, bir satış senedi yazılıp teslim edilmiş gibi kabul edilir.

Bu *takananın* sebebini anlamak zor değildir: Birçok kez, ölmek üzere olan bir kişinin *kinyan* işlemi yapma olanağı yoktur ve eğer hasta, isteğinin yerine getirilmeyeceğinden endişe ederse durumu daha da ağırlaşabilecektir. Hahamlarımız işte bu nedenle ölüm döşegindeki birinin, mallarını hediye etme yönündeki emirlerinin *kinyanla* eşdeğer hükme sahip olmasına karar vermişlerdir.

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Rav Koen Tsedek, yakını Rav Moşe'nin vefatından sonra Sura'daki köklü *yeşivanın* başına *Gaon* olarak atanmıştır.

4603 ile 4613 yılları arasında on buçuk yıllık bir süre boyunca *yeşivanın* başında görev yapmıştır.

O dönemde kendisine paralel olarak Pumbedita'da *roş yeşiva* görevinde Rav Paltoy Gaon ben Abaye bulunuyordu.

Rav Koen Tsedek ile mevkidaşı Rav Paltoy, *Gaonluk* mevkiinin güçlendirilmesi

için faaliyet göstermişler, dünyanın her köşesinden kendilerine sorulan *alaha* sorularına çok sayıda cevap göndermişler ve “*Roş A-Galut*” mevkiinin, kendi yetkisini, *yeşivaların* statüsünü düşürme yönünde kullanmaması için gereken önlemleri almışlardır.

Rav Koen Tsedek'in *alaha* kararları, *Geonim*'e ait kitaplarda, *Sefer Alahot Gedolot*'ta ve *Masehet Pesahim*'e yapılmış *Tosafot* açıklamalarında da yer almaktadır.

**Rav Koen
Tsedek ben
Avomay
Gaon**

Pırlanta, Balık ve Ekdeş

Yaprak
133

Yaprak 126'da öğrendiğimiz üzere, bir baba, ölümünden önce tüm mallarını tamamen yabancı birine armağan edebilir ve bu şekilde oğullarını mirasından mahrum bırakabilir. Bu yapraktaki *mişna*da ise her ne kadar kanunen bu mümkünse de, böyle davranmanın doğru olmadığı, aksine, babanın, mallarını Tora'nın emrettiği şekilde kendi oğullarına miras bırakması gerektiği söylenmektedir. *Mişna* bir ekleme yaparak, Raban Şimon ben Gamliel'in görüşüne göre, eğer oğullar düzgün bir davranış içinde değillerse, o zaman babanın onları mirastan mahrum bırakmaya gayret etmesinin yerinde olacağını belirtmektedir. Bununla bağlantılı olarak *Gemara* şu olayı anlatmaktadır:

Tanna Yose ben Yoezer'in doğru davranmayan bir oğlu vardı. Yose ben Yoezer bunu görünce, kalkıp, sahibi olduğu altın dinarlarla dolu bir kabı, oğlu bunları miras almasın diye Bet-Amikdaş'a vakfetti.

Bir süre sonra oğlu, Kral Yanay'ın sarayında kraliyet süslemelerinin hazırlanması işinde çalışan bir adamın kızıyla evlendi. Aradan bir zaman geçti ve kadın doğum yaptı. Kocasını da – Yose Yoezer'in oğlu – bu mutlu olayı kutlamak için balık almaya karar verdi. Satın aldığı balığı kesip açtığında içinde değerli bir pırlanta buldu. Kadın bunu görünce, "Dikkat et!" dedi. "Bu pırlantayı kralın işlerini yapan kişilere satma, çünkü onlar Tanrı korkusuna sahip insanlar değil ve satış işlemi seni aldatabilirler. Bunun yerine *ekdeşin* (Bet-Amikdaş'ın hazinesinin) sorumlusuna (İbranice: *gizbar*) git ve onlara bu pırlantayı satmayı öner." Yose ben Yoezer'in oğlu oraya gittiğinde *gizbar* ona "Bu pırlantanın değeri 13 kap dolusu altın dinar eder. Ama şu anda *ekdeşin* elinde yalnızca yedi kap dolusu altın dinar var" dedi. Oğlu bunun üzerine "Sorun değil! Bu yedi kabı alacağım ve üstünü de *ekdeşe* vakfediyorum" dedi. Bazılarına göre en nihayet oğlun bu erdemli davranışında, Bet-Amikdaş'a bir kap dolusu altın dinar bağışlamış olan babasının bu hareketinin etkisi olmuştur.

Sizi Farklı Kılacağım (devam)

Hizmetkârlar Rabi Tanhum'u tutup doğru kafese götürdüler. Orada bulunanların hepsi, bir an sonra gözlerinin önünde olup bitecekleri görmek üzere gergin bir bekleyiş içine girmişti...

Ama bu bekleyiş boşunaydı! Yırtıcı hayvanlar sakın bir şekilde Rabi Tanhum'un etrafında dolaşıyordu, ama

hiçbiri ona dokunmuyordu bile! Seyirciler bu garip durumu, gözleri fal taşı gibi açık halde izlemekteydi...

Oradakilerin arasında hem yüreği hem de eylemleri kötü olan kâfir bir adam da vardı. Bu adam Tanrı'nın İsmi'nin böyle büyük bir topluluk içinde bu şekilde kutsal kılınmasını kaldıramıyordu.

Hahamlarımızdan
MAASELERDevamı
99'da

İllel A-Zaken'in Öğrencileri

Yaprak *Gemara* kutsal *Tanna* İllel A-Zaken'in, kutsal Tora'yı derinlemesine öğrenmek için gayret gösteren ve her biri büyük birer *tsadik* olan öğrencilerinden bahsetmektedir.

134

İllel A-Zaken'in seksen öğrencisi vardı ve *Gemara*'nın söylediği üzere, bilgelik ve iyi karakter nitelikleri açısından sahip oldukları yüksek düzeyleri sayesinde, bu öğrenciler arasında daha büyük olanlar, tıpkı Moşe Rabenu gibi üzerlerine *Şehina*'nın (Tanrı'nın Kutsal Mevcudiyeti) yerleşmesine, daha küçük olanlar da tıpkı Kenaanilere karşı savaştığı zaman Yeoşua bin Nun'un yaptığı gibi güneşi yerinde durdurabilmeye uygun kişilerdi.

Öğrencilerin en büyüğü Yonatan ben Uziel, en küçüğü de Raban Yohanan ben Zakay'dı.

Raban Yohanan ben Zakay sabah *bet midraşa* ilk gelir ve akşam *bet midraştan* en son çıkan öğrenci olurdu.

Raban Yohanan ben Zakay hiçbir zaman boş oturmamış, aksine hep kutsal Tora'yı öğrenmiş, öğrenmiş, öğrenmiş, sonra tekrar öğrenmiş ve sonunda Tora'yı bütünüyle bilmeye nail olmuştur! Hatta kutsal Tora'daki, sanki fazla ve gereksiz yazılmış gibi görünen her bir sözcük ve her bir harften neler öğrenildiğini bile bilmekteydi.

Yonatan ben Uziel de son derece kutsal biriydi. O kadar ki, anlatıldığına göre, oturup Tora ile meşgul olduğu sırada öylesine yüksek kutsiyet mertebelerine yükselirdi ki, o sırada uçarak üzerinden geçen kuşlar yanardı!

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Rav Yeuda Gaon'un vefatı üzerine 4677 yılında *Gaon* olarak atanmıştır. Onun döneminde Sura'daki *yeşivada* Rav Yom Tov A-Koen ben Rav Yaakov Gaon ile Rav Saadya Gaon görev yapmıştır.

Oğulları, Rav Nehemya Gaon ile *av bet din* olan Rav Hofni, büyük Tora otoriteleriydi.

Rav Şerira, mektubunda Rav Koen Tsedek'i *Roş A-Galut* David ben Zakay'ın atadığını, buna karşılık *yeşivadaki* hahamların onunla ters düşerek Rav Mevaser'i *Gaon* olarak atadıklarını, ama 4687 yılında yapılan barışla görevin

Rav Mevaser'e verildiğini ve Rav Koen Tsedek ile öğrencilerinin de Rav Mevaser'den Tora öğrendiklerini anlatır. Rav Mevaser'in 4686 yılındaki vefatıyla birlikte, Rav Mevaser'in öğrencileri de dâhil olmak üzere tüm hahamlar Rav Koen Tsedek'in yanında öğrenim görmeye başladılar.

Rav Koen Tsedek, kendisinden bilgi isteyenlere *alaha* alanında çok sayıda cevap göndermiştir ve bu cevaplar, *Gaonların* cevaplarını derleyen kitapların içinde günümüze kadar ulaşmıştır.

**Rav Koen
Tsedek ben
Mar Rav
Yosef Gaon**

Çok Zenginleşen Fakir

Yaprak
135

Bundan doksan beş yıl önce, Yerusalayim’de Ribi Zalman adında, çok fakir olmasıyla bilinen bir Yahudi yaşardı. Günlerden bir gün Ribi Zalman birden bire çok zengin biri haline geldi. Hikâye şöyle gelişti: Pazartesi sabahı kapısını posta memuru çaldı ve eline Slonim’den gelen bir telgraf teslim etti. Ribi Zalman telgrafi açtı ve okumaya başladı: “*Mazal tov!* Artık zengin birisin! Yaakov Zlotki, babanın yaşlı amcası, dün gece vefat etti. Bildiğin gibi çocuğu olmamıştı ve sen onun tek varisisin.”

Bundan bir buçuk saat sonra ikinci bir telgraf geldi: “Özür dilerim! Üzgünüm! Varis sen değilsin!” Yirmi dakika sonra üçüncü bir telgraf geldi: “Tekrar özür dilerim! Varis gerçekten de sensin!” Neler oluyordu?

Sonradan anlaşıldığına göre, *hevra kadişa* (cenaze görevlileri) Yaakov Zlotki’yi gömülmeye hazırladıkları sırada, ayağına bağlı bir senet bulmuşlardı. Bu senette, tüm mal varlığını Slonim şehrinin sakinlerinden birine bıraktığı yazılıydı. Bunun üzerine hemen Ribi Zalman’a ikinci telgrafi göndermişler ve mirasçının o olmadığını bildirmişlerdi. Ne var ki, kasabanın hahamı olanları duyunca bu senedin hükümsüz olduğunu söyledi. Neden? Çünkü bu yaprakta öğrendiğimize göre, böyle bir durumda, müteveffanın, *kinyan* işlemini *şetarla* (senetle) yapmaya niyetlenmiş olduğu varsayılır. Senetle *kinyan* yapıldığı zaman, senedi vermek isteyen, onu, vermek istediği kişiye teslim etmelidir. Ama bu olayda senet, müteveffa hayattayken söz konusu kişinin eline ulaşmış olmadığı için bu senedin hiçbir değeri yoktur.

Kinyan Perot

Yaprak
136

Gemara’da özel bir iyelik türünü öğreniyoruz.

Bildiğimiz gibi, bir tarla sahibi bu tarlayı başka birine satabilir ve tarla artık tamamen alıcının malı haline gelir. Bu yaprakta, “*kinyan perot*” (meyvelerin edinimi) adı verilen kısmi bir *kinyan* türü olduğunu öğreniyoruz. Bununla kastedilen nedir?

Bir kişi bir başkasına, tarlada belirli bir dönem boyunca yetiyecek ürünleri alma hakkını satabilir. Örneğin Reuven, Şimon’a toprağı, tarlada sıradaki altı yıl boyunca yetiyecek olan ürünlerin hepsinin Şimon’a ait olacağı şekilde satabilir. Başka bir deyişle Reuven tarlayı sadece ürünleri için satmaktadır. Satışın ardından Reuven tarlada hâlâ “*kinyan a-guf*” (cismi edinim) sahibidir, çünkü tarlanın kendisi Reuven’e aittir. Buna karşılık Şimon’un tarladaki hakkı “*kinyan perot*” (meyvelerin edinimi) olarak adlandırılır, çünkü tarlanın verdiği meyveler Şimon’a aittir.

Bet-Amikdaş’a *bikurim* getiren herkes Tora’da bulunan bir metni söylemelidir. Bu metne “*Ve şimdi, işte A-Şem, bana vermiş olduğun toprağın meyvesinin ilkinin getirdim*” (Devarim 26:10) pasuğı da dâhildir. Acaba Şimon bu pasuğı söyleyebilir mi?! Reş Lakiş’e göre hayır! Çünkü toprak Şimon’a değil, Reuven’e aittir. Reş Lakiş’in böyle demesinin sebebi, sadece *kinyan perot* hakkına sahip olan bir kişinin esas mülkün sahibi sayılmadığı görüşünde olmasıdır. Ama onunla hemfikir olmayan başka *Amoralar* vardır.

Sizi Farklı Kılacağım (devam)

Bu adam imparatora gelerek “Hayvanlar şu anda aç değil. Kendilerine sunulan bu ziyafeti paramparça etmemelerinin sebebi bu!” dedi.

İmparator bunun gerçekten doğru olup olmadığını görmek istedi. Hayvanların kâfir adamın dediği gibi gerçekten de sadece karınları tok olduğu için mi böyle

davrandıklarını kontrol etmek üzere, kâfir adamın da kafese sokulmasını emretti.

Kötü yürekli adam kafesin içine adımını daha yeni atmıştı ki, yırtıcı hayvanların dişleri arasında paramparça olmuştu bile. Böylece herkes *A-Şem*’in, halkını gerçekten de koruduğuna ilk elden tanık oldu (*Sanedrin* 39a).

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

Matana Al Menat Leahzir**Yaprak**
137

Bir yıl, Sukot bayramının ilk gününde, sinagoga bir misafir geldi ve satın almış olduğu “*arbaat aminim*”in (Sukot bayramında birlikte sallanan dört bitki türü) kaybolduğunu anlattı. Ribi Moşe’den, *mitsvayı* yerine getirebilmek için onun “*arbaat aminim*”ini kendisine hediye olarak vermesini rica etti. *Mitsvayı* yerine getirdikten sonra “*arbaat aminim*”i Ribi Moşe’ye tekrar armağan edeceğini söyledi.

Bu misafir “*arbaat aminim*”i neden hediye olarak istemişti? Çünkü Sukot bayramının ilk günü “*arbaat aminim*” *mitsvasını* yerine getirebilmek için bu bitkilerin kişinin kendisine ait olması gerekir. Eğer “*arbaat aminim*” kendisine ait değilse, *mitsvayı* başkasına ait “*arbaat aminim*”le yerine getiremez. Örneğin arkadaşının *etrogunu* ödünç alan bir kişi, bu *etrogla mitsva* konusundaki yükümlülüğünü yerine getirmiş olmayacaktır.

Ribi Moşe endişelenmişti. Ya bu yabancı misafir “*arbaat aminim*”i kendisinden armağan olarak aldıktan sonra onları geri vermezse?

Ama Ribi Moşe’nin yanında oturan *talmid haham* bir arkadaşı vardı. Onun endişesini gidererek *Gemara*’nın belirttiği bir çözüm önerisinde bulundu: “*Matana al menat leahzir*” (iade etme kaydıyla verilen hediye)! “*Arbaat aminim*”i ona, bunları daha sonra sana geri vermesi şartıyla hediye et. Ve eğer *mitsvayı* yerine getirdikten sonra onları sana iade etmezse, armağanın şartı yerine gelmediği için, “*arbaat aminim*”i senden hediye olarak hiç almamış olacaktır. Böylece kendi yaptığı *mitsva* da geçersiz olacaktır!

Kim Kimdir?**Geonim Dönemi**

Rav Şemuel ben Hofni Gaon’un oğlu ve Sura *yeşivasının* başkanıdır.

Rav Şemuel ben Hofni’nin vefatından sonra *yeşivanın* başında Rav Saadya’nın oğlu Rav Dosa görev yapmış ve onun 4777 yılındaki vefatının ardından Rav Yisrael, *Gaon* olarak atanmıştır.

Onun ağzından çıkmış olan Tora sözleri, *Geonim* ve *Rişonim* dönemlerine mensup otoritelerin eserlerinde aktarılır. Yine, Raşbam da Rabenu Hananel’in Rav Yisrael Gaon’un adıyla aktardığı bir açıklamaya yer verir.

Büyük bir şahsiyet olan babası onun

Tora ve *alaha* alanlarındaki görüşüne büyük önem verirdi ve onu “Yisrael, *yeşivanın* sırrı olan seçkinimiz” diye adlandırırdı.

Kairouan şehrinden Rabi Avraam ben Natan Ata A-Nagid’in isteğiyle ve onun onuruna, *tefila* ve *alahaları* hakkında “*Hovat A-Tefila*” (dua yükümlülüğü) başlıklı özel bir kitap hazırlamıştır.

Rav Yisrael 5 Kislev 4794 yılında vefat etmiş ve ardından yerine, oğlu [ve bazılarına göre kardeşi] Rav Azarya Koen geçmiştir.

**Rav
Yisrael
A-Koen
Gaon**

Borcu Kim Ödeyecek?

Yaprak
138

Borç alan bir kişinin gayrimenkullerinin alacaklıya ipotekli hale geldiğini birkaç kez görmüştük. Alacaklı, gerekirse, alacağını bu topraklardan tahsil edebilir ve belli koşullar altında, eğer borçlu bu toprakları sattıysa bile, alacaklı onları alıcının elinden alma hakkına sahiptir.

Bununla bağlantılı olarak önemli bir *alahayı* bilmek gerekir: “Özgür malların olduğu yerde, ipotekli mallardan tahsilat yapılmaz.” “Özgür mallar”, borçlunun elinde olan, başkasına satmış olmadığı topraklardır. Dolayısıyla alacaklı alacağını bu topraklar yoluyla doğrudan borçludan tahsil edebildiği sürece, başkalarının borçludan satın almış olduğu topraklara el koyma suretiyle tahsil etmesi mümkün değildir.

Peki, ya eğer borçlunun elinde hiç toprak yoksa, ama ipotekli olan toprağı iki farklı kişiye sattıysa? O zaman alacaklı alacağını hangisinden tahsil edecektir?

Cevap şöyledir: Eğer borçlu her iki toprağı da aynı gün içinde satmışsa, her iki alıcından da eşit tahsilat yapılır. Ama eğer iki toprağı farklı günlerde sattıysa, ilk tahsilat son alıcının satın aldığı topraktan yapılır. Ama eğer son alıcının satın aldığı topraklar borcun tümüyle tahsilatı için yeterli değilse, o zaman geri kalan kısım ilk alıcının aldığı topraklardan tahsil edilir.

Büyük Varisler ve Küçük Varisler

Yaprak
139

Bu yapraktaki *mişna* bir mirasın birkaç oğul arasında paylaştırılması sırasında oğulların bazılarının kanun gereği hak ettiklerinden daha azını almalarını önleme amaçlı birkaç *alahayı* öğretmektedir.

Eğer varisler arasında büyük ve küçük oğullar varsa ve henüz mallar paylaştırılmadan önce, varislerin her birinin, giyim masraflarını miras kalan mallardan almasına karar verilmek isteniyorsa, küçük oğullar bunu önleme hakkına sahiptir. Neden? Çünkü küçüklerin giyim masrafları genellikle büyüklerin giyim masraflarına göre daha düşüktür ve büyüklerin bu nedenle mirastan kendi giyimleri için daha fazla para almaları adil değildir.

Mişna’nın vurguladığı bir başka *alaha* da şöyledir: Eğer varisler arasında babaları hâlâ hayattayken evlenmiş olanlar varsa ve babaları onlara düğün masrafları için belli bir tutar para vermişse; ve şimdi diğer oğullar, vakti gelip kendileri de evlenecekleri zaman onların da mirastan buna eşdeğer bir tutara hakları olacağını öne sürüyorlarsa, haklı değillerdir! Baba kendi sağlığında her ne vermişse vermiştir; bu bir tür armağandır. Ama miras başka bir şeydir ve babaları hayattayken bu gibi bir armağanı almamış olanlar kayıptadırlar; bu kayıplarını mirastan karşılayamazlar.

MASEHET BABA BATRA
PEREK 9:
Mİ ŞEMET

Bir Babanın, Kızlarına Olan Yükümlülüğü

Yaprak
140

Masehet Baba Batra'da dokuzuncu perek, ilk mişnasını açan sözcüklerle, “*Mi Şemet*” (ölen biri) başlığını taşımaktadır.

Bu mişnada, anlayabilmek için, daha önce öğrenmiş olduğumuz bir *alahayı* hatırlamamızı gerektiren bir kuralı öğreniyoruz: Bir kişi öldüğü zaman, oğulları ve kızları varsa, mirası yalnızca oğulları arasında paylaştırılır.

Ama bu mişnada, bir baba öldüğü zaman, mirasında bazen kızlarının da hak sahibi olabileceklerini öğreniyoruz. Hangi durumda? Eğer baba öldüğü zaman kızlar küçük yaştaysa, o zaman bu kızlar, büyüyene veya bir kişiyle evlenene – ve dolayısıyla geçimlerini sağlayacak biri olana – kadar gıda ve giyim masraflarının mirastan karşılanması hakkına sahiptirler.

Bu yükümlülük nereden kaynaklanmaktadır?

Hahamlarımızın koydukları bir *takanaya* göre, bir erkek evlendiği zaman, eşi karşısında, ölümünden sonra kızlarının bu hakları alacağına dair taahhüt altına girer.

Bu taahhüt, *Masehet Ketubot* üzerindeki öğrenimimiz sırasında hakkında birçok kez bilgi aldığımız *ketuban*ın (evlilik belgesi) bir parçasıdır.

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Rav Mevaser A-Koen'in babası Rav Kimo, onun babası Rav Ahay, onun babası da Rav Rava'ydı. Hepsi *Gaonluk* yapmış birer Koen'di. Rav Mevaser, Rav Şerira Gaon'un büyükbabası Rabi Şemuel'in oğlu Rav Yeuda'nın vefatı sonrasında, 4677 yılında Pumbedita *yeşivasının* başına *Gaon* olarak geçmiştir.

O dönemde Sura *yeşivasının* başındaki *Gaon*, Rav Yaakov bar Natronay'dı.

Rav Şerira Gaon'un mektubunda

anlattığı üzere, *yeşiva* ikiye bölünüp Rav Koen Tsedek *Gaon* olarak atandığı zaman, daha yüksek düzeyli hahamlar Rav Mevaser'in öğrencileri olarak kalmışlardır. *Gaonlar* Rav Mevaser ile Rav Koen Tsedek *yeşivada* barışı tesis etmişler ve dersler de birlikte gerçekleştirilmiştir.

Rav Mevaser 4686 yılında vefat etmiş ve yerine Rav Yosef'in oğlu Rav Koen Tsedek *Gaon* olarak atanmıştır.

**Rav
Mevaser
Gaon**

Tora Öğreniminin Önemi

Yaprak
141

Önceki yaprakta Hahamlarımızın bir *takanas*ından bahsetmiştik. Bu *takanaya* göre, bir baba öldüğü takdirde, geride bıraktığı küçük kızlarının, oğullara kalan mirasla geçindirilmesi gerekir. Aklımıza bir soru gelebilir: Oğullar kendi geçimlerini nereden sağlayacaklardır? Cevap basittir: Onlar mirasın geri kalanını almaktadırlar. Oradan geçineceklerdir. Ama ya baba, kızların geçimi için gereken para alındıktan sonra oğullara hiçbir şey kalmayacak kadar küçük bir miras bıraktıysa?

Hahamların görüşüne göre, böyle bir durumda oğullara “Hahamların, kızları geçindirme yükümlülüğü konusundaki *takanaları* sizin miras hakkınıza göre önceliklidir. Kendi başınızın çaresine bakın. Ve eğer başka çare yoksa dilencilik yapın” denir.

Ama Admon adında bir *Tannan*ın görüşüne göre bu konuda oğullarla kızlar eşittir.

Admon bu görüşünü hangi gerekçeyle dayandırmaktadır?

Abaye bunu şöyle açıklar: Oğullar Tora öğrenmektedirler ve bu nedenle kızlar karşısında onlara öncelik vermek veya en azından onları kızlarla eşit konumda değerlendirmek gerekir. Ama oğullar tamamen kızların gerisinde bırakılmamalıdır.

Melamed Rabi Şimşon’un Bilmecesi

Yaprak
142

Bu kez de *melamed* Rabi Şimşon’un, sınıfındaki çocuklara sorduğu ilginç bir bilmecayı aktaracağız. Şöyle sormuştu Rabi Şimşon: Bir *behorun*, babasının mirasından iki kat pay almaması hangi durumda olabilir?

Sınıfa bir sessizlik çökünce *melamed* öğrencilere bir öneride bulundu: Teneffüste *Masehet Baba Batra*’da yaprak 142’yi bir gözden geçirin. Sınıftaki öğrencilerden biri de Betsalel’di. Betsalel’in babası ona bir prensibi sürekli olarak sevgiyle tekrarlardı: “Fark yaratan şey yetenekler değil, çalışkanlık ve emektir! Sürekli çalışan kişi başarılı olur!” Diğer öğrenciler bilmecenin cevabını bulma ümidini kesmişlerken, Betsalel biraz gayret sarf etmeye karar verdi. Kütüphaneye gidip *Gemara*’yı aradı, söylenen yeri buldu ve öğrenmeye başladı – ta ki cevabı bulana kadar!

Betsalel sınıfa dönünce parmağını kaldırdı ve cevabını verdi: Babası öldükten sonra doğan bir *behor* çift pay almaz!

Tüm arkadaşları Betsalel’in çalışkanlığını alkışladı ve *melamed* açıkladı: Örneğin, eğer bir kişi karısı hamileyken öldüyse ve öldükten sonra karısı ikiz oğullar doğurduysa, ilk doğan çocuk *behor* olmasına rağmen, mirastan çift pay almaz.

Tsadikler Öldükleri Zaman da Büyüktür

Başını iki devenin çektiği saygın bir kervan Babil’den Erets-Yisrael’e doğru yol alıyordu.

Bu kervan, Babil Hahamlarından ikisini ebedi istirahatleri için Erets-Yisrael’e götürmekte olan Babilli *talmid* hahamlardan oluşmaktaydı.

Raba bar Rav Una ve Rav Amnuna’nın ölümleri, yetiştikleri çok sayıdaki öğrenciyi derin bir yasa boğmuştu ve sadık öğrencileri onları onurlandırarak, Erets-Yisrael’e çıkarmaya ve orada gömmeye karar vermişlerdi.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
105’te

En Büyük Minha-korbanı

Yaprak
143

Bet-Amikdaş'ta farklı *korban*lar gerçekleştirilirdi. Bunlardan biri de “*Korban Minha*”ydı.

Nedir “*Korban Minha*”? Bu *korban* için belli miktarda irmik, zeytinyağı ve tütüde kullanılan *levona* (günlük) adlı bir madde getirilir ve Koen bunlarla, Tora'nın Vayikra peraşasında açıkladığı ayrıntılar doğrultusunda bir *korban* gerçekleştirirdi.

Minha-korbanı için ne kadar irmik getirilirdi? Bir *isaron*. Günümüzün ölçüleriyle *isaron* yaklaşık iki buçuk litreye denk gelmektedir.

Tora'nın belirlediği bu *isaron* miktarı kısıtlayıcı değildir ve isteyen kişi *isaron*dan daha fazla irmik getirebilir. Tora'nın “*isaron*” demesinin amacı, *korban* amacıyla *isaron*dan daha az irmik getirmenin yeterli olmadığını belirtmektir. Ama bu yaprakta belirli bir kısıtlamanın var olduğunu öğreniyoruz. Buna göre, getirilebilecek en büyük *Minha-korbanı* 60 *isaron*dur. Bundan fazlası getirilemez. Neden?

Çünkü *Minha-korbanı* gerçekleştirilmeden önce “*bila*” yapmak, yani irmikle zeytinyağını birbirine bulamak gerekir. Ama bu kadar büyük miktardaki irmiği yağla yeteri kadar iyi bir şekilde karıştırmak mümkün değildir. Bu denli büyük bir *Minha-korbanı*na “*ena reuya levila*” (bulama işlemine uygun değil) adı verilir, çünkü irmiği içindeki zeytinyağıyla iyice karıştırmak olanaksızdır.

Un Değirmeni Satıldı!

Yaprak
144

Kasabanın zengini Ribi Hanoh, un değirmenini Ribi Gerşon'dan satın almayı çok istiyordu. Ribi Gerşon ona satmayı kabul etti, ama o dönemde Ribi Hanoh'un elinde nakit para yoktu; tüm nakit parasını farklı işlere yatırmıştı. Ribi Hanoh Ribi Gerşon'a bir teklifte bulundu: “Ribi Elhanan'a yirmi bin *şekel* borç vermiştim. Alacak senin olsun ve tahsilat zamanı geldiği zaman onu Ribi Elhanan'dan sen tahsil et ve bunun karşılığında yarından itibaren un değirmeninin tapusunu bana ver.” Ribi Gerşon kabul etti. “Haydi o zaman, alacak için *kinyan* yapalım” dedi Ribi Gerşon. Ama Ribi Hanoh'la Ribi Gerşon bir an durup kendi kendilerine sordular: Bir alacak hangi *kinyan* eylemiyle devredilebilir? *Meşiha* (çekme; bkz. IV. Kitap, sayfa 217) işlemi mi yapalım? Alacağı çekmek mümkün değil! *Kinyan hatser* (bkz. sayfa 69) olabilir mi? Ama alacağı nasıl avluya koyabiliriz?

İkisi birbirine baktı ve merak etti. Gerçekten; alacağın devri için hangi *kinyan* yapılabilir?

Şanslarına, o sırada un değirmenine, *matsa* pişirmek için un satın almaya gelen bir *talmid haham* rast geldi. Onlara şöyle dedi: Bir alacağın iyelik değiştirmesinin yollarından biri, Hahamlarımızın tesis ettikleri “*kinyan be-maamad şeloştan*” yöntemidir (bkz. IV. Kitap, sayfa 26). Üç taraf – alıcı, satıcı ve borçlu – bir araya gelir ve alıcı, alacağını satıcıya devrettiğini ilan eder ve bu şekilde *kinyan* işlemi gerçekleştirilmiş olur.

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

A. Pumbedita *Gaonu* Rav Malka ben Mar Rav; Rav Hanina ben Rav Meşarşaya'nın ardından 4531 yılında *yeşivan*ın başına atanmıştır. O dönemde Sura'daki *yeşivan*ın başında Rav Hanina Kaana görev yapmaktaydı.

Onun yerini Rav Rava bar Duray almıştır.

B. Sura *Gaonu* Rav Malka yaklaşık olarak 4650 yılında *roş yeşiva* olarak atanmış ve bundan bir ay sonra vefat edince yerine Rav Ay ben Nahşon geçmiştir.

Rav Şerira Gaon, mektubunda, o dönemde *yeşivan*ın ileri gelenlerinin çoğunun üç aylık bir süre zarfında vefat ettiğini yazar.

Pumbedita
Gaonu Rav
Malka bar
Rav Aha -
Sura Gaonu
Rav Malka

Dünyanın En Zengin İnsanları

Yaprak
145

“*Barayta*”, Aramca bir sözcüktür ve “harici”, “dışta kalmış” anlamına gelir. *Barayta*, *Tannaların*, *Mişna* kitabına dâhil edilmeyen, ama başka kaynaklar çerçevesinde yazıya geçirilmiş veya sözel olarak aktarılarak sadece *Gemara*’da yer verilmiş olan sözleridir. Bu öğretilere “*barayta*”, yani “dışarıda kalmış” isminin verilmesinin sebebi de budur; yani *Mişna*’nın dışında bırakılmış olmalarıdır. Elimizdeki *baraytaların* çoğu *alaha* konularını ele alır veya Tora’nın pasuklarından çeşitli *deraşaların* açıklanmasıyla ilgilenir. Bunların yanında etik ve terbiye alanlarındaki *alahaları* konu eden *baraytalar* da vardır.

Bu yaprakta, farklı *talmid haham* türlerini sayan ilginç bir *baraytay*ı öğreniyoruz. Bu *barayta*, *talmid hahamları* Tora’daki uzmanlıklarına göre sınıflandırmakta ve onları farklı zengin sınıflarına benzetmektedir.

Bazı zenginlerin zenginliği herkesçe görülebilir. Örneğin bir kişinin bağları, bahçeleri ve zeytinlikleri varsa, mülkleri geniş alanları kaplıyorsa, herkes “Şu tarla, şu bağ, filanca zengine ait” diyebilir. Bu tipteki bir zengin, *agada* alanındaki öğretiler üzerinde uzman bir *talmid hahama* benzer. Neden? Çünkü *agada* alanında bir *deraşa* söylemek için çok büyük inceleme ve hazırlıklara gerek yoktur ve böyle bir *talmid hahamın*, kendisinden istenen her zaman ve her yerde hemen hazır bir *deraşası* vardır. Böyle biri her yerde *deraşa* yapabilir ve herkesin açıkça görebileceği bir bilgiğe sahiptir.

Bir de elinde çok parası olan bir zengin türü vardır. Bu tipteki bir zengin elindeki parayla ticaret yapar ve sürekli olarak daha fazlasını ve daha fazlasını kazanır. Böyle bir zengin, Tora sözleri üzerindeki bilgilerini ve anlayışını sürekli olarak arttıran, keskin zekâlı ve araştırmacı bir *talmid hahama* benzer.

Sıradaki yazımızda bu *baraytay*ı öğrenmeye devam edeceğiz.

Dünyanın En Zengin İnsanları - 2

Yaprak
146

Bazı zenginler vardır ki, depolarında büyük miktarda ticari mal bulundurlar. Her yıl malları depolarda saklanır ve zenginlikleri pek de göz önünde değildir. Ama pazarın kurulduğu gün geldiği zaman depolar açılır ve mallar birbiri ardına dışarı çıkarılır. İşte bunun gibi, bazı *talmid hahamlar* vardır ki, büyüklükleri, müthiş bir uzmanlık ve duydukları *alaha* sözleri hakkında üstün bir hafıza ile ifade bulur; ama genellikle bu bilgelikleri dışarıdan pek görülmez. Buna karşılık, belirli bir otoritenin söylemiş olduğu belirli bir Tora öğretisini açıklığa kavuşturmak gerektiğinde bu *talmid hahamlara* başvurulur ve onlar da hemen söylerler.

Bazı kişiler, onlarsız yaşamının mümkün olmadığı bazı malları depolarlar. Tabii ki kastedilen, ekmek üretiminde kullanılan buğday ambarlarıdır. Buna benzer şekilde, *Gemara* alanında uzman olan *talmid hahamlar* olmazsa, Yahudi gibi yaşamak da mümkün olmaz. Çünkü *Gemara*, *alaha* kararlarının verilebilmesi için gereken konuları ele alır ve her zaman, neyin nasıl yapılması gerektiğini belirleyebilmek için bu bilgi *talmid hahamlara* başvurulur.

Tsadikler Öldükleri Zaman da Büyüktür (devam)

İki deve aldılar ve hocalarının naaşlarının bulunduğu döşekleri onların hörgüçlerinin üzerine yerleştirerek Erets-Yisrael’e doğru yola çıktılar. İki deve güven içinde birbirinin yanı sıra yürümekteydi.

Ve işte, kervan, geçmesi gereken dar bir köprüye ulaştı. İki deve köprüden yana geçemiyordu ve herkes, develerden birinin diğerine yol vermesini ve diğeri öne geçince onun ardından ilerlemesini bekliyordu.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
107’de

Kusursuz Hava Tahmini

Yaprak
147

Hahamlarımız, Bet-Amikdaş'ta meydana gelen bazı açık mucizelerden bahsederler. Bunlardan biri de, rüzgârın, Mizbeah'ın üzerinden yükselen duman sütununu hiçbir zaman dağıtmamış olmasıdır. Masehet Yoma'daki Gemara'nın açıklamasına göre burada, rüzgârın duman sütununu hiç yerinden sallamadığı kastediliyor değildir. Rüzgâr duman sütununu yerinden oynatırdı, ama bunu duman sütununun bütünlüğünü bozmadan ve onu dağıtmadan yapardı.

Gemara'nın anlattığına göre Bet-Amikdaş'ın ayakta olduğu dönemlerde herkes Şemini Hag Aatseret bayramının çıkışında bu duman sütununa bakardı, çünkü onun durumuna göre o yıl yağacak yağmur miktarı anlaşılabilirdi. Eğer o sırada rüzgâr güneyden esiyor ve duman sütunu kuzeye doğru yatıyorsa, bu, o yıl bol miktarda yağmur yağacağına işaretti. Eğer aksine, rüzgâr kuzeyden esip, duman sütunu güneye doğru eğiliyorsa, halk o yıl az yağmur yağacağını anlıyordu.

Rüzgâr batıdan eserek duman sütununun doğuya doğru yatmasına sebep olduğu zaman yağmurların ortalama miktarda yağacağı anlaşılırdı. Ama duman sütunu doğu rüzgârının etkisiyle batıya yattığı takdirde o yılın kurak geçeceğini anlarlardı.

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Bene Ukva'lı Rav Menaşe ben Rav Yosef Govaa, 4548 yılında Pumbedita'daki yeşivanın başına Gaon olarak atanmış, bu şekilde Mar Rav Yitshak Gaon'un oğlu Rav Una A-Levi'nin yerini almıştır.

O dönemde Sura'daki yeşivanın başında Gaon Rav Bibi A-Levi ben Rav Rava görev yapmaktaydı ve ikisi birlikte, Diaspora'daki Yisrael halkının o dönemdeki durumunun gerektirdiği önemli takanalara imza atmışlardır. Koydukları takanalar içinde en iyi bilinen ve en merkezi nitelikte olanı, bir kadının, boşandığı zaman, ketubadan (evlilik belgesi) kaynaklanan nafaka hakkını, ayrıldığı kocasının taşınabilir mallarından tahsil edebilmesini sağlamaktaydı.

Talmud'daki alahada belirtilen esas kanuna göre, bir kadının ketubadan kaynaklanan hakkı sadece kocanın topraklarından tahsil edilebilir. Ama Yisrael halkı sürgün boyunca birçok zorlayıcı fermanla bir yerden bir yere savrulduğundan, normalde Yahudilerin, ev ve tarla gibi gayrimenkulleri pek olmuyordu. Bu durum, bir kadının ketubadan kaynaklanan haklarını taşınabilir mallardan da tahsil edebilmesini sağlayan söz konusu takanayı gerekli kılmıştır. Bu takana doğrultusunda, boşanan bir kadın, nafakasını eski kocasına ait altın, gümüş veya başka bir değerli eşyayı alarak da tahsil edebilir.

Rav
Menaşe
Gaon

Ölüm Döşeginden Kalkan Adam

Yaprak 148 Önceki yapraklarda, ölüm döşegindeki bir hastanın verdiği armağanların hükmünden bahsetmiştik. Hahamlarımız ölmeye yakın durumdaki bir hastanın, mallarını *kinyan* işlemi yapmadan bile hediye olarak verebileceği yönünde bir *takana* koymuşlardır. Böyle bir hastaya “*şehiv mera*” (kötü [=ölümcül] durum nedeniyle yatmakta olan kişi) adı verilir, söz konusu *takana* da “*divre şehiv mera, kihtuvim vehimsurim dami*” (bir *şehiv meranın* sözleri, yazılmış ve teslim edilmiş gibi sayılır) sözleriyle ifade edilir. Yani ölüme meyilli bir hasta mallarını hediye olarak vermek istiyorsa, sanki *kinyan* yapmış ve bir senet yazmış gibi kabul edilir.

Peki, ya bir *şehiv mera*, filanca kişiye hediye verdiyse ve sonra durumu düzelip yataktan kalktıysa ne olur? Acaba şimdi “Hediye verdimse, ölmek üzere olduğumu düşündüğüm için verdim. Ama şimdi hâlâ ömrüm olduğu anlaşıldığına göre bu hediye hükümsüzdür” şeklinde bir iddiada bulunabilir mi?

Gemara’da böyle bir iddianın kabul edildiği öğretilmektedir.

Hangi Kinyanla Para Elde Edilemez

Yaprak 149 Bu yaprakta *kinyan* türlerinden biri olan “*kinyan halifin*”den (takas yoluyla yapılan *kinyan*; bkz. IV. Kitap, sayfa 217) bahsedilmektedir.

Bazen iki insan birbirinden mal almak isteyebilir. Örneğin Hayim’in bir ineği vardır ve buna alıcı bulmak için pazara gider. Orada bir hayvan tüccarıyla karşılaşır ve bu tüccar ona “Bana ineğini sat, ben de sana eşeğimi satayım. Takas edelim” der.

Böyle bir durumda, hayvan tüccarının inekle herhangi bir *kinyan* işlemi yapmasına gerek yoktur. Hayim eşeği satın almaktadır ve aralarında inekle eşeği takas ettikleri için, eşek, Hayim’in iyeliğine geçtiği anda, inek de hemen hayvan tüccarının malı haline gelir.

Ancak bir noktayı bilmekte önem vardır. Bazı *Amoralar*, *kinyan halifin* işleminin yalnızca mallarla, örneğin giysiler veya bir eşya ile yapılabileceği, ama yiyecek maddeleriyle yapılamayacağı görüşündedir.

Bu yaprakta öğrendiğimiz bir ayrıntı daha vardır: *Kinyan halifin*, paraları iyeliğe almak için kullanılamaz. Bir kişi, bir başkasına para vermek, onu bu paranın sahibi haline getirmek istiyorsa, bunu başka bir *kinyan* yöntemiyle yapmalıdır. Örneğin: *kinyan agbaa* (kaldırarak yapılan *kinyan*).

Tsadikler Öldükleri Zaman da Büyüktür (devam)

Ama öyle olmadı! Develer oldukları yerde durdular ve yola devam etmeyi reddettiler.

Develeri çeken Arap kervancı bu garip duruma bir anlam verememişti.

Develeri itmeye ve dürtmeye çalıştı, ama nafile. Sabrı taşmak üzereydi. Kervanda naaşlara eşlik eden büyük kalabalığa dönerek, develerin neden yola devam etmediğini anlamaya çalıştı.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
109’da

Reşit A-Gez'den Kim Muafır?

Yaprak
150

Bu yaprakta başka konuların yanında, “reşit a-gez” mitsvası hakkında da bazı noktaları öğreniyoruz. *Reşit a-gez*, “*Matenot Keuna*” (Koenlere verilen armağanlar) olarak bilinen yirmi dört armağandan biridir. Bu mitsvaya göre, koyunlarının yününü kırkan bir Yahudi, bu yünün ilk kısmını Koen’e vermekle yükümlüdür.

Acaba tek bir koyunu kırkan kişi de *reşit a-gez mitsvası*ndan sorumlu mudur?

Gemara’dan, *reşit a-gez mitsvası*ndan yalnızca en azından beş koyun kırkan kişinin sorumlu olduğunu öğreniyoruz. Bazı zamanlarda beş koyun kırkan bir kişi de bu mitsvadan muaf olabilir. Hangi durumda? Kırkabildiği yün miktarı az olduğu zaman. Kırktığı yünün bir kısmını ayırma yükümlülüğü sadece, *Gemara*’da belirtilen belirli bir miktarda yünü kesmeyi başarabildiyse geçerlidir.

Sefer A-Hinuh (mitsva 508) bu mitsva hakkındaki açıklamalarında, Tora’nın Koenlere *teruma* gibi payların da dâhil olduğu yirmi dört armağanın verilmesini onların geçimlerine yardımcı olma amacıyla emrettiğini belirtir. *Reşit a-gez mitsvası* da Koenlerin giyecek giysileri olmasını temin etmeyi amaçlar.

Anne ve İki Oğlu

Yaprak
151

Gemara’da kardeş olan iki *Amora*’dan bahsedilmektedir: Rami bar Hama ve Rav Ukva bar Hama.

Bu *Amoraların* annesi ölmek üzereydi ve tüm mallarını *şehiv mera* (bkz. sayfa 96 ve 107) hediyesi olarak oğullarından birine vermeye karar vermişti. Akşam vakti tüm mallarını *şehiv mera* hediyesi olarak Rami bar Hama’ya verdi, ama ertesi sabah mallarını onun kardeşi Rav Ukva bar Hama’ya verdi.

Annelerinin vefatından sonra Rami bar Hama, malların kimin hakkı olduğu konusunda hüküm vermesi için Rav Şeşet’e gitti ve Rav Şeşet ona “Senin hakkın” diye cevap verdi. Rav Ukva bar Hama ise Rav Nahman’a gitti ve o da “Mallar senindir” diye karar verdi!

Rav Şeşet, Rav Nahman’a giderek verdiği *alaha* kararının gerekçelerini öğrenmek istedi. Rav Şeşet malların Rami bar Hama’ya ait olması gerektiğini öne sürüyordu, çünkü anneleri bu malları ilk olarak ona hediye etmişti ve daha sonra kardeşine hediye etmesinin bir etkisi olmaması gerekiyordu. Ama Rav Nahman ona, *Amora* Şemuel’den öğrendiğine göre, annenin, ilk düşüncesinden vazgeçip malları başka birine vermeye karar verebileceğini ve dolayısıyla malların Rav Ukva’ya ait olduğunu söyledi.

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Loka’lı Rabenu Moşe ben Rabenu Kalonimus Gaon, *Geonim* Dönemi’nin ilk zamanlarında İtalya’da yaşamış ve daha sonra İmparator Karl’ın yönetimi altındaki Aşkenaz (Almanya) topraklarına yerleşmişti.

Tora’nın gizemlerini Rav Şemuel Nasi’nin oğlu olup “Avoy Aaron” diye adlandırılan Rav Aaron’dan almıştır.

Oğulları Rabi Kalonimus ve Rabi Yekutiel’dir.

Rav Moşe, Aşkenaz’a, İmparator Karl’ın daveti üzerine 4677 yılında Loka adlı bölgeden gelmiştir. Magentsa şehri

civarına yerleşmiş ve oradaki Yahudilere liderlik ederek çeşitli *takanalar* koymuş ve *alaha* kararları vermiştir. Cemaatinin mensupları onu çok takdir ederler ve ondan “Hiçbir şeyin kendisinden gizli kalmadığı, neslin büyüğü” diye bahsederlerdi.

Dua düzenleri belirlemiş ve *piyut* adı verilen manzumeler hazırlamıştır. Kendisinin yazdığı ünlü bir *piyut*, Pesah’ın yedinci gününde bazı Aşkenaz cemaatlerinde okunan “*Emat Noraoteha*” başlığını taşır. Rav Moşe’yi anan çok sayıda kitapta kendisinden “*Emat Noraoteha piyutunun* yazarı Rav Moşe” diye bahsedilir.

**Loka’lı
Rabenu
Moşe**

Rabi Elazar ben Pedat

Yaprak
152

Yisrael Hahamları içinde adı “Elazar” olan birkaç Haham olmuştur. Bunlar arasında Rabi Elazar ben Rabi Şimon ve Rabi Elazar ben Şamua gibi *Tannalar* da vardır. Bu yazımızda, bir *Amora* olan Rabi Elazar ben Pedat’ın hayatı hakkında bazı bilgiler alacağız.

Talmud Yerusalmi, Talmud Bavli ve *Midraş* kaynaklarında, başka bir ilave yapılmadan sadece “Rabi Elazar” dendiğinde, Rabi Elazar ben Pedat kastedilir (Raşi’nin *Yevamot* 72 açıklaması). Babası Rabi Pedat’ın, Rabi Yeuda A-Nasi’nin arkadaşı olduğu bilinmektedir.

Rabi Elazar Babil’de doğmuş ve orada eğitim görmüştür. Tora’yı neslin Babil’deki en büyük Hahamları olan Rav ve Şemuel’den öğrenme ayrıcalığına sahip olmuştur. Yirmi beş yaşındayken Erets-Yisrael’e çıkmış, orada evlenip evini kurmuştur. Erets-Yisrael’e geldiğinde başlarda, Galil bölgesindeki Tsipori şehrinde yer alan *yeşivada* öğrenim görmüştür. Hahamlarımız onun Tora’ya olan sevgisini ve onun üzerindeki gayretli çalışkanlığını tarif ederlerken, Rabi Elazar’ın öğrenime çok derinlemesine daldığını, öyle ki, bir yerde Tora ile meşgul olurken, ceketinin başka bir yerde kaldığını fark bile etmediğini söylerler. Gerçekten de Tora öğrenimi onu korumuş ve kimsenin onun ceketini almaya cüret etmemesini sağlamıştır; çünkü insanlar bu ceket kontrol ettiklerinde, üzerinde cekete bekçilik eden tehlikeli bir yılan olduğunu görmüşlerdir.

Otsaa Melahası

Yaprak
153

Şabat günü yapılması yasaklanmış olan otuz dokuz *melahadan* biri, “*otsaa*” (dışarı çıkarma) *melahası*dır. Şabat günü *Reşut A-Yahid*’den (özele / bireye ait nüfuz alanı), *Reşut A-Rabim*’e (genele / kamuya ait nüfuz alanı) bir şey çıkarmak veya tam aksine *Reşut A-Rabim*’den *Reşut A-Yahid*’e bir şey sokmak yasaktır.

Reşut A-Rabim, genel halk kalabalığının serbestçe dolaştığı büyük bir alandır. Bir sokağın *Reşut A-Rabim* olarak tanımlanabilmesi için gereken şartlardan biri, en az on altı *ama* (yaklaşık sekiz metre) genişliğe sahip olmasıdır.

Reşut A-Yahid, en az on *tefah* (yaklaşık bir metre) yüksekliğe sahip dört *mehitsayla* (duvar veya paravan) çevrili bir alandır (örneğin bir ev ve bahçe gibi).

Şabat günü *otsaa* yasağına göre, herhangi bir cismi *Reşut A-Rabim* ile *Reşut A-Yahid*’den herhangi birinden diğerine geçirmek, aktarmak yasaktır.

Gelin *otsaa melahasının* bir şeklini daha öğrenelim: Şabat günü bir cismi *Reşut A-Yahid*’den *Reşut A-Rabim*’e aktarmanın veya aksini yapmanın yasak olması gibi, herhangi bir cismi *Reşut A-Rabim* içinde dört *ama* (yaklaşık iki metre) mesafeye taşımak da yasaktır. Örneğin Şabat günü bir şeyi almak, onunla dört *ama* yürüyüp bırakmak yasaktır.

Tsadikler Öldükleri Zaman da Büyüktür (devam)

“İki büyük hahama eşlik ediyoruz biz” diye anlattılar öğrenciler Arap kervancıya. “Bu hahamlar hayattayken de birbirlerini fazlasıyla onurlandırıyorlardı ve şimdi hiçbirini arkadaşının önüne geçmek istemiyor!”

Bu anlatılanlara aldırmayan Arap kendi inisiyatifiyle, Raba bar Rav Una’yı taşıyan

devenin ipini eline aldı ve onu kervanın en önüne doğru çekti.

İşte o zaman korkunç bir şey oldu! Bu hareketiyle Rav Amnuna’ya saygısızlık eden kervancının dişleri teker teker döküldü (*Moed Katan* 25a).

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

Kiyum Şetarot

Yaprak
154

Bir düşünün; Hayim elinde bir senetle *bet dine* geliyor. Senette “Dov, Hayim’e beş yüz *şekel* borçludur” yazıyor ve iki şahidin imzası da var. Hayim *bet dine* dönerek “İşte, elimde Dov’un bana 500 *şekel* borçlu olduğuna dair, şahitlerin imzasını da taşıyan bir senet var. Lütfen onu bana bu borcunu ödemekle yükümlü kılın.”

Buna karşılık Dov, “Benden ne istiyorsun? Ben senden tek *şekel* borç almadım! Anlaşılan şahitlerin imzası sahte!” diyor.

Böyle bir durumda *bet dinin* yapılması gereken, şahitlerin imzalarının gerçekten de sahte olup olmadığını açıklığa kavuşturmadır. Bu sürece “*kiyum şetarot*” (senetlerin geçerliliğini tasdik etmek) adı verilir; yani senedin doğru ve gerçek olduğunu teyit etmek.

Kiyum şetarot nasıl yapılır? Bu yazımızda iki olasılığı öğreneceğiz:

a. Senette imzaları bulunan şahitler çağrılır ve bunların gerçekten de onların imzası olup olmadığı sorulur. Eğer olumlu cevap verirlerse senet teyit edilmiş olur ve ona dayanarak para tahsilatı yapılabilir.

b. Şahitlerin imzalarını tanıyan başka iki kişi gelir ve “Bu imzaları tanıyoruz; bunlar gerçekten de şahitlere ait” diye tanıklık eder.

Kim İş Anlaşması Yapabilir?

Yaprak
155

Bir kişi kaç yaşından itibaren alım-satım işlemleri gerçekleştirebilir?

Tora kanununa göre *bar mitsva* yaşından itibaren. Ama Hahamlarımız daha küçük yaştakilerin de taşınabilir mallar alıp satabilmelerine hükmetmişlerdir. Yine de bunun için çocukların bu konuda yeterli akla sahip olmaları şartı vardır. Hahamlarımız bu *takanayı* neden koymuşlardır? Eğer geçimi için nakit paraya ihtiyaç duyan yetim bir çocuk olursa, elindeki çeşitli malları satıp para elde edebilmesi için. Tabii ki küçük yaştaki herkes *kinyan* yapamaz; bunun için *kinyan* konusunun ne olduğunu ve neleri gerektirdiğini anlayacak yaşa, yani altı veya yedi yaşına gelmiş bir çocuk olması gerekir.

Buna karşılık toprak alım satımı söz konusu olduğunda Hahamlarımız aksi yönde bir *takana* öngörmüşlerdir. Buna göre bir kişi, ticaret konularında uzmanlaşmış ve deneyim kazanmış olmadığı sürece, yirmi yaşından önce (ve bazılarına göre on sekiz yaşından önce) toprak satamaz. (*Rişonim* Dönemi otoritelerinden bazılarına

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Roma şehrinden Rav Yehiel Gaon ben Rav Avraam ben Rav Yoav, yaklaşık 4800’lü yıllarda İtalya’da yaşamıştır. Bu açıdan, en son *Gaon* olarak kabul edilen Babilli Rav Ay Gaon ve Erets-Yisrael’den Rav Şelomo bar Yeuda’yla çağdaştır.

Oğulları büyük Tora otoriteleriydi: Rabenu Daniyel, Rabenu Avraam ve “*E-Aruh*” kitabının yazarı Rabenu Natan – hepsi Roma şehrinin hahamlarıydı. Aynı şekilde onların evlatları ve torunları da Tora’da yükselmiş insanlardı ve toplu olarak “*Bet Rabi Yehiel*” (Rabi Yehiel’in Evi/Ailesi) diye adlandırılırlar.

Talmud Bavli üzerine bir açıklama yazmıştır ve gerek oğlunun kitabı *E-Aruh*’ta gerekse de Talmud’u açıklayan başka otoritelerin yazılarında Rabenu Yehiel’in bazı açıklamalarına yer verilmiştir.

Rabenu Yehiel ayrıca *piyutim* adı verilen manzumeler de yazmıştır. Bunların arasında Megilat Ester hakkında yazdığı ve altı tane *alef-bet* akrostişi içeren *piyut* ünlüdür. Rabenu Yehiel ayrıca güneş tutulması sırasında söylenmek üzere bir “*seliha*” duası da oluşturmuştur.

Romalı
Rabi Yehiel
Gaon

sadece miras alınmış bir topraktan bahsedilmektedir.) Bu *takanan*ın sebebi de şöyledir: Genellikle, yirmi yaşına kadar insan bu gibi alım satım anlaşmalarının gerektirdiği uzmanlık ve deneyime sahip değildir. Bu durumda, kendisine yapılan fiyat tekliflerinin cazibesine kapılarak, babasından kalan tüm mülkleri – hatta anlaşma aslında kendisi için kârlı değilse dahi – satma hatasına düşmesi işten bile değildir.

Sıradaki yazımızda, *Gemara*’nın bu yaprakta öğrendiğimiz bu en son *alahayla* bağlantılı olarak aktardığı ilginç bir olaydan bahsedeceğiz.

Strateji

Yaprak
156

Bir adam yirmi yaşından gençken toprak satmıştı. Daha sonra yakınları onun aklını çelerek Rava’nın huzuruna gelmesini ve “Satış geçerli değil. Çünkü (önceki yaprakta öğrendiğimiz gibi) Hahamlarımız yirmi yaşına kadar toprak satmanın mümkün olmadığına hükmetmişlerdi” diye iddiada bulunmasını salık verdiler. Genç adam bunu yapınca toprağı satın alanlar “Ama bu genç artık yeteri kadar akıllı başında biri ve satışın geçerli olmaması için hiçbir sebep yok” dediler. Genç, Rava’yı yeterince akıllı olmadığına ikna etmek için, onun karşısında hurmalar yiyip çekirdeklerini yere attı...

Rava “Bu gencin akıllı başında değil! Satış iptal!” diye karar verdi.

Mahkeme kararını yazması için bir *sofer* (yazıcı) getirdiler ve *sofer* bu hizmetinin karşılığında bir *zuz* ücret istedi. Bu noktada alıcılar, Rava’ya gencin hiç de aptal olmadığını ve para işlerinden gayet iyi anladığını göstermek istediler. Gence “Rava’ya *sofer*in çok yüksek bir ücret talep ettiğini söyle!” dediler. “Bu *sofer*, uzun bir kitap olan Megilat Ester’i yazmak için de bir *zuz* ücret istiyor, bu kısa mahkeme kararını yazmak için de bir *zuz* talep ediyor! Böyle şey olur mu?”

Genç bu işten kazançlı çıkacağını düşündü ve konuyu Rava’ya açtı. Rava bunu duyunca “Şimdi ticaretten gayet iyi anladığın anlaşılıyor! Satış işlemi geçerli!” dedi.

Borç ve Deprem

Yaprak
157

Bu yapraktaki *mişna* trajik bir olayı ele almaktadır. Bir ev yıkılmış ve o sırada orada bulunan bir baba ve oğlu ölmüştür. Sorun şudur ki, hangisinin daha önce öldüğü bilinmemektedir. Bu neyi fark ettirir?

Şöyle açıklayalım: Eğer oğulun birisine para borcu var idiyse, o zaman oğul öldüğü zaman alacaklısı bu borcu, oğulun ardında bıraktığı varislerden tahsil etme hakkına sahiptir. Bizim örneğimizde, bu oğulun hayatı boyunca kendisine ait malı olmamıştı, ama belki de ölümünden bir an önce bazı malları miras almıştı?... Bu nasıl olabilir? Tabii ki, eğer bina yıkıldığı zaman ilk önce baba ve daha sonra oğul ölmüşse, babası öldüğü anda oğlu onun mirasını almış olur. Doğru; oğul da babasının hemen ardından ölmüştür, ama artık alacaklının, alacağını oğulun mirasından tahsil etme hakkı doğmuştur. Buna karşılık, eğer oğul babadan **önce** öldüyse, onun mirasını almış değildir ve alacaklısının, alacağını tahsil edebileceği hiçbir yer yoktur.

Altından Daha Değerli

“Her kim büyük bir zenginliğe nail olmak istiyorsa ve her kim Gelecek Dünya’da uzun ömre sahip olmak istiyorsa, gelsin ve bizimle birlikte Tora’yla meşgul olsun!”

Babil’den Erets-Yisrael’e geldiğinde RabiAba’nın yaptığı duyuru bu şekildeydi.

Rabi Aba’nın Kutsal Topraklar’da Tora’yı yayma isteği çok güçlüydü.

Rabi Aba’yı mutlu edecek şekilde, gerçekten de etrafında çok sayıda Yahudi toplandı. Hepsinin tek bir arzusu vardı: Tora’nın sözlerini Rabi Aba’nın ağzından öğrenmek ve anlamak.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
113’te

Rabi Elazar ben Pedat – Devam

Yaprak
158

152. yaprakta Rabi Elazar'ın Erets-Yisrael'e çıktığını ve Tsipori'de Tora öğrendiğini, ardından başka bir *yeşivada* öğrenim gördükten sonra o günlerde Erets-Yisrael'de neslin büyüğü olarak kabul edilen Rabi Yohanan'ın yanında Tora öğrenmek üzere Teverya'ya geçtiğini görmüştük.

Rabi Elazar son derece fakirdi; o kadar ki, bir keresinde

sağlığını koruyabilmek için yemek yemek zorunda olduğunda evinde azıcık sarımsaktan başka hiçbir şey bulamamıştı. Bu kadar fakir olmasına rağmen, Rabi Elazar büyük gayret göstermiş ve Tora öğrenimini kesintisiz sürdürmüştür.

Rabi Elazar *tsedaka* ve *gemilut hasadim* (iyilik eylemleri) ile de meşgul olurdu. Bir keresinde Rabi Elazar, kendisi gibi fakir olan *Amora* Rabi Şimon bar Vava'nın, arkasında yürümekte olduğunu fark etti. Rabi Elazar cebinden bir dinar düşürdü ve yoluna devam etti. Rabi Şimon bu dinarı alıp onu iade etmek için Rabi Elazar'a seslendi, ama Rabi Elazar ona "Ben bu dinardan çoktan ümidimi kesmişim. Ve bir kişi, sahibinin ümit kestiği kayıp bir mal bulduğu zaman bu mal onun olur. Onu sen aldığına göre dinar da senindir" dedi. Rabi Elazar, Rabi Şimon'un bu dinarı mahcubiyet hissetmeksizin alabilmesi için böyle davranmıştı (Talmud Yerusalmi, *Baba Metsia* 2:3).

Gemara'da (*Nida* 20b), Rabi Elazar'ın "*Mara De Ara De Yisrael*" (Erets-Yisrael'in en büyük otoritesi) diye adlandırıldığı anlatılmaktadır. Kendisi büyük uzmanlığı ve bilgeliği nedeniyle Erets-Yisrael'de *alaha* kararları verme konusundaki en yüksek merci olarak kabul ediliyordu.

Senette İmzası Olan Hırsız

Yaprak
159

Melamed Rabi Şimşon'la öğrencileri, Tora'ya göre bir hırsızın mahkemede tanıklık etme açısından geçersiz olduğunu öğrenmişlerdi. Başka bir deyişle, para çalan bir kişi, o andan itibaren tanıklık yapma yetkisini kaybetmiş olur. Eğer *bet dine* gelip "Şöyle şöyle gördüm" diye anlatırsa, ona "Sen bir hırsızısın. *Teşuva* yapana kadar seni tanık olarak kabul edemeyiz" denir. Hatta hakkında tanıklık etmek istediği olayın, kendisi hırsızlık yapmadan önce veya yaptıktan sonra meydana gelmiş olması bir şeyi değiştirmez. Eğer tanıklık etmek istediği sırada bir hırsız olarak tanınıyorsa, tanıklığı kabul edilmez.

Rabi Şimşon öğrencilerine şöyle dedi: "Yine de, bir hırsızın tanıklık ifadesinin kabul edilebildiği bir durum vardır. Bu olasılık *Masehet Baba Batra*'nın 159. yaprağında yer alıyor. Nedir?"

Gemara'da öğrendiğimize göre, eğer bir kişi bir senet imzalamışsa ve daha sonra hırsızlık yapmışsa, senette yazılı olan konuyu kanıtlama amacıyla bu senedi kullanmak mümkündür. Bu kişi her ne kadar şu anda tanıklık açısından geçersizse de, bu duruma düşmeden önce imzalamış olduğu bir senet geçerliliğini yitirmez.

MASEHET BABA BATRA
PEREK 10:
GET PAŞUT

Nihse Melog

Yaprak
160

Bu yazımızda “*nihs melog*” kavramını öğreneceğiz. Öncelikle bunun neyi ifade ettiğini belirtelim, sonra da “*nihs melog*” sözcüklerinin anlamını açıklayalım.

Nihse melog, evli bir kadına ait mallardır. Örneğin evli bir kadın, babasından miras olarak bir toprak aldıysa bu toprak kendisine aittir. Ama Hahamlarımız, bu kadın evli olduğu sürece kocasının da bu toprakta hakları olmasına hükmetmişlerdir. Örneğin kocası bu toprağı kiraya verip kira ücretini alabilir veya toprağı işleyip üzerinde çeşitli ürünler yetiştirebilir. Koca ölürse veya boşanırlarsa kadın yine toprağın münhasır sahibi olur.

Şimdi “*nihs melog*” teriminin anlamını açıklayalım.

“*Melog*” sözcüğü “koparmak” anlamına gelen Aramca bir terimdir. Örneğin bir hayvanın başındaki kılların çekilip koparılmasına “*meligat a-roş*” denir (“*E-Aruh*” kitabında “*meleg*” konu başlığı). “*Nihse*” sözcüğü de “mallar” demektir. Böylece “*nihs melog*” ifadesi, kadına ait olan, ama getirileri kadından “kopartılan”, “alınan” ve kocasına ait olan malları belirtir.

Bir koca eşini geçindirmekle yükümlü olduğu için, Hahamlarımız, karısına ait bu malların getirilerinin de kocaya ait olmasına karar vermişlerdir. Ama başka yerlerde gördüğümüz üzere, evli bir kadın “kocam bana ait malların getirisini almasın ve beni geçindirmesin” deme hakkına sahiptir (ör. bkz. III. Kitap, sayfa 159).

Get Paşut

Yaprak
161

Önceki yaprakta onuncu *perek* başlamıştır. Bu *perek* “*Get Paşut*” başlığını taşır. “*Get paşut*” ifadesi “basit bir senet/belge” anlamına gelir. Günümüzde alışkın olduğumuz lisanda, “*ge*” sözcüğü özellikle boşanma amacıyla kullanılan bir belgeyi belirtse de, *Tosafot*’un açıkladığı üzere, Hahamlarımızın lisanında bunun dışındaki başka senetler – örneğin borç senetleri – de “*ge*” olarak adlandırılır. Bu *perek*, senet konusundaki *alahalar* birçok kez değişmektedir.

“**Basit** senet” nedir? Basit olmayan senetler de mi vardır?

Evet! Yazıldığı sırada katlanan ve dikilen bir senet türü vardır (bkz. IV. Kitap, sayfa 71). Buna rağmen “*basit*” bir senet, yani normal bir senet söz konusu olduğunda, senet yazılır ve şahitler de her zaman olduğu gibi kâğıdın tek bir yüzüne imza atarlar.

Altından Daha Değerli (devam)

Rabi Aba’nın çağrısına cevap verenler arasında Yose de vardı; ama onun niyeti farklıydı. Bu Yose, Tora öğrenmeye gelmişti, çünkü zenginliğe nail olmak istiyordu. Yose, geliş amacını Rabi Aba’ya anlattı ve Rabi Aba, Tora’nın sözlerinin Yose’nin kalbine, Tora’yı Tora öğrenme idealiyle öğrenmese de nüfuz edeceği

ve zaman içinde Tora öğrenme idealiyle öğrenmeye başlayacağı umuduyla ona bir vaatte bulundu: Eğer Tora ile meşgul olursa, dileği gerçekleşecekti. Rabi Aba diğer öğrencilerden, bu yeni öğrenciye “Zenginlik ve şeref sahibi Yose” diye hitap etmelerini rica etti.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
115’te

Bu yaprakta *Gemara*, bazı *Amoralar*ın, kendilerinden bir senedi şahit olarak imzalamaları istendiğinde, isimlerini yazmak yerine özel bir işaret kullanmayı tercih ettiklerini anlatmaktadır. Örneğin Rav, balık resmiyle imza atardı. Rav Hanina bir hurma ağacı çizdi. Raba bar Rav Una da, bir gemi direği çizdi. Bu Hahamlar kendi isimlerini yazmamalarına rağmen, yaptıkları çizimler imza yerine geçmekteydi, çünkü herkes bu şekillerin onların imzası olduğunu bilirdi.

Senetlerde Yalanı Önleme Amaçlı *Takana*

Yaprak
162

Tahrif edilmesi veya üzerine yeni ayrıntılar eklenmesi mümkün olan bir senet “*pasul*”, yani geçersizdir. Örneğin bir senedin üst kısmına bir toprak satışına dair ayrıntılar yazılmışsa ve şahitler de bu senedin dibini imzalamışlarsa, yani ayrıntıların bulunduğu kısım imzalar arasında belli bir boşluk varsa, bu senet *pasuldur*!

Neden? Çünkü senedi elinde tutan alıcı bu boş yerlere canının çektiği her türlü eklemeyi yapabilecektir. Örneğin buraya, satıştan üç yıl sonra satıcının ödemenin yarısını alıcıya geri ödemesi gerektiğini veya bunun gibi başka birçok şey yazabilir ve sonunda *bet din* de ona inanmak mecburiyetinde kalacaktır, zira en altta şahitlerin imzaları vardır.

Böyle bir duruma mahal vermemek için Hahamlarımız bir *takana* (Hahamlarca öngörülen bir kanun) koymuşlardır: Eğer senette söylenenlerle şahitlerin imzaları arasında en az iki satırlık bir boşluk varsa, senet *pasuldur*. Ama tek bir satırlık boşluk bırakılabilir, çünkü şahitlerin, imzalarını senet metninin en son satırına çok fazla yakın atmaları zor olabilir.

Mutlaka soracaksınız: Bu durumda düzenbaz bir alıcı, şahitlerin imzasına yakın olan o tek boş satıra istediği her şeyi yazabilecektir! Cevap şöyledir: Hahamlarımız, koydukları *takanaya*, en son satıra itibar edilmeyeceği ayrıntısını da eklemişlerdir.

Rabi Elazar ben Pedat – Devam

Yaprak
163

Talmud Bavli’nin birçok yerinde Erets-Yisrael’den gönderilmiş öğretiler ve *alahalar* aktarılır. Babil’deki *talmid hahamlar* bu öğretileri öğrendikleri zaman konuyu “*salehu mitam*”, yani “oradan [=Erets-Yisrael’den] gönderdiler” sözleriyle açarlardı. *Masehet Sanedrin*’de bu öğretilerin hepsinin kaynağının Rabi Elazar olduğu söylenmektedir. Söz konusu öğretilerin birinde Rabi Elazar, Tora’yı bir grup halinde öğrenmenin iyi olduğunu, çünkü aynı konuyu çok sayıda kişi öğrendiği zaman ayrıntıların daha etkili bir şekilde açıklığa kavuşturulacağını söyler.

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

a. Near Pakod’lu Rav Yaakov A-Koen, Naraş’lı Rav İlay’ın vefatının ardından 4475 yılında Sura *Gaonu* olarak atanmıştır. *Yeşivan*ın başında on sekiz yıl boyunca *Gaonluk* görevini yürütmüş ve 4493 yılında vefat etmiştir.

O dönemde Pumbedita’daki diğer *yeşivan*ın başında Meşan’lı Rav Hiya ile Mar Rav Rava görev yapmıştır.

b. 4559 yılında, Rav İlay ben Rav Mari’nin vefatı üzerine Sura *Gaonu*

olarak atanan Rabenu Yaakov A-Koen, 4574 yılına kadar on beş yıl boyunca bu görevi sürdürmüştür.

Oğlu, Rav Moşe Meşarşiya Gaon’dur. Rabenu Yaakov, Tora’yı “*Alahot Gedolot*” kitabının yazarı Rav Yeuday Gaon’dan öğrenmiş ve özellikle, akciğerin kontrolüne bağlı *kaşerut* kuralları konusunda kendi adıyla aktarılan bir *alaha* cevabıyla tanınmıştır.

**Sura Gaonu,
Near
Pakod’lu
Rav Yaakov
A-Koen ve
Sura Gaonu
Rav Yaakov
A-Koen
ben Rav
Mordehay**

Rabi Elazar, “*parnas*” (geçindirmekle görevli kişi) görevini üstlenmiştir. Fakirleri *tsedaka* fonlarıyla geçindirme görevi ona verilmişti. Talmud Yerusalmi’de anlatıldığına göre, bir keresinde Rabi Elazar, bazı fakir insanların, onun hazırlamış olduğu bir öğünde yiyip içtikten sonra onun arkasından olumsuz ve ağır sözler sarf ettiklerini duymuştu. Ama Rabi Elazar üzölmek yerine sevinmişti! Ve şöyle demişti: “İşte şimdi, yaptıklarım için iyi bir ödöl alacağımı biliyorum. Çünkü insanların elinden herhangi bir karşılık görmedim, tek gördüğüm, küfür ve beddua oldu!” *Gemara* bunu bir prensibi öğretmek için aktarmaktadır: Eğer insan iyi bir eylemde bulunur ve bunun karşılığında insanlardan küfür ve beddualar alırsa, asla umutsuzluğa kapılmamalıdır. Aksine! Bu şekilde çok daha büyük bir ödüle hak kazanacağı kesindir (*Pene Moşe*).

Rabi Yohanan vefat ettiği zaman, Teverya’daki *yeşivada* onun yerine Rabi Elazar’ın tayin edilmesi kararlaştırılmıştı; ama Rabi Elazar bu görevi sadece kısa bir süre için yerine getirebilmiş, zira kendisi de Rabi Yohanan’dan birkaç ay sonra vefat etmiştir.

Laşon Ara

Yaprak
164

Mişna’nın derleyicisi Rabi Yeuda A-Nasi’nin *talmid haham* olan birkaç oğlu vardı. Bu yaprakta *Gemara*, oğlu Rabi Şimon’la birlikte yaşanan birkaç olayı aktarmaktadır.

Bir gün Rabi’nin önüne, uygunsuz şekilde yazılmış olduğunu düşündüğü bir senet getirildi. Rabi, bir sebeple, bu senedi oğlu Rabi Şimon’un yazdığını düşündü ve ona öfkeli bir ifadeyle baktı. Rabi Şimon ona “Senedi ben değil, Rabi Yeuda Hayeta diye anılan bir adam yazdı!” dedi. Rabi cevap vererek ona “*Laşon aradan* (olumsuz konuşmalardan) uzak durmaya dikkat et!” dedi. Rabi’nin sözleri şu anlama geliyordu: “Senedi senin yazmadığını söylemen gerekiyordu. Ama bu yanlış senedi kimin yazdığını bana söylemene ne gerek vardı?”

Bir keresinde Rabi Şimon, Rabi’nin önünde oturmuş *Teilim* kitabını öğrenmekteydi. Rabi kitaba baktı ve “Yazı ne kadar da düzgün!” diyerek kitabı övdü. Rabi Şimon ona “Onu ben değil, Rabi Yeuda Hayeta yazdı” dedi. Ve ne kadar şaşırtıcı da olsa Rabi ona cevap vererek “*Laşon aradan* uzak durmaya dikkat et!” dedi. Neden? Çünkü bu şekilde konuşan bir kişi, laf arasında *laşon ara* konuşma hatasına da düşebilir. Zira bazen insanlar belirli bir kişiyi çok övdükleri zaman, ardından “Ama filanca şeyde o kadar da iyi değil, o alanda doğru davranmıyor...” deme eğilimi gösterirler. Bu nedenle bir kişi övüldüğü zaman bu itidalli bir şekilde yapılır, ama övgü sözleri abartılmaz. Bununla birlikte bir kişiyi, onu seven başkalarının önünde fazlasıyla övmekte sakınca yoktur (Rambam ve *Şaare Teşuva*).

Altından Daha Değerli (devam)

Aradan günler geçti. Yose büyük bir gayretle öğrenmekteydi, ama hâlâ kendisine verilen vaadin gerçekleşmesini ve cebine bol miktarda para akmasını bekliyordu. Bir gün Rabi Aba’ya gelerek, henüz zenginliğe nail olamadığından yakındı. Rabi Aba onun sözlerini dinledi ve Tora’yı onu öğrenme idealiyle

öğrenme ayrıcalığını yaşayamayan, onu sadece zengin olma niyetiyle öğrenen bu gayretli genç için içi cız etti.

Rabi Aba konuyu aklında biraz tarttı ve birden bire zihninde bir ses duydu: “Rabi Aba, bu öğrenciyi cezalandırma, çünkü ileride büyük bir adam olacak!”

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
117’de

Avak Laşon Ara

Yaprak
165

Gemara'da, insanların genellikle kurtulmakta güçlük çektikleri bir yasak olduğundan bahsedilmektedir: *avak laşon ara*" (*laşon* aranın tozu). Öncelikle *avak laşon* aranın ne olduğunu öğrenelim, ardından da insanların bu hataya neden bu kadar çok düştüklerini anlamaya çalışalım.

Avak laşon ara, kötü niyetle dile getirilmeyen, ama söylenen sözlerden, filanca kişinin olumsuz bir karakter niteliğine sahip olduğu sonucunun çıkarılabileceği bir ifadedir.

Raşbam buna bir örnek getirir: Bir adam "Bakın, filancanın evinde gün boyu bacadan duman çıkıyor" dediği zaman, bunlar *laşon ara* sınıfında değildir. Ama bu sözleri dinleyen kişi, o filanca kişinin evinde gün boyu yemek pişirildiği, sürekli ziyafetler ve kutlamalar düzenlendiği ve ev sahibinin keyif düşkün olduğu şeklinde bir izlenim edinebilir; öyle ya, aksi takdirde bacadan neden gün boyunca fırının dumanı çıksın?

Böylece, saflıkla sarf edilen sözlerin bile *avak laşon ara* sayılabileceğini görüyoruz. Dolayısıyla bundan kaçınmanın neden bu denli zor olduğu da kolayca anlaşılabilir. Ama *Hafets Hayim*, bu konuda dikkatli olmaya ve ağzından çıkardığı sözlerle dikkat etmeye karar veren kişinin bu konuda kesinlikle başarılı olacağını söylemektedir (*Şemirat A-Laşon – Şaar A-Tevuna* 15).

Arındıran Korban

Yaprak
166

Tame bir kişi arınmak için ne yapar? Tabii ki bir *mikveye* dalar. Bu yaprakta, bazı *tuma* türlerinde, tamamen arınmak için sadece *mikveye* dalmanın yeterli olmadığını, bunun ötesinde ilave bazı işlemlere de ihtiyaç olduğunu öğreniyoruz.

Bazı *tame* kişiler, örneğin *metsoralar*, bir *mikveye* daldıktan sonra artık normal yiyecekleri *tame* yapmazlar, hatta güneş battıktan sonra *teruma* bile yiyebilirler. Ama ertesi gün bu arınma sürecini tamamlayacak olan *korbanı* getirmedikleri sürece Bet-Amikdaş'a girmeleri ve *korban* etlerini yemeleri yasaktır.

Bu durumdaki *tame* kişilere "*mehusar kapara*" (kefareti eksik) adı verilir, çünkü tam olarak arınabilmeleri için, kefaret amacıyla bir *korban* getirmeleri de gerekir.

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Rav Yoşiyau Gaon'un oğlu Rav Nisim'in oğlu Rav Yaakov ibn Şaon, hemşerileri tarafından "Abu Yosef ben Şaon" diye adlandırılırdı. Afrika'daki Kairouan şehrinde *roş yeşiva* ve *alaha* otoritesi olarak görev yapmaktaydı.

Oğlu, herkesçe tanınan Rav Nisim Gaon'dur ve *Gaonların* cevaplarını derleyen kitaplarda, Rav Şerira Gaon, Rav Ay Gaon ve başka *Gaonların*, *alaha* alanında onu referans gösteren birçok cevapları vardır. Böyle bir referans, Rav Şerira Gaon'un, tüm Yahudi-Tora tarihini ve Tora'nın *Geonim Dönemi*'nin sonuna kadar nesilden nesile teslim

alınıp aktarılma zincirini tarif eden ünlü mektubunda da vardır. Söz konusu mektup 4737 yılında yazılmıştır.

Öğrencileri arasında kardeşler Rav Yosef bar Berahya ve Rav Nisim bar Berahya da vardır. Rav Yosef, *yeşivaların* idamesi konusundaki sorumluluka açısından Rav Yaakov'un yerini doldurmuştur.

Rav Ay Gaon, Rav Yaakov'un vefatını "Felaket Günü" diye adlandırır. Rav Ay onun için *esped* (övgü konuşması) yapmış, döktüğü bol miktarda gözyaşı tüm halkı da ağlamaya sevk etmişti. Rav Ay bunu cevaplarından birinde aktarmaktadır.

**Rav Nisim
Gaon'un
oğlu Rabi
Yaakov
İbn Şaon**

Peki, ya bir *mehusar kapara* “Tame kalmak umurumda değil!” diyorsa? Acaba yine de *korban* getirme yükümlülüğü var mıdır?

Elbette! Çünkü Tora onu *korban* getirmekle yükümlü kılmıştır ve dolayısıyla, *korbanın* onu tamamen arındıracak olmasından bağımsız olarak bu *korbanı* getirmekle yükümlüdür.

Düzenbaz Vergi Tahsildarı

Yaprak
167

Hahamlarımız güzel bir öğüt vermişlerdir:

Boş bir kâğıdı imzalayacak olan kişi, imzasını asla kâğıdın dibine atmamalı, aksine, kâğıdın başına atmalıdır. Bunun sebebini anlayabilmek için *Gemara*’nın aktardığı bir olayı anlatalım.

Bir keresinde *Amora* Abaye’nin huzuruna bir vergi memuru gelmişti. Bu adam, kral adına vergi tahsil etmekten sorumluydu. Vergi memuru Abaye’ye şöyle dedi: “*Talmid hahamları* vergiden muaf tutmak istiyorum. Bir *talmid haham*, zatîâlinizin imzasını taşıyan ve onu vergiden muaf tutmak gerektiğini belirten bir mektup getirdiği zaman – onu muaf tutacağım. Bu amaçla lütfen bir kâğıda imza atın; bu kâğıdı yanımda tutacağım ve bu sayede imzaları birbiriyle karşılaştırabileceğim.”

Abaye kabul etti, bir kâğıt aldı ve kendi hocalarından öğrendiği üzere Hahamlarımızın tavsiyesini takip ederek kâğıdın başına imza attı. Abaye tam imza atmak üzereyken, vergi tahsildarının, imzanın sayfanın altına gelmesi amacıyla kâğıdı çekmekte olduğunu fark etti... Abaye bu adamın aslında bir düzenbaz olduğunu anlamıştı. Adamın tek amacı, Abaye’nin imzasını taşıyan sayfayı alıp imzanın üzerine başka şeyler yazmak ve Abaye’nin kâğıdın altındaki imzasını herkese göstererek onun burada yazılı olan şeyleri onayladığını ilan etmektir...

Abaye düzenbaz adama “Başaramadın! Hahamlarımız senden önce davranıp bizi senin gibi düzenbazlara karşı uyardılar!” dedi.

Altından Daha Değerli (devam)

Bu sözleri duyunca Rabi Aba’nın kalbi yumuşadı ve öğrencisini sakinleştirdi. “Öğrenmeye devam et evladım, sakın gevşeme. Bunun sana zenginlik getireceğine dair söz veriyorum.”

Tam o sırada Rabi Aba’nın odasının

kapısından bir tıklama sesi geldi. Kapıda zengin ve saygın bir Yahudi duruyordu ve elinde güzelliğiyle uzak mesafelere kadar ışık saçan altın bir eşya vardı. Rabi Aba adamı güleryüzle karşıladı ve neler söyleyeceğini dinlemek üzere bekledi.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
119’da

Sayın Yazıcı! Senet Lütfen

Yaprak
168

Bu yapraklarda öğrenilen konular, senetlere dair yeni kanunları içermektedir. Eskiden borç senetlerini yazmaları için yazıcılara (*sofer*) başvurulurdu.

*Mişna*da belirli bir durum ele alınmaktadır: Bir yazıcıya, senet yazması için sadece alacaklı veya sadece borçlu başvurursa ne olur? Acaba yazıcı, karşısında her iki taraf mevcut olmadığı zaman senet yazma yetkisine sahip midir?

Mişna bunu şöyle cevaplamaktadır: Eğer bir kişi, yazıcıdan, filanca kişinin kendisine para borçlu olduğunu belirten bir senet yazmasını isterse, bu isteğini kabul etmenin mümkün olmadığı aşikârdır. Böyle bir senet istek sahibinin lehine tanıklık etmektedir ve istek sahibi bu senedi, belki de aslında kimseye borç vermemiş olmasına rağmen, o filanca kişinin kendisine borçlu olduğuna dair kanıt olarak kullanabilecektir. Bu nedenle, borcu alan tarafın mutabakatı olmadan böyle bir senet yazmak imkânsızdır. Ama eğer bir kişi kendisinin “filanca kişiye borçlu olduğuna dair” bir senet yazılmasını istiyorsa – bunu, örneğin, zamanı gelince o filanca kişiden borç alıp vakit kaybetmeden ona bu borç senedini vermek için yapmak istiyor olabilir – o zaman bu isteği kabul edilebilir.

Alım senetlerinde de bir satıcıya, alıcının mutabakatı olmasa bile senet yazılabilir, zira senet alıcının lehinedir ve satıcının elinde böyle bir senedin varlığı, alıcıya zarar verebilecek nitelikte değildir.

Hangi Durumda Satıcı Alıcıya Ödeme Yapar?

Yaprak
169

Bu yazımızda “*ahrayut nehasim*” hakkında bilgi alacağız.

Reuven Şimon’dan borç para almış ve ikisi, tanıklar huzurunda aralarında bir senet yazmışlardı. Senede “Ben, Reuven, Şimon’dan bin dolar borç aldım” diye yazmışlar ve tanıklar da senedi imzalamışlardı. Eğer Reuven’in borcunu ödeyecek parası yoksa, Şimon, alacağını, Reuven’e ait gayrimenkullerin birinden – örneğin tarlasını alarak – tahsil edebilir. Hatta Şimon bunu, Reuven tarlasını başka birine satmışsa bile yapabilir! Böylece Şimon, tarlayı satın alan adama gitti ve ona “Çok

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Gördüğü Takdir

Rav Yaakov, gerek tüm cemaati gerekse de dünyadaki tüm Tora merkezleri nezdinde büyük takdir görürdü. Oğlu Rav Nisim şöyle yazar: “*Tsadik* efendimiz babamın ([*Gan*] *Eden*’de istirahattedir) liyakatinin bana yardım edeceğine güveniyorum. Nitekim Talmud’da [Hahamlarımız] ‘Atalarının liyakat kazandırdığı kişiye ne mutlu!’ demişlerdir ve hiç şüphe yok ki, [babamın,] *bet midraşlar* kurmuş olmasından, Tora öğreniminden ve bilgeliğini bile aşan [Tanrı] korkusundan kaynaklanan sevapları sayesinde Evrenin Yarattıcısı’ndan kurtuluş ve yardım bulacağım.”

Rav Şerira Gaon ona şöyle yazmıştı: “Ve siz, büyüğümüz Sayın Rav Nisim’in

oğlu Rav Yaakov, siz ki, sırdaşlarınız olan tüm öğrencilerinizle birlikte, kendinizi temizlik içinde Tora öğrenmek, *alaha* odalarına girmek ve Tora’nın hakikatlerini gün yüzüne çıkarmak için zorluyorsunuz, Kendisi’nden korkanların isteklerini yerine getiren [Tanrı], isteğinizi yerine getirecektir.”

Rav Şerira Gaon ayrıca şöyle yazar: “Ve bizim için bir *talmid-haver* (öğrenci ve öğrenim partneri) ve Tora’da yüksek bir dağ olduğunuz için, kalbimizin fikirlerini size açtık.”

Rav Yeuda için “Tora kahramanı, kudretlilerin kudretlisi, büyüklerin büyüğü” lakapları da kullanılmıştır.

Rav Nisim
Gaon’un
oğlu Rabi
Yaakov
İbn Şaon

üzgünüm! Bu tarla bana ipotekliydi ve bu nedenle onu bana vermeniz gerekiyor” dedi. [Şimon bunu sadece, Reuven’in elinde başka bir gayrimenkul yoksa yapabilir.]

Daha sonra alıcı, Reuven’e gelerek ona “Şimon senden satın aldığım tarlayı senin yüzünden elimden aldı! Paramı iade et!” dedi. Acaba alıcı haklı mıdır?

Genellikle bir alım senedine “*ahrayut nehasim*” (malların sorumluluğu) yazılır. Bununla kastedilen şudur: Satıcı, böyle bir durum ortaya çıktığı takdirde tarlanın parasını alıcıya iade etmekten sorumlu olacağına dair taahhütte bulunur.

Peki, ya senede “*ahrayut nehasim*” yazmadılarsa, o zaman ne olur?

Bu konuda *Tannalar* arasında bir görüş ayrılığı vardır. Rabi Yeuda’ya göre, Reuven borcu aldığı anda mutlaka mallarını Şimon’a ipotek etmeye niyetlenmiş olmalıdır ve bunun senede kaydedilmiş olmamasının tek sebebi, yazıcının bunu yazmayı unutmuş olması olsa gerektir. Bu nedenle senette “*ahrayut nehasim*” yazılı değilse bile Reuven tarlanın parasını alıcıya iade etmelidir. Buna karşılık Rabi Meir’e göre böyle bir durumda “*ahrayut nehasim*” yoktur ve alıcı, aldığı tarlanın durumunu yeteri kadar araştırmadığı için kayıptadır.

Borçlu Borcunu Kısmen Öderse Ne Yapılır?

Yaprak
170

Bu yapraktaki *mişna*, alacaklıya borcunun tümünü değil, sadece bir kısmını geri ödemek isteyen bir borçluyu ele almaktadır. Örneğin borçlu bin *zuz* borç almıştır ve şimdilik altı yüz *zuz* ödemek istemektedir; geri kalanını da eline para geçtiği zaman daha ileride ödeyecektir. Böyle bir durumda ortada bir sorun vardır. Alacaklı borç senedini yırtıp atmamak istemeyecektir, çünkü alacağının geri kalanını tahsil edebilmek için ona kanıt olarak ihtiyacı vardır. Diğer yandan borçlu da senedin olduğu gibi kalmasını kabul etmemektedir, çünkü senette bin *zuz* borçlu olduğu yazılıdır; oysa şu anda borcu sadece dört yüz *zuz*dur. Ne yapmalı?

Tannalar bu konuda görüş ayrılığına düşmüşlerdir. Rabi Yeuda’ya göre, alacaklı, senedin yırtılmasını ve bunun yerine, kalan dört yüz *zuz* için yeni bir senet yazılmasını kabul etmek zorundadır.

Rabi Yose ise bu durumda “*şovar*” yazılması gerektiği görüşündedir. Başka bir deyişle, alacaklı borçluya altı yüz *zuzu* tahsil ettiğini belirten bir makbuz verir. Aslında borçlu yeni bir senet yazılmasını tercih edecektir, zira *şovarı* kaybetmesi halinde alacaklı, elindeki senet sayesinde en baştaki bin *zuzluk* borcu kendisinden tekrar bütünüyle talep edebilecektir. Buna karşılık, eski senedi yırtıp yenisini yazarlarsa böyle bir endişeye yer kalmayacaktır. Öyleyse Rabi Yose neden bu görüştedir?

Çünkü eğer *şovar* yazılırsa, borçlu, *şovarı* kaybedebileceği korkusuyla geri kalan borcunu da bir an önce ödeyip konuyu kapatmaya gayret edecektir.

Altından Daha Değerli (devam)

“Çok param var; dünyanın en büyük güzellikleri elimin altında” diye anlattı zengin adam Rabi Aba’ya. Ama sesinde bir keder tınısı hissediliyordu. “Ne yazık ki Tora öğrenme ayrıcalığına sahip olamadım. Tora’nın tatlı sözlerini anlamaya ve onu açıklayan büyük

insanların izahatlarını kavramaya kabil değilim. Bu nedenle size geldim Rabi” diye devam etti zengin adam. “Sizden, öğrencilerinizden birinin benim için ve bana liyakat kazandıracak şekilde Tora öğrenmesini rica ediyorum. Buna karşılık ben de ona bol para vereceğim.”

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
121’de

Yanlış Tarih

Yaprak
171

Bir borç senedi yazıldığı zaman üzerine borcun alındığı tarih atılır. Neden? Çünkü bir borç, borcu alan kişinin topraklarını alacaklının lehine ipotek altına alır. Bunu daha önce 169. sayfada öğrenmiştik. Durum böyleyken, eğer borçlu mevcut topraklarından birini satarsa ve borcunu ödeyecek parası yoksa, bazı durumlarda alacaklı bu borcu, toprağı onu satın alan kişinin elinden alma suretiyle tahsil edebilecektir. Bu yüzden ipoteğin hangi tarihten itibaren başladığını bilmemiz gerekmektedir; bu sayede eğer bir toprak borcun verildiği tarihten önce satılmışsa, o zaman o toprak üzerinde ipotek olmayacaktır.

Peki, ya senedin üzerine yanlış tarih atılmışsa?

Bu durumda kanun duruma göre değişiklik gösterir: Eğer senedin üzerinde yazılı olan tarih borcun verildiği tarihten önceyse, o zaman senet geçersizdir. Örneğin, eğer borç Nisan ayında verildiyse ve senedin üzerinde yazılı olan tarih onun öncesindeki Adar ayındaysa, senedin hükmü yoktur. Ama eğer senedin üzerindeki tarih borcun verildiği tarihten sonraysa o zaman hiç sorun yoktur, çünkü bundan zarara uğrayabilecek olan tek kişi alacaklıdır ve eğer tarihi geç olan bir senet yazmak onun için bir önem ifade etmiyorsa, o zaman bu senedin kullanılamaması için hiçbir sebep yoktur.

İsimsiz Senet

Yaprak
172

Genellikle bir borç senedine, kime borçlu olduğunu bilebilmek için alacaklının ismi yazılır.

Peki, ya bir senedin üzerinde “Ben, Reuven, **senden** yüz *zuz* borç aldım” diye yazıyorsa ne olur? Rav Una bu senedin kullanılamayacağını söyler, çünkü senedin sahibi onu çıkarıp Reuven’e gösterirse, Reuven ona “Ben bu senedi başka birine yazmıştım! Sana karşı hayatımda hiçbir zaman herhangi bir taahhütte bulunmadım” diyebilecektir. Ama bu senedi elinde tutan kişinin orada yazılı olan borcu Reuven’den tahsil edebileceğini söyleyen *Amoralar* vardır.

Aradaki görüş ayrılığının temeli nedir? *Gemara* bu görüş ayrılığının “Acaba senet alacaklı tarafından kaybedilmiş ve başka bir adam tarafından bulunmuş olabilir mi?” şeklinde bir endişeye yer olup olmadığı konusunda olduğunu belirtmektedir. Aralarında Rav Una’nın da olduğu bazı *Amoralar* göre bu yönde bir endişeye yer vardır ve bu nedenle elinde böyle bir senet olan kişinin, gerçek alacaklı değil de senedi bulmuş başka biri olma ihtimali nedeniyle, borcu tahsil edemeyeceğine hükmetmişlerdir. Diğer *Amoralar* göreyse böyle bir endişeye mahal yoktur ve bu nedenle böyle bir senedi olan kişinin, senedin belirttiği borcu tahsil edebileceği görüşündedirler.

Kim Kimdir?

Geonim Dönemi

Rav Yaakov ben Eli, 4920-4950 yılları arasında Babil’de *dayan* görevindeydi. O dönemde *roş yeşiva* olan *Gaon* Rav Şemuel bar Eli’nin öğrencisiydi ve aynı zamanda, *yeşivanın* ayakta tutulması için gereken paraların tüm cemaatlerden toplanmasından da sorumluydu.

O dönemde âdet olduğu üzere, bu konuyla görevli kişinin büyük bir Tora otoritesi ve haham olması gerekirdi ve Rav Şemuel, Rav Yaakov ben Eli’nin “hahamların başı” ve “*roş a-seder*” (düzenin başı) olduğuna tanıklık etmektedir. Bunlar,

“*Gaon*” konumuna uyan unvanlardır.

Roş yeşivanın Kafteyn şehrindeki Yahudi cemaatine gönderdiği ve Rav Yaakov’ın onurlandırılmasını, kendisine yardım edilmesini istediği bir mektubun varlığı bilinmektedir.

Rav Yaakov ben Eli’nin oğlu da büyük bir Tora otoritesiydi ve “Rav Yosef *roş a-seder*” unvanıyla tanınırdı.

Rav Yaakov *şehita* (hayvan kesimi) *alahaları* üzerine bir eser yazmıştır ve bu eser günümüze el yazması halinde ulaşmıştır.

**Rav
Yaakov
ben Eli**

Tek Başına Tüm Senetleri Hükümsüz Kılan Senet

Yaprak
173

Mişna, ölmek üzere olan bir adamdan bahsetmektedir. Bu adam ölümünden önce oğlunu çağırıp ona şöyle der: “Yıllar boyunca çok sayıda insana borç para verdim ve elimde buna tanıklık edecek borç senetleri var. Ama bir keresinde, borç verdiğim bir kişi, bana bunu geri ödedikten sonra, elimdeki senet yoluyla aynı borcu kendisinden tekrar talep etmeyeceğim konusunda bana güvendiği için senedi benden almaya gerek görmemişti. Şimdi bu senet diğer senetlerle karıştı ve ben bu adamın kim olduğunu hatırlamıyorum...” Adam vefat ettikten sonra oğlu *bet dine* başvurdu ve orada ona, babasının kendisine miras bıraktığı senetlerin hiçbirini kullanamayacağını söylediler; zira bu senetlerden herhangi biri, daha önce ödenmiş olan borca ait olabilirdi...

Melamed Rabi Şimon sınıfta bu *alahayı* çocuklarla birlikte öğrendiği zaman onlara “Buna rağmen, oğlun, bu borç senetlerinden bir tanesiyle tahsilat yapabilmesinin bir yolu var” dedi ve sordu: “Nasıl olabilir?”

Mişnada bu konuda şöyle söylenmektedir: Eğer oğul, aynı kişiye ait iki borç senedi bulursa, bunlardan bir tanesini kesinlikle tahsil edebilir. Ne de olsa senetlerden sadece bir tanesi tahsil edilmiştir ve aynı kişinin henüz ödenmemiş bir borcu olduğu açıktır...

Başarısız Tavsiye

Yaprak
174

Amora Rav Una son derece fakirdi. Buna karşılık, Moşe bar Atsray adlı babası da çok zengin biriydi. Abaye, bu zengin babanın, bir Haham olan oğlunu geçindirmemesinin yakışık almadığını düşündü ve babayı buna mecbur etmenin bir yolu olduğunu söyledi.

Rav Una evlendiği zaman, babası Moşe bar Atsray, *ketuba* belgesine kefil olarak imza atmıştı. Abaye şöyle dedi: Eğer Rav Una karısını boşarsa, karısı *ketubada* yazan tazminatı talep edebilecektir. Ama Rav Una fakir olduğu için bunu ödeyemeyecektir. Ve babası da kefil olduğu için, *ketubada* yazılı olan tutarı babası ödemek zorunda kalacaktır... Bundan sonra Rav Una karısıyla tekrar evlenebilecek ve *ketubanın* parasıyla geçinip gidebileceklerdi...

Ama sonunda bu yöntemin işe yaramayacağı anlaşıldı. Çünkü Rav Una bir Koen'di ve eğer karısını boşarsa onunla tekrar evlenemeyecekti, zira bir Koen'in boşanmış bir kadınla evlenmesi –hatta bu kadın, boşandığı eski eşiyse bile– yasaktır.

Yine de eğer Rav Una Koen olmasaydı bu yöntemi kullanabileceği anlaşılmaktadır. Ancak şunu belirtmek gerekir ki, genellikle bir kefilin parasını kaybetmesine yol açmak yasaktır. Rav Una'nın durumu bir istisnaydı, çünkü kendisi fakir bir *talmid hahamken* babası zengindi ve bu yüzden ona bu öneride bulunulabilirdi.

Altından Daha Değerli (devam)

Zengin adam elindeki paha biçilmez eşyaya işaret ederek bu değerli ve parlak eşyayı kendisi için Tora öğrenecek birine verme isteğini ifade etti.

Rabi Aba hemen öğrencisi Yose'yi adama tanıttı ve adama, elindeki eşyayı karşısındaki çalışkan gence vermesini tavsiye etti. Zengin adam çok sevinmişti;

hemen elindeki eşyayı Yose'ye uzattı ve Yose de bundan böyle Tora öğreniminden kazandığı sevapları zengin adamla paylaşmaya söz verdi. Rabi Aba bu konuda bir pasuk söylemeden edemedi: “*Ne altın ne de cam eşdeğerdir ona; ne de som altın bir eşyadır karşılığı*” (İyov 28:17).

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
125'te

Kim Korkar Borçtan?

Yaprak
175

Bir borçlunun taşınmaz mallarının alacaklıya ipotekli hale geldiğinden birkaç kez bahsetmiştik. Böyle bir durumda, borçlu bu şekilde ipotekli hale gelmiş olan bir toprağını satsa bile, alacaklı bu toprağı, onu satın alan kişiden alabilir. (Bunun için, borçlunun elinde başka hiç gayrimenkulün olmaması şartı vardır.)

Bu yapraktaki *mişna*, bu *alahan*ın yalnızca “*milva bi-ştar*” (senet karşılığı verilen borç) durumunda geçerli olduğunu söylemektedir. Başka bir deyişle, karşılığında bir borç senedi yazılmış olan bir borç söz konusuysa, borçlunun taşınmaz malı, alacaklıya ipotekli hale gelir. Ama eğer “*milva al pe*” (sözlü borç), yani hakkında herhangi bir borç senedi yazılmamış bir borç söz konusuysa, borçlu topraklarını başkasına sattığı takdirde alacaklı bu topraklara el koyamayacaktır.

Bunun sebebi nedir?

Amoralar bu konuda farklı görüşler belirtmişlerdir. Bu yazımızda bu görüşlerden birini, sıradaki yazımızda da buna karşı olan diğer bir görüşü öğreneceğiz. *Amora Ula*’nın görüşüne göre, Tora kanununa göre bir borçlunun toprakları, sözlü bir borç durumunda da alacaklı lehine ipotek altına girer; ama Hahamlarımız, toprak satın alan kişilerin, birden bire alacaklının gelip o toprağı ellerinden alması sonucunda paralarını beklenmedik bir şekilde kaybetmeleri olasılığının önüne geçme amacıyla bu ipotek hakkının uygulanmamasına hükmetmişlerdir. Bu endişe senet karşılığı verilen bir borçta geçerli değildir, çünkü karşılığında senet yazılan bir borcun “sesi vardır”. Başka bir deyişle, borçlu, alacaklı ve şahitler hep birlikte bir yazıcıya giderek bu senedi yazdırdıkları için, borçluya ait toprakların ipotekli olduğu etrafta duyulur ve potansiyel bir alıcı da toprak ve sahibi hakkında araştırma yaptığı takdirde o toprağın alacaklıya ipotekli olduğunu kolayca öğrenebilir.

Şibuda, DeOrayta

Yaprak
176

Önceki yaprakta Ula’nın görüşünü öğrenmiştik. Bu görüş doğrultusunda: Tora kanununa göre her borçta, borçlunun toprakları, ister senet karşılığı isterse de sözlü olarak alınmış olsun, alacaklı lehine ipotek altına girer ve borçlu bu toprakları başkasına satsa bile alacaklı gidip bu toprakları alıcının elinden alabilir. Ula’nın görüşüne göre Hahamlarımız sadece sözlü olarak alınan bir borçta bu ipotek hakkının uygulanmamasına karar vermişlerdir. Bu görüş “*şibuda, deOrayta*” (ipotek Tora kanunundan kaynaklanmaktadır) diye adlandırılır.

Raba ise “*şibuda, lav deOrayta*” (ipotek Tora kanunundan kaynaklanmamaktadır) görüşündedir. Bu görüş doğrultusunda: Tora kanununa göre, bir alacaklının, borçlunun satmış olduğu bir toprağı el koyabilmesine imkân veren bir ipotek hali yoktur ve bu kuralı Hahamlarımız öngörmüşlerdir, çünkü bir borçlu elindeki tüm toprakları sattığı takdirde alacaklının borcunu tahsil etmesine olanak sağlayacak hiç mal kalmayacağı için kimsenin borç vermeye yanaşmayacağından endişe etmişlerdir.

Raba Hahamlarımızın bu kuralı sadece senet karşılığı verilen bir borç (*milva bi-ştar*) için öngördükleri görüşündedir, zira böyle bir borcun varlığı halk içinde duyulur (bkz. önceki yazı). Ama Hahamlarımız sözlü bir borçta bu kuralı öngörmemişlerdir, çünkü böyle bir borç halk içinde çok duyulmayacağı için, bir toprağı onun bir alacaklıya ipotekli olduğunu bilmeyerek satın alan kişinin, bir gün alacaklının çıka gelip toprağı el koymasına halinde kayba uğramasını istememişlerdir.

